

Lidia KULIKOVSKI

CARTEA,

modul nostru de a dăinui

Lidia Kulikovscki

Cartea, modul nostru de a dăinui

*Contribuții la dezvoltarea domeniului
biblioteconomic*

- interviuri • management • instruire • biblioteci-bibliotecari •
asociația • miscelaneu

Tipografia «*Reclama*»

Chișinău

2006

CZU 02
K 91

Autor:
Lidia Kulikovski

Lector:
Vlad Pohilă

Paginare computerizată, design:
Ana Manole

Ilustrații interior:
Ana Manole

Copertă:
Nicolae Sârbu

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Kulikovski, Lidia

Cartea, modul nostru de a dăinui: Contribuții la dezvoltarea domeniului bibliotecomic: interviuri, management, instruire, biblioteci-bibliotecari, asociația, miscelaneu / Lidia Kulikovski; Bibl. Mun. «B. P. Hasdeu». – Ch.: Reclama, 2006. – 268 p.

ISBN 978-9975-937-62-7

500 ex.

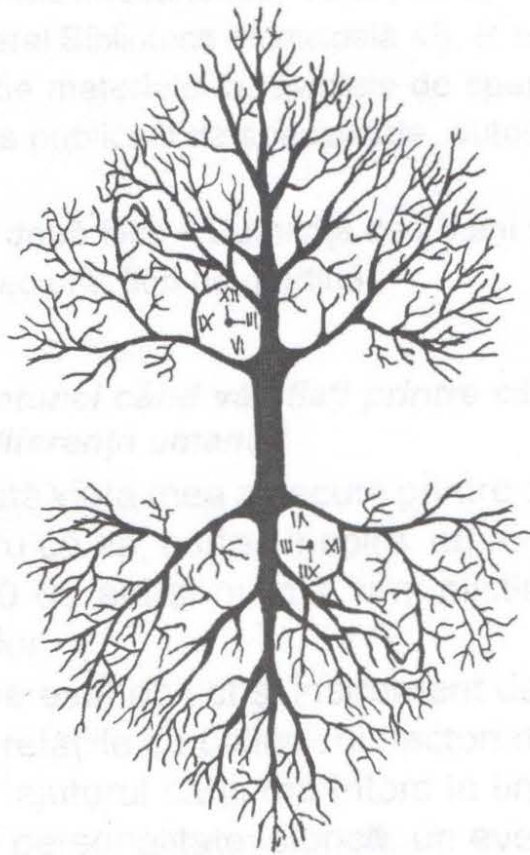
ISBN 978-9975-937-62-7

© Text: Lidia Kulikovski, 2006
© Design, ilustrații: Ana Manole, 2006
© Copertă: Nicolae Sârbu, 2006

Speculum humanae salvationis

CARTEA - OGIVINDA MANT ... Când o națiune se deșteaptă,
cărțile îi sunt memoria.

(Ted Hughes)

• Clepsidra divină

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or introductory notes.

Handwritten text above the tree diagram.

Handwritten text above the tree diagram.

Handwritten text below the tree diagram.

Handwritten text within the rectangular box.

Main body of handwritten text within the rectangular box, appearing to be a detailed description or list.

Handwritten text at the bottom of the rectangular box.

Speculum humanae salvationis

CARTEA – OGLINDA MÂNTUIRII OMENEȘTI

Numele: KULIKOVSKI

Prenumele: LIDIA

Data, locul nașterii: 08.03.51, satul Nicoreni (Drochia)

Părinții: Leonid și Nina Ataman

Studii: Facultatea de Biblioteconomie, USM (1973)

Funcții: Director general Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»; Președinte ABRM

Publicații: peste 50 de materiale în revistele de specialitate, culegeri, cărți, îngrijitor la peste 20 de publicații de specialitate, autor, coautor de manuale, bibliografii etc.

Familia: Căsătorită, două fiice – Dumitrița de 25 ani și Victoria de 19 ani

Hobby: design, arhitectură, flori de grădină

– Dnă Kulikovski, atunci când vă aflați printre cărți, vă simțiți apărată sau vulnerabilă față de indiferența umană?

– Printre cărți... toată viața mea a decurs printre cărți. Printre cărți mă simt apărată, sigură, pentru că ea, cartea inspiră, emană liniște, pace, lumină.

Dacă am lucrat 30 de ani și nu mă simt plictisită, sunt încă optimistă, datorez aceasta cărților.

Cartea pentru mine este obiect și instrument de lucru, arma cu care mă apăr sau o utilizez în relațiile cu politicieni, factori de decizie, dar și element de mistică, basm. Cu ajutorul cărții mă întorc în timp când vreau să înțeleg un fenomen istoric, o personalitate istorică, un eveniment trecut, tot cu ajutorul ei pot depăși timpul când realitatea cotidiană mă suprimă sau nu pot face față situației exilez în conținutul unei cărți de s/f. Cartea pentru mine este cu adevărat acel «speculum humanae salvationis» (oglanda mântuirii omenești), oglindă în care licărește o speranță de viitor.

Un lucru îl pot afirma cu certitudine – cartea nu te trădează, ea doar te poate dezamăgi.

– Compensează lectura, comunicarea cu oamenii? Cum credeți, ce este mai ușor să înțelegi – o carte sau un om?

– Nu cred. Nu. Nu compensează. Comunicarea și lectura merg alături, relaționează, se influențează reciproc.

Albert Flocon definea cartea ca fiind «produsul unui individ și al unei societăți, partea cea mai bună și cea mai rea din om. Ea participă la evenimente, le resimte sau le provoacă. Ea este reflectare, motor și judecător

al istoriei. Prietenă sau dușman, cartea are toate calitățile unei persoane morale...».

Borges continuă: «Cartea nu este o entitate închisă: e o relație, e un centru de nenumărate relații».

Eu consider cartea o entitate, o entitate morală care ne ajută să căutăm adevărul risipit prin cărți, ceea ce nu poți realiza doar prin comunicare.

Dacă extrapolăm afirmația filozofului Constantin Noica precum că «omul poartă în el o galerie a propriilor lui imagini, care sunt reflexul celor din afară, dar în același timp se și reflectă în cele din afară», procesul de comunicare depinde foarte mult de lecturile omului, de capitalul acumulat din lecturi, fie de specialitate, cultură generală sau recreațională.

– Dacă n-ați fi ceea ce sunteți astăzi, ce altceva ați fi devenit?

– Nu m-am gândit. Poate profesor, care-mi place din ce în ce mai mult (predau la USM). Dacă vă referiți la post: dacă n-aș fi director, aș prefera să fiu bibliograf, pentru că îmi place munca de cercetare, analiză, prognoză, îmi place să descopăr, să aflu lucruri noi, să valorific colecții uitate.

M-am identificat cu profesia de bibliotecar și-mi vine greu să mă gândesc că aș putea fi altceva. Doar în momentele când factorii de decizie nu înțeleg efortul unui bibliotecar, mă apucă o îndoială pentru alegere, o tristețe pentru nerecunoașterea profesiei de bibliotecar, a rolului bibliotecii pentru comunitate.

– Ce sau cine v-a determinat să vă alegeți domeniul profesional?

Cred că destinul. În 1968 eram pornită la facultatea de drept, dar am ajuns la facultatea de litere. Și slavă Domnului.

– Cum reușiți să împăcați familia cu serviciul? Ați avut probleme cauzate de prejudecățile sociale precum că femeia trebuie să stea acasă și să aibă grijă de copii?

– Soțul mă înțelege, mă susține, mă încurajează. Fiicele sunt mari, independente. Dar nu întotdeauna mi-am neglijat familia. De educația fetelor m-am ocupat eu, poate nu atât cât se ocupă alte femei. Consider copilul o personalitate pe care trebuie s-o ajuți să crească, s-o ajuți să se orienteze, însă nu să faci ceva în locul lui, să faci aranjamente pentru el. Nu cred că un copil pe care mama nu-l scapă din ochi va fi neapărat unul bun, unul educat.

Dacă nu am stat mai mult cu ei, nu înseamnă că nu i-am educat bine. Au avut un spor de libertate pe care alți copii nu-l aveau. Au fost educați prin exemple din familia noastră și din cărți. Sunt bucuroasă că au crescut sănătoși, au învățat să distingă binele de rău, sunt generoși, toleranți, buni și foarte autonomi.

Vizavi de femeile care stau acasă. Am un respect deosebit pentru ele. Educația copiilor, managementul familiei este tot o profesie, una tot atât de grea.

– **Care sunt anotimpul și sărbătoarea Dvs. preferate?**

– Îmi plac toate anotimpurile, dar totdeauna vreau ca iarna să se termine mai repede. Ador soarele, ploaia, ninsoarea. Nu-mi plac vânturile puternice, tunetele și fulgerele. Totuși, cred că-mi place cel mai mult primăvara. Poate de aceea și sărbătoarea preferată este Paștele.

– **Când v-ați îndrăgostit pentru prima dată?**

– În clasa a VIII-a. Avem în sat două școli. Băiatul de care m-am îndrăgostit era din scoala din deal, avea o voce răgușită și-mi părea că este cea mai frumoasă voce de pe pământ.

– **Cu cine sau cu ce ați asociat copilăria Dvs? Care este amintirea cea mai plăcută din această perioadă a vieții?**

– Cu «Amintirile din copilărie» ale lui Ion Creangă. Am fost foarte zbuguită și am avut o copilărie foarte frumoasă, plină de evenimente, întâmplări pe care le povesteam copiilor mei. Ar fi prea mult să le înșir aici.

Acum, înaintând în vârstă, îmi amintesc mai des momente care acum nu le mai au copii de astăzi: muratul cânepei în Răut (nu știu de ce, dar numai de mine se lipeau lipitorile), bătutul cânepei, alesul covoarelor (eu și acum numesc culorile așa cum le numeau femeile când alegeau covoare). Cred că vârsta e de vină – încerc deseori să reconstitui participarea mea în acele activități rustice.

– **Care este atitudinea Dvs. față de teatru?**

– Este o dragoste de pe vremea studenției, fidelă și constantă. Mă strădui să nimeresc la toate premierele. La Chișinău nu-i greu să reușești acest lucru, pentru că nu suntem alintați chiar atât de des cu premiere. Merg și la teatrul de operă.

Aceste ieșiri culturale sunt pentru mine ca niște doze de oxigen. Admir, mă bucur, aplaud. Aici mă simt consumator. La bibliotecă sunt furnizor pentru alți consumatori și aceasta implică responsabilități. Utilizez teatrul ca mijloc de destindere.

– **Deoarece săptămânalul nostru se numește «Democrația», am dori să știm ce înțelegeți Dvs. prin această noțiune?**

– Democrație înseamnă drepturi egale, participare în toate sferile de activitate a comunității, toleranță, diversitate, responsabilitate.

Or, dacă vrem să ni se respecte drepturile și nu recunoaștem celelalte principii democtarice, nu este democrație.

Cei mai mulți înțeleg democrația unilateral. Dacă ies în stradă și strigă – e democrație; dacă pot acuza pe cineva, e democrație; dacă pot critica pe cineva, e democrație.

Biblioteca noastră contribuie la promovarea priinciipiilor democratice, la dezvoltarea proceselor democratice prin asigurarea accesului la informație a cetățenilor, indiferent de statutul lui social, cultural, etnic, sexual, politic,

religios sau handicap. Susținem libertatea de expresie a chișinăuienilor prin constituirea și oferirea unei colecții care exprimă diverse puncte de vedere, dându-i posibilitatea de a alege, iar a alege înseamnă a opta; prin oferirea de resurse, activități, spații și posibilități de socializare.

– Care sunt publicațiile Dvs. preferate?

– Citesc toate publicațiile de cultură, în primul rând. Pentru a lucra la bibliotecă trebuie să cunoști domeniul. Răsfoiesc toate publicațiile politice (pro și opziție) ca să știu ce se întâmplă pe arena politică a republicii. Citesc selectiv. Într-o oră parcurg toate ziarurile care vin dimineața la bibliotecă. Dacă găsesc ceva inedit, citesc seara, acasă, pe îndelete, poate chiar cu creionul.

Urmăresc și colecționez reviste referitoare la design, acesta din urmă fiind un hobby.

Categoric nu citesc articole și presa de scandal.

Titlul ziarului Dvs. este foarte îmbietor: «Democrația» și te îndeamnă să-l deschizi, poate în speranța că vei găsi răspuns la multe întrebări, poate în speranța pentru mai bine.

– Care este locul televiziunii în viața Dvs? Ce emisiuni vă plac cel mai mult?

– TV face parte din viața mea. Urmăresc, întâi de toate, noutățile, emisiunile culturale (selectiv), filmele engleze, filmele care au ca subiect perioada interbelică.

Caut emisiuni bune și nu contează pe ce canal și în ce limbă.

– Ce părere aveți despre internet: este ceva favorabil sau nefavorabil omnirii?

– Internetul este o oportunitate mai ales pentru indivizii dintr-o societate subdezvoltată ca a noastră. Internetul este o deschidere, acces, posibilitatea de a alege, de a căuta și a găsi, instrument care te duce dintr-o țară în altă țară fără vamă, fără pașaport. Dar cel mai important: Internet este un spațiu liber, fără cenzură, un cosmos democratic. Nu sunt pentru filtre la Internet. Noi am avut destul timp filtre, destul timp am fost ghidați ce să citim, cât să citim, cum să citim, în ce limbă să citim.

Utilizez Internetul zilnic, considerându-l un instrument indispensabil vieții cotidiene, dar mai ales nouă, bibliotecarilor.

– Dacă ați fi copac, care l-ați prefera și de ce?

– Cred că nucul. Mare, falnic, nu este acostat de paraziți, salubritatea și totodată este foarte vulnerabil. Îi destul să cadă o brumă nevinovată peste el și-i înnegrește frunzele, cade floarea, nu mai rodește.

– Ce prețuiți cel mai mult la o femeie și, respectiv, la un bărbat?

– Să rămână femeie în orice circumstanță și respectiv bărbat în orice circumstanță.

– **Vă este frică de ceva?**
– Nu-mi este frică. Poate neliniște pentru viitorul copiilor, care va fi condiționat de țara noastră fără viitor.

– **Din ce grup de oameni faceți parte: care schimbă lumea sau care se adaptează și se schimbă pe sine?**

– Categoriic fac parte dintre acei care schimbă lumea. În orice caz încerc. Când nu-mi reușește, mă adaptez foarte repede.

– **Acceptați sintagma «Scopul scuză mijloacele»?**

– Nu. Și niciodată nu utilizez acest postulat în viața și în activitatea mea profesională. Dacă totuși realizarea unui obiectiv necesită sacrificii, îmi sacrific eu timpul, puterile, sănătatea, banii, dar nu implic sau sacrific pe cei din jur. Pot spune cu mândrie că niciodată nu mi-am clădit fericirea și succesele pe tristețea sau insuccesele altora.

– **Credeți în forțele proprii, în destin sau în hazard?**

– Mă bazez pe forțele proprii. Tot ce am realizat a însemnat muncă, muncă, muncă... cred însă și în destin. Oamenii de foarte multe ori se împiedică de noroc, dar se ridică și merg mai departe. Mie mi sa întâmplat să valorific oportunitățile. Mă consider norocoasă și cred că îi influențez în acest sens și pe cei din jur.

– **Cât timp acordați lecturilor și ce gen de literatură preferați – artistică sau de specialitate?**

– Lecturile, ca și cărțile, sunt preocuparea mea permanentă. Citesc ca să mă instruesc (aceasta pentru un bibliotecar înseamnă nu numai literatură de specialitate dar și beletristică), citesc ca să mă destind.

Foarte rar, doar în călătorii, trece vreo oră-două în care să nu citesc ceva.

– **De ce valori, după Dvs, ar trebui să se călăuzească un trăitor al mileniului III?**

– Valorile morale sunt aceleași din totdeauna – cinste, onoare, respect, facerea de bine... poate chiar mai mult în acest mileniu supertehnologizat omul va avea nevoie de ele. Știu un singur lucru: unui om cinstit îi este foarte greu în societatea noastră, societate caracterizată de răsturnarea valorilor.

– **Cum vă petreceți vacanțele și care sunt destinațiile Dvs. favorite?**

– De regulă la casa noastră de vacanță. Vacanță consider timpul petrecut la țară cu părinții, deplasările de serviciu care-s 3–4 pe an (călătorii peste hotare). Participarea la o conferință, la un proiect, ieșirea din perimetrul Bibliotecii Municipale este o vacanță. Nu am fost niciodată la sanatorii sau în călătorii pentru divertisment.

– **Care sunt sporturile Dvs. preferate și cât timp le oferiți?**

– Nu prea fac sport. În anii studenției am făcut baschet, după terminare ciclism. Aveam o bicicletă sportivă (franceză) foarte performantă pe atunci.

Acum merg pe jos la serviciu, de la serviciu și grădinăritul sâmbăta, duminica.

– **Ce tipuri de ceai sau cafea preferați?**

– Ceai de plante cu miere de albine. Când eram mai tânără eram o cafegioaică înrăită. Consumam foarte multă cafea, dar numai naturală, originală. Acum prefer cafea decafeinizată.

– **Vă place să pregătiți bucate? Care sunt felurile de mâncare cel mai des pregătite de Dvs?**

– Lumea spune că gătesc foarte bine. Familia adoră bucatele mele. Dar nu gătesc în fiecare zi. Doar sâmbăta și duminica sunt zilele când familia se adună și savurează bucate gătitе cu toată dragostea pe care nu reușesc să le-o ofer în timpul săptămânii.

De fapt, nu avem un cult al mâncării. Mâncările preferate – cele moldovenești, naturale. Acum optăm pentru o alimentație sănătoasă, nu atât gustoasă.

– **Cum credeți: trebuie să fii în pas cu moda sau să porți ceea ce ți se potrivește mai bine?**

– Care modă? Cea din Paris ajunge cu întârziere de 4–5 ani, cea autohtonă – lipsește. Cred că trebuie să porți ce ți se potrivește, dar să ții cont de liniile, culorile moderne ale anului, sezonului, vârstei.

– **Sunteți superstițioasă, credeți în preziceri ?**

– Nu sunt superstițioasă. Cred în preziceri numai dacă sunt pozitive.

– **Dacă ați avea o șansă să începeți viața de la început, ați exclude ceva?**

– Nu aș exclude absolut nimic, nu aș schimba absolut nimic. Îmi place viața mea cu tot ce mi-a oferit: bucurii și tristeți, împliniri și deziluzii, fericire și suferințe.

– **Dacă ar trebui să alegeți între bani și putere, ce ați prefera?**

– E unul și același lucru: ai putere, ai și bani, ai bani, ai și putere. Toată lumea le vrea, foarte puțini le au.

– **Conform drepturilor omului, viața unui om costă mai mult decât viața unui fluture. Care este atitudinea Dvs. față de aceste rânduri scrise de Durrenmatt.**

– Nu aș compara viața unui fluture cu a unui om și viceversa. Sunt oameni care nu fac într-o sută de ani cât face un fluture într-o zi. Fluturile și omul trăiesc alături, dar temporal în alte dimensiuni. Fluturile știe destinația și timpul rezervat – el nu-și permite să lenevească, să facă rău nimănui. El se grăbește să trăiască și să-și împlinească rostul. Omul nu se grăbește să facă mai întâi lucrurile bune, ele totdeauna sunt lăsate pentru mai la urmă, iar mai pe urmă nu mai dovedește să le facă. Ar vrea să dea timpul înapoi și nu se poate, pentru că nu-i fluture să se transforme și s-o ia de la început. Diferența-i mare.

– **Într-un pustiu geografic cel mai important este apa, dar într-un pustiu spiritual, cum credeți, de ce este nevoie în primul rând?**

– De credință.

– **Un om ar trebui să se considere împlinit atunci când...?**

– Atunci când clădește ceva, când știe că lasă ceva pentru cei care vin din urmă.

– **Vă mulțumim.**

Consemnare: Veronica GORINCIOI

«Democrația», septembrie 2000

«SUNT ÎN OPOZIȚIE ȘI CU GUVERNAREA, ȘI CU OPOZIȚIA»

– **Dnă Kulikovski, într-un eventual Guvern al Femeilor, echipa ACCENTE v-a desemnat în calitate de ministru al Securității... Dacă ați deține această funcție, ce ați întreprinde?**

– Mi-ar fi plăcut mai mult să fiu în cadrul Ministerului Culturii. Nu știu din ce considerente am fost «propusă» pentru această funcție. Poate că datorită acelei doze de patriotism pe care o am și pe care nimeni nu-l poate pune la îndoială. Sau poate că s-a înțeles că o societate în care în capul mesei ar fi pusă cartea, ar prezenta o lume care gândește mai corect, mai lucid. Ar fi altfel decât este acum, în Republica Moldova, unde fiecare gândește doar la sine și nu-i pasă ce s-ar putea întâmpla mâine.

– **Cunoașteți state în care cartea stă la loc de cinste în ierarhia valorilor?**

– Indiscutabil. Finlanda, Suedia, Danemarca, Olanda. În parlamentele acestor țări sunt persoane care supraveghează dreptul și accesul persoanelor la informație. Acolo sunt parlamentari care, în mod special, apără interesele bibliotecilor, ca nu cumva vreo lege să frustreze drepturile și să știrbească imaginea bibliotecilor. În aceste țări, cartea și bibliotecile simbolizează intelectul societății. Acestea sunt numite case ale cunoștințelor, iar biblioteca care este un sistematizator al cunoștințelor. În Finlanda, nu există vreo școală în care profesorul ar indica elevului o anumită carte sau manual. Elevul are dreptul să-și aleagă singur manualul din care dorește să învețe. Guvernul Finlandei a pus pe umerii bibliotecilor responsabilitatea pentru sistematizarea cunoștințelor.

– **Din ce motive, la Chișinău, se deschid magazine alimentare, localuri pentru distracții și beții, dar nu și biblioteci?**

– Aceste localuri aduc un profit imediat, iar beneficiul spiritual pe care îl aduce cartea se resimte doar peste 10–15 ani. Rezultate imediate pot fi atestate când un student, la o teză anuală, ia o notă de zece. Efectul cărții se resimte mai târziu. La noi, însă, orice businessman așteaptă un venit ime-

• O societate în care în capul mesei ar fi pusă cartea, ar prezenta o lume care gândește mai corect...

diat. De ce, dar, ar deschide o bibliotecă? Ei nu înțeleg că, atâta timp cât, în biblioteci, zilnic intră 10 mii de oameni, exact atâția nu se află în stradă, nu sunt implicați în acțiuni în detrimentul societății. În biblioteci, și nu în alte părți, aceștia își acoperă golul spiritual.

– **Ce cărți citiți acum?**

– Pentru că suntem într-o criză de identitate, populând o țară rătăcită în tranziție, mă interesează, în mod special, politica promoțională. Biblioteca, fiind o instituție culturală, este sensibilă la toate turbulențele din comunitate. Ea inhibă total negrul tranziției pe care o avem, aceasta producând scurt-circuitarea activității noastre. Deci, citesc și mă perfecționez în marketing. Caut căi și metode de a convinge comunitatea că bibliotecile sunt instituțiile de care ea are nevoie prioritar.

– **Cine sunt cel mai dificil de convins că avem nevoie de carte?**

– Decidenții noștri, deoarece ei consideră bibliotecile și cartea un lux, pe când noi considerăm că acestea sunt niște necesități primordiale ale omului. Vreau să cred că nu există nici un decident, ajuns în vârful piramidei, care să nu fi trecut prin biblioteci. Toți au fost cândva cititorii noștri. Foarte mulți păstrează amintiri frumoase despre biblioteca noastră. Mulți își amintesc până și locul în care au stat.

– **Și dna Ostapciuc are un loc al său în Biblioteca «Hasdeu»?**

– Nu, pentru că dumneaei e de la Soroca. Pot să vă spun că dl Ion Sturza a fost cititorul nostru. Cu o ocazie povestea cum, pe când era prim-ministru, seara, mergând de la Guvern spre casă, se oprea și se uita cu nostalgie, prin geam, la cititori.

– **Ați putea asocia oamenii noștri politici cu anumiți eroi din cărțile citite de Dvs. pe parcursul anilor?**

– Este destul de greu să găsești personaje cu care s-ar asemena guvernării noștri, deoarece nu cred că, bunăoară în poveștile noastre, poate fi identificată o situație similară cu cea de la noi. E o realitate care, poate, cândva, pentru generațiile următoare, va deveni poveste. Nu cred că i-aș putea asemui cu cineva, pentru că, de fapt, poveștile au întotdeauna mesaje pozitive, binele fiind învingător.

– **Cu ce episoade din lecturile Dvs. ați compara situația din Moldova astăzi?**

– Dacă o comunitate este un furnicar, atunci în Republica Moldova fiecare om își are furnicarul său. Suntem atât de dezbinați, încât fiecare se gândește doar la sine. Tinerii sunt mereu cu gândul la ducă. Ei nu-și leagă nici visurile, nici aspirațiile de viitorul țării noastre. Ei au planuri de a emigra, iar cei care au rămas sunt sau din generația mea, sau din generația părinților mei. Dintre aceștia, au ramas foarte puțini. Uneori, mă gândesc că cineva ar trebui să ne zgâlțâie foarte bine, pentru a ne trezi din nesimțire.

– Cele întâmplate la ultimele alegeri parlamentare nu au constituit un suficient șoc pentru cetățenii noștri? Credeți că victoria comuniștilor a trecut neobservată?

– Dacă i-ar fi durut, nu ar fi fost atâta liniște. Au trecut aproape trei ani de la alegeri, iar lumea e absurd de calmă și liniștită. Doar pentru o parte dintre alegători victoria comuniștilor a constituit un șoc. Cealaltă parte a cetățenilor este dezinformată, fiind lipsită de dreptul la informație. Prin satele noastre oamenii nu au un ziar sau o revistă. Dacă mai au un televizor, mai vizionează «Mesagerul», adică, mai nou, «Știrile serii». În schimb, gazeta «Comunistul» poate fi găsită peste tot, deoarece se distribuie pe gratis. E păcat că de aceleași posibilități nu dispun celelalte ziare, care o duc de azi pe mâine. Care-i alegerea? Aceasta rezultă din lecturile și cunoștințele omului. Astăzi însă omul nu are mai multe opțiuni, din care ar avea ce alege.

– Vi s-a întâmplat ca, în ultimii ani, persoane aflate la guvernare să solicite cărți din Biblioteca «Hasdeu»?

– Au fost de pe la Primărie, dar parlamentari sau de pe la guvern n-au solicitat niciodată cărți din bibliotecile noastre. Probabil, nu au timp să mai citească, din cauza nenumăratelor ședințe la care sunt obligați să participe. De altfel, ar fi fost extraordinar să fie și ei cititorii noștri. Se întâmplă că ne vizitează biblioteca personalități notorii din străinătate. De exemplu, în octombrie, anul trecut, un înalt funcționar european, venit doar pentru câteva zile la Chișinău, primul lucru pe care l-a făcut la noi a fost identificarea unei biblioteci în care să poată vedea ziarele străine. Avea nevoie să se informeze, să afle direct de la sursă ce se întâmplă în Europa în lipsa lui. Atunci am făcut o comparație cu ai noștri, care nu cred să primească vreun ziar acasă. Ei consideră că li-i suficientă informația selectată de consilieri.

– Nu vi se pare că marii demnitari, lăsându-se pe seama consilierilor, sunt, într-un fel, dezinformați?

– Este adevărat, consilierii își protejează șefii de informația incomodă, publicată în ziare, protejându-se, de fapt, pe sine, adică locul lor de lucru. Un consilier ar trebui să facă o trecere în revistă obiectivă a celor ce se întâmplă, astfel încât guvernantul să-și facă o opinie corectă despre fenomenele din societate. Consilierii însă sunt aleși tot de ei, după chipul și asemănarea lor.

– Numiți-ne o personalitate publică care, credeți Dvs, este bine informat și receptiv la schimbările din societate.

– Primarul Serafim Urecheanu, fostul premier Ion Sturza, care e bine informat, inteligent.

– Sunteți în opoziție cu actuala putere?

– Da, dar nu sunt nici de partea opoziției. Nu-mi place nici ce face conducerea, nici opoziția. Sunt o fire critică și mi se pare că, fiind în afara guvernanților, dar și a opoziției, văd mai bine cum ar trebui soluționate problemele.

• Oamenii nu au timp nici să trăiască dragostea...

– **S-ar putea ca lecturile să vă fi stimulat această condiție?**

– Cred că, în mod special, experiența de viață. Un pas înainte și trei înapoi, întreprinși de guvernării noastre, două salturi înainte și zece înapoi – ale opoziției, m-au transformat într-o persoană dintr-o altfel de opoziție. Chiar necitind ziarele, urmărind doar știrile de la televiziune, vezi de câte ori, pe parcursul unei singure zile, se iau decizii, pentru ca, chiar a doua zi, lucrurile să rămână neschimbate. Vrei, nu vrei, treci prin tine tot ce se întâmplă în republică. În astfel de condiții, nu pot avea altă atitudine, decât critică, față de guvernanți, dar și față de opoziție. Nu sunt de acord cu opoziția, deoarece cred că ar trebui să facă mult mai multe. Nu accept guvernării, deoarece nu-mi asigură ceea ce eu, în calitate de cetățean, îmi doresc.

– **Nu vi se pare că, uneori, opoziția este dirijată sau forțată, dintr-o parte, să nu facă mai mult decât face? Nu considerați că cineva ar fi interesat ca opoziția să nu mai ajungă la guvernare?**

– Mă gândesc că avem doi poli care ar putea determina politica noastră: Rusia și Comunitatea Europeană. Ultima, sigur, nu este interesată ca aici să persiste dezastrul și gâlceava. Să fie interesul celuilalt pol, adică al Rusiei? În acest caz, opoziția nu mai e opoziție, dacă este influențată de Rusia, mai făcând și jocurile acesteia.

– **Care este cartea Dvs. de căpătâi?**

– Întreaga operă a lui Jorge Amado, care scrie realist, romanele sale de dragoste fiind capabile să te detașeze de realitatea sumbră. Uneori, fac o paralelă între țara lui Jorge Amado, care nu era la culmea civilizației, și Moldova. Romanele lui mă readuc pe linia de plutire.

– **Din ce cauză, credeți, în R. Moldova nu se mai scriu romane de dragoste?**

– Oamenii nu au timp nici să trăiască dragostea, darmite să mai scrie despre dragoste... Pe de altă parte, avem foarte puțini prozatori. S-a făcut un studiu, în urma căruia s-a constatat că doar 3,9 procente din numărul de persoane, care citesc în bibliotecile noastre, au spus că preferă romane cu detectivi, polițiste, în care este descrisă multă violență. Pentru societatea noastră, care e atât de dispersată, atât de sărăcită, înconjurată de insatisfacții majore, e un bilanț favorabil, care demonstrează că, la noi, lumea încă este bună.

– **Cum e posibilă spălarea creierilor prin intermediul literaturii?**

– Prin intermediul presei este mai simplu, dar e posibil și prin intermediul cărții. Potrivit unei opinii, nu-ți trebuie bombă mai mare, decât cartea. Fiecare carte are atâtea conținuturi, câți cititori. Mai e și altceva: orice nouă lectură a aceleiași cărți îți relevă sensuri noi. Cartea exprimă talentul, știința, înțelepciunea, geniul, cultura autorului. Oameni diferiți înțeleg în mod diferit cartea. Presa este mai simultană și mai flexibilă. Ea poate influența mai ușor creierul omului, cartea fiind un mijloc de dăinuire.

– Pe parcursul verii trecute, relațiile moldo-române în domeniul învățământului s-au deteriorat catastrofal. Sunteți printre cei care au facilitat deschiderea mai multor biblioteci de carte românească la Chișinău. În actualele condiții, cum se desfășoară schimbul de carte între România și R. Moldova?

– La 29 august 1991, am deschis prima bibliotecă de carte românească. Nu am așteptat deciziile Ministerului, nici ale Primăriei, Parlamentului sau Guvernului. Două biblioteci, din România și din R. Moldova, au decis și au realizat inaugurarea primei filiale a unei biblioteci din Țară la Chișinău. Din '91 până în anul trecut am încheiat contracte de colaborare și am deschis biblioteci fără a avea niște avize speciale, la nivel de stat. De altfel, asemenea documene se respectă foarte rar. Înțelegerile de acest fel sunt puse la îndoială de unii funcționari, de guvernanți sau de SIS. În tot ce fac mă conduc de un singur argument: atâta timp cât 80 la sută dintre elevii de la noi sunt români și învață în limba română, avem nevoie de carte în limba română. Nu frustrăm cealaltă parte a populației, nu atentăm la accesul lor la informație. De altfel, avem cinci biblioteci pentru minoritățile naționale. Atâta timp cât Primăria Chișinău și-a permis să întrețină o bibliotecă pentru bulgari, cu un fond de carte de 20 de mii de exemplare, pentru doar 2 procente de bulgari din populația totală a R. Moldova, sau pentru găgăuzi, care sunt în proporție de 3 la sută, cu atât mai mult acest lucru este oportun, necesar pentru populația care vorbește limba română. Apropo, doar pe parcursul anului trecut, pentru achiziționare de carte, destinată etnicilor ruși, din bugetul Primăriei au fost alocați 100 mii de lei. Ne străduim să fim garantul statului în asigurarea accesului omului la informație în orice limbă.

– Care cărți sunt cele mai solicitate astăzi?

– După domenii – cele cu tematică social-politică, constituind 36 la sută din totalul cărților citite în municipiul Chișinău. Se citește beletristica. Circa 20 la sută din ofertă o constituie cărțile din diferite domenii – matematică, medicină etc. Sunt niște statistici îmbucurătoare, care confirmă că la noi totuși se citește. Debusolarea din societate aduce lumea în biblioteci. Posibil că oamenii vin în căutarea unor răspunsuri. Cineva chiar spunea că lectura la români este un mijloc de supraviețuire. S-ar putea ca și noi, în actualele condiții din R. Moldova, să testăm adevărul acestei afirmații.

– Într-un interviu, dl Serafim Saka spunea că basarabenii nu sunt niște cititori perseverenți, spre deosebire de românii din Țară, care au devenit foarte buni cititori grație activității televiziunii lui Ceaușescu. Ce ați avea de spus pe marginea acestei afirmații?

– Nu sunt de acord cu această declarație, în calitate de manager al unei biblioteci centrale, care mai și coordonează activitatea a 38 de biblioteci orășenești, vă spun cu toată certitudinea că se citește destul de mult. Îl contrazic pe dl. S. Saka și pe dl M. Cimpoi, cu care am avut o discuție și care îmi spunea, la fel, că la noi nu se citește. Grigore Vieru, întorcându-se din America, a declarat că, la noi, în comparație cu America, se mai citește. Eu

• Cineva chiar spunea că lectura la români este un mijloc de supraviețuire...

am văzut cum se citește în Ungaria, unde, din împrumutul total, în afară de casete audio și video, doar 20 la sută o constituie cărțile, deși bibliotecile din această țară sunt perfecte, foarte bine dotate și mobilate. Noi nu putem fi considerați un popor înapoiat atâta timp, cât în obișnuință avem convingerea că, în viață, cartea este o moștenire pe care te poți bizui. Mulți dintre cei expulzați prin Siberii au supraviețuit pentru că au știut carte.

– **Astăzi, salariile bibliotecarilor sunt foarte mici. Cum reușiți să păstrați angajații?**

– În ultimii zece ani, personalul nostru s-a cernut, rămânând doar cei fideli cărții, instituției respective și cititorilor. Mai avem și noi niște secrete cu care ținem angajații. Unul dintre ele este posibilitatea de a oferi, în special tinerilor, stagii peste hotare, participarea în cadrul unor proiecte europene. Sunt niște stimulente pentru ei, pentru că învață limbi moderne, tehnici și metode performante de lucru, mai văd și lumea.

– **Ce s-ar întâmpla dacă serviciile din bibliotecile noastre ar fi cu plată?**

– Noi nu putem accepta astfel de tentative. Există un document – Manifestul UNESCO – cu privire la bibliotecile publice, în care se stipulează clar că serviciile de lectură sunt gratuite. Atâta timp cât Primăria ne sprijină activitatea, nu oferim servicii contra plată. Doar dacă, la solicitare, căutăm vreun studiu, vreo carte mai deosebită, avem niște taxe, care sunt mai mult simbolice. Altfel, serviciile sunt gratuite.

Dacă decidenții s-ar gândi să introducă servicii cu plată de utilizare a bibliotecilor, ar lovi, în special, în cei mai săraci, deoarece cei din eșantionul avantajat oricum nu vin la bibliotecă. Cei mai mulți dintre cititorii noștri sunt din grupurile sociale medii, din familii de risc sau sunt cei care nu lucrează. Sunt și copii cu un singur părinte, studenți care nu au bursă.

– **Ce cărți le-ați recomanda, pentru lecturi, actualilor guvernanți? Romane de dragoste? Studii politice?**

– Cred că lor le sunt contraindicate romanele de dragoste. Mai utile le-ar fi cărțile de management, de comunicare, din care ar afla cum trebuie să fie relațiile cu cei care au investit speranță în ei. Or, la noi, lipsește cultura comunicării între eșalonul de vârf și cel de jos. Îmi amintesc, eram la un stagiu în Danemarca. Acolo oricare trecător putea să-i zică prim-ministrului: «Carl, bună ziua!». Acesta nu se supăra.

– **Aveți un fond de carte deteriorată sau chiar furată? Cine sunt hoții?**

– De obicei, studenții, elevii. Acest procent este destul de mic. Chiar și în bibliotecile mari, din New-York, înzestrate cu pază la ieșire, cititorii găsesc metode de sustragere a unor volume. Mă gândesc uneori că, dacă le fură, înseamnă că au nevoie, de aceea nu mă supăra prea mult astfel de cazuri. Cineva, un student, nu-i mai spun numele, și-a perfectat carnetele false și umbla din bibliotecă în bibliotecă, furând cărți. Ajunsese să-și facă o solidă bibliotecă de referință, interesându-l, în special, dicționarele. L-am prins.

L-am fi putut demasca, am fi putut scrie la universitate, dar nu am făcut-o. Ne-am înțeles pașnic. El ne-a restituit dicționarele. De obicei, avem grijă deosebită de cărțile scumpe.

– **Care este cea mai scumpă carte din biblioteca Dvs.?**

– Avem o carte de 5 mii de lei, «Management strategic», în engleză.

– **Alte cărți unice?**

– Ediții din timpul vieții lui Kogălniceanu, volume franceze, de după 1800, prima enciclopedie românească a lui Dimitrie Gusti. Avem mai multe volume de carte rară. Suntem o bibliotecă publică. În viziunea occidentalilor, profunzimea cronologică a unei biblioteci publice trebuie s-o constituie ultimii cinci ani. În acest caz, ea este relevantă.

– **În R. Moldova, în situația în care nu prea avem știință și cercetare științifică, este înregistrat un număr impresionant de doctori habilitați. Printre cei care fac cercetare științifică la noi sunt și cititori ai Bibliotecii «Hasdeu»?**

– Unii vin și pe la noi. Chiar mă mir de istoricul Ion Buga, care, asemeni unor cititori de vârstă adolescentină, așteaptă cu răbdare să fie deservit, își ia cărțile și se așează la masa de lucru în liniște, fără a pretinde că este profesor, doctor în istorie. Apropo, despre doctori. Nu toți cei care și-au susținut tezele au trecut prin biblioteca noastră, dar poate ca nici nu trebuia. Zilele trecute, în cadrul audierii Comisiei Superioare de Atestare de către Comisia pentru Cultura și Știință a Parlamentului, m-a bucurat mult că președintele Comisiei a numit cultura și medicina drept priorități naționale.

– **Aveți grad științific?**

– Chiar luna trecută mi-am susținut teza de doctor în pedagogie. Cercetarea, realizată pe parcursul a șapte ani, este intitulată «Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării sociale». Stagiile pe care le-am făcut în străinătate, în special în țările scandinave, unde politica socială este deosebit de bine pusă la punct, m-au determinat să investighez tema respectivă. La noi, serviciile de lectură, de informare sunt în dependență de politica socială, promovată de guvernanți. Sunt școli de elită, biblioteci de elită și, dacă nu ai potențialul social corespunzător, nu ai ce căuta la «Spiru Haret» sau la alt liceu similar.

– **Ați cunoscut oameni din cultură fără cultură?**

– Foarte mulți.

– **Cum explicați acest fenomen? Cum de există, în cultura noastră, atâta pleavă?**

– Atunci când vrei să ocupi un loc în cultura noastră nu te testează nimeni, cel puțin la nivelul de cultură pe care o deții. Nimerești în această cohortă întâmplător sau după apartenența de partid. Nu este neapărat să fii om de cultură, să ai un bagaj extraordinar sau o școală deosebită, ca să lucrezi în cultură. Ar

• În spațiul rural aproape că nu mai funcționează biblioteci...

fi bine ca, în domeniul culturii, să existe niște standarde elaborate din timp, după care ar fi selectați angajații instituțiilor din acest domeniu. Așa însă...

– **Cum explicați că și în biblioteci, la fel ca și în școli sau spitale, lucrează mai multe femei decât bărbați?**

– E o problemă în partea noastră de Europă, deoarece lucrul de bibliotecar se consideră unul mai ușor, pentru femei. Anterior, chiar era considerată o profesie de elită, în biblioteci lucrând, în special, soții de militari, de medici. Astăzi, în bibliotecă este exact ca într-o fabrică. Lumea intră, iese. Cititorii îți cer să le dai cărțile imediat, să-i deservești fără întârziere. Toți au grijă să nu piardă timpul și foarte puțini încearcă să înțeleagă cât de greu e să te orientezi într-un milion de volume.

– **Ce se mai întâmplă azi în bibliotecile de prin sate?**

– Catastrofe. În spațiul rural aproape că nu mai funcționează biblioteci. De prin '89, bibliotecile nu mai primesc carte nouă. Tot ce mai dețin bibliotecile sătești, în mare parte, se datorează eforturilor depuse de bibliotecar, care bate drumurile în căutarea unor sponsori sau a unor donații de carte. În consecință, prin universități nu prea studiază tineri de prin sate.

– **La bibliotecă vin cititori care suferă de dereglări psihice?**

– Noi suntem toleranți cu toată lumea. În ultimul timp, un tip vine doar ca să se uite la fete. I-am găsit și un loc special, la perete, cu condiția să citească, fără a le distrage atenția celorlalți cititori. Este jurist de profesie, e tânăr, dar are un handicap mintal.

– **Cunoașteți romane de dragoste înfiripate prin sălile de lecturi?**

– Da. Foarte multe cupluri din Chișinău s-au cunoscut în biblioteca noastră.

– **Dacă ați scrie o carte, despre ce ar fi ea?**

– Noi, bibliotecarii, suntem programați să rămânem în umbra celor uriași, să fim suportul lor, uitând chiar și de noi, gândindu-ne mereu cum să promovăm, cum să valorificăm opera altora. Nu sunt scriitoare prin vocație. Mai degrabă aș visa nu să scriu o carte, ci să construiesc o bibliotecă modernă în municipiul Chișinău. Îmi amintesc, anul trecut, în SUA, întâlnirea reprezentanților celor șapte puteri ale lumii s-a desfășurat într-o bibliotecă publică. Acest lucru demonstrează că biblioteca era echipată și construită în așa fel, încât să poată găzdui și un astfel de summit. Pur și simplu, visez la o astfel de bibliotecă. Avem chiar decizia Primăriei, prin care ni s-a acordat și un loc pentru construcție, pe bulevardul Ștefan cei Mare, 150. Depinde ce ne vor aduce alegerile.

– **Apropo, cum credeți, ce ne vor aduce alegerile?**

– Mă tem că ne vor dezamăgi și mai mult. În acest context, mă gândesc ce face opoziția noastră ca să câștige? Iese în stradă, dar aceasta e foarte puțin. Reprezentanți ai partidului de guvernământ au fost deja de vreo cinci ori la mine acasă. De pe acum îmi amintesc că trebuie să vin neapărat la

alegeri. Ei lucrează, încearcă să convingă lumea, iar lumea este credulă, deoarece, revenim la cele spuse mai sus, nu are acces la informație.

– *În opinia Dvs., cum ar trebui să fie un om politic modern?*

– Transparent și tolerant.

– *Vă mulțumim pentru interviu.*

«Accente, aprilie 2003

Un interviu de Echipa «ACCENTE»

UN DIRECTOR DESCHIS PENTRU TOT CE ÎNSEAMNĂ «NAȚIONAL», «MODERN», «DEMOCRAT», «CREATIV», «PASIONAT»

Păstram în arhiva mea personală mai multe notițe cu gânduri despre directoarea Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» din Chișinău, dna Lidia Kulikovski. Intenționez să le expun la lansarea primei mele cărți «Alexandru Cristea (1890–1942). Viața și activitatea reflectate în timp», produsă în noiembrie 2002 (volumul a fost editat sub egida bibliotecii). Nu s-a întâmplat însă așa, căci din criză de timp domnia sa mi-a oferit pentru cuvânt doar câteva... secunde.

Jocul destinului a vrut ca acele gânduri să fie expuse în această carte. «Totul la timpul său», spune o vorbă populară, în care încep să cred din ce în ce mai mult.

Același joc al destinului a făcut ca la 1994, în urma recomandării lui Vasile Malanețchi, să devin angajata Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» din Chișinău, pentru ca aici, la vârsta de 43 de ani, să dau în sfârșit de «directorul vieții mele». În felul acesta nu s-au adevărat întocmai cuvintele mamei mele, rostite în timpul «socialismului dezvoltat și înfloritor»: «Țâe nu-ț plași niși un nacialnic» («șef»).

Nu sunt feministă, dar când întâlneam vreun conducător bărbat, care din comoditate, lașitate ori din alte motive, nu-și asuma riscuri și responsabilități, conducător ce dădea dovadă de neputință în rezolvarea unor probleme simple și mărunte, îmi apărea în față chipul dnei directoare Lidia Kulikovski. Le dădeam atunci dreptate celor care consideră că femeia este capabilă să-l întrecă pe bărbat în arta conducerii, că ea trebuie să fie implicată mai mult în viața societății.

Probabil că pentru mai mulți colaboratori ai Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» dna directoare Lidia Kulikovski înseamnă ceva aparte. Pentru mine domnia sa înseamnă ceva enorm – posibilitatea de a mă realiza în plan civic și profesional. Nici până astăzi dna directoare nu mi-a mărturisit ce a făcut-o să creadă în mine, mai cu seamă că veneam dintr-un domeniu cu totul străin de biblioteconomie. Dar creditul și libertatea pe care mi le-a oferit domnia sa acum un deceniu și ceva, s-au materializat cu editarea a două

• «Totul la timpul său», spune o vorbă populară...

monografiilor istorice. La ele se adaugă miile de documente inedite de arhivă, multiplele mărturii orale, ce așteaptă să fie valorificate în alte cărți.

Nu vreau să spun că relația mea cu dna directoare a fost întotdeauna perfectă. Ca orice om și conducător, dna Lidia Kulikovski este formată nu doar din însușiri. Nici stările noastre de spirit nu se aflau mereu pe aceeași undă. Mi s-a întâmplat să fiu supărată pe doamna Kulikovski, mai ales la începutul activității mele. Însă binele pe care mi l-a oferit domnia sa este atât de mare, încât amărăciunile de altădată rămân minore și trecătoare.

Voi schița în continuare câteva însușiri de conducător ale dnei Lidia Kulikovski, pornind de la experiența mea, și de la rolul pe care l-a jucat domnia sa în activitatea mea de cercetător.

Un conducător poate să-ți ofere climatul și condițiile necesare pentru cercetare, să susțină potențialul creativ din om, dar poate la fel de bine să-ți taie aripile, să te încorseteze, să te țină legat strâns cu fașa, cum procedau în majoritatea cazurilor diriguitorii de tip sovietic, a căror frază preferată era «nu se poate». Și asta se întâmplă (și se mai întâmplă și astăzi, din inerție), nu neapărat din rea-voință, ci din indiferență, comoditate, prostie, incapacitatea de a conduce, din cauza altor lipsuri umane, care «înfloresc» cu prisosință în vechiul sistem bolșevic.

Dna Lidia Kulikovski face parte din categoria conducătorilor ce susține zborul și creativitatea.

Domnia sa mi-a oferit încredere și libertate deplină în acțiuni, înțelegând că pentru persoanele cu spirit creativ munca înseamnă o pasiune, motiv pentru care ele nu au nevoie de o ghidare permanentă. O confirmare în plus a celor spuse este aprecierea stimatului coleg de breaslă, dl Ion Șpac, bibliograf principal la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Republica Moldova:

«Conducătorul intră în istorie ca un distrugător, când nu poate ori nu vrea să conducă cu responsabilitate, să-și asume povara responsabilității. Este o responsabilitate să dai libertate omului. Dna Kulikovski și-a asumat această responsabilitate, a conștientizat secretul că libertatea are și părțile ei pozitive. Omul, mai ales cel de știință, simțind libertatea, face lucruri mai trainice. Prin încrederea ei în oameni, dânsa a izbutit să editeze atâtea lucrări. Și cărțile matala se datorează în mare parte acestei libertăți.»

Alte însușiri ale dnei directoare Lidia Kulikovski, sesizate de subsemnata, vor fi redată în continuare sub formă de «caracteristici la dosar»:

– Este tipul de conducători ce face parte din prima generație de intelectuali, proveniți din sate, și care își păstrează însușirile țăranului, în special sentimentul mândriei și identității naționale, capacitatea de muncă, ambiția de a se realiza.

– Are curajul să-și asume riscuri și responsabilități, să treacă peste hățiturile birocratice, chiar și cu prețul «încălcărilor» statutare și financiare (în realitate, acestea sunt manevre absolut necesare, ce fac dovadă de mobilitate și înțelepciune managerială).

– Este deschisă pentru tot ce e nou, netradițional, pozitiv și progresist. Trece peste comodul și staticul concept: «Asta nu-i lucrul bibliotecarei, nu-i lucrul Bibliotecii». Acceptă ideea conform căreia un angajat al Bibliotecii poate să elaboreze o lucrare mai puțin obișnuită (de exemplu, o monografie, care nu ține neapărat de bibliologie), fiind conștientă de faptul că orice activitate care adaugă la patrimoniul cultural al urbei și al țării este binevenită.

– Soluționează cu ușurință probleme care altor le par irezolvabile.

– Combină stilul vechi de conducere (autoritar), cu stilul nou (democratic). Îmbinarea lor, într-o perioadă de tranziție pe care o parcurgem, este cât se poate de potrivită.

Venim dintr-un sistem politic canceros, care a atacat mentalitatea oamenilor, dorința lor de a fi inventivi, de a munci onest, cu pasiune. Cine nu cunoaște «proverbul» sovietic: «Ei se fac că ne plătesc, noi ne facem că muncim», ori altul: «Muncim după cum ne plătesc».

Trăim la început de democrație, și rădăcinile bolnave ale vechii societăți nu dispar cu una, cu două. Iată de ce pentru persoanele conservatoare, obișnuite de «a fi împinse din spate», este binevenit vechiul stil autoritar de conducere. Iar angajații cu spirit liberal acceptă cu multă satisfacție modul de conducere democratic, care le oferă libertate în acțiuni. Înțeleasă corect ea înseamnă: «A-ți face datoria cu onestitate», «A nu abuza de încrederea acordată».

– Nu este afectată de birocratism. N-are greutatea apăsătoare a birocratului care, în cel mai bun caz, te epuizează, te aduce la desperare, până când îl convingi să accepte idei noi.

– Respectă angajații și însușirile lor. N-o supără ca ei să fie pasionați de muncă în aceeași măsură, ca și domnia sa. N-o deranjează ca ei să i-o ia înainte cu idei noi, propuneri, inițiative. Le acceptă din zbor, și le implementează cu rapiditate.

– Este îngăduitoare cu neajunsurile oamenilor. Pune în față însușirile lor.

– Nu este distantă, arogantă (semne ale înțelepciunii), spre deosebire de majoritatea șefilor de tip sovietic, cu figuri și ținute «țepene». Unii dintre ei aveau chiar o plăcere sadică de a te «băga în sperieți». Circula și vorba: «Nacialnika nado boiatsia» («De șefi trebuie să-ți fie teamă»). Lumea se temea, dar nu uita să-i disprețuiască în sinea sa: «Ty nacyalnik, â durak, â nacyialnik, ty durak» (Tu ești șef, eu sunt prost, eu sunt șef, tu ești prost).

– Poate să fie influențată (temporar) de sfetnici, care nu aduc întotdeauna pace, armonie și buna înțelegere în relații cu angajatul «X» ori «Y». Ascultă însă și preia cu mai mare plăcere sfaturile oamenilor bine intenționați.

– Nu-i place vorba lungă. Ține pe masă clepsidra pentru cei ce îi răpesc din timp.

– Păstrează naturalețea omului de la țară.

– Are un dezvoltat simț al umorului.

Sunt doar o parte dintre însușirile de conducător ale dnei Lidia Kuliko-

vski, scoase de noi în evidență în această scurtă prezentare. Vom continua s-o cunoaștem pe domnia sa prin intermediul genului interviului.

Avântul național în Basarabia anilor 1988–1989 este comparat pe bună dreptate cu cel de după Unirea din 1918. Din diverse motive însă Biblioteca Municipiului Chișinău din perioada interbelică nu s-a impus în viața culturală a urbei cu o impresionantă activitate națională românească, cum se întâmplă astăzi, chiar dacă climatul politic era cu mult mai favorabil. Încin să cred că motivul principal era lipsa unui conducător, care să-i fi sfințit locul.

Dacă actualmente lucrurile în această prestigioasă instituție de cultură și de spirit a urbei stau altfel, este pentru că actualei directoare Lidia Kulikovski i se potrivește perfect proverbul de mai sus.

– *Stimată dna Lidia Kulikovski, sunteți directorul Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» din martie 1990. Cum ați ajuns la conducerea acestei importante instituții de cultură din Chișinău? Alexandru Frișcu, unul dintre martorii aceluia eveniment, mi-a mărturisit: «Biblioteca Municipală a fost scoasă dintr-o mocirlă în martie 1990, prin venirea dnei Kulikovski la putere. Atunci s-a dat o luptă pe viață și pe moarte între moldovenii și rușii care lucrau la Bibliotecă».*

Ce gânduri și amintiri vă trezește acel moment crucial din viață, care astăzi face parte nu numai din biografia Dvs., dar și din istoria biblioteconomiei basarabene?

– Frumoase, de glorie. Deși încă nu înțelegem ce-am câștigat. Nu aș putea spune categoric că a fost o luptă între ruși și moldoveni. Dacă alegerile s-ar fi desfășurat pe criterii etnice nu treceam, pentru că de alte etnii erau mai mulți. Îmi place să cred că au ales între stilul de conducere vechi și cel democratic. Lumea mă cunoștea de vreo 15 ani, ultimii ani eram și președintele sindicatului bibliotecarilor din rețeaua BM. Îmi știau felul de a conduce, puterea de muncă, spiritul dreptății, ambiția profesională, dragostea mea constantă față de BM și bibliotecarii ei, dar și spiritul de responsabilitate care mă caracterizează.

Vreau să cred că nu le-am dezamăgit așteptările. Programul pe care l-am prezentat la alegeri îmi slujește ca ghid managerial și acum. Îl ridic și mă uit peste el, deși a fost îndeplinit în totalitate, când trebuie să iau o decizie importantă – nu cumva să lezez interesele celor care mi le-au încredințat.

Acele alegeri au fost un prim act de democrație din toată istoria BM. Inițiate de Direcția Cultură a Primăriei Chișinău și de Direcția Bibliotecii a Ministerului Culturii, trebuiau să fie formale. Ne-au chemat, trei candidați selectați de ei, și ne-au propus să candidăm, să ne gândim la un program și să-l prezentăm lor. Fiind o persoană foarte responsabilă m-am apucat de lucru și am elaborat un program chiar bun, știind punctele forte și cele slabe ale BM și intuind direcția și modul în care trebuie utilizate. După prezentarea programelor, pe doi dintre candidați, printre care și eu, ne-au chemat la Direcția Culturii și în prezența șefului Direcției Bibliotecii a Ministerului Cul-

turii ne-au propus să ne retragem candidaturile pe motiv că celălalt este mai bun, mai experimentat. Să ne retragem public și să comunicăm bibliotecarilor în favoarea lui, pentru că au sondat situația și nu avem sorți de izbândă. Abițioasă, dar și încăpățânată, le-am răspuns că dacă tot ne-am jucat de-a democrația, aș vrea să-mi spună ei, bibliotecarii, dacă mă vor sau nu, dacă-s mai bună sau nu, lucru ce nu le-a convenit. În ziua alegerilor au luat cuvânt îndemnând să voteze pentru candidatul lor, criticând programul meu.

Am câștigat la limită – cu o diferență de 7 voturi. De acest aspect am ținut cont întotdeauna în exercitarea actului managerial – recunoașterea faptului că am fost susținută practic de 50% din colectivul BM.

Spuneam la început că nu conștientizam atunci ce-am câștigat. Acum știu – încrederea și susținerea la peste 50% dintre bibliotecari, numărul cărora pe parcurs se mărea... 60%... 70%... 80%... 90%, poate chiar 100%, fără de care nu am fi obținut cea ce avem acum.

Alegerile la BM au fost foarte mediatizate, cu incidente chiar – Vlad Olărescu, atunci la «Literatura și Arta», a părăsit sala pentru că se vorbea numai rusește... Eu le consider o victorie a bibliotecarilor care vroiau schimbare. Poate de aceea păstrez și acum caseta cu înregistrarea acelor alegeri, pe care a făcut-o Nicolae Popa, regretatul reporter al Radioului Național, apoi și la Radio România Actualități.

– În ce stare ați preluat Biblioteca? Ne interesează în mod special statutul cărții naționale, componența etnică a personalului. Putem spune că BM era rusificată, atât prin carte, cât și prin personal? În ce măsură? Se cereau schimbări urgente, radicale? Ce tactică și strategie ați adoptat? Ați încercat să împăcați interesele românilor basarabeni cu cele ale minorităților? În ce măsură ați izbutit?

– Ați atins niște probleme vulnerabile, una din ele fiind colecția bibliotecii, care a fost și rămâne în continuare neliniștea dialectică a mea.

A aborda problemele colecției unei biblioteci înseamnă a intra chiar în miezul problemelor de fond, al modului de funcționare, al legimității ei. Colecția nu poate fi separată de serviciile bibliotecii. Și, invers, toate activitățile și serviciile biblioteconomice conlucrează pentru a evidenția colecția înnoită în mod constant, punctul vital al oricărei biblioteci.

Am preluat BM în stare bună pentru cerințele perioadei de până la 1990. Filiale multe, carte multă – peste 2 milioane. Dar peste noapte acest număr impunător de carte s-a transformat într-un munte inutil de maculatură. În limba română (moldovenească pe atunci) erau doar 4% – dar de fapt nu era nimic pentru că aceste 4% erau în alfabet chirilic.

Neliniștea mea erau chiar acele 4%, marea parte a cărora a rămas în patrimoniul bibliotecii, ca mărturie a epocii și din când în când este studiată de specialiști.

Neliniștea mea era realizarea și respectarea obiectivelor referitoare la constituirea colecțiilor: Echilibrul achizițiilor, care funcționează ca un mode-

rator permanent, atenuând toate expresiile voluntariste și asigură echilibrul dintre genuri, suporturi, limbi (obiectiv de care nu s-a ținut cont până atunci); Exhaustivitatea, un vis al tuturor bibliotecarilor; Cererea utilizatorilor.

Nici astăzi, oricât s-ar strădui bibliotecarii, nu pot respecta aceste obiective. Dar în 1989? În '89 s-au editat doar 2 titluri în limba română, în '90 numai 30 % și în '91 doar 50% din producția editorială era în limba română. Producția editorială din Moldova nu poate nici acum acoperi măcar parțial cerințele de lectură și nevoile de informare ale populației. În calitate de conducător al BM, eram responsabilă pentru această perioadă deosebită din istoria noastră, pentru că fiecare carte intrată în bibliotecă se înscrie într-un proces de acumulare a memoriei comunității.

Ca profesionist înțelegeam că colecția unei biblioteci de mărimea și importanța BM își creează identitatea patrimonială prin trei elemente complementare: depinde de comunitatea chișinăueană și răspunde nevoilor informaționale definite de această comunitate, urmează această comunitate în evoluția sa, neglijează documentele perimate pentru ea (dar nu în absolut) și caută elemente noi destinate întăririi ei, își definește locul patrimonial care-i condiționat de primele două.

Am început cu îmbunătățirea colecției, cu ce știam mai bine, pentru că veneam de la munca de șef al Serviciului «Achiziții». Și n-am greșit. În acea perioadă, când toți aveau alte probleme decât bibliotecile, noi, cei de la BM am profitat de această slobozire... valorificam orice oportunitate. Am fost și norocoși. Nu știu cum, dar totdeauna ne aflam la locul convenit și întâlneam oamenii de care aveam nevoie. Știam a scoate bani destui pentru achiziții de la Primărie. Poate pentru că nu mergeam să plâng sau să cerșesc, cum spun colegii mei din alte biblioteci, mergeam cu cifre, argumente care funcționau.

Nu cred că mă laud dacă spun că noi am fost prima bibliotecă, chiar prima instituție din RM care a stabilit relații de colaborare cu biblioteci, organizații și persoane particulare orientate spre sporirea colecției în limba română. În 1991 au intrat în fondurile BM peste 10.000 de exemplare în alfabet latin. În 1992 această cifră s-a dublat și a crescut în continuare în următorii ani.

Calitatea colecțiilor a generat o creștere explozivă a cititorilor. Aceasta ne-a făcut să înțelegem că suntem utili chișinăuienilor și am ales direcția corectă.

Referitor la personal. Era rusificat și personalul. Adică, prevalau vorbitorii de limbă rusă, pentru că era un colectiv multiethnic: cca 50% ruși, 25% evrei, 5% alte naționalități, 20% români/moldoveni.

Acum situația e alta: reșezarea personalului s-a produs de la sine, natural. Nu s-a operat nici o acțiune împotriva nimănui. Au plecat mulți ruși, evrei din bibliotecă și din țară, s-au pensionat mulți. Criteriul competitiv de a rămâne la BM a fost și este profesionalismul. Chiar în această lună am angajat o bibliotecară rusoaică.

Unicul lucru care s-a scimbat într-adevăr este că acum la conducerea filialelor sunt români/moldoveni mai mulți decât până la 1989 – atunci erau doar 2–3 șefi de filiale.

– Ce stare morală ați avut în primii ani de activitate? Cine dintre colegii și prietenii bibliotecari v-au ajutat cel mai mult în depășirea dificultăților? Când a venit încrederea că sunteți stăpână pe situație?

– Poate puțin debusolată pentru că am început activitatea managerială într-o perioadă de transformări radicale care somau bibliotecarii la profesionalism. Dar era și foarte interesant, iar avalanșa evenimentelor nu-mi lăsa timp să mă gândesc la starea mea morală. Lucrurile trebuiau rezolvate din mers și hotărârile erau susținute câteodată doar de intuiție.

A fost însă și ușor pentru că nu am venit într-un colectiv străin. Acest colectiv mi-a încredințat o bibliotecă cu tradiții, o bibliotecă cu o cultură organizațională bine consolidată, marcată de ambiție și orgoliu profesional, la care am clădit și eu și care m-a format într-un fel și pe mine.

Problema era că transformările care aveau loc în societate cereau și schimbări organizaționale, culturale, de atitudini. Schimbările care s-au produs la BM au fost profunde, cereau investiții materiale, umane, profesionale și nu le-aș fi putut face față fără sprijinul bibliotecarilor BM.

M-au susținut și cei care au votat pentru mine și cei care au votat împotriva. Cred că vreo 70% din acel colectiv au rămas până în prezent alături de mine, fapt care demonstrează că ei vroiau o schimbare și vedeau în mine un suport de realizare a ei. Faptul că au rămas cu mine mă face să cred că am reușit să-mi țin promisiunile.

Acum, după atâția ani, pot spune ferm cine m-au ajutat, m-au susținut: Alexandru Frișcu, Elena Vulpe, Parascovia Onciu, Claudia Șatravca, Elena Butucel, Ana Boțmanov, Ludmila Furnică, Valentina Tofaniuc, Ecaterina Nedzelischi, Elena Roșca – directori de biblioteci filiale; Larisa Câșlaru – director adjunct, Tatiana Oghii, Eva Roșcovan, Zinaida Pahomi, Ludmila Pânzaru, Tatiana Fiodoruc, Genoveva Scobioală, Valentina Dorofti – șefi de departamente, dar și bibliotecari de rând... Îi trec acum în revistă și nu găsesc pe cineva care să nu mă fi susținut. Sunt foarte experimentați și poate mai buni ca mine. Putea oricine dintre ei să fie director. Cu succes cred ar fi fost director, și bun director, Larisa Câșlaru, Elena Vulpe, Alexandru Frișcu, Ecaterina Nedzelischi, Ana Boțmanov. Pur și simplu, eu am avut mai mult curaj.

Ei m-au făcut să mă simt sigură, puternică. Stăpână pe situație nici acum nu pot fi întotdeauna. Nu poți fi sigur de nimic când un an de zile capii consiliului local nu pot reuși să restructureze primăria, când hotărârile Guvernului sau ale Parlamentului îți pot da peste cap munca de un an de zile, sau îți pot periclita activitatea planificată.

– Cum s-a produs dezideologizarea bibliotecilor? Eu însămi am înghițit mult praf, adunat pe mii de volume, de altfel, legate perfect, ale clasicilor marxism-leninismului, plenarelor și congreselor partidului comunist, eliminându-le

• Calitatea colecțiilor a generat o creștere explozivă a cititorilor...

dintr-o biblioteca metodică școlară din Chișinău. Ce hotărâri oficiale au fost emise cu acest prilej?

– Nu a fost nimic asemănător deciziilor inchiziției și nici activității «glavlit»-ului. Așa cum am spus mai înainte, biblioteca trebuie să urmeze comunitatea în evoluția sa, neglijind documentele perimate pentru ea (dar nu în absolut) și cautând elemente noi destinate întăririi ei. Noi am urmat cerințele comunității, iar ea nu avea nevoie de o mare parte din colecția BM. Schimbările derulate au perimat multe, foarte multe, mai ales cărți și publicații social-politice, care erau sub 50% din colecție. Ne-am despărțit de ele fără regrete, fără spectacole, fără decizii speciale. Era o imperativitate.

Dar mai erau în comunitatea noastră persoane care aveau și mai au, mai ales acum, nostalgia vremurilor trecute. Veneau special și solicitau operele lui Lenin, Marx, Engels, Brejnev și alte personalități politice similare, doar să se convingă că nu le mai avem și să aibă ce critica. Ei bine, nu le-am satisfăcut așteptările pentru că am lăsat în fiecare bibliotecă câte un exemplar din operele complete ale tuturor celor de mai sus. Ba mai mult, chiar am solicitat din România de la colegii din bibliotecile județene câte un exemplar în grafie latină, ca să le poată citi și cei care vin din urma celor care le-au creat, cât și pentru cei ce vor studia acea perioadă.

În 1991 a fost o decizie a Ministerului Culturii din 10 octombrie, care a aprins paie în cap multor funcționari de la Minister învinuindu-i că scot din fondurile bibliotecilor clasicii ruși. Nu a fost așa, decizia se referea la literatura social-politică. Dar nici nu aveam nevoie de decizii, pentru că adâncimea cronologică a unei colecții în bibliotecile publice trebuie să fie ultimii 5 ani. Dacă este mai «bătrână» ea nu mai răspunde nevoilor de informare a comunității. Ei, asta dacă ești profesionist, dar dacă vrei să cauți nod în papură, găsești motive și argumente împotriva scoaterii din fond a oricărei cărți, darămite în limba rusă?

– Și astăzi, dar mai ales peste ani, istoricii, cercetătorii, alte categorii de utilizatori ai bibliotecilor vor fi curioși să știe care a fost raportul între cartea română și cea rusă: a) în perioada sovietică, b) la începutul anilor '89, și c) la ora actuală. Dețineți o astfel de statistică?

– Din septembrie 1944, când BM și-a reluat activitatea întreruptă în 1941 în urma bombardamentelor din Chișinău, până în 1989 tipăriturile în limba română cu alfabet chirilic au crescut «tocmai» până la 4%. Deci, au trebuit 47 de ani ca să ajungă 4%.

Astăzi cota documentelor în limba română constituie 45%, care s-a constituit în ultimii 14 ani.

– Dețineți o statistică, similară ca perioade, și a personalului după etnii?

– Nu avem o așa statistică pentru perioada interbelică. Dar câte un raport rătăcit din acei ani ne demonstrează că erau unu-doi cu nume de moldoveni, dar de fapt nu știm dacă și vorbeau româna. Aceeași situație a fost și până în 1989, cifrele le-am amintit mai sus, iar statistica de acum este

următoarea: moldoveni – 186, ruși – 33, ucraineni – 24, evrei – 4, găgăuzi – 3, polonezi – 2, nemți – 1, bulgari -1, bieloruși – 1.

– *Cu siguranță aveți mai multe merite în refacerea și activizarea vieții biblioteconomice din capitală. După mine însă cea mai mare și fundamentală operă a Dvs. este înființarea bibliotecilor de carte românească, în colaborare cu bibliotecile județene din Țară, prin intermediul cărora basarabienii își regăsesc (și își vor regăsi și în continuare), identitatea națională. DI Primar General al Capitalei, Serafim Urecheanu, v-a numit metaforic «Primarul cărții românești din Chișinău». Familiarizați-ne cu această latură a activității Dvs. Menționați și alte persoane care au conlucrat la această operă, care au stat la începuturile ei.*

– Nu numai aceasta, bineînțeles. Recunosc că a fost un proiect foarte drag din câte am realizat. Un proiect susținut nu numai profesional, dar și sentimental. Sentimental pentru că conștientizez acum că de fapt aceasta este o parte din contribuția mea la procesul de renaștere națională, sentimental pentru că decizia a venit din suflet și nu ne-a fost impusă de cineva, sentimental pentru că simțeam că este o datorie a mea să valorific momentul, sentimental pentru că oamenii cu care am lucrat la realizarea lui au rămas prietenii mei.

Câteodată mă gândesc că aceasta a fost posibil doar pentru că Dumnezeu pentru o clipă și-a reținut privirea și asupra noastră. Altfel nu-mi pot lămuri cum de a fost posibil ca eu, Alexe Mare și Traian Brad să ne întâlnim. Așa a început proiectul de constituire a bibliotecilor în colaborare cu cele județene din România. Prima a fost «Transilvania», în august 1991 – eveniment caracterizat de mass-media de atunci ca «manifestare care a adunat tot bomondul politic și cultural al capitalei».

Mai rar aduni la deschiderea unei biblioteci Prim-ministrul (M. Druc), Președintele Parlamentului (Al. Moșanu), Ministrul Culturii (I. Ungureanu) și multe alte personalități, «vinovate» de independența RM.

A fost cred cel mai frumos eveniment cultural, spiritual, național la numai două zile de la proclamarea independenței.

Acum când mă gândesc la acele zile îmi dau seama că am fost foarte curajoasă. Am fost curajoasă pentru că nu am fost singură. Am avut umărul dnei Larisa Câșlaru, director adjunct, care a investit în acest proiect egal cu mine. Am deschis biblioteca «Transilvania» fără să pun la curent sau să implic vreun decident. Ei doar au fost invitați la eveniment. Reușita evenimentului i-a făcut mai receptivi la cerințele și nevoile BM. Așa a început relația noastră foarte strânsă, chiar prietenească cu Primăria și a doua bibliotecă – «O. Ghibu» a fost deschisă în 1992 cu implicarea și concursul ei.

A fost alături, ne-a susținut și în deschiderea celorlalte biblioteci: «Ovidius», «Târgu-Mureș», «Târgoviște», «Alba-Iulia», «Maramureș». Cu venirea în fruntea Primăriei a dlui Serafim Urecheanu suportul și implicarea au fost mai substanțiale.

Datorită acestui proiect a crescut procentul de carte românească la BM. În total colegii noștri din România au adus la aceste biblioteci, la Sediul Cen-

• Am fost curajoasă pentru că nu am fost singură...

tral și celelalte filiale, peste 500.000 de volume. Cifra este impunătoare dacă vorbim de cantitate, dar este și valoroasă dacă ne referim la calitate. Nu au fost donații întâmplătoare, ci selecte, succesive, cu accent pe referințe.

– În biroul dlui Iulian Filip, șeful Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău se păstrează mai multe foarfece de la inaugurarea diverselor instituții de cultură din Chișinău, inclusiv a bibliotecilor de carte românească, despre care a fost vorba mai sus. Din păcate acest lucru nu se mai întâmplă în ultimii ani. Nu mai sunt foarfece? Când a fost deschisă ultima bibliotecă de acest gen?

– Ultima bibliotecă – «Maramureș» a fost deschisă în 2001, nu atât de demult. Constituirea unei biblioteci nu-i așa de simplă. Ai nevoie de local în primul rând, de carte în al doilea rând, de bibliotecari în al treilea rând. La deschiderea bibliotecii cartea trebuie să fie clasificată, prelucrată, inventariată, aranjată după reguli biblioteconomice în rafturi. Orice mărire de personal cere aprobarea Ministerului Culturii și alocări suplimentare de la Primărie și nu se rezolvă atât de repede.

Primele biblioteci s-au deschis mai repede pentru că selecția fondului de carte, prelucrarea lui și chiar inventarierea lui și constituirea cataloagelor a fost realizată de colegii noștri din România.

Se discută în continuare deschiderea unei biblioteci la porțile orașului. Nu ne-am oprit, dar ne influențează problemele de după alegeri de la Primărie. Sper să le depășim.

– Știu că sub conducerea Dvs. românii basarabeni, funcționarii Bibliotecii, nu se simt lezați în drepturile lor naționale. Se pare că la fel de confortabil în această privință se simt și reprezentanții minorităților naționale, adunați în bibliotecile de carte ucraineană, bielorusă, rusă, evreiască, bulgară, găgăuză, germană. Biblioteci pe care le mai putem numi «autonomii culturale» (Dvs. le spuneți «insule etnice»). Consider că acest «separatism», produs odată cu venirea Dvoastră la conducere, este un compromis înțelept și rațional, care aduce pace în numerosul colectiv al Bibliotecii. Orice s-ar spune, în Republica Moldova opțiunile politice și naționale diferă mult de la o etnie la alta, de la om la om. Este un adevăr pe care nu trebuie să-l ascundem, de care nu trebuie să ne ferim. Vorbiți-ne despre această experiență inedită a Bibliotecii Municipale.

– Unicul drept lezat la BM este dreptul la lenevie, plictiseală, iar unii consideră că au acest drept.

Nu sunt de acord cu Dvs. și nici nu-mi place cuvântul «separatism» – prea multă bătaie de cap ne-a dat și ne mai dă.

Bibliotecile pentru minorități este unul din primele proiecte de anvergură realizate de noi. Biblioteca «Ițic Mangher» a fost deschisă în ianuarie 1991, cea ucraineană, «Lesia Ukrainka», în februarie 1991. (Cu mult înaintea bibliotecii «Transilvania»). Au urmat apoi altele – bulgară – «Hristo Botev», găgăuză «Mihail Ciachir», rusă «Mihail Lomonosov».

Deschiderea lor nu a fost un compromis, ci rezolvarea unor probleme cu care se confrunta comunitatea chișinăuiană – comunitate multietnică – as-

pect de care trebuia să ținem cont. Eu nu cred că un popor se poate bucura de libertatea sa dacă nu respectă drepturile altor etnii conlocuitoare. Așa cum nu cred că biblioteca poate rezolva problema drepturilor minorităților naționale. Biblioteca asigură unul din drepturile fundamentale și anume accesul la informație. Rezolvarea problemei de acces la informație a minorităților etnice în formula pe care am realizat-o a fost un succes recunoscut chiar de bibliotecile din Occident. În 1998 am fost invitată la Washington, la conferința Asociației Bibliotecarilor Americani, cu comunicarea «Servicii de bibliotecă pentru minoritățile naționale. Modelul chișinăuian». Aceste filiale au devenit niște centre informaționale, culturale, comunitare (comunitatea minoritară pentru care a fost deschisă), cu colecții selecte, valoroase, unde sunt valorificate și promovate valorile lor culturale.

Acest proiect a urmărit și realizat, alături de asigurarea accesului la informație în limba maternă, și alte obiective – economia resurselor pentru achiziția de carte (nu mai cumpărăm atâtea exemplare de carte în rusă, ucraineană etc.); extinderea geografică a colaborării cu alte biblioteci (Bulgaria, Israel, Ucraina, Rusia, Turcia), care astăzi include vizite de documentare în țările enumerate, stagieri, instruire, inițierea unor activități comune, suport material și financiar; prestigiu, valoare.

Deschiderea bibliotecilor pentru minorități nu a dispersat colectivul pe criterii etnice. În aceste biblioteci lucrează și români, așa cum în celelalte biblioteci lucrează și ruși sau alte naționalități. În aceste biblioteci citesc și români, așa cum în celelalte biblioteci citesc ruși, rusolingvi.

«Insule etnice» le numeau cei care criticau prin 1991–1992 acest proiect. El însă s-a dovedit a fi viabil, filialele s-au înscris perfect în structura BM, și chiar cred că este o armonie în colectivul nostru numeros și corespunde sloganului «unitate prin diversitate». Conviețuim bine, criteriul care ne unește este profesionalismul, misiunea și valorile împărtășite ale BM.

Ați pomenit ceva de compromis...și mi-am adus aminte cuvintele scriitoarei Ileana Vulpescu «Cine își iubește cu adevărat meseria, mai face și câte un compromis de dragul ei». Am făcut compromisuri, dar nu se referă la proiectul cu minoritățile. Am făcut compromisuri cu principiile mele.

– Perioada de renaștere națională se caracterizează printr-o explozie editorială de carte românească bună.

La începutul anilor 90 îi vorbeam cu entuziasm unui scriitor de expresie rusă despre lansările de cărți, găzduite de bibliotecile din Chișinău. Literatura n-a manifestat nici un pic de bucurie la auzul vorbelor mele, ci doar m-a întrebat mirat, cu tristețe: «Mai au loc astăzi lansări de cărți?» (adevăruț e că dânsul s-a simțit bine în perioada sovietică, fiind apreciat de autorități pentru romanele sale despre clasa muncitoare din Chișinău).

Au loc lansări de carte la Biblioteca Municipală și la filialele ei, dna Lidia Kulikovski? Dați-ne și o statistică în acest sens.

– Această formă de promovare a cărții e prezentă aproape zilnic în biblioteci, ba chiar aș spune că bibliotecile primele au inițiat și susținut lansările

de carte, atunci când altora li se părea că numai de carte nu poate fi vorba la noi. Este chiar o formă de activitate culturală. Lansarea, în forma ei inițială se practica de librării și edituri. Din primele a dispărut cu desăvârșire, editurile preferă, ca și scriitorii să le realizeze împreună cu bibliotecile. Bibliotecile le transformă în acțiuni vii, interactive, le adaugă elemente biblioteconomice și de divertisment, fac din eveniment sărbătoare, nu doar consemnare. Lansările în biblioteci sunt evenimente festive care sărbătoresc Cartea. Și cine alții decât bibliotecarii știu cum să sărbătorească cartea, s-o pună în valoare? Și unde în altă parte ar fi mai bine să lansezi o carte decât în casa cărții – bibliotecă? Cărțile, indiferent de autorul lor, de conținutul lor, de epocile și spațiile culturale în care au fost scrise, cărțile trăiesc în și prin biblioteci.

Lansările de carte au dezvoltat și cimentat relația bibliotecii cu editorii și autorii – scriitori, oameni de cultură, de știință... Niciodată colaborarea, suportul reciproc, prietenia chiar, între biblioteci și scriitori, editori nu a fost atât de strânsă, de fructuoasă ca în ultimii 10–14 ani. Consider că am avut o contribuție și eu la cimentarea acestei relații. Ca statistică – în 2002 au fost lansate 147 de cărți în bibliotecile chișinăuene.

– ***Biblioteca Municipală nu numai găzduiește lansări de cărți, dar desfășoară și ea o frumoasă activitate editorială, contribuind și în felul acesta la cunoaștere, la redeșteptarea românismului în Basarabia. Este o formă de activitate absolut nouă. Istoria Bibliotecii Municipale de la 1877 și până la venirea Dvs. la conducere nu cunoaște așa ceva.***

– Suntem unica bibliotecă din RM care are un buget anual pentru editare. Este o realizare pe care mi-o asum. Într-o perioadă în care, așa cum spunea I. L. Caragiale, «se măsoară cultura cu cotul», noi edităm câteva titluri anual – în 2002, cel mai laborios an, au văzut lumina tiparului 9 titluri.

Despre calitatea lor vorbesc premiile obținute în fiecare an la concursul național în domeniu, referințele critice publicate în mass-media și în reviste de specialitate, aprecierile și mulțumirile parvenite la BM.

Nu enumăr aici ce am editat până acum, ar ocupa prea mult loc. Și apoi au fost mediatizate destul de bine, slavă Domnului nu sunt dintre cei modești, spun întregii lumi ce-am făcut.

Tumultul evenimentelor culturale, sociale și chiar politice care s-au desfășurat în Chișinău au implicat și bibliotecă. Parte pentru că este amplasată în chiar inima urbei și totul se desfășura chiar în fața bibliotecii, parte pentru că nu putea sta deoparte de procesul de renaștere națională, fiind un component al comunității pe care o deservește, parte pentru că purtăm numele marelui patriot B. P. Hasdeu, activitatea noastră editorială a fost și este orientată să contribuie la renașterea națională a chișinăuinenilor și nu numai al lor. Doar un lucru aș vrea să menționez: fiecare titlu editat a acoperit o pată albă din istoria acestui neam, din istoria municipiului Chișinău și sper să fie de folos acum și peste ani.

– Chiar și o persoană dintr-o țară străină dezvoltată (e vorba de profesorul universitar Simon Francis, din Shielfield, Marea Britanie, de altfel un bun prieten de al Dvs., cum a declarat domnia sa), interesat de evoluarea evenimentelor din Republica Moldova, a observat că în situația dificilă de la noi, în biblioteci se fac lucruri frumoase. Cum izbutiți în timpuri sărace să dotați localurile acestor instituții cu calculatoare, indispensabile instrumente de lucru (Biblioteca Municipală a fost înzestrată cu acestea mult înaintea Bibliotecii Naționale și a Bibliotecii Academiei), mobilier, covoare, etc, încât ele să arate modern și ambiant? Ce secrete dețineți și ce «șiretlicuri» practicați? Înainte însă de a răspunde la întrebare, profit de ocazie să citez din aprecierea dlui profesor universitar Simon Francis, pe care i-am solicitat-o în martie 2001, în ideea că această recunoaștere are legătură cu întrebarea și răspunsul care va urma: «Sunt impresionat de atitudinea activă, pozitivă a dnei Lidia Kulikovski. Este o femeie dinamică și desfășoară o activitate bună în sfera biblioteconomică.»

– «Șiretlicul» este marea dorință de a avea biblioteci moderne. Această dorință învinge frica de decidenți, timiditatea (Chiar sunt timidă de fire. SIC! Nimeni nu bănuiește) orice obstacol.

Nu știu șiretlicuri. Mă ajută intuiția – când și cum să procedez, și cred că simțul măsurii, cât să vorbesc, când să vorbesc, cât și cum să cer.

Da, sunt o femeie dinamică și mă bucur că sunt așa. Am întotdeauna agenda plină. Când se contramandează ceva planificat și se ivește o fereastră, un pic de timp liber, eu nu știu ce să fac, mă pierd și am conștiința încărcată parcă de neîmplinire. Eu nu pot lucra încet, în voie. Lucrez foarte eficient când simt presiunea timpului, când fac mai multe lucruri odată. BM îmi oferă un astfel de ritm.

Când eram studentă la USM învățam toate sloganurile Partidului comunist. Unul din ele era «Să ajungem și să întrecem America!» Numai că America nu s-a oprit să-i aștepte pe sovietici. Lecția pentru mine a fost că trebuie să te miști repede dacă nu vrei să te agungă și să te întreacă alții. Mai târziu, când citeam povești copiilor mei l-am descoperit pe Lewis Carrol, autorul cărții «Alisa în țara poveștilor», care spunea că trebuie să fugi foarte iute dacă vrei să rămâi în locul în care ai ajuns.

Te obligă să fugi nu atât concurența (în lumea bibliotecară ea aproape că nu există), ci mediul schimbător, mutațiile din comunitate și dorința de afirmare.

Nu întotdeauna reușesc să fac cum vreau, cum ar trebui. Nu întotdeauna sunt convinsă că acționez corect. Doar timpul poate aprecia corectitudinea sau incorectitudinea, meschinăria sau noblețea acțiunilor unui conducător. Principiul meu era și a rămas «mai bine acționez, chiar dacă fac o greșală, decât să stau în expectativă».

Testul final la care se supune un conducător, cred eu, este clipa în care poate spune sincer «Am acționat atunci când a trebuit. Am avut curajul să-mi transpun convingerile în practică». Nu știu dacă am trecut acest test, dar sunt convinsă că fac ce trebuie.

– La un simpozion de la începutul anilor '90, organizat de Biblioteca Națională din Republica Moldova, regretatul Traian Brad, directorul Bibliotecii județene «Octavian Goga» din Cluj, povestea despre călătoria sa în China, în vederea schimbului de experiență. Cineva din sală, și anume istoricul literar Vasile Malanețchi, a exclamat cu un zâmbet ironic: «Și acum s-o rugăm pe dna Kulikovski să ne povestească despre călătoria sa la Bălți». Stimatul cercetător vroia să spună cât de închiși erau bibliotecarii din Basarabia, în comparație până când și cu cei din România.

De atunci, într-un timp istoric foarte scurt, ați mers și Dvs. peste mări și țări. Care sunt ele și ce beneficii au adus călătoriile în activitatea Bibliotecii Municipale? Au devenit cumva mai variate serviciile Bibliotecii?

– Am fost în multe țări și într-o măsură oarecare atribui succesele BM acestor călătorii, care erau de fapt deschideri, erau școală, erau practici de calitate. Erau locuri râvnite pentru un bibliotecar – ca Biblioteca Congresului S.U.A., ca Biblioteca Națională a Chinei, ca Centrul Pompidou, ca Diamantul Negru – biblioteca națională a Danemarcei, ca bibliotecile finlandeze sau israeliene și multe altele din care mă întorceam cu saci de materiale, cunoștințe, idei pe care le realizam cu suportul bibliotecarilor noștri.

Ca să înțeleagă mai bine mesajul pe care îl aduceam eu din Occident m-am străduit să-i trimit și pe colegii mei. Am promovat călătoriile și stagiile peste hotare ca un formă de motivare a personalului și ca recompensă pentru indicatori de performanță în activitate. Astfel bibliotecarii noștri au vizitat bibliotecile finlandeze, daneze, maghiare, bulgare, slovene, cehe, franceze, grecești, americane, olandeze, engleze, ucrainene, rusești, evreiești. Această i-a făcut mai flexibili, mai abili pentru schimbări. Acceptă programe îndrăznețe, își asumă riscuri și valorifică orice oportunitate.

Cred că beneficiul cel mai mare pe care îl obținem din călătoriile în străinătate este deschiderea, schimbarea mentalității, libertatea de acțiune, degajarea. Oamenii noștri sunt mai inhibați pentru că au fost marginalizați. Ieșirile îi lecuiesc de acest viciu. Ei se conving că occidentalii nu lucrează nici mai mult, nici mai bine, dar gândesc altfel, abordează altfel problemele.

– *Continuu să-l citez pe dl Simon Francis: «Dna Kulikovski cunoaște și implementează experiența bibliotecilor din Europa. Nu doar o preia, ci alege ce este potrivit pentru Moldova. Aceasta este calea cea mai bună de schimb între Est și Vest, de a alege ce e potrivit pentru Dvoastră». Puteți veni cu unele exemple concrete de implementare a experienței unor state mai avansate?*

– Ar fi multe, dar vreau să menționez doar câteva. Informații comunitare, de exemplu. Este un concept american, dar adaptat circumstanțelor noastre, este foarte eficient și util chișinăuienilor. Altă strategie acceptată este prestarea serviciilor informaționale specializate – servicii informaționale economice, drept, arte, istorie, informatică, pentru persoane dezavantajate etc. Sunt servicii care se prestează foarte avansat în Occident, noi însă le implementăm mai adaptate la condițiile noastre.

Altele funcționează foarte bine, unele mai puțin. Dar avem un registru foarte vast de servicii autohtone pe care oaspeți din alte biblioteci le găsesc chiar de excelență.

Reacția străinilor este la fel ca cea a lui Simon Francis. Câțiva ani în urmă am organizat un seminar de management de bibliotecă cu specialiști de la Institutul German de Biblioteconomie și Bibliotecii de Stat a Germaniei. După seminar ne-au spus că noi putem să venim în Germania să le facem seminare, astfel apreciind profesionalismul bibliotecarilor noștri.

– La aniversarea Dvoastră din 2001, dl Iulian Filip, directorul Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău, a tostat pentru «ideile trăsnite» lansate la Biblioteca Municipală, de bibliotecari, care nu ne îngăduie să intrăm în tâmpenie. Ce a avut dânsul în vedere?

– Ăsta-i felul plastic al lui Iulian Filip de a se exprima. De fapt el avea în vedere că ceea ce face biblioteca nu ne permite să devenim analfabeți, sau «să ne întoarcem în peșteră», altă expresie plastică a lui Iulian Filip. În limbajul șefului Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău, «trăsnit» înseamnă modern, inedit, nou, insolit, extraordinar. Ați văzut cât de bine îl traduc?

Vreau să menționez aici relația dintre mine, directorul BM și Iulian Filip, șeful DC. Am format o echipă excelentă. Poate pentru că suntem din sate vecine – eu din Nicoreni, el din Sofia. (Prima dată am pus Nicoreni înaintea Sofiei); poate pentru că avem ambii un simț al umorului foarte fin, poate pentru că gândim la fel, poate că suntem din zodii alăturate: dumnealui Vărsător, eu Pește.

Este un șef foarte democratic, îți oferă libertate și autonomie în activitate. Și cred, aceasta m-a ajutat mult în exercițiul managerial. Sunt o persoană foarte responsabilă și știu că răspunsul la delegarea libertății și autonomiei înseamnă responsabilitate îndoită, înzecită.

Nu știu dacă Iulian Filip cunoaște cuvintele lui Winston Churchill, dar le aplică foarte bine: «Dacă vrei ca un lucru să fie bine făcut, trebuie să-l dai unei persoane ocupate». Vreau să cred că Iulian Filip mă consideră o persoană foarte ocupată și îmi încredințează lucruri care trebuie bine făcute. Sunt convinsă că nu aș fi realizat atâtea dacă aveam un șef birocrat.

– Cum vă împăcați cu dl Primar General Serafim Urecheanu, un alt șef al Dvoastră? Știu că la una din întruniri domnia sa le-a adresat subalternilor următoarele cuvinte: «Să nu exagerați cu laude la adresa mea. Eu pur și simplu, nu vă încurc să lucrați» (același stil de a conduce vă caracterizează, de altfel, și pe Dvs.). Bănuim că așa și este. Dar cum sprijină dl primar Biblioteca Municipală? Ce însușiri de om și conducător remarcați la el? Ați preluat ceva din ele în activitatea Dvoastră?

– Cu domnul primar Serafim Urecheanu nu trebuie să te împaci, cu el trebuie să lucrezi. Este un conducător care înțelege rolul culturii, cărții, prin aceasta demonstrând că nu-i este indiferent cum sunt chișinăuienii pe care îi conduce: «luminați» sau «ignoranți».

Ați sesizat foarte bine stilul de conducere al primarului. Cuvintele «nu vă încurc să lucrați» reclamă la fel responsabilitate mare. Păcat că nu toți din

• Delegarea libertății și autonomiei înseamnă responsabilitate îndoită, înzecită...

structurile primăriei înțeleg acest lucru. Îmi permit să critic pentru că sunt și eu alegător.

Domnul Serafim Urecheanu poate la fel spune că susține ideile trăsnete ale BM. Susține în măsura posibilităților Primăriei. Alții ne consideră prea răsfățați de Primărie, noi considerăm că ni se alocă mijloace pentru că merităm, dar foarte puține în raport cu activitatea pe care o prestăm chișinăuienilor.

– Am observat că mizați pe tineret, când e vorba să încredințați o seamă de funcții de conducere. Mie mi se pare un lucru extraordinar, ca o domnișoară simpatică de numai 20 și ceva ani (pe nume Mariana Harjevschi), să fie numită în funcția de directoare a unei noi și moderne biblioteci. E vorba de Biblioteca Publică de Drept, inaugurată în mai 2001, cu sprijinul Fundației Soros.

– Îmi plac tinerii, mai ales tinerii de azi. Sunt mai descătușați decât eram noi când eram tineri. Știu ce vreau, știu multe limbi, sunt inteligenți.

Referitor la tinerii de la BM. Ca manager trebuie să-mi pregătesc schimbul, să fiu convinsă că las realizările pe mâini bune. Tinerii nu vin în biblioteci pentru că nu-s motivați – salarii mici, prea mici, și îi înțeleg. Caut noi forme de recompense, motivare. Îi susțin, îi promovez, îi perfecționez. Consider că un colectiv poate fi competitiv numai dacă are tineri, care gândesc altfel, sunt flexibili, nu se tem de nou. Experiența celor mai în vârstă conjugată cu elanul celor tineri dau cele mai bune rezultate.

Avem tineri de calitate, pentru că îi selectez pe parcursul anilor de studii, fiind și profesoară la catedra de Biblioteconomie de la Universitatea de Stat din Moldova. Cât despre Mariana Harjevschi de care ați vorbit, mi-a atras atenția mai întâi numele – Harjevschi. Daria Harjevski a fost ani buni directorul Bibliotecii Publice din Chișinău. A fost mai mult decât o coincidență ca Mariana să fie studentă la biblioteconomie. Am angajat-o din anul doi de studii și a întrecut toate așteptările.

Acum neliniștea mea este să rămână în continuare la bibliotecă și nu numai ea, pentru că avem mulți tineri foarte buni: Angela Sava, Tatiana Nichifor, Svetlana Andrițchi (Biblioteca de Drept), Olesia Ioncu, Rodica Brânză, Natalia Moglan (Sediul Central), Svetlana Javelea (Maramureș), Mariana Bumbu (Transilvania) și alții.

– Ce rol în viața Dvs., a Bibliotecii Municipale, îl au scriitorii, cercetătorii, istoricii, lingviștii, alți oameni de cultură, cu care vă place mult să vă înconjurați? Pe de altă parte această lume bună este atrasă și ea de Dvoastră, și instituția BM. Reportera TV Silvia Hodorogea, de exemplu, mi-a mărturisit că «vine aici ca pentru o gură de aer». Ce spuneți despre această interacțiune?

– Biblioteca Municipală are tradiții de susținere a acestor relații. Despre aceasta vorbesc autografele lăsate de personalități marcante din diferite domenii și pe care le păstrăm ca mărturie a acestei legături.

Interacțiunea bibliotecă – scriitori, lingviști, istorici, cercetători s-a cimentat după 1989. Am fost alături de ei la toate evenimentele pe care le provo-

cau, susțineam inițiativele lor, mergeam în aceeași direcție. Cred că aveam nevoie unii de alții. Biblioteca a devenit cu adevărat necesară lor și tuturor care luau parte la procesul de renaștere națională. Biblioteca era chiar în centrul aceluși proces. Îmi place să spun aceasta, și chiar afirm că nicăieri în Chișinău, în perioada 1989 – 2002, nu a fost atâta densitate de inteligență ca în biblioteci. Biblioteca nu numai participa, ea provoca, organiza evenimente de anvergură. Alături de cercetători s-a implicat în cercetarea bibliografică, a valorificat trecutul, a promovat realizările prezentului. Scriitorii, cercetătorii, istoricii, oamenii de știință au văzut în BM un partener, un coleg.

Recunosc că susținerea și dezvoltarea acestei interacțiuni a fost chiar o prioritate pentru mine. Din această colaborare cu ei am învățat mai multe decât aș fi învățat la o școală de relații umane sau de management. Mi-a plăcut și îmi place să mă înconjur cu personalități, să le ajut, sau să mă ajute.

În final această colaborare aduce doar beneficii și valoare bibliotecii, contribuie la imaginea bibliotecii în comunitate. Un exemplu concludent este numărul de 375 de materiale publicate în 2002 despre BM în presă, culegeri, cărți. Sunt convinsă că a lucrat această frumoasă interrelație.

– Ce alte realizări profesionale, la care ți-ai mulțumit și despre care nu s-a vorbit aici, vă aduc satisfacția datoriei împlinite, a victoriei?

– Aș vrea să vorbesc despre un proiect – CID «Chișinău», un proiect cu care mă mândresc, deschis special pentru a valorifica trecutul și inventaria prezentul capitalei noastre. Aceasta este funcția de bază a acestui centru. Funcție responsabilă, mai ales pentru această perioadă de renaștere culturală, foarte dinamică, mobilizatoare, plină de evenimente, dar și contradictorie, plină de divergențe...

Activitatea Centrului este foarte diversă, dar direcția de cercetare bibliografică o consider cea mai de preț din activitatea BM. Pe parcursul anilor s-au elaborat bibliografiile ale personalităților chișinăuene, s-au bibliografiat periodice din perioada interbelică, anual se elaborează «Bibliografia Municipiului Chișinău», care este ca o radiografie a vieții capitalei noastre, a tuturor aspectelor ei – economic, cultural, educațional, etc.

Este o muncă cu care ne mândrim, pe care trebuie s-o facă orice bibliotecă publică, dar nu o fac din motive profesionale, economice, nu conștientizează sau nu vor să conștientizeze această responsabilitate. În perioada 1992–2002 BM a editat peste 20 de volume – biografii, biobibliografii, cercetări, studii, culegeri, cataloage, printre care: «Alexie Mateevici», «Eugen Doga», «Glebus Sainciuc», «Ion Vatamanu», «Ion Hadârcă», «Iulian Filip», «Nicolae Dabija», «Grigore Vieru», «Mihai Cimpoi» ș.a.

Implicată în procesul renașterii culturale, BM s-a simțit obligată să contribuie la identificarea urmelor lăsate de stăpânirea rusească în perimetrul pruto-nistean, fără de care nu poți înțelege Basarabia și fenomenul basarabean, fără de care este imposibil de a ne cunoaște istoria, pe de o parte, iar pe de altă parte, astfel BM contribuie la valorificarea trecutului, întâi de toate, al Chișinăului.

• Direcția de cercetare bibliotecară o consider cea mai de preț...

Un proiect interesant și îndrăzneț a fost colecția «Basarabiana», realizată împreună cu istoricul literar și editorul Iurie Colesnic, în care apar importante lucrări bibliografice ale lui Alexandru David, Piotr Draganov, Nikolai Moghileanski.

– Bănuiesc că aici intră și doctoratul, lucrul asupra manualelor de biblioteconomie, altă activitate științifică?

Munca de cercetare m-a preocupat întotdeauna. Iar doctoratul nu a fost ceva întâmplător. Chiar când am absolvit universitatea, în 1973, am avut îndreptare la aspirantură la Moscova. Eram studentă bună, șefă de grupă, recomandări excelente. Dar la mijloc era un neajuns. Aveam un singur «trei» și acela la limba rusă. Dosarul era prea bun fără acest mic incident, așa că s-au sfătuit și au aranjat să dau rusa încă o dată. Ei, dar între timp m-am măritat și am renunțat. Și bine am făcut. Dacă mergeam, precis aveam vreo temă de care acum mi-ar fi fost rușine.

Am revenit la știință când am crezut că am ce spune. Eugeniu Coșeriu, spunea că «omul trebuie până pe la 40 de ani să acumuleze și pe urmă să înceapă a da». Eu sunt un doctor matur de tot. Și apoi am avut mediul necesar pentru cercetare și experimentare.

Consider că numai la biblioteca de mărimea și complexitatea municipalei puteam să mă realizez. Și nu fără sprijinul celor pe care i-am nominalizat mai sus. Au fost alături de mine, mi-au realizat ideile «trăsnite». Lor le datorez gradul științific de doctor în pedagogie. A-și vrea să afirm, că ar fi putut face cu succes doctorantura dna Larisa Câșlaru, Elena Vulpe. Aici, iarăși, eu am fost mai curajoasă.

Alături de activitatea științifică mai am și activitate didactică fiind conferențiar interimar la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM. Aici predau viitorilor bibliotecari. Iar bibliotecarilor practici le predau la Școala de Biblioteconomie de pe lângă Asociația Bibliotecarilor din RM, unde sunt formator.

Pentru bibliotecarii practici și pentru studenții USM elaborez acum două manuale. Am finisat o monografie, care, sper va vedea lumina tiparului în acest an.

– Interviuul nostru n-ar putea pretinde la obiectivitate, dacă am vorbi în el doar despre realizări. Să ne oprim măcar în trecut la neajunsurile în activitatea Bibliotecii Municipale. În Sala de studii, Sediul Central, este instalată o «pușculiță» pentru sugestii, reclamații, obiecții. Ce nemulțumiri adună ea? Care sunt insatisfacțiile Dvs.?

– Așa «pușculițe» sunt și prin filiale. Sunt un instrument foarte eficient de evaluare a activității noastre, care ne dă posibilitatea de a vedea biblioteca și activitățile ei prin ochiul utilizatorului.

Îmi place să le citesc. Sunt preferințe, dorințe, sfaturi, mai puțin reclamații. Ne stăruim să le rezolvăm și dacă reacționăm imediat, utilizatorul se simte respectat, mai sigur, se convinge că biblioteca este a lui. Sugestiile sunt dife-

rite: nu mai funcționează ceasul de perete, vrem să răsunе muzică foarte lină în timp ce învățăm, vrem revista PRO SPORT, acces gratuit la Internet, mai multe calculatoare, nu ajung cuiere la garderobă, de ce nu funcționează veceul? Sugestiile sunt legate mai mult de condiții de studiu, confort. Exact ceea ce noi nu prea putem să le oferim.

Dar sunt și propuneri, aprecieri, mulțumiri. Una din propuneri, foarte practică, la care lucrăm și care este chiar un obiectiv al anului 2004 a fost ca utilizatorul să aibă un bilet unic de cititor al BM cu care să poată utiliza orice bibliotecă filială din oraș. Acest sistem va funcționa din 2005.

Insatisfacția mea eate doar una, că nu pot reacționa instantaneu la aceste sugestii. În rest întotdeauna sunt de partea cititorului.

– Nu numai oameni din lumi diferite, dar și cu caractere diferite, uneori chiar incompatibile, constată la Dvs. aceleași însușiri: «dinamică», «perseverentă», «puternică», «impunătoare», «consacrată muncii». De unde vin aceste și alte calități ale Dvoastră de conducător? Care dintre ele sunt native, și pe care le-ați cultivat pe parcursul directoratului?

– Cred că să fii lider este mai întâi de toate un imbold nativ. Susținând această calitate cu experiență profesională și realizări devii un lider bun. Susținut de personalul pe care-l conduci, devii un lider foarte bun. Iar când calitatea nativă de lider se îngemănează fericit cu cea nativă de manager, atunci ești un conducător foarte bun și eficient.

– Cât timp vă ia munca profesională, din cele 24 de ore, care «porționează» existența și activitatea noastră pe pământ? Ce rol și loc deține ea în viața Dvoastră?

– Orice conducător regretă că timpul este o resursă limitată. Și pentru că este imposibil «să produci timp»; sigur trebuie să-ți organizezi foarte bine timpul pe care îl ai la dispoziție. Fiecare dintre noi dispune de aceeași cantitate de timp, unele persoane însă reușesc să realizeze mai multe lucruri decât altele. Dar cum fiecare persoană are la dispoziție aceeași cantitate de timp, rezultă că oamenii se diferențiază prin modul în care fiecare și-l organizează. De fapt, este aproape imposibil să nu ai destul timp să faci ceva. Întotdeauna se poate face timp. Ceea ce lipsește este dorința.

Eu sunt conștientă de ceea ce sunt responsabilă să realizez și pe parcursul anilor mi-am dezvoltat abilitățile necesare pentru a face lucrurile la timp, ba chiar înainte de timp, pentru că nu-mi place să nu respect termenii de realizare și aceasta o cer și de la subalternii mei. Și apoi cred că sunt dotată (dotare obținută în urma experienței de conducător, dar și nativă: fac totul foarte repede – mâncare, spălat, călcat, prășit, mers, citit, chiar și mănânc foarte repede) cu un simț al urgenței rezolvării problemelor. Aceste abilități și calități le au dezvoltate mulți dintre manageri și directori de biblioteci: Larisa Câșlaru, Ludmila Pânzaru, Tatiana Fiodoruc, Genoveva Scobioală, Zinaida Pahomi, Elena Vulpe, Ana Boțmanov, Parascovia Onciu, Elena Dabija, Elena Butucel, Claudia Șatravca, Ecaterina Nedzelischi,

• *fi învăț și pe bibliotecari să înțeleagă diferența dintre urgent și important...*

Elena Roșca... Având oamenii potriviți la posturi-cheie, care știu ce să facă și la ce standard să facă îți poți organiza mai bine timpul, ba poți chiar economisi timp.

Un aspect care mă ajută să-mi irosesc cu rost timpul este cunoașterea a ceea ce este important și necesar să fie făcut, lucru care mă pune în poziția de a deține controlul asupra evenimentelor, în loc să fiu controlată de ele. Îi învăț și pe bibliotecari să înțeleagă diferența dintre urgent și important. Doar astfel ai șansa să realizezi ceea ce ți se cere în timpul pe care îl ai la dispoziție.

Un alt aspect important în organizarea timpului este că nu admit să mi se folosească timpul meu de alții, de aceea am clepsidra pe masă, dar nici nu-mi permit să irosesc timpul altora, mai ales al subalternilor mei.

Să nu vă faceți impresia că nu sunt deloc penalizată de timp. Ba da. Pentru că în timpurile noastre de multe ori trebuie să scimbi cursul lucrurilor și foarte multe lucruri sunt atât urgente, cât și importante.

Din timpul meu de conducător utilizez pentru administrare 80% și 20% pentru cercetare, creație. Dar pentru că îmi place mai mult activitatea științifică de cercetare, fur din timpul meu liber, din timpul familiei.

– **Vă simțiți împlinită ca profesionist?**

– Ca profesionist -- da. Și cred că răspunsurile mele la întrebări vă determină să fiți de acord cu mine... Dacă, ca profesionist, mă simt împlinită, în calitate de conducător, nu întru totul. Marea mea durere este sediul BM. Mă gândeam că vom reuși să construim o BM nouă, modernă. Dar nu cred să se realizeze aceasta în veacul meu...

– Dar ca patriot ?

– Fiecare dintre noi mai are întotdeauna ceva de făcut ca patriot. Ești patriot nu dacă-ți iubești patria, ci dacă îi cunoști trecutul. Romain Rolland spunea «Patria ... e tot ceea ce iubim, tot ceea ce visăm, tot ceea ce va fi când nu vom mai fi noi». Eu aș mai adăuga: ești patriot dacă faci ceva pentru ea și lași ceva pentru ea, pentru când nu vei mai fi. Am făcut câte ceva care va rămâne și după ce nu voi mai fi, las studii și cercetări care acoperă niște puncte albe în istoria Chișinăului, dar mai ales las perioada de care sunt responsabilă ca lider și profesionist inventariată, descifrată, trecută în studii, cercetări, bibliografii.

Dvs. știți ce înseamnă să găsești sursele informaționale sistematizate, catalogate, conservate, pentru că sunteți cercetător.

– **Vă plac timpurile noi, în care trăim? Erați cumva printre mulțimea, care se aduna prin anii 1988–89 la Teatrul de Vară, la faimosul Cenaclu «A. Mateevici»?**

– Eram, nu aveam cum să lipsesc. Erau vremuri de trezire din viața holografică pe care o trăiam.

Timpurile sunt frumoase, benefice pentru cei care vor să trăiască interesant, să fie stăpâni pe viața lor. Chiar dacă trăim o criză în profunzime, tot

este interesant. Îmi pare rău că suntem scuturați de acțiuni aberante ale guvernanților, parlamentarilor. Li se năzăresc dușmani la tot pasul. Sunt exact cum spunea Nicolae Iorga: «Unii, ca să-și gonească dușmanii din casă, o dărâamă întreagă, și asupra lor: aceia sunt politicienii care atacă temeiurile societății». Cred că așa vor sfârși și ai noștri.

– *Eram îndrăgostită de limba română din copilărie (o auzeam la radioul românesc și de la românii ce veneau la Chișinău), dar nu știam că ea este și a mea, nu știam că sunt româncă. Asta am aflat-o abia după 1989. Iar Dvoastră? Ați fost mai fericită în acest sens? V-a oferit viața prilejuri de a vă cunoaște de timpuriu identitatea românească?*

– Totdeauna am știut acest adevăr. Părinții m-au învățat poezii de autori români. Le știam pe de rost, dar nu știam numele autorilor. La școală însă i-am aflat. Am avut profesori care au avut grijă să știm, să cunoaștem. Când am venit la USM profesorii și colegii mă întrebau de unde știu atâtea despre clasicii noștri? De la bibliotecara din sat și de la profesorii mei din sat le știam.

La USM citeam «samizdat»-uri, mergeam la Odesa, la Moscova și cumpăram dicționare, cărți. Îmi aduc aminte cum Viorel Mihail, actualmente redactor-șef la «Săptămîna», mi-a dat să citesc «Ciuleandra», de care eu auzisem numai.

Aveam și mai am foarte multe rude în România. Ei mergeau în USSR în excursie – Moscova, Peterburg, Kiev. Iar noi de fiecare dată veneam la gară și ne întrețineam exact cât staționa trenul în gara Chișinău.

Ascultam radio și priveam TVR, chiar dacă erau superideologizate, de dragul limbii. De dragul limbii am fost în stare să privesc cred 4–5 ore la rând aniversarea a nu știu câta a lui N. Ceaușescu la TV. Mă enervau procedurile, dar așa învățam forme de adresare, felicitare...

– *Cum au primit timpurile noi angajații Bibliotecii Municipale? Câți sunt, de altfel, la număr? Care este starea lor de spirit vizavi de trecerea de la un sistem politic la altul? Persoanele puternice și alese, cum sunteți Dvoastră, s-au adaptat mai ușor la noua situație. Dar mulțimea, omul obișnuit, omul de rând? Cum se simte el de la 1989 încoace?*

– Puternică poate – mai puțin aleasă. Eu nu atât mă adaptez, cât caut unde să mă înscriu și să merg în aceeași direcție cu timpul. Am acceptat timpurile noi cu speranță, cu bucurie. Ca conducător, m-am străduit să găsesc rolul și rostul BM în contextul acestui timp. Sper să-l fi găsit.

Bibliotecarii sunt și ei oameni, alții mai greu, alții mai repede acceptă noul. Vin și acum la mine și mă întrebă: oare ce ne mai așteaptă, cum să procedăm, ce să facem?

– *Definiția noțiunii «democrația» în Dicționarul explicativ al limbii române este scurtă și teoretică: «Forma de organizare și de conducere a unei societăți, în care poporul își exercită (direct sau indirect) puterea». Ce înseamnă pentru Dvoastră această noțiune? Ce credeți despre democrația în Republica Moldova din perioada imediat post-sovietică, și cea de după revenirea comuniștilor la putere?*

– În perioada imediat post-sovietică a fost democrație. Prea multă democrație, încât nu au știut ce să facă cu atâta democrație. Și atunci au început s-o ciopârțească câte oleacă, câte-o țără, ca poporul să nu simtă, și totodată făcându-se că susțin procesele democratice...

Prima condiție a democrației este transparența. Este ea la noi? A doua condiție a democrației este accesul la informație, servicii... Sunt ele la noi? A treia condiție a democrației este respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Se respectă? A patra condiție a democrației este asigurarea șanselor egale...

Pot spune un lucru despre democrație – a rămas doar visul despre ea. Democrație mai întâlnești în unele structuri care au echipe unite..., în ONG-uri, în biblioteci.

Atunci când trădarea, fățarnicia, neloyalitatea rămân nepedepsite, așa ca la noi, societatea ajunge o arenă de fiare sălbatice care se sfâșie una pe alta. Am citit aceasta la Bernard Shaw. Dar nu asta ne-a demonstrat campania electorală din primăvara acestui an?

Cred în viitorul democratic al Republicii Moldova, dar trebuie cineva să le amintească conducătorilor noștri cuvintele lui Abraham Lincoln: «Puteți înșela un timp întregul popor, puteți înșela mereu o parte a lui, dar nu puteți înșela, tot timpul, tot poporul».

Dar cum să înțeleagă ei aceasta, dacă noi trăim în prezent, iar conducătorii noștri trăiesc în trecut?, noi ne uităm spre Europa, ei peste Nistru?

– Știu că altădată nu vă «băgați» în politică. Între timp în alegerile locale din primăvara anului 2003 ați participat la întâlniri cu alegătorii, fiind trecută pe lista candidaților pentru consilieri municipali din partea primarului independent Serafim Urecheanu. Înseamnă oare aceasta că v-ați revăzut concepția privitor la implicarea ori neimplicarea în viața societății prin politică? Ce credeți în general despre politică? Cât de activ trebuie să se implice femeia în politică? Cu tot respectul, dar ce nu fac bine în politică bărbații noștri, dacă merge atât de prost în țara asta?

– Apariția mea pe lista consilierilor primarului a fost condiționată de convingerea mea că Serafim Urecheanu este unicul candidat de încredere și nicidecum de convingeri politice.

Chișinăul, oraș multietnic, dar în care se vorbește mai mult rusa, confruntat cu lupte politice, independent de iure, dar dominat de facto, pe care vor să-l afle «în genunchi» încorsetându-l cu hotărâri anapoda, permanent poluat, exemplu de luptă pentru supraviețuire pentru toată țara.

Acum, în acest oraș, se dă lupta pentru ceea ce n-am putut face în trecut, pentru ceea ce n-am putut face cu democrația, independența...

Dar nu știu vreun alt loc în care aș putea trăi, dacă ar fi să doresc, să aleg, un loc în care lumea se află într-o continuă căutare a identității, într-o continuă luptă pentru supraviețuire.

Eram convinsă că n-am să fiu consilier, eram la sfârșitul listei, vroiam să pun umărul, vroiam să ajut, pentru Chișinău.

– **Care dintre partidele politice din Republica Moldova vă este mai aproape de suflet și de viziunile Dvoastră politice? Sunteți membru unuia dintre ele? Numiți câțiva lideri politici pe care îi simpatizați.**

– Aș minți dacă aș spune că-mi place sau împărtășesc idealurile politice ale vreunui partid politic.

Nu sunt membru a nici unui partid și sunt mândră că nici n-am fost. În RM nu-i nici un partid care să nu să se fi compromis. Nici un partid n-a fost capabil să facă compromisuri în interesul țării, sau măcar în interesul celor care-i urmează. Duc o politica infantilă, nu pot cântări și evalua mișcările pe care le fac. Nu au credibilitate. Credibilitate vor avea doar când vor recunoaște că pierderea alegerilor în favoarea comuniștilor este greșeala lor și numai a lor.

– **Ce credeți despre protestele anticomuniste din ianuarie-aprilie 2002, organizate de PPCD, în frunte cu Iurie Roșca, și despre atitudinea față de ele a echipei președintelui Vladimir Voronin? Erați cam nemulțumită de opoziție, întrebând într-un interviu: «Ce face opoziția noastră ca să câștige? Iese în stradă, dar aceasta este foarte puțin». Ce ar trebui să mai facă atât PPCD-ul, cât și alte partide democratice? Ați stat și Dvoastră în Piață?**

– E o continuare a ceea ce am spus mai înainte. Am fost, nu am stat permanent, dar împărtășeam cerințele înaintate, le susțineam, bineînțeles.

Ce trebuie să facă? Să treacă peste orgoliile personale, să se unească pentru salvarea noastră. Mă tem că dacă tărăgănează nu vor mai avea ce salva. Cred că au avut destule ocazii să învețe din greșelile săvârșite, e timpul să dea dovadă de maturitate politică.

– **Puteți să ne dezvăluiți opțiunile politice ale membrilor familiei Dvoastră? Se întâmplă să aveți opinii contrarii, dezbateri aprinse, uneori «până la cuțit», în probleme de politică, istorie, cultură și identitate națională, cum li se întâmplă multor altor familii din Republica Moldova, în special celor de români? Ori sunteți printre puținii norocoși, scutiți de furtuni de acest gen?**

– Nu, și slavă Domnului, că gândim la fel. Fiica mai mică nu prea înțelege subtextele demersului politicienilor noștri, dar facem ore de «informare politică», pentru că nu acceptăm alte viziuni.

– **Nu vi se pare că oamenii noștri sunt dispuși să-și amintească mai degrabă despre drepturi, și mai puțin despre obligații față de societate și națiune? Nu este oare acest fenomen una dintre cauzele dezastrului economic și social, din care nu putem ieși de atâta timp? Numiți trei obligații mai importante ale guvernanților, și a cetățenilor de rând.**

Enumerați și drepturile, vă rog, în același număr și în aceeași ordine.

– Este dreptul oamenilor să ceară drepturi. Cât despre obligații... cum să-și aducă aminte de obligații, dacă cei care și-au asumat obligații să le asigure o viață decentă, respectarea drepturilor fundamentale, dreptul la identitate națională, nu și le îndeplinesc?

De dezastrul economic și social sunt responsabili guvernanții. Totdeau-

na dăm vina pe oamenii de rând, învinuindu-i că nu-și asumă obligații față de națiune, societate. Așa-i mai comod pentru toți. Dar oamenii noștri sunt foarte muncitori, răbdători, își asumă mai mult decât pot.

Nu cred că guvernării trebuie să aibă drepturi. Ei sunt plătiți și foarte bine pentru a sluji poporul, pentru a-i asigura drepturile fundamentale. Ei trebuie să aibă numai obligații și dacă nu le respectă trebuie demși. Obligațiile lor ar fi: să asigure un trai decent cetățenilor (crearea locurilor de muncă, asigurarea salariilor indexate), să-și asume responsabilitate pentru realizarea politicii economice și sociale a țării, să asigure transparența activităților lor.

Drepturile cetățenilor le-am trecut în revistă în răspunsul la altă întrebare.

Obligațiile ar fi: să muncească, dacă li se oferă șansa, să respecte legea, dacă este o legislație democratică, să iubească și să apere patria, dacă consideră că este în pericol.

– Ce însușiri prețuiți la oameni? Care dintre ele sunt mai importante în timpurile noastre?

– Bunătatea, toleranța, onestitatea, corectitudinea, punctualitatea, responsabilitatea. Toate sunt importante.

– Vorbiți-ne, vă rog, în mod special despre obligațiile minorităților naționale din Republica Moldova, onorarea cărora ar aduce nu numai pace interetnică în toată țara, dar și pace în sufletele înveninate ale multora dintre ei. Am sesizat că actuala guvernare «protejează» etniile conlocuitoare mai mult decât pe românii basarabeni, punând accentul pe drepturi, când e vorba de primii, și pe obligații, când e vorba de români. Așa se întâmplă în problema limbii de stat, de exemplu. Nu prea aud de la înaltele tribune, ba chiar nu aud deloc, îndemnuri către minoritari de a studia limba română («moldovenească», după ei), de a respecta și a manifesta înțelegere față de valorile noastre naționale, în fine, de a fi loiali față de statul în care trăiesc.

Toate acestea ni se întâmplă pentru că nu suntem consecvenți în ceea ce vrem, nu suntem nici letoni, nici lituanieni sau estonieni.

Timotei Cipariu care spunea: «... limba nu poate să lipsească nici unui popor. Ea se naște o dată cu el, crește și se dezvoltă, înflorește și veștejește, îmbătrânește și moare o dată cu el. Toate evenimentele câte trec peste viața unui popor, toate îmbunătățirile și calamitățile ce întâmpină o națiune, toate fazele prin care trece, toate se revarsă asupra limbii aceluia popor, acelei națiuni». Aceste cuvinte le-am testat și le testăm permanent aici, la noi. Mă tem că iarăși va trece sărmana limbă pe polița de sus a bucătăriei.

Minoritarii sunt răsfățați, au o lege perfectă referitoare la drepturi, limbă, informații etc., etc. Li s-au creat destule condiții de studiere a limbii române. Cine a vrut a învățat. Cine nu – acum dictează.

Guvernării noștri nu știu ce înseamnă bilingvism. Dau mereu exemple de bilingvism – Finlanda, Elveția, Canada, dar documentele adoptate nici pe departe nu sunt ca în Finlanda, Elveția, Canada. Bilingvism înseamnă ca orice funcționar să cunoască în egală măsură ambele limbi declarate

oficiale. Bilingvism în varianta moldovenească înseamnă ca minoritarii să vorbească o singură limbă – rusa, iar moldovenii – două.

– *Ce gânduri vă trezesc plecarea nevoită a femeilor basarabene peste hotare în căutarea unui loc de muncă, în cele mai dese cazuri pe căi ilegale, sub masca de turism. Vedeți și părți bune în acest fenomen de proporții, prea mare pentru o țară atât de mică, cum este Republica Moldova? Aveți și Dvoastră rude apropiate, prieteni, colegi, care vă dau telefoane din Grecia, Italia, Spania, Israel etc.? Poartă o parte din vină bărbații noștri, care își lasă femeile să plece?*

– Știți, eu nu văd o tragedie în acest exod în străinătate al femeilor. Văd femei puternice care-și asumă responsabilitate pentru familie și copii. Văd femei care nu cred că guvernării noastre le mai pot oferi ceva. Văd femei care țin această țară aducând încă un buget anual și de fapt țin acești guvernanți cu iluzia că ei fac ceva și indicii economici cresc, se cheltuie mult, venit vine mai mult.

Nu vreau să văd partea proastă a acestui aspect și anume: destrămarea familiilor, traficul de femei. Eu cred că dacă s-a destrămat o familie, ea s-ar fi destrămat și dacă rămânea aici. S-ar fi destrămat din lipsuri, din ceartă cauzată de lipsuri. Nu vorbesc de traficul de femei că aș întoarce împotriva mea feministele, dar cred că femeile trebuie să fie mai precaute.

Am multe rude în alte țări la lucru. Dar toți știu pentru ce s-au dus, aduc bani, își fac case, pentru ei, pentru copii, asigură studii copiilor. Aici trăiau de azi pe mâine, plini de datorii.

Responsabili de acest exod sunt iarăși guvernării. Dar aceasta nu înseamnă că-i absolv de responsabilitate pe bărbații care admit aceasta.

– *V-ar plăcea să dețineți alte funcții de conducere pentru a schimba în bine situația din Republica Moldova? Dna Arja Mantykangas din Suedia mi-a declarat, mai în glumă, mai în serios, că ați putea fi Președinte al Țării.*

– Eu sunt deja președinte! Președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și credeți-mă este o funcție foarte onorabilă.

– *Și în familie, ce «funcție» dețineți?*

– Suntem egali. Ba chiar aș spune că sunt mai răsfățată de membrii familiei mele. Prin aceasta demonstrându-mi că ei susțin ceea ce fac, că ei consideră că muncesc mult. I-am contaminat cu munca mea. Și ei cred, ca și mine, că cea mai importantă profesie din societate este profesia de bibliotecar.

– *Mândria fiecărei mame sunt copiii și performanțele lor. Aveți bucurii de la cele două fete ale Dvoastră? Vă simțiți realizată ca părinte?*

– Da, întru totul. Am două fete foarte bune. Prima, Dumitrița, are 26 de ani, a terminat filologia germană la Cluj, acum face masteratul în Germania. Mai bună ca mine, blândă, familistă, foarte curajoasă. În acest an s-a măritat cu un tânăr spaniol și m-a făcut foarte fericită, dăruindu-mi o nepoțică, Maria, ca un înger. Alături de această comoară toate realizările mele pălesc.

• Mândria fiecărei mame sunt copiii și performanțele lor...

Cea mică, Victoria, are 20 de ani și este studentă, ultimul an la ASE. E încăpățânată, orgolioasă și vrea să se realizeze, fapt care mă bucură.

Fetele sunt foarte independente, responsabile, oneste, prea bune pentru aceste vremuri – crescute de bune până la patru ani, de la patru ani până în clasa XII – în bibliotecă. Sunt foarte mândră și mulțumită de ele. Mă rog să fie sănătoase.

– De la o parte ți se pare că odraslele șefilor sunt mai comode și răsfățate, fiindcă multe lucruri li se aduce pe tavă de către părinți. Cum stau lucrurile în familia Dvoastră?

În general, și nu legat neapărat de situația Dvoastră, nu vi se pare că grija materială exagerată a părinților schimbă fondul genetic al neamului, îi slăbește rezistența, îi scade hărnicia, responsabilitatea? Știu multe cazuri când părinții, din dragoste și milă, muncesc din răspuțeri pentru copiii lor, în timp ce ultimii duc o viață comodă, ca să nu spun «trândăvesc». Cum să clădești o societate prosperă cu mult tineret care nu prea muncește?

Îmi place să le amintesc copiilor mei și un proverb chinez «Dacă-i dai unui om un pește îl hrănești doar o zi, dacă-l înveți să prindă pește îl hrănești toată viața».

– Vreți să ne relatați câte ceva despre mama Dvoastră. M-a impresionat mult să aflu că dânsa este o bună româncă. Ați «moștenit» cumva de la ea «profesia» de conducător? Cei care vă cunosc bine familia mi-au relatat că mama a fost șefă de grădiniță, și că Dvoastră semănați cu ea la caracter. Suntem curioși să auzim și despre tatăl Dvoastră, cu care vă asemănați la chip.

– Mama mea, Nina, a fost un lider, este și acum, la 78 de ani, pentru săteni. Ea este consilierul lor pe orice problemă. De la ea am moștenit dragostea de muncă, responsabilitatea, spiritul dreptății, ambiția de a fi în frunte, simțul măsurii în toate. A fost un om foarte ocupat. Muncea din zori până noaptea târziu la «colhoz»: a fost șef la fermă, brigadier la grădină, șef de depozit, șef la grădiniță, activist de partid, membru în diferite comisii și comitete raionale.

A fost și este o bună româncă. A făcut 7 clase la români și aceasta a egalat cu universitatea.

Cu tăticul, Leonid, seamăn la chip. Dar mi-a transmis și bunătatea lui, timiditatea, rușinea (cumsecădenia), dar ce-i mai important – simțul umorului, care mă scapă de multe...

Le mulțumesc pentru tot ce mi-au transmis prin gene (pentru că am fost primul dintre cei patru copii ai lor, am avut dreptul să-mi aleg cele mai bune calități), pentru felul în care m-au educat, pentru copilăria de vis pe care mi-au oferit-o.

– Părinții Dvoastră, sunt și ei «coautori» ai performanțelor Dvoastră profesionale? Susținerea face parte din tradiția familiei?

– Bineînțeles. Sunt performanțe împărtășite. Orice părinte vrea ca copiii lui să realizeze ce el n-a dovedit, sau nu a putut.

– De ce oare și celui mai cultivat, celui mai academic intelectual îi place mult vorba populară? Am observat că și Dvoastră folosiți cu orice prilej în comunicarea curentă limba mamei, limba și glumele omului de la sat. Care alte forme de expresie populară – cântec, dans, meșteșug etc. vă impresionează în mod special?

– Toate pe care le-ați enumerat. Am o slăbiciune chiar, nu pot să trăiesc fără ele. În cântecul nostru popular găsești alinare, umor, tristețe – pentru toate stările de spirit. Orice cântec popular aș asculta mi se pare că special pentru mine a fost compus. Un cântec popular mă poate face să plâng, mă poate face să merg acasă la părinți, sau mă poate mobiliza să muncesc, să trăiesc.

În casă printre obiectele moderne am și țoluri țesute de mama. Păstrez cu mare drag covoare (războaie) alese de mama, prosoape din cânepă («zolnic» le spune mămica, iar eu numai pe ele răstorn mămăliga), broderii. Am și o casă de vacanță unde am aproape toate felurile de candreluri, de țolișoare.

Această dragoste vine tot de la mămica. La noi în casă se «alegeau» războaie. În fiecare iarnă se instalau «lemnele de război» și se explora alt «izvod», adică altă floare. Alegeam și noi copiii, îmi plăcea și mă fascina tehnologia aceasta miraculoasă de a crea covoare. Spun crea pentru că chiar dacă femeile utilizau una și aceeași floare, covoarele ieșiau diferite. Rezultatul depindea de iscusința de a potrivi culorile, sau de curajul de ale înlocui. Mămica era o rebelă ca și mine și nu-i prea plăcea să respecte ceea ce avea dinainte, vroia să încerce altceva, să schimbe, să se deosebească, să facă ceva inedit. Mă implica și pe mine, mă motiva să particip. Îmi spunea «Liduța, covorul pe care-l urzesc este al tău. Alege-ți floarea!» Sau «ia caută-ți o margină mai frumoasă». Și căutam, experimentam împreună. Aceasta a fost și o educație a dragostei pentru tot ce este popular, ce este făcut cu mâna, cu sufletul, cu inima.

Când eram studentă, în revista «Femeia Moldovei», mi se pare, a fost publicat Eminescu-arborele, pentru brodat. L-am trimis mămicăi și ea a urzit covorul planificat mai lung, iar în capăt a ales două covorașe Eminescu. Unul din ele se află la Roma.

În fiecare iarnă se întâmpla aceasta, pentru că eram patru copii și mămica le pregătea zestre la fiecare totuna – și la fete, și la băieți. Acest ritual a continuat și după ce ne-am dus de-acasă. A continuat a țese covoare pentru nepoți. S-a gândit că poate lor nu le place uzorul moldovenesc și a ales și motive mai moderne. Doi ani în urmă a ales două covoare «Romeo și Giulieta» pentru fetele mele.

Mai țese și acum. Țese pentru că nu vrea să lase «urzeala» și «tor-tul» neutilizate. Tăticul glumește pe seama ei «Mamă-ta gândește că o să trăiască încă 100 de ani. Cam pentru atâta și-o pregătit de țesut», dar o ajută, deapănă, descâlcește, face țevi, cară și repară stative.

Chiar ultima oară când am fost acasă m-am întors cu saci de țolișoare

• Consider copilul o personalitate pe care trebuie s-o ajuți să crească...

numai ce țesute. Special pentru mine. I-am spus cândva că ași vrea un țolișor în patru ițe de o singură culoare și anume – lemnii-portocaliu. Așa mi-a făcut.

Astăzi nu pot trece indiferentă pe lângă un lucru făcut de mână și pentru aceasta îi mulțumesc mamei mele. Acum încerc și eu să le educ fetelor mele dragostea de aceste lucruri sacre, convingându-le că doar așa își vor putea menține indentitatea, mai ales acum, când suntem copleșiți de globalism.

– Ne dați rețeta plăcintelor «ferfenițoase», gătite de Dvoastră, care vă plac mult, și care sunt cele mai gustoase pe lume, după cum spun cei care le-au gustat?

Ce înseamnă plăcinta în viața și la masa românului?

– Sărbătoare. Ritual. Plăcinta nu este o mâncare de toată ziua. Plăcinta se făcea sâmbăta, astfel marca terminarea unei săptămâni de muncă și ca recompensă se servesc plăcinte. Sau de sărbători. Fiecare dintre femei chiar dacă fac după aceeași rețetă, fac plăcintele diferit. Fiecare femeie are secretul său, pe care-l transmite fiicelor. Așa spune lumea despre mine că fac cele mai gustoase plăcinte (aria BM, nu pretind la mai mult). M-a învățat bunica mea, care mai trăiește, are 94 de ani, mama tăticului meu. Când m-am măritat, și tocmai la Cahul (pentru ea însemna Siberie ca depărtare, căci nu a fost niciodată mai departe de Bălți), m-a chemat și mi-a arătat secretele plăcintelor ei. Sper ca și fetele mele să le transmită mai departe.

– Multă lume cu o mentalitate (dar și comoditate), fie de sclav, fie de dominator, mai tânjește după sistemul sovietic. A avut totuși acest sistem și laturi bune? Care sunt ele în opinia Dvoastră? Am putea prelua din trecutul comunist unele experiențe pozitive?

– Sistemul sovietic era un mediu pasiv și predictibil, în care funcționau ierarhiile de tipul «comandă-control». Pentru mulți, care astăzi sunt nostalgici pentru vremurile de apoi, nu era un lucru rău, era un sistem simplu și potrivit. Problemele, dar și deciziile erau analizate și luate de vârful piramidei și trebuiau îndeplinite întocmai de executanți.

Am fost și eu un executant bun, dar mereu căutam curențe, rezolvări alternative. Dar vedeam lumea prin ochii birocratilor

Cei care au rămas cu nostalgia metodologiei de conducere trecute, nu câștigă nimic, «bugnesc» și caută justificare în neajunsurile, destule, ale timpului. Astăzi dacă nu ești dispus să-ți ajustezi activitatea pentru a răspunde nevoilor individuale ale oamenilor, dacă nu ești capabil să oferi ceea ce doresc oamenii, să iei decizii rapide, să-ți adaptezi nu numai gândirea, dar și procesele de muncă la nevoile lor, condamni biblioteca, ca manager, la declin, la peire. Vremurile de azi cer să-ți pui creierul la contribuție.

– Vremurile de apoi erau vremuri liniștite, munca era liniștită, stimulată doar de formale întreceri socialiste.

– Era o viață liniștită, muncă liniștită. Nu. Nu-mi plăcea, era prea multă liniște, prea monoton se defășura viața și munca noastră, în opinia mea. Era

prea multă egalitate, eram toți la fel. Eu însă nu vroiam să fiu la fel. Vroiam să mă afirm, să fac carieră. Atunci puteai realiza acestea numai dacă erai membru de partid. Eu nu eram. Eu sunt o fire rebelă și nu mă prea înscriam în canavaua acelui regim.

Dacă nu cădea regimul, cred că ajungeam vreun desident.

– Vă place să vorbiți, să teoretizați despre viitor. Cum vedeți viitorul Bibliotecii Municipale, al biblioteconomiei din Chișinău și din Republica Moldova, și nu în ultimul rând – viitorul Dvoastră?

– Percepția mea asupra viitorului se sprijină pe acțiuni concrete și pe dovada succesului. Dacă aș face o trecere în revistă a celor realizate de bibliotecă noastră în beneficiul chișinăuenilor, omului de rând, va-ți convinge de aceasta, dar nu avem nici timp, nici loc... Omul când se gândește la viitor își sistematizează trecutul.

În 1998 am vizitat Biblioteca Congresului, SUA și am citit undeva, nu știu, într-o carte sau în vreun lifeleet «valorificând și aniversând trecutul, celebrăm viitorul». Mi-am adus aminte de aceste cuvinte, acum, când anul 2004, a fost declarat anul Ștefan cel Mare și Sfânt. M-am gândit că poate mai avem viitor.

E foarte greu de prezis viitorul, când nu esti sigur de ziua de azi. Nu mă lasă să gândesc pozitiv la viitor, durerea, că decidenții noștri plasează bibliotecă la capătul listei de interes ale statului.

Referitor la biblioteconomia din RM. Rămâne în continuare în rol de cenușăreasă. Efortul meu ca Președinte al Asociației Bibliotecarilor din RM este să dezgheț banchiza din capul decidenților, să vadă rolul unei biblioteci în societate, și beneficiul pe care îl pot avea din susținerea bibliotecilor.

Vreau să cred într-un viitor prosper, pentru aceasta clădesc astăzi, de aceea instruiesc și motivez tineri. Sunt convinsă că bibliotecile vor exista întotdeauna. Sunt convinsă că prezentul nostru este mai incert ca viitorul.

– Vă mulțumesc pentru bunăvoința de a accepta acest dialog. Sunteți pentru mine un model de conducător modern, de atitudine civică și profesională față de muncă. Sper ca cei ce vă cunosc, să vă regăsească în paginile pe care le-au parcurs, și să-mi dea dreptate. Vreau să cred că și cititori care nu vă știu, vor rămâne impresionați de personalitatea Dvoastră și de instituția «Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» din Chișinău».

* * *

În final dorim să menționăm că rostul acestui dialog este nu numai cunoașterea experienței unei femei conducător, care s-a realizat într-o perioadă de tranziție de la sistemul totalitar comunist la cel democratic, dar și un îndemn de a prelua din această strălucită experiență.

Consemnare: Maria VIERU-IȘAEV

2003

«AMERICANII ȘTIU ROSTUL CĂRȚII...»

– Doamnă Lidia Kulikovski, cine a avut ocazia să asculte vreo prelegere de-a Dvs. despre Statele Unite ale Americii, sau să audă, pur și simplu, niște impresii de-ale Dvs. despre această țară, poporul ei, spiritualitatea sa, a tras numaidecât concluzia că sunteți o mare și sinceră admiratoare a americanilor... Ne-a fost dat să auzim chiar și opinia că a-ți fi o propagatoare a culturii americane, a realizărilor de vârf din această țară, a modului de viață american! Cum explicați această fascinație a Dvs. pentru SUA?

– O sinceră admiratoare, corect a-ți remarcat, a standardelor americane, care, recunosc, le compar permanent cu ale noastre... Orașe feeric luminate noaptea, șosele impresionante, supraetajate, curățenie impecabilă, instituții educaționale și culturale super dotate, biblioteci de vis...un sistem politic și economic care susține, tolerează, încurajează și stimulează prin legi și convenții nescrise orice individ capabil să contribuie la continua autoperfecționare națională.

Reactualizez mereu ceea ce am achiziționat în urma vizitei în SUA, vizită susținută de Guvernul Americii prin Programul «International Visitors», și utilizez informațiile, cunoștințele, deprinderile, practicile în activitatea mea zilnică – la facultate, în cadrul Asociației Bibliotecarilor, în procesul managerial la BM «B. P. Hasdeu» și foarte mult în activitatea mea de formator.

Am conștientizat un lucru foarte important: deși ne despart oceane și continente, sisteme politice și economice, noi, bibliotecarii, profesional gândim la fel. De aceea, am gândit și elaborat un șir de seminare bazate pe practici biblioteconomice americane.

– La noi mai persistă un stereotip inoculat cu persistență în anii «războiului rece»: că America ar fi o țară a unor admirabile performanțe în diferite domenii ale tehnologiilor, dar că ar fi acolo o spiritualitate săracă, un interes scăzut, dacă nu chiar nul pentru valorile culturale...

– Mai întâi o precizare – «războiul rece» nu era la noi, era în altă dimensiune în care temporar ne aflam noi. Nu trebuie să ne asumăm responsabilitatea pentru acea perioadă, deși recunosc că mulți dintre «noi» renunță foarte greu sau deloc la bagajul de prejudecăți achiziționate și educate metodic și sistemic în trecut și asta pentru că trăiesc în prezent, dar gândesc în trecut.

Regula numărul unu a americanului – trăiești în prezent, dar te gândești la viitor.

La întrebarea propriu-zisă aș răspunde în stilul testelor americane – fals.

Referitor la stereotipuri. Sunt și alte opinii – cum că America este o societate consumistică, o civilizație a banului, că americanii au o viață foarte exactă, precisă, fără sens, și toate din neînțelegerea stilului de viață american, din necunoașterea Americii.

Iar referitor la interesul scăzut față de cultură... În America am avut ferici- ta ocazie să văd lucrări de Brâncuși, tablouri ale marilor pictori ca Renoir,

Rembrandt, Gauguin, El Greco, Picasso, în America am văzut cozi la muzee, teatre, biblioteci, librării.

– **Mai cred unii că americanii ar fi de tot «robotizați», că în SUA factorul uman este pus pe un plan secund, iar relațiile interumane ar fi cumva deteriorate...**

– Ați remarcar bine – «unii». Trebuie, fără îndoială, înlăturată sau anihilată această falsă opinie a «unora», dacă vrem într-adevăr să înțelegem națiunea modernă de peste Ocean.

În pofida ritmului amețitor simțit peste tot, i-am văzut pe americani foarte receptivi, mândri de apartenența la națiunea americană, i-am văzut mai relaxați decât noi, mai motivați decât noi, conceptul de motivație fiind chiar diametral opus față de al nostru, fiind mai simplu și având un caracter ludic chiar. Ei participă la diferite concursuri, programe pentru a câștiga un obiect pur simbolic – o pălărie, de exemplu, și sunt foarte mândri de aceasta. Americanii participă la diferite activități culturale, comunitare, de voluntariat pentru că aceasta înseamnă a aparține comunității, aceasta îi legitimează drept component nemijlocit al ei. Americanul nu poate trăi în afara comunității, or, nu poți construi o comunitate puternică, ca cea americană, bazată pe relații interpersonale deteriorate, cum ați spus Dvs. Susținerea și dezvoltarea unor relații comunitare puternice este un atribut național chiar.

– **Să trecem mai aproape de un subiect de interes major pentru cititorii revistei BiblioPolis, pentru toți cei care și-au legat viața, într-un fel sau altul, de lecturi, de bibliotecă. Ați vizitat America de mai multe ori și, desigur, v-ați creat o impresie corectă: citec americanii? Ce rol joacă în viața lor biblioteca publică?**

– Citec și foarte mult citec. Ceea ce m-a impresionat mai mult că citec adulții, oamenii înaintați în vârstă. La noi utilizatorul bibliotecilor este preponderent tânăr, sub 40 de ani. Bibliotecile americane sunt arhipline, suprasolicitate.

Lectura și participarea în diverse activități informaționale cognitive, educaționale, de formare și instruire continuă este un proces intens, covârșitor, care a căpătat o aură ritualică de necesitate răsfrântă la nivelul întregii societăți americane. Aceasta face biblioteca indispensabilă vieții comunității și americanilor. În SUA am văzut realizat și funcțional conceptul «biblioteca – centrul comunității».

– **Ce reprezintă sistemul de biblioteci din SUA? Care tip de bibliotecă este mai accesibil utilizatorilor și cum se rezolvă acolo problema accesului la carte, la informație? Este adevărat că spiritul democratic, de libertate, marchează și activitatea bibliotecilor, precum și relațiile bibliotecă-utilizator?**

– Un sistem foarte simplu care include biblioteci de toate tipurile – publice, universitare, școlare – în frunte cu Biblioteca Congresului, care are și funcția de Bibliotecă Națională, centru biblioteconomic metodologic pentru toate bibliotecile.

La nivel de stat există câte o bibliotecă a statului respectiv, cu funcție de bibliotecă centrală, care este centru biblioteconomic metodologic pentru toate

bibliotecile statului. Apoi urmează biblioteci de district, cum ar fi județene, cu aceleași funcții la nivel de district, și ultimul nivel sunt bibliotecile publice în cadrul comunităților locale, care iarăși pot fi centre biblioteconomice și metodologice în cazul când au filiale (depinde de mărimea localității).

Bineînțeles că cele mai accesibile sunt bibliotecile publice, cu toate că în America unele biblioteci universitare au și funcția de bibliotecă publică.

Când spun mai accesibile nu mă refer la locație, dotări, ci la misiunea bibliotecii. Cele publice furnizează servicii tuturor rezidenților localității pe care o servește, oferă programe și servicii pentru toate grupurile sociale care compun comunitățile americane – copii, tineri, adulți, bătrâni, persoane cu handicap, minorități lingvistice, etc.

Biblioteca publică este instrumentul prin care comunitatea americană consolidează procesele democratice. Biblioteca ca instituție comunitară este un spațiu sigur, liber care susține și încurajează libertatea intelectuală, libertatea de exprimare având ca valori egalitatea, diversitatea, libertatea, confidențialitatea.

Relația bibliotecă-utilizator este una prietenească, confidențială și construită pe formula: utilizatorul – patronul bibliotecii. Toate politicile bibliotecii sunt orientate spre necesitățile utilizatorului, ei participând la luarea deciziilor referitoare la dezvoltarea structurii, serviciilor, programelor, bugetului, dar și la promovarea bibliotecii.

– Vă rugăm să ne descrieți cum arată o bibliotecă tipică din SUA, cu accesibilitate maximă, care se bucură de credibilitatea utilizatorului...

– Spațioasă, pentru ca fiecare să-și găsească un loc pentru lectură, delectare, divertisment, studiu, jocuri, discuții, întâlniri cu semeni, cu arii special amenajate pentru copii, adolescenți, sau alte grupuri prioritare sau sociale.

Cu o diversitate de servicii, programe și facilități pentru a acoperi diversitatea grupurilor și intereselor lor.

Accesibilă fizic (arhitectural), accesibilă intelectual (resurse în toate formatele).

Cu tehnologii informaționale moderne, procese automatizate (căutarea, regăsirea resurselor, comandarea, rezervarea resurselor necesare de la distanță – școală, casă, cafenea, cu sistem de autoîmprumut), access la Internet, la resursele altor biblioteci, inclusiv Biblioteca Congresului.

Cu permis unic pentru o localitate și posibilitatea de a împrumuta din orice filială și a întoarce cartea în orice filială convenabilă.

Cam așa arată o bibliotecă «mică» tipică americană.

– Care e atitudinea față de carte, față de sursa de informare?

– Societatea americană este una informată. Orice american vede în informație oportunități: un anunț depistat la timp, o ofertă descoperită la timp, o invitație interesantă, un eveniment util, etc., valorificat îți aduce beneficii. De aceea, americanul citește presa.

Cartea este un instrument de instruire, studiu, lecturi, la fel de important pentru american care învață pe tot parcursul vieții. Dragostea față de carte, dezvoltarea abilităților de lectură se practică la americani de la o vârstă foarte fragedă – de la 0 ani. Bibliotecile publice au programe speciale pentru copii de la 0–3 ani, de 3–6 ani așa-numita instruire precoce.

– *Chiar și un elev din clasele primare știe că SUA diferă foarte mult de Republica Moldova... Diferă mult, prin urmare, și o bibliotecă americană de una de la noi. Cu toate acestea, credeți că s-ar putea prelua câte ceva din activitatea bibliotecilor americane și implementa la noi?*

– Cu siguranță, răspund la ultima parte a întrebării Dvs. Sunt unul dintre specialiști care împărtășește, susține și promovează conceptul «biblioteca – centrul comunității», la fel împărtășesc valorile bibliotecilor americane.

Pentru a face funcțional la noi acest concept trebuie să muncim, noi, bibliotecarii, foarte mult. Implementarea lui nu depinde doar de dorința bibliotecarilor, ci mai degrabă de mentalitatea și poziția coercivă a decidenților față de biblioteci.

«Lecturile verii», «Ora poveștii», «Instruirea precoce», campanii de promovare a lecturii la nivel municipal, programe și activități cu și pentru copii și adolescenți, sunt practici pe care le testăm, adaptăm la condițiile noastre locale pentru a le implementa.

Ați început întrebarea cu diferența dintre «noi» și «ei». Mă gândesc adesea la aceasta. Mulți europeni afirmă că America nu are o istorie cu o adâncime cronologică ca Europa. Nici cât a noastră. Dar oare contează?

Da, America nu a avut niciodată un Ștefan cel Mare, nu a avut niciodată cronicari și nici letopisețe, nu a avut eroi legendari pe care să-i venereze și nici legende ca «Meșterul Manole» și «Miorița», copii americani nu au avut și nu au un Făt-Frumos și nici o Ileană Cosânzeană. Dar au Ora Poveștii obligatorie în școli și biblioteci. Adulții îi venerază pe Washington, Lincoln, Jefferson... care au promovat conceptul american că SUA formează o singură națiune – americană. Acest concept este susținut până în prezent indiferent de cine câștigă republicanii sau democrații.

Noi trăim încă convulsiile experimentului tragic de a fi și nu a fi o națiune, de a avea și nu avea o limbă. Asta-i diferența.

– *Ieșirea Dvs. în SUA v-a marcat, se pare, sau v-a schimbat?*

– Nici una, nici alta. Scimbul de experiență, cunoștințele acumulate în cadrul programului «International Visitors» grație Ambasadei SUA din Republica Moldova a însemnat pentru mine o «ieșire în față» în comparație cu colegii mei bibliotecari, toți buni și meritoși.

Valorificarea acestei oportunități nu m-a schimbat, nu mi-a afectat activitatea. Mi-a complicat existența pentru că nu-mi place să rămân datoare, nici față de mine. Am agenda plină și îmi place. E în stil american.

Consemnare: Vlad POHILĂ, Tamara GORINCIOI

«BiblioPolis» Nr. 2, 2004

UN VERITABIL TEMPLU AL CĂRȚII: BIBLIOTECA MUNICIPALĂ «BOGDAN PETRICEICU HASDEU»

Pe la mijlocul lunii martie a.c. am avut ocazia să asist la susținerea unei teze de doctor mai puțin obișnuită. Neobișnuit suna însuși subiectul lucrării: «Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării sociale». Un alt aspect inedit al acestui test științific consta în faptul că persoana ce candida la titlul de doctor era o bibliotecară. Vorba e că la noi mulți, foarte mulți își imaginează că bibliotecarii nu fac decât să dea cititorilor cu împrumut cărți, ziare, reviste; eventual, să pună în ordine rafturile ticsite cu volume, aranjându-le pe domenii, poate chiar conform cotelor – înălțimii și grosimii tipăriturilor.

La acea susținere m-am convins o dată în plus că bibliotecarii pot fi și oameni de știință, că cercetarea ocupă un loc important în viața, în activitatea multor dintre ei. Convingerea mi-a fost întărită atât de modul cum se discuta pe marginea tezei de doctor cu subiectul amintit mai sus, cât și de felul degajat, sigur, documentat cum răspundea la întrebările puse de specialiști din Chișinău, București și Moscova, făcând ample și argumentate comentarii, candidata – dna Lidia Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale «Bogdan Petriceicu Hasdeu», președinta Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova, concomitent – lector la Universitatea de Stat din Moldova, la facultatea pe care a absolvit-o cândva.

Lidia Kulikovski este de mai de mult un nume de referință în bibliografia, biblioteconomia și managementul bibliotecar din republică. Așa cum mărturisește chiar d-ei, de o viață trăiește printre cărți, între colegii de breaslă, mereu preocupată de ameliorarea serviciilor de bibliotecă, a accesibilității cititorilor la tipărituri, iar în ultimul deceniu – și la tot felul de materiale audiovizuale.

Absolventă a Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie a U.S.M.(1973), a lucrat câțiva ani în sistemul de biblioteci din Cahul, ca să revină la Chișinău la începutul anilor '80 și să-și lege destinul de principala bibliotecă a capitalei basarabene. Din anul de grație 1989 deține funcția de director al Bibliotecii Municipale, care include ca filiale toate bibliotecile publice din Chișinău.

Relativa democratizare ce s-a produs în societatea noastră în ultimii 12–14 ani i-a permis Lidiei Kulikovski să-și fructifice cunoștințele, experiența acumulată, să-și manifeste din plin harul și – de ce n-am spune-o? – ambițiile de manager și biblioteconomist de forță.

A inițiat proiectul colecției «Bibliografii basarabene», în scopul valorificării moștenirii biblioteconomice naționale, apoi al elaborării de noi bibliografii consacrate creației unor personalități marcante ale literaturii și culturii contemporane de la noi.

Lidia Kulikovski este animatoarea organizării la Chișinău a unei salbe de biblioteci de carte românească: sub conducerea ei nemijlocită, prin con-

cursul energetic al unor biblioteci județene și municipale din România, a fost posibilă apariția pe harta culturală a Chișinăului a unor importante focare de spiritualitate națională. Grație altui proiect, al cărui autor este de asemenea dna Lidia Kulikovski – «Servicii de bibliotecă pentru minoritățile naționale» –, la Chișinău s-au deschis biblioteci de carte rusă, ucraineană, bulgară, evreiască, găgăuză.

Serviciul biblioteconomie al Bibliotecii Municipale a fost transformat într-un Centru automatizat de Informare și Documentare (C.I.D.), ai cărui angajați oferă persoanelor interesate informații despre orice chestiune referitoare la viața capitalei: de la istorie și cultură la business și legislație, din care motiv C.I.D. este supranumit «Enciclopedia ambulantă a Chișinăului». Adăugăm aici că această enciclopedie virtuală se înnoiește, se completează, se îmbogățește, practic, pe zi ce trece.

Lidia Kulikovski a participat la numeroase conferințe și seminare internaționale (Moscow, Beijing, Copenhaga, Budapesta, Washington, Helsinki, Londra etc.), unde a putut studia pe viu experiența avansată a colegilor de breaslă pentru a implementa, în măsura posibilităților, anumite elemente definitorii, indispensabile și în activitatea Bibliotecii Municipale. Concomitent, dânsa a prezentat în lume fațete ale chipului spiritual al poporului nostru, starea de lucruri existentă la noi atât în ramura biblioteconomiei/bibliografiei, cât și în alte domenii ale culturii, vieții sociale, spinoasei căi spre democrație. Lista lucrărilor științifice scrise de Lidia Kulikovski depășește cifra de 50, inclusiv un manual universitar (în colaborare), câteva ghiduri și câteva bibliografii, capitole din istoria bibliotecii. A îngrijit și a prefăcut 10 bibliografii și alte 10 volume tratând diferite aspecte ale bibliografiei, biblioteconomiei și managementului bibliotecar. O carte ce își așteaptă editorul este chiar teza de doctor a Lidiei Kulikovski – o lucrare științifică cu un subiect inedit, cu o tratare judicioasă a problemelor ridicate și cu o incontestabilă valoare aplicativă, de natură să amelioreze nu numai accesul la carte, dar chiar însăși existența unui segment de populație mult timp neglijat – persoanele dezavantajate fizic sau intelectual, numărul și nevoile cărora sunt în toată lumea și, poate cu deosebire, în Republica Moldova, cu mult mai multe decât s-ar crede.

Am făcut aceste hașuri la chipul dnei Lidia Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale din Chișinău, pentru a contura mai bine un tablou ce ne interesează – instituția pe care o conduce protagonista interviului nostru. Căci, așa cum apreciază mulți colegi de breaslă, dar și unii oameni de cultură, factori de decizie, munca și crezul Lidiei Kulikovski se identifică în bună parte cu însăși activitatea acestui veritabil centru de cultură și de spiritualitate numit oficial Biblioteca Municipală «Bogdan Petriceicu Hasdeu».

– **Conform unor evaluări, fiecare al doilea locuitor al Chișinăului apelează într-un fel sau altul la serviciile oferite de Biblioteca Municipală. Nu cred că toți au o imagine clară ce «mașinărie spirituală» reprezintă azi această bibliotecă,**

• «Este animatoarea organizării la Chișinău a unei salbe de biblioteci...»

cea mai veche, cea mai bogată bibliotecă a capitalei noastre. Tocmai de aceea, V-am ruga să ne prezentați o carte de vizită a Bibliotecii Municipale «Bogdan Petriceicu Hasdeu».

– Biblioteca Municipală este una dintre cele mai vechi și mai prestigioase din Chișinău și chiar din Basarabia. Unii tind să o identifice cu Sediul Central, situat într-o clădire-monument istoric de pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, la intersecția cu străzile Bănulescu-Bodoni și Teatrală. De fapt, Biblioteca Municipală este compusă din 38 de filiale, situate în toate sectoarele capitalei și în multe comune suburbane. Fondul total de carte depășește un milion de tipărituri și alte documente audiovizuale în peste 20 de limbi, cu o pondere substanțială a literaturii în română și rusă. Nu voi exagera afirmând că sântem, în pofida vechimii apreciabile, o instituție culturală modernă. Cuprinzând prin activitățile sale cel mai larg spectru social – chișinăuienii, în totalitatea lor – Biblioteca Municipală s-a dovedit un spațiu public comunitar foarte respectat și bine utilizat: 58,2% din populația Chișinăuii sunt utilizatorii bibliotecii. Auditul social efectuat ne demonstrează că și alți indicatori de performanță – cărți împrumutate, vizite, vizite virtuale sunt la nivel european. Conform standardelor europene este și timpul mediu de funcționare, care a crescut de la 48,5 la 54,1 ore pe săptămână. Suntem unica instituție de cultură care funcționează 7/7, și 24/24 prin www.hasdeu.md, iar pentru publicul care nu are acces la tehnologii – 11/24.

Numărul de vizite în Biblioteca Municipală este în continuă creștere. Astfel, în anul 2002 fiecare dintre cei 311.640 de utilizatori activi au vizitat biblioteca și au beneficiat de serviciile ei în medie de 10 ori, numărul total de frecvențe constituind 3.097.919.

Utilizatorii sunt principalii noștri judecători. Considerăm dorințele beneficiarilor niște ocazii favorabile pentru susținerea activității noastre, luăm în considerare sugestiile utilizatorilor; câștigăm loialitatea lor; măsurăm succesul în raport cu așteptările lor, ceea ce justifică indicatorii de performanță obținuți de BM în ultimii ani.

Avem o echipă inteligentă de lucrători. Potențialul nostru profesional îl pot caracteriza prin următoarele calificative: flexibil, competitiv, competent. În anul 2002 numărul bibliotecarilor a crescut de la 351,5 la 362, fiind recrutate 41 de persoane noi, în condițiile în care s-au concediat 37.

Teoria și practica biblioteconomică la BM sunt într-o permanentă coeziune și se completează reciproc. Biblioteca se orientează spre întinerirea personalului prin recrutarea tinerilor specialiști. Salutăm integrarea în «echipa Hasdeu» a acestora, mizăm pe gândirea lor proaspătă, pe elanul și entuziasmul lor.

În fine, Biblioteca Municipală tinde spre a deveni o instituție performantă, de excelență. Acest deziderat ne obligă să aplicăm și să promovăm o politică proprie în domeniul calității. Atributele de bază ale politicii noastre sunt: promptitudinea, corectitudinea și competența – pentru servicii, iar în-

crederea, amabilitatea și respectul constituie fundamentul relațiilor dintre noi și beneficiari. Deviza «Prin experiență și eficiență la nivel de excelență» este mult apreciată de utilizatorii noștri. Experți independenți de la Uniunea Europeană au apreciat calitatea activității noastre prin conferire Bibliotecii Municipale a distincției internaționale «Clasa europeană a calității» în nominalizările «Managerul secolului XXI» și «Instituția secolului XXI» în cadrul proiectului «UE-XXI». Activitatea BM a fost apreciată și de Guvernul Republicii Moldova prin conferirea titlului de Instituție de o semnificație deosebită pentru societate, al cărei impact a fost majorarea cu 40% a salariului angajaților.

– În anii '20–'30 ai secolului trecut, deci când Basarabia era parte integrantă a României, actuala BM era supranumită «bibliotecă rusească», în anii '80, când biblioteca purta numele unui sinistru ideolog sovietic – Jdanov – era o problemă să găsești aici plachete de versuri de poeți din R.S.S.M., nici vorbă de cărți editate la București...

– Faptul că fondul de carte al Bibliotecii orașenești ruse, «țariste» din Chișinău s-a păstrat, practic, intact «pe timpul românilor» (au fost eliminate sau puse la index doar unele mostre de propagandă bolșevică) e o dovadă clară a toleranței culturale ce exista în România interbelică. În anii de putere sovietică, când s-a numit «Jdanov», cărțile de autori locali – în română cu grafie chirilică – nu constituiau decât 8% din fondul de carte al principalei biblioteci din Chișinău.

Noul concept al BM, trasat prin 1989–1990, prevedea, pe de o parte, deideologizarea fondului de carte și în general a activității bibliotecare, pe de alta – formarea unei instituții multiculturale, cu accentul pus, firește, pe creșterea și diversificarea fondului de carte în limba națiunii titulare. S-a renunțat la numele lui Jdanov, politician aruncat la lada de gunoi și a istoriei rușilor, Bibliotecii Municipale a Chișinăului atribuindu-i-se numele marelui cărturar român, originar din Basarabia, Bogdan Petriceicu Hasdeu. Caracteristica enciclopedică, de universalitate culturală, patronează simbolic, dar și eficient, benefic, activitatea BM de 15 ani. Din 1989 s-a procedat la o îmbunătățire constantă a segmentului de carte românească, încât astăzi procentual aceasta prezintă în BM 46%, ceva mai mult decât cea în limba rusă. Nu e lipsit de importanță nici faptul că deținem o colecție bogată de literatură și în alte limbi, aceasta constituind 11%. În unele filiale procentajul de carte românească atinge cota de 80–90.

– Tocmai despre bibliotecile de carte românească am dori să vorbim ceva mai mult. Apariția lor se datorează, neîndoios, și spiritului de inițiativă, perseverenței Dvs.

– Avem la ora actuală în Chișinău șapte biblioteci românești, pe care le voi enumera în ordinea întemeierii, deschiderii lor: «Transilvania», «Onisifor Ghibu», «Ovidius», «Târgu-Mureș», «Târgoviște», «Alba-Iulia», «Maramureș». Este bogată și variată colecția de carte românească și la Sediul

Central al BM. Aceste focare de spiritualitate națională au fost dotate cu cărți, mobilier, alte accesorii indispensabile cu concursul unor biblioteci județene din România – fapt ce poate fi întrezărit în denumirile lor, precum și de Biblioteca Municipală «Mihail Sadoveanu» din București, în cazul bibliotecii «Ghibu». Este greu de estimat aportul direcțiilor pentru cultură ale consiliilor județene respective, dar și al unor personalități concrete ale culturii române. Mă voi rezuma, în acest sens, la doar câteva nume: familia Ghibu de la București – Onisifor (testamentar) și Octavian, tatăl și fiul, precum și dna Constanța Ghibu; nu pot să nu evoc și figura luminoasă a scriitorului și bibliotecarului Traian Brad din Cluj, care ne-a părăsit prematur, dramatic, anul trecut, fără a avea, deocamdată, un echivalent ca integritate, verticalitate, dăruire profesiei și afecțiunii pentru noi, basarabeni.

– *Un barometru al corectitudinii și, de vremeți, al înțelepciunii politicii culturale pe care o promovează B. M. «Hasdeu», de comun acord cu Primăria Chișinăului, rezidă și în deschiderea și dezvoltarea în capitala moldavă a unor biblioteci de carte pentru minoritățile etnice de la noi...*

– Apariția și funcționarea acestor biblioteci au fost posibile datorită proiectului «Servicii pentru minoritățile naționale», inițiat și materializat în formă incipientă în anii 1990–1991. S-a pornit de la ideea că renașterea națională a românilor ba-sarabeni ca populație titulară, majoritară, nu poate să nu țină cont și de satisfacerea necesităților spirituale ale grupurilor etnice conlocuitoare. Astfel au început să funcționeze: Biblioteca rusă «Mihail Lomonosov», una dintre cele mai solide în capitalele republicilor ex-sovietice; Biblioteca evreiască «Itic Mangher», și ea una dintre cele mai bogate în spațiul C.S.I.; Biblioteca ucraineană ce poartă numele poetei iubite a rutenilor, «Lesia Ukrainka»; Biblioteca găgăuză, căreia i s-a dat numele lui «Mihail Ciachir», un cărturar basarabean de seamă, de origine găgăuză; Biblioteca bulgară cu numele poetului național al Bulgariei, «Hristo Botev», care a trăit un timp în Basarabia. Aceste biblioteci în prezent pot concura cu unele centre culturale de tipul Alianței Franceze, care există și la Chișinău, sau al Institutului German Goethe, Institutului Spaniol Cervantes – cu filiale în majoritatea capitalelor din Europa și din America. Experiența noastră în soluționarea necesităților de carte și culturale în general ale reprezentanților diferitelor grupuri etnice conlocuitoare a suscitat interesul colegilor de breaslă din metropolele post-sovietice, precum și din unele țări dezvoltate ca Elveția, Finlanda și chiar S.U.A.

– *Aveți în cadrul BM «B. P. Hasdeu» și câteva biblioteci specializate...*

– Cam puține, deocamdată: Biblioteca de Arte, care a funcționat și în anii de regim sovietic; Centrul Academic Internațional Eminescu;

Biblioteca de Drept, recent deschisă, foarte bine dotată; Serviciul pentru informații de afaceri; Sala de lectură germană. Aș aminti aici și de biblioteca din Cricova, ce deservește un segment specific de populație – deținuții,

care în virtutea statutului lor, nu frecventează biblioteca și lucrătorii acesteia merg cu cărțile la ei.

– Se știe că la noi bibliotecarii nu au lefuri din cele mai grozave. Cum reușiți să-i mențineți într-un colectiv destul de constant de buni specialiști, fluctuația de cadre nefiind la BM o problemă ca atare?

– Cred că principalul în această situație – colegii mei de breaslă sunt cu adevărat prost, nemeritat de slab remunerați –, e faptul că majoritatea angajaților noștri o formează bibliotecarii prin vocație, oameni care țin mult la carte și la profesiunea lor, punând mai presus dragostea, atașamentul pentru activitatea aleasă. Dar, până la urmă, bibliotecarele trebuie să se îmbrace frumos, să procure o carte preferată, să aibă grijă de propriii copii... De aceea, căutăm și găsim diferite modalități, «tertipurii» manageriale de stimulare a muncii. Tindem să creăm un climat spiritual propice, de a remunera angajații după coeficientul de muncă depus, încurajăm proiectele, ca o motivare în acest sens, deplasările la stagieri și schimb de experiență în străinătate. Ne-am făcut deviză de lucru următorul principiu: Ca să reușești, trebuie să fii bine informat. Perfecționarea continuă a devenit un criteriu de evaluare a personalului, ceea ce a condus la o creștere substanțială a gradului de profesionalism – tot mai mulți doresc să reușească în mediul nostru atât de turbulent.

Susținând dezvoltarea profesională, tindem să contribuim la creșterea performanțelor angajaților; adaptarea acestora la schimbările structurale, sociale și tehnologice; perfecționarea capacității de rezolvare a problemelor; executarea unor activități specifice; îndeplinirea unor sarcini noi; șlefuirea aptitudinilor de comunicare; pregătirea pentru noi reforme. Numai în 2002 au beneficiat de multiple forme de instruire specializată 108 persoane. Au contribuit mult la dezvoltarea profesională vizitele și stagiile de documentare peste hotare: în Crimeea (Sudak, Bahcisarai), la Glasgow (Marea Britanie), Budapesta (Ungaria), în S.U.A., Finlanda, Turcia, România, Rusia, Bulgaria, Ucraina, Israel, Portugalia.

– În 2002 ați sărbătorit 125 de ani de la întemeierea BM. V-aș ruga, doamnă directoare Lidia Kulikovski, să faceți o succintă trecere în revistă a principalelor manifestări culturale organizate cu această frumoasă ocazie.

– Anul 2002 a fost marcat printr-o suită, cred, impresionantă de activități și programe culturale. Promovarea dialogului cultural, social, susținerea diversității culturale s-a soldat cu desfășurarea în ritm susținut a diferitelor saloane literare, de arte, ateneuri, cluburi, cenacluri, lansări de carte, expoziții de arte plastice etc. La activitățile culturale din anul trecut au participat mii de persoane – utilizatori, oameni de cultură, oficialități, oaspeți din străinătate.

Anul Caragiale a cuprins manifestări culturale de anvergură la filialele «O. Ghibu», «Ovidius», «Transilvania», «Târgu-Mureș», «Alba-Iulia», «Târgoviște», Biblioteca de Arte etc. Ediția a 12-a a Concursului republican «La izvoarele înțelepciunii», consacrată irepetabilului Caragiale, a fost organizată

la nivel de cartier de către filialele «Transilvania», «Ovidius», Centrul Academic Internațional Eminescu. Etapa municipală a Concursului, având genericul «Caragiale – întemeietorul realismului critic», a fost organizată la Centrul Academic Internațional Eminescu.

Festivalul cărții evreiești a devenit o adevărată sărbătoare de valorificare a cuvântului scris și rostit, incluzând expoziții de carte, recitaluri de poezie, programe literar-muzicale, reviste bibliografice, spectacole etc.

În anul trecut, jubiliar, Biblioteca Municipală a realizat mai multe proiecte editoriale de valoare. În context, aș menționa următoarele apariții editoriale: catalogul Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957 (Editura Epigraf, 2002, 652 p.), lucrare ce s-a plasat pe locul I la Concursul Național pentru cea mai bună bibliografie; monografia Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» din Chișinău (1877–2002): Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice. Partea I (1877–1950) de M. Vieru-Ișaev, Chișinău (Editura Colograf-Com, 256 p.) – locul II la Concursul pentru cea mai bună lucrare în biblioteconomie; Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»: 125 ani de activitate. Bibliografie (Editura Colograf-Com, 2002, 160 p.), locul II în același concurs; Mihai Cimpoi: Biobibliografie (Editura Litera, 2002, 192 p.), locul I la compartimentul cea mai bună bibliografie. O premieră editorială absolută a constituit-o volumul «Cărți cu autografe în fondul BM», în care au fost descrise 1000 (prima mie!) de donații făcute bibliotecii noastre de către autori sau de către unii bibliofili, printre aceștia evidențiindu-se familia Clara și Pavel Balmuș. Am avut surpriza de a descoperi dedicații făcute de majoritatea scriitorilor basarabeni contemporani, de multe personalități ale literaturii și culturii din România, Rusia, Israel și din multe alte țări. Cum asemenea cărți constituie atât un document al memoriei, cât și un gest de recunoștință față de cei care au făcut aceste donații, intenționăm să tipărim și în continuare volume similare, fiecare incluzând prezentarea/descrierea a o mie de cărți cu autografe. Țin să menționez și lansarea, în 2002, a revistei trimestriale de specialitate Bibliopolis: multe biblioteci municipale, metropolitane au asemenea publicații, dar și mai multe și-ar dori să le aibă.

– **Se pare că anul 2002 a fost unul de vârf și în ceea ce privește achiziția de carte la BM.**

– Rata de achiziții a fost determinată de mărimea bugetului alocat, dar influențată și de alți factori ca: numărul de cărți publicate în limbile locale și la editurile locale, interesele solicitanților, gradul de utilizare a serviciilor de bibliotecă; diversitatea multiculturală și lingvistică a utilizatorilor; nevoile speciale, cum ar fi cele ale persoanelor cu dizabilități, de vârstă a treia, copiii din familii vulnerabile. În anul 2002 în colecția BM au intrat 48.911 tipărituri. Domeniul prioritar îl deține beletristica – circa 50%. După criteriul lingvistic, circa 80% de documente sunt în limba română, 14,1% în limba rusă, cam 10% în alte limbi. Edițiile periodice se cifrează la 489 de titluri, dintre care 185 în limba română. La 1 ianuarie 2003 colecția BM constituia

1 mln 102 837 documente. Conform structurii după limbi a colecției se simte o creștere semnificativă a documentelor în limba română, în comparație cu anii precedenți: în română – 40,0%; în rusă – 57,6; în evreiască – 0,2; în bulgară – 1,4; în ucraineană – 0,6; în găgăuză – 0,1; în alte limbi – 0,1 la sută.

– **Cum justificați afirmația că BM este o bibliotecă modernă?**

– Ar fi mai corect să spunem că BM tinde să fie o bibliotecă modernă, tot mai mult comparabilă cu instituțiile similare din capitalele unor state din Europa Centrală și de Sud-Est, căci până a ne alinia la sistemul bibliotecilor din Occident mai avem multe de făcut. Voi ilustra această tendință spre modernitate prin câteva elemente ce definesc activitatea actuală a BM.

Astfel, am putut formula misiunea și pregăti setul de valori acceptat ca pe o filozofie a instituției noastre, care ne ghidează activitatea, prin promovarea strategiilor la unele direcții prioritare, prin elaborarea instrumentelor manageriale – Politica de acces, Referențial BM, Evaluarea activității, Strategii de instruire BM, conceptul «BM și persoanele dezavantajate», manualul Motivarea personalului, Strategia de marketing BM, Politica de achiziții BM, Strategia de dezvoltare a colecției BM, Manualul calității, Rețeaua Metro, Strategia de automatizare BM.

Elementul pozitiv reținut și valorizat de mine, ca directoare, din această muncă dificilă este că profesioniștii noștri, managerii, au învățat să gândească strategic, se pot orienta mai bine în aria lor de responsabilitate, au devenit mai competenți și mai competitivi. Toate acestea ne vor ajuta să finisăm aceste instrumente deja în anul curent, să le publicăm și să le oferim fiecărui bibliotecar din rețeaua noastră. Alt aspect pozitiv pe care l-am sesizat din această lucrare colectivă este faptul că managerii sunt pregătiți și motivați să participe foarte activ la elaborarea strategiei BM 2003–2010.

Instrumentele manageriale se bazează pe conceptul de edificare durabilă a BM, pe dimensionarea ei polivalentă la cerințele societății informaționale, conceptelor despre comunitate și societatea civilă, incluziune socială, libertatea accesului la informație, libertatea intelectuală și de expresie – documente care deleagă bibliotecii un rol social sporit, iar activității ei responsabilitatea de conciliere a libertății individuale și a necesității de cooperare a indivizilor din cadrul comunității.

Efortul pentru îmbunătățirea Web-ului BM, pentru calitatea și eficiența paginii Internet s-a încununat cu locul I în cadrul concursului WEB Top 2002, organizat de Fundația Soros, și de recunoștința utilizatorilor – la 1 ianuarie 2003 PW a fost vizitată de 46.341 ori.

Implementarea sistemului automatizat TINLIB s-a făcut în filialele «Maramureș», «Alba-Iulia», «Transilvania», «O. Ghibu», iar sistemul IRBIS – în bibliotecile «I. Mangher», «M. Lomonosov». Departamentul «Automatizare. Informatizare» a elaborat ghidul «TINLIB pas cu pas. Modulul Catalogare» – un instrument deosebit de necesar bibliotecilor noastre.

• Un pas important spre modernizare îl constituie crearea infrastructurii unei rețele unice...

Un pas important spre modernizare îl constituie crearea infrastructurii unei rețele unice – rețeaua metropolitană BM. La 01.01.03 – Biblioteca Municipală deținea 56 de calculatoare conectate la Internet, din care 24 sunt pentru utilizatori și 32 pentru bibliotecari. Acest număr reprezintă deocamdată o cotă mică (11,2%) în raport cu necesitățile noastre – avem nevoie de minimum 500 de calculatoare.

Catalogul electronic al Bibliotecii Municipale s-a mărit cu 7.364 de descrieri bibliografice. În total, catalogul on-line al BM conține 43.528 de descrieri și a fost accesat de 29.246 de ori. Servicii electronice de referință inedite oferă Biblioteca Publică de Drept (www.pll.md). Întreabă bibliotecarul sau intreab@bibliotecarul este un serviciu informațional inovator în lumea bibliotecară din Republica Moldova. El are ca scop ghidarea și orientarea utilizatorului în găsirea informației prin indicarea celor mai bune resurse informaționale și documentare cu caracter juridic. Răspunsurile cuprind informații sumare bibliografice și factologice prin consultarea de către bibliotecarul de referință a resurselor electronice oferite via Internet, precum și a colecției și a bazelor de date locale ale BPD și BM.

Esența activității de marketing BM în 2002 a fost identificarea necesităților de informare ale utilizatorului, anticiparea lor, prestarea serviciilor culturale și informaționale de înaltă calitate și armonizarea lor cu preferințele și interesele consumatorului.

Folosind cele mai relevante metode în cercetarea pieței culturale chișinăuene – sondaje sociologice, sondaje de opinii, interviuri –, a fost identificat cu exactitate locul bibliotecii în viața socială, spirituală, multiculturală a colectivității.

Forma electronică de feed-back plasată pe pagina Web a bibliotecii a constituit o comunicare virtuală eficientă între utilizator și bibliotecă: *Cartea de vizită a Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu»*. Utilizatorul are posibilitatea să scrie un mesaj cu privire la activitatea bibliotecii și să aprecieze site-ul nostru după diferite criterii: design, conținut, ortografie.

De altfel, ideea de profesionalitate este convergentă nu numai cu o bună pregătire, ci și cu responsabilitatea individuală a perfecționării, cu competența și performanța, gândirea dinamică și asumarea unor decizii dificile. Calitățile acestea le știu la doamnele: Ludmila Pânzaru, Tatiana Fiodoruc, Zinaida Pahomi, Genoveva Scobioală, Tatiana Coșeri, Ana Bațmanov, Parascovia Onciu, Elena Vulpe, Elena Butucel, Claudia Șatravca, Elena Roșca, Elena Dabija, Valentina Tofaniuc, Ecaterina Nedzelschi, Angela Olărescu, dl Alexandru-Horațiu Frișcu. Calitățile și caracteristicile acestea le au cei 10 lucrători învingători în concursul «Cel mai bun bibliotecar», atare însușiri le întrunesc și echipele de la filialele și departamentele învingătoare în concursul «Cea mai bună bibliotecă, cel mai bun departament». Aceleași caracteristici i-au determinat pe bibliotecarii noștri (rezultatele interviului «Activitățile stimulative

și inhibitoare») să identifice – ca stimulative și motivaționale - libertatea în activitate și tendința spre performanță.

Parteneriatele constituie succesul instituției noastre. BM și-a coordonat activitatea cu centrele biblioteconomice ca membri ai grupurilor de lucru: Comitetul Tehnic nr. 1 Biblioteconomie. Informare. Documentare, Consorțiul EBSCO, Consorțiul TINLIB. Până în luna mai 2002 biblioteca noastră a prezidat Comitetul Tehnic nr. 1, care a coordonat activitatea de standardizare în biblioteconomie, informare și documentare din țară. La nivel internațional relațiile s-au extins prin proiectul PULMÂN XT.

Un moment important și semnificativ a fost lansarea ideii de a crea Consorțiul Centrelor de Resurse Juridice și al Specialiștilor în Informare de Drept din Europa Centrală, de Sud-Est și din Asia, care are ca scop partajarea resurselor informaționale de drept (carte, baze de date, ediții periodice) între membrii consorțiului, sprijinirea și dezvoltarea instruirii specialiștilor în informare din domeniul dreptului. Ca administrator, pentru perioada 2002–2004 a fost aleasă Biblioteca Publică de Drept din Chișinău.

– Nu pot să nu Vă întreb – mai ales în această primăvară! – cum se manifestă, cum se realizează colaborarea dintre BM și Primăria Chișinăului?

– Suntem o bibliotecă favorizată într-un fel, față de bibliotecile din provincie, bunăoară, și aceasta se datorește conlucrării cu Departamentul Cultură al Primăriei, cu Municipality în ansamblu. Conducerea municipiului nostru înțelege bine ce înseamnă cultură, carte, tratează cu atenție și competență problemele dezvoltării culturale a Chișinăului, inclusiv multe din cele ce stau în fața BM. Departamentul Cultură, în persoana scriitorului Iulian Filip, alte subdiviziuni ale Primăriei – de la Direcția financiară și până la cea juridică, însuși dl Primar General Serafim Urecheanu reacționează adecvat la solicitările noastre, ba chiar se implică adeseori în activitatea instituțiilor de cultură.

Această disponibilitate se explică prin faptul că la Primărie lucrează oameni de cultură. Am convingerea că tocmai oamenii cu un grad avansat de cultură sunt indicați să lucreze în asemenea structuri, căci numai cei care înțeleg afirmația lui Dostoievski că «frumosul va salva omenirea» sînt dispuși și capabili să rezolve cele mai diferite și mai dificile probleme.

Mai concret, Primăria municipiului Chișinău se implică în procesul de achiziționare a cărții pentru biblioteci – caz nu prea des întâlnit la noi, cel puțin eu nu cunosc altele similare. De asemenea, conducerea municipală susține tipărirea cărților de autori autohtoni, având un plan editorial pe mai mulți ani, patronat de Primarul General. Este edificatoare în acest sens conferința cu genericul «Neliniștea dialectică a bibliotecii», organizată în cadrul Primăriei și la care au fost invitate să participe bibliotecile din teritoriu. Nu pot să nu menționez și acest detaliu semnificativ: datorită concursului Primăriei, BM a

inițiat în 1991 editarea unor bibliografii cu care se poate mândri orice bibliotecă. Am început prin valorificarea moștenirii noastre în acest domeniu – mă refer la proiectul «Basarabiana», realizat în 1992 prin reeditarea ulterioară într-o colecție specială a volumelor:

David A., Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă, 1993;

Draganov D., Ucenaiia, literaturnaia i hudojestvennaia Bessarabia, 1993;

Moghileanski N., Materialy dlia ukazatelia literatury po Bessarabii, 1994.

Am procedat apoi la întocmirea unor bibliografii ale scriitorilor și altor oameni de cultură basarabeni. Simbolic, prima bibliografie a fost consacrată operei și vieții cântărețului limbii noastre, Alexie Mateevici. Au urmat: Eugeniu Doga, 1993; Grigore Vieru, 1995; Glebus Sainciuc, 1996; Ion Vatamanu, 1997; Leo Butnaru, 1997; Nicolae Dabija, 1999; Ion Hadârcă, 1999; Agnesa Roșca, 1999; Mihai Cimpoi, 2002; Pușkin în Basarabia, 1999; Bibliografia Municipiului Chișinău, 1996 ș.a.

Calitatea acestor lucrări, însuși «luxul» de a le edita trezesc încântarea colegilor de la București, Iași, Cluj-Napoca, dar și din alte țări.

– *M-a surprins o declarație făcută de Dvs. într-un interviu recent: Lidia Kulikovski, un om prin excelență al cărții, tentației de a scrie o carte ar da preferință construirii unei clădiri moderne. Ce edificiu visează să înalțe dna directoare a BM?*

– Evident, e vorba de un sediu nou pentru biblioteca noastră, actualul fiind depășit, din mai toate punctele de vedere. De altfel, prima tentativa de a construi un nou sediu pentru BM are o vechime de 30 de ani, realizarea acestui proiect fiind stopată de cheltuielile direcționate pentru Olimpiada din Moscova, din 1980. Alt proiect ce începuse a se contura – fusese pus deja fundamentul, solid, în valoare de 200 mii ruble vechi, «tari» – a fost înghițit de Ambasada Rusiei, tocmai pe locul acestei «Bastilii diplomatice» urma să se afle noul sediu al BM!

Cu doi ani în urmă a fost emisă o hotărâre specială a Primăriei municipiului Chișinău privind edificarea noii clădiri a BM, alături de actualul Sediul Central: pe bd. Ștefan cel Mare, între Opera Națională și stradela Teatrală. Deocamdată ne putem bucura doar de existența acestei decizii. Cât privește proiectul... Mi-a fost dat să văd multe sedii moderne de biblioteci municipale/metropolitane - la Helsinki, Copenhaga, Ierusalim, în S.U.A. etc. – și totuși cel mai impresionant, dar și mai funcțional mi se pare noul sediu al Bibliotecii Județene «O. Goga» din Cluj, dat în folosință anul trecut. Este într-o apreciazabilă măsură opera vieții marelui om de omenie și de cultură, a statornicului nostru prieten, regretatul Traian Brad. Autorul proiectului fiind un arhitect basarabean, Traian Brad ne-a sugerat să-l realizăm și la Chișinău sută la sută, fără vreo cheltuială suplimentară pentru ideea arhitectonică originală și practică.

Nu pot spune deocamdată în privința noului edificiu pentru BM decât

atâta: realizarea lui depinde extrem de mult, dacă nu întru totul, de rezultatele scrutinului din 25 mai...

– **Vă mulțumim pentru dialog și Vă urăm să se realizeze așa cum doriți vizul, proiectul unui edificiu nou, potrivit pentru biblioteca pe care o conduceți.**

– Să ne audă și Cel-de-Sus toate dorințele...

Consemnare: Vlad POHILĂ
«Limba Română», aprilie 2003

«BIBLIOTECA NOASTRĂ ARE PERSONALITATE ȘI INTEGRITATE DATORITĂ UNEI ECHIPE DE ANGAJAȚI INIMOȘI ȘI PROFESIONIȘTI»

«Sunt locuri și timpuri în perimetrul mișcător al cărora efortul de a învinge trecutul, uitarea, atinge intensități deosebite», afirmă dna Lidia Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu», doctor în pedagogie, președinte al Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova, lector superior la U.S.M. Lidia Kulikovski e un nume sunător în cultura basarabeană actuală, personalitate ce a transformat în puțin timp biblioteca principală a Chișinăului într-un adevărat templu al spiritualității, păstrător de nădejde al valorilor perene ale culturii românești și universale. Biblioteca Municipală aparține deja secolului XXI, fiind o instituție care tinde spre excelență, deziderat ce o obligă să promoveze politica calității. Promptitudinea, corectitudinea și competența fiind atributele de bază ale acestei instituții, ei i s-a conferit distincția internațională «Clasa europeană a calității» în nominalizarea «Managerul secolului XXI».

Probabil nu întâmplător, această instituție complexă activează sub steaua norocoasă a patronului ei spiritual, Bogdan Petriceicu Hasdeu, ale cărui operă și model de personalitate enciclopedică călăuzește biblioteca spre perfecțiune, performanță, regenerare națională și deschidere europeană, universală chiar.

Asemeni altei personalități distinse, a Basarabiei din sec. XIX, Daria Harjevski, directoarea Bibliotecii orașenești din Chișinău ce a luat în primire 100 de cărți, ca să lase după sine 100.000 de volume, dna Lidia Kulikovski a găsit la 1989 un depozit de carte sută la sută în limba rusă, ca mai apoi, în numai 14 ani, să schimbe radical situația, astăzi BM «B. P. Hasdeu» având un fond cu 45 la sută de carte în limba română. Din acest punct de vedere, Lidia Kulikovski s-a implicat plener la săvârșirea unei mari și extrem de necesare dreptăți: a adus și a pus în capul mesei cartea, literatura, cultura națională, neglijată, sfidată premeditat de la 28 iunie 1940 și până la istoricii ani de vârf ai renașterii basarabenilor, 1989–1991.

Or, așa cum îi place dumneaei să repete – cartea și numai cartea este

• Nu întâmplător, această instituție complexă activează sub steaua norocoasă a patronului ei spiritual, Bogdan Petriceicu Hasdeu...

acea secure, care ar distruge apatia și indiferența din noi... din inima basarabeanului, în special.

– *Dnă Lidia Kulikovski, în primul rând, primiți sincere felicitări cu ocazia susținerii doctoratului în pedagogie-bibliografie, un lucru mai rar întâlnit pe la noi. Ce înseamnă aceasta?*

– Într-adevăr, un doctorat în biblioteconomie este mai rar întâlnit pe la noi, pentru că biblioteconomia nu e recunoscută de toți ca știință. De altfel, profesorul Ion Stoica, șeful Catedrei biblioteconomie, bibliografie și știința informării de la Biblioteca Centrală din București susține că biblioteconomia este știința tuturor științelor. Nu avem așa specialitate în nomenclatorul specialităților, adică suntem parte a pedagogiei, funcție tangențială cu cea a biblioteconomiei ca una educativă, furnizoare de cunoștințe, informații, activități culturale. Or, mutațiile din societatea informației au influențat bibliotecile și simplele necesități de lectură s-au transformat în niște necesități complexe.

– *Apropo de biblioteconomie, sunteți absolventă a Facultății de biblioteconomie a Universității de Stat din Moldova, facultate ce nu mai există, dar care, cred, v-a marcat cariera și viața.*

– Sunt absolventă a primei promoții de bibliotecari, a unei facultăți care cu câțiva ani în urmă a trecut în subordinea Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării. Dar, oricum, ne bucurăm că o avem. Oricât ar fi de străniu, dar multe țări nu au facultăți de biblioteconomie. De fapt, în lume se numește știința despre biblioteci și informare.

– *Care este subiectul tezei de doctorat la care ați lucrat?*

– Tema sună astfel: «Servicii informaționale pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării sociale». Dacă tot tindem să aderăm la Uniunea Europeană, trebuie să avem politici compatibile și complementare. Deși o bibliotecă este în serviciul întregii comunități, lucrarea mea abordează problema unui segment de populație – persoanele dezavantajate. La noi, practic, 90 la sută dintre cetățeni sunt persoane dezavantajate la capitolul informație. Tendința bibliotecii de a acoperi maximum cerințe de lectură susține și ideea de a oferi șanse egale tuturor. La ora actuală biblioteca este unica instituție civică care respectă dreptul cetățeanului la informație. În R. Moldova, știut lucru, nu există acces la informația oficială nici chiar pentru mass-media. Deși există legi operaționale, ele nu funcționează ca în spațiul european.

– *Într-un cuvânt, biblioteca completează un vid informațional?*

– În pofida faptului că art. 34 din Constituție stipulează că dreptul la informare în R. Moldova nu este îngrădit, acest articol necesită să fie dezvoltat de niște structuri informaționale cum este biblioteca, de exemplu. Ne-am asumat serios această misiune, în urma efectuării unui sondaj de opinie ce a arătat că 70 la sută din utilizatorii noștri sunt din clasa submedie. Astfel,

politica generală a activității noastre fiind orientată spre utilizator, ne-am reorientat și politicile, fapt ce a generat și tema mea de cercetare. A fost un studiu comparativ cu situația din Occident. În concluzie, dacă facem o analiză comparativă cu Occidentul la nivel legislativ, situația din R. Moldova este la nivel de intenție.

– În urma sondajului de opinie, la care v-ați referit ceva mai sus, ați determinat și care este raportul în Basarabia dintre cartea rusă și cea românească?

– Se consideră că la noi circa 60 la sută din fondul total de carte avându-se în vedere toate tipurile de biblioteci – sunt în limba română. Dar, în ultimii 12 ani, cele circa 2000 biblioteci comunale, practic, nu s-au completat cu carte în alfabet latin. Cu excepția unor donații întâmplătoare sau achiziții la fel de întâmplătoare, sponsorizate de primăriile locale.

Totodată, din aceeași cifră, dacă luăm în calcul cărțile în grafie chirilică, literatura în limba română formează mai puțin de jumătate. Cu părere de rău, deși ne-am bucurat că s-au privatizat editurile, au apărut altele noi, există doar două edituri de stat, susținute financiar de la buget – «Cartea Moldovei» și «Lumina». Dacă, inițial, editurile aveau libertatea și inițiativa de a tipări carte de calitate, entuziasmul, dar și patriotismul s-au cam diminuat. Se are în vedere, în primul rând, interesul financiar și atunci se editează cartea comandată de cel cu bani în buzunar.

Mai mult, potrivit unui studiu a situației din ultimii trei ani, vizând criteriul de limbă, s-a constatat că la noi prevalează cartea de limba rusă. Astfel, te poți aștepta la apariția oricăror surprize, să nu zic aberații.

– Asa cum e cazul «dicționarului» zis moldovenesc-românesc?

– Exact, dar sunt și alții, ce tipăresc diverse volume, care, ca pondere, prin calitate, nici nu merită să fie incluse într-un fond de bibliotecă.

– Dar care sunt relațiile cu editorii și furnizorii de carte din România?

– Deoarece la noi bibliotecile nu pot astăzi să-și selecteze prea multe cărți care ar răspunde preferințelor cititorului, apelăm la furnizorii de carte din România. În această situație ar fi mai simplu dacă editurile noastre ar tipări mai multă carte românească și ar face contracte bilaterale cu cele de peste Prut. Ar fi mai ieftin și pentru biblioteci, și pentru stat.

Slavă Domnului că biblioteca noastră, datorită Fundației SOROS, este în posesia unei tehnologii avansate. În pofida oricăror restricții de editare, grație acestei tehnologii avem privilegiul de a fi la curent cu cele mai prestigioase apariții editoriale românești.

– Vreau să cred că Dumnezeu nu ne-a lăsat pradă uitării... un adevărat miracol pentru situația dezastruoasă privind proporția de carte românească în R. Moldova, sunt filialele de carte românească. Cui datorăm această comoară spirituală?

– Cuvântul miracol mă duce cu gândul la inaugurarea oficială la Chișinău a primei biblioteci de carte românească în Basarabia – «Transilvania», pe 29

august 1991, când cei prezenți la acest extraordinar eveniment au remarcat că deschiderea unei biblioteci de carte românească în stânga Prutului este un adevărat miracol, un dar dumnezeiesc. Da, noi ne bazăm pe miracole în acest spațiu, supraviețuim datorită miracolelor.

De la acel început, de la Biblioteca «Transilvania», miracolele, grație unor mari sufletești, s-au multiplicat până la 7 biblioteci de carte românească cu un fond de circa 500.000 de volume – carte de referință, literatură artistică și didactică de calitate.

– A cui a fost această idee luminoasă?

– Ideea a venit din Ardeal, tot de la un pământean de-al nostru din Slobozia Mare, juristul Alexe Mare, stabilit cu traiul la Cluj-Napoca, care a dorit să aducă carte românească în Basarabia. De specialitate jurist, dânsul a apelat la marele om de cultură, directorul Bibliotecii Județene «Octavian Goga» din Cluj, regretatul Traian Brad, care a mobilizat bibliotecile din Transilvania, a adunat 10.000 de volume cu care a venit, în primul an, la frații de peste Prut. Tot Traian Brad a donat Sediului Central al Bibliotecii «B. P. Hasdeu» circa 100.000 de volume.

Mai apoi, rând pe rând, au luat ființă și bibliotecile «Onisifor Ghibu», «Ovidius», «Târgu-Mureș», «Alba-Iulia», «Târgoviște», «Maramureș». În fiecare an, pentru fiecare bibliotecă parvin câte 2000–3000 volume. S-au inaugurat biblioteci de carte românească și în provincie: la Ialoveni, Florești, Fălești, Strășeni, Ungheni, Orhei. Regretăm că nu am reușit și mai mult. Cu certitudine, putem afirma că bibliotecarii sunt printre primii care au trecut Prutul și au construit primele punți spre reântregirea noastră spirituală, în cuget și simțire. În pofida problemelor și stresurilor înfruntate la vama de la Prut, în pofida inerției unor oameni politici de la noi.

– V-aș ruga să vă referiți și la activitatea propriu-zisă a BM «B. P. Hasdeu», în fruntea căreia sunteți de 14 ani, și care a celebrat nu demult frumosul jubileu de 125 de ani.

– În fruntea acestei biblioteci sunt într-adevăr de 14 ani, deși lucrez ca bibliotecară de circa 30 de ani. Am început activitatea la Biblioteca orașenească, în serviciul metodică, mai apoi am fost șef de secție la achiziție. În 1989, când am preluat conducerea bibliotecii, fondul de carte era sută la sută în limba rusă. Astăzi, putem afirma cu mândrie că Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» este unica bibliotecă din R. Moldova care are un fond de carte de circa 45 la sută în limba română. Chiar și Biblioteca Națională are un fond de numai 10 la sută în limba română, dar ea nici nu poate fi atât de flexibilă ca noi, deoarece are un depozit legal, care trebuie conservat, indiferent în ce grafie ar fi fost editat.

Aleasă de colectiv să fiu director, m-am gândit că trebuie să le răsplătesc încrederea acordată. Am prezentat un program vizionar, potrivit căruia fiecare bibliotecă trebuie să aibă personalitate și integritate, să creeze o cultură organizațională competitivă. Și acest lucru ne-a reușit pentru că am

avut noroc să dau de oameni inimoși și profesioniști. De multe ori, oamenii noștri se împiedică de noroc, se scutură și merg mai departe. Eu sunt omul care nu am lăsat norocul din mână.

BM fiind o instituție municipală, am organizat Centrul de Informare și Documentare Chișinău – o adevărată agenție bibliografică, extrem de utilă chișinăuienilor, dar și altor locuitori ai R. Moldova. Datorăm acest lucru unui proiect, câștigat de la Fundația SOROS, care ne-a oferit echipamentul corespunzător, fapt ce ne permite reorganizarea serviciilor bibliografice. Toată informația privind Chișinăul o plasăm în catalogul electronic, iar în fiecare an edităm bibliografia municipiului.

În cei 125 ani de activitate Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» a avut o contribuție importantă în viața comunității, evoluând de la un model tradițional de a asigura accesul la informație la un centru cultural și educațional, așa zice chiar – multicultural și multieducațional. Doar pe parcursul anului 2002 biblioteca a înregistrat un număr de 448.233 utilizatori, 54 la sută fiind chișinăuieni. Tot în anul trecut, jubiliar BM a realizat mai multe proiecte editoriale valoroase. Printre ele: «Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957», «Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» – 1877–2002: Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice» (partea I), bibliografia «Mihai Cimpoi», «Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» 125 de ani de activitate», «Catalogul cărților cu autografe», «PRO FIDE ET PATRIA: Contribuții la studierea vieții și activității membrilor familiei Hâjdău-Hasdeu», revista de specialitate «BiblioPolis» etc.

– Aveți și un fond de carte rară?

– În viziunea unei biblioteci carte rară nu înseamnă neapărat o carte editată pe vremea lui Gutenberg. O carte rară poate fi o ediție cu autograful unei personalități din Chișinău sau care a trecut prin Chișinău. La acest compartiment avem volume editate și la 1830, și la 1889, de Dimitrie Cantemir, Vasile Alecsandri, B. P. Hasdeu, lucrări solide despre Basarabia, tipărite în 1902, 1903.

Sunt și cărțile cu autografe ale unor personalități contemporane: George Meniuc, Ion Druță, Lidia Istrati, Ion Vatamanu, Grigore Vieru, Fănuș Băileșteanu, a ilustrului lingvist și om de cultură Eugen Coșeriu, care cu o săptămână înainte de moarte ne-a trimis o carte cu dedicație.

Biblioteca noastră a inițiat editarea unui catalog, ce include 1000 de cărți cu autografe și care va apărea cu o anumită periodicitate.

Pe parcursul anilor Biblioteca Municipală a tipărit aproape 20 bibliografii ale unor personalități de la noi. În România, de exemplu, această activitate se consideră cercetare științifică, pentru care poți lua titlul de doctor. Noi o facem din sentimentul datoriei de a sluji interesul comunității, cultura națională. Dacă în alte instituții acest lucru se face o dată în câțiva ani și se

consideră o muncă de excepție – de investigație, noi ne permitem să dăm publicității anual roadele acestei munci. Avantajul nostru e că suntem mulți și avem bibliotecari dotați și profesioniști.

– Este și cazul Centrului de Hasdeologie?

– Activitatea Centrului de Hasdeologie este ghidat de niște cărturari de aleasă calitate, Pavel și Clara Balmuș. Centrul deține o colecție de carte rară a dinastiei Hâjdău-Hasdeu și despre această faimoasă dinastie de cărturari. La baza colecției stă donația din biblioteca personală a cercetătorului hasdeolog Nicolae Romanenco de la Moscova și colecția personală a familiei Balmuș. Este un adevărat centru de spiritualitate, cultură și cercetare, fiind frecventat de personalități remarcabile și exegeți cu renume. Aici se valorifică și se pune în evidență pe măsură activitatea patronului spiritual al Bibliotecii Municipale, a titanului culturii românești Bogdan Petriceicu Hasdeu. Cred că numele lui B. P. Hasdeu este steaua noastră norocoasă, care ne veghează activitatea și ne inspiră la lucruri frumoase, utile, de o reală valoare pentru noi toți.

– Direcția BM și-a asumat și responsabilități ce țin de comunitatea chișinăuiană versus drepturile omului. Mă refer la filialele de carte pentru minoritățile etnice din municipiu.

– Pe parcursul anilor 1990–1994 am elaborat programul «Servicii de bibliotecă pentru minoritățile etnice». Astfel am creat o rețea de filiale: «I. Mangher», «L. Ukrainka», «M. Lomonosov», «H. Botev», «M. Ciachir». Este o obligațiune nu numai civică, umană, dar și a statului de a respecta drepturile minorităților de acces la informație în limba maternă. Totodată, grație acestor biblioteci a sporit vitalitatea instituției noastre și am putut stabili relații cu instituții culturale din Israel, Rusia, Bulgaria, Turcia, Ucraina. La acestea se adaugă diferite vizite de stagii de documentare, participări la conferințe internaționale în România, Franța, SUA, Finlanda, Slovenia, Turcia, Portugalia, Ungaria, Israel, care contribuie la dezvoltarea noastră profesională.

– Neîndoios că ceea ce ne-a scăpat este Echipa Hasdeu...

– Potențialul nostru profesional îl pot caracteriza astfel: flexibil, competitiv, competent. Tot ce am realizat datorăm excepționalei noastre echipe. Fiind lector superior la U.S.M. și lector în cadrul Școlii de biblioteconomie, unde am organizat un seminar cu tema «Cultura organizațională a bibliotecii» în cadrul căruia am diagnosticat culturala organizațională proprie, mi-am dat seama că nu obțineam atâtea dacă nu aveam parte de această echipă consacrată și minunată. Este îmbucurător faptul că în colectivul Bibliotecii Municipale activează oameni harnici și devotați profesiei, specialiști cu o pregătire excepțională, personalități care au contribuit enorm la formarea unei bune imagini a bibliotecii, colegi ce au înțeles corect mesajul meu, viziunea mea, și m-au sprijinit în toate.

La rândul meu, susțin proiectele, îi încurajez, îi ajut să obțină sponsorizări,

îi trimit la stagiere în străinătate. M-am zbatut să obținem titlul de «Instituție cu valoare deosebită pentru societate», titlu ce permite un spor de 40 la sută la salariu. În toți acești ani le-am acordat colegilor libertatea de a gândi creator, le-am stimulat gândirea de anticipație, le-am oferit autonomie și le-am delegat autoritate întotdeauna mizez pe ei și cred că și ei mizează pe mine.

– *Mai sus afirmați că numele de Hasdeu este steaua norocoasă a BM Chișinău. Aș zice că această personalitate proeminentă vă caracterizează și ca modus vivendi: activitate enciclopedică, energie vulcanică, inovație și vitalitate, dragoste de neam...*

– Ne considerăm, într-un fel, discipoli ai lui Hasdeu, opera lui fiind cartea de căpătâi în întreaga noastră activitate. Îmi încălzește sufletul și faptul că Hasdeu a fost și bibliotecar, că a folosit pentru prima oară termenul biblioteconomie în românește. Mai mult, a pus bazele metodologiei unei biblioteci.

Parafrazându-l pe Franz Kafka, aș zice că B. P. Hasdeu este patronul nostru spiritual, iar cartea lui este cea secure care strivește banchiza din noi. Ne face mai integratori, mai umani, mai receptivi și mai deschiși spre comunicare.

– *Vă mulțumesc pentru dialog și vă urez noi împliniri în activitate. Sincere felicitări Dvs., echipei Hasdeu, cu ocazia apropiatei sărbători profesionale, Ziua bibliotecarului.*

Consemnare: Tamara GORINCIOI
«BiblioPolis» Nr. 3, 2003

«BIBLIOTECA MUNICIPALĂ «B. P. HASDEU» CONTRIBUIE SUBSTANȚIAL LA CONSOLIDAREA SOCIETĂȚII CIVILE»

– *Stimată doamnă Lidia Kulikovski, din câte sunt informat, Biblioteca «B. P. Hasdeu», al cărei manager sunteți, a parcurs anul 2001, a trecut majoritatea obstacolelor, a obținut realizări notabile, a elaborat strategii moderne, s-a impus ca forță novatoare în comunitate, ca Centru de Excelență pentru bibliotecile publice din republică, exemplu de extensie și diversificare a serviciilor, de facilitare a accesului liber la informație, de încurajare a libertății de expresie, de promovare a diversității culturale. Ce ar mai fi de adăugat în această ordine de idei?*

– Biblioteca Municipală este, cred, una din puținele instituții din comunitatea chișinăueiană care contribuie la consolidarea societății civile și la dezvoltarea democrației și aș vrea să mă opresc la rezultatele obținute în anul

trecut. Nu voi face o analiză de substanță ci doar o privire sumară asupra indicatorilor de performanță obținuți de BM «B. P. Hasdeu».

Am reușit să atragem un număr record (în ultimii 10 ani) de cetățeni, utilizatori ai serviciilor noastre ajungând la 46,6% din totalul populației municipiului Chișinău. Am depășit cifra de 9000 de persoane care au intrat zilnic în filialele noastre, am reușit să creștem la 2.829.165 cifra de vizite (cu 336.563 mai mult decât în anul precedent). Numărul documentelor împrumutate a crescut de la 6.446.378 la 7.267.772: cu 821.394 mai mult.

– ***Asta înseamnă că sunteți în fruntea topului bibliotecilor din Republica Moldova.***

– Într-adevăr, biblioteca noastră se situează deasupra bibliotecilor județene, naționale, universitare la toți indicatorii la care ne referim.

Împrumutul Bibliotecii Municipale constituie 34% din împrumutul total pe republică, 27% din utilizatorii care citesc în republică, 32% din vizitele înregistrate la nivel național. Indicele de lectură constituie 26 vizavi de 16,3 în republică, indicele de frecvență 10 vizavi de 6,7, circulația colecției 6,5 vizavi de 1,2.

Dacă ne referim la încărcătura care-i revine unui bibliotecar ne ridicăm și mai sus – împrumut per bibliotecar la BM 20.676 ex. – pe republică 8.693; utilizatori per bibliotecar la BM – 8.049 – pe republică doar 535.

Analiza indicatorilor cost/eficacitate ne demonstrează că BM are un randament deosebit. Eficiența este foarte mare în raport cu mijloacele financiare alocate funcționării ei.

În 2001 Biblioteca Municipală a cheltuit 7.203.700 lei față de 3.999.200 în 2000. S-au mărit cheltuielile per locuitor de la 5,2 la 9,3; cost perutilizator activ în 2001 a fost 26 lei față de 15,7 în anul precedent; cost pervizită 2,5 vizavi de 1,6; cost per împrumut a crescut de la 0,6 în 2000 la 0,99;

La capitolul *Facilități*, care de fapt este cel mai important în evaluarea unei biblioteci, avem schimbări, dar abia sesizate: timpul mediu de funcționare pe săptămână a crescut de la 48,5 la 48,7; documente împrumutate per utilizator 26 / 25; per locuitor 8,4–9,4;

Dar anume acești trei indicatori de fapt determina eficiența unei biblioteci. Nu am cifrele pe republică ca să ne comparăm, dar sunt convinsă că sunt deasupra bibliotecilor publice din republică. Chiar și așa, cred că mai avem de lucru la compartimentul facilități.

Analiza generală a indicatorilor ne face să putem afirma că activitatea pe care am derulat-o în 2001 a fost una de succes, am experimentat idei noi, am intensificat activitatea de cercetare științifică, am elaborat programe inovatoare.

Concluzia generală ar fi: numai rezultatele bune ne ajută în timpurile de restriște.

Singura acțiune prin care se pot diferenția unele filiale de altele este

viteza de acțiune. Exemplul bibliotecilor care au înaintat proiecte a demonstrat că e mai bine să acționezi, chiar dacă faci o greșală, decât să stai în expectativă.

Consider că am beneficiat de importante ocazii favorabile. Una (prima) este cea legată de servicii pe care le-am îmbunătățit, dezvoltat, diversificat continuu, alta vizează conținutul foarte divers al activității noastre și a treia privește adăugarea unor elemente care nu sunt prezente încă în activitatea biblioteconomică națională.

Biblioteca Municipală, împreună cu filialele sale a sistematizat căutările de care s-au ocupat câțiva ani și au trecut la etapa acțiunilor și cea a proiectelor, fapt ce a conferit bibliotecii noastre maturitate, prestigiu, beneficii, calitate.

Acestea s-au materializat în Biblioteca Publică de Drept, deschisă în mai 2001, în «Ludoteca» bibliotecii «Transilvania», în «Servicii pentru persoane private de libertate» a bibliotecii Cricova, la «În obiectiv – vârsta a treia» a bibliotecii «O. Ghibu», în «Tabăra de lectură și agrement» a bibliotecii «Alba-Iulia», în multiplele proiecte ale bibliotecii «Ițic Mangher», în deschiderea bibliotecii «Maramureș», în apariția primului număr al revistei BM – BIBLIOPOLIS, realizat de generația tânără a BM (colegiul de redacție – Mariana Harjevschi, Tatiana Coșeri, Olesia Ioncu, Zinaida Bădărău, Mariana Bumbu, Natalia Moglan).

– Vă puteți referi, în câteva cuvinte, la activitatea științifică a BM?

– Activitatea științifică și de cercetare a Bibliotecii Municipale, care este, de fapt, munca cu dăruire a bibliotecarilor noștri – cercetători, bibliografi, a devenit cunoscută și peste hotarele Republicii Moldova, iar prezența ei în publicații de referință străine contribuie la crearea imaginii sale pozitive în biblioteconomia mondială.

În anul 2001 BM a câștigat premiul III la «Concursul republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei», compartimentul BIBLIOTECONOMIE cu lucrarea «Pro Senectute. În obiectiv vârsta a treia. Ghid» (biblioteca «O. Ghibu») alcătuitori: E. Vulpe, L. Kulikovski, O. Ioncu; premiul special al acestui compartiment l-a obținut biblioteca «Transilvania» cu setul de materiale promoționale pentru copii (autori: O. Ioncu, L. Kulikovski, I. Tătărescu).

La compartimentul BIBLIOLOGIE biobibliografia «Yitsik Mangher» (biblioteca «I. Mangher») alcătuitor S. Șpitalnik s-a plasat pe locul III și Premiul special pentru implicarea bibliotecarului în cercetarea științifică i s-a conferit dnei Maria Ișaev, cercetător (Serviciul «Studii și Cercetări» al BM) pentru cartea «Al. Cristea. Viața și activitatea reflectate în timp».

Țin să remarc vasta muncă de cercetare bibliografică efectuată în 2001 de CID «Chișinău» la Dicționarul «Presa periodică basarabească de la începuturi...» (alcătuitoare M. Șcelcikova), la catalogul «Cărți cu autograf» (alcătuitoare C. Tricolici).

Menționez și munca de cercetare bibliografică a bibliotecii «I. Mangher»: bibliografia «E. Levit», «Evreii în cultura și istoria universală / calendar 2002», «Catalogul cumulativ de carte rară cu tematică evreiască» din bibliotecile RM; setul de materiale bibliografice și informative ale bibliotecii «Transilvania» și «O. Ghibu» consacrate aniversării de 10 ani a acestor biblioteci.

În acest context vreau să menționez că anul 2001 a fost un an rodnic de promovare a imaginii bibliotecii, a rolului ei în comunitate, a serviciilor ei. Prezența masivă a BM în comunitatea chișinăueană o confirmă cele 293 de articole, informații care au fost publicate în presă și în revistele de specialitate. 2001 a fost și un an de activizare a participării bibliotecarilor noștri în această promovare – fapt ce le conferă un plus de activism în muncă.

Suntem o bibliotecă publică, ce dispune de numeroși oameni de înaltă calitate. În numeroase rânduri au dovedit aceasta prin activitățile lor, au făcut să crească valoarea socială a individului, au dovedit superioritate în raport cu alte biblioteci și instituții de cultură, au dovedit că au idei câștigătoare – 5 proiecte câștigate, servicii inedite ca «Ludoteca», «Casa caldă», «Bibliodădaca», pentru persoanele private de libertate, programe extraordinare – Tabere de creație, Tabere de lectură și agrement, etc., etc..

Dorința de a reuși, de a realiza ceva, de a se diferenția de ceilalți a motivat un șir de filialele să obțină rezultate notabile, să se situeze în Topul Bibliotecii Municipale. Acestea sunt: Biblioteca «Alba-Iulia», Biblioteca «Arte», Biblioteca «Cricova», Biblioteca «O. Ghibu», Centrul Internațional Academic «Eminescu», Biblioteca «I. Mangher», Biblioteca «Ovidius», Biblioteca «Târgoviște», Biblioteca «Târgu-Mureș», Biblioteca «Transilvania». Desigur, biblioteci sunt mult mai multe bune decât 10 care au intrat în top. Înviorarea activității filialelor «Al. Cosmescu», «M. Drăgan», «Al. Donici», «Traian», «Vadul lui Vodă» (copii), «Socoleni», «M. Ciachir» a dovedit că există întotdeauna loc pentru mai bine.

Bibliotecile noastre sunt baze didactice pentru studenții USM și pentru ascultătorii cursurilor, seminarelor Școlii de Biblioteconomie, fapt ce denotă recunoașterea lor ca Centre de Excelență.

Mulți dintre bibliotecarii noștri au demonstrat capacitatea de a lua decizii îndrăznețe și de a sacrifica monotonia. Aceste aspecte au fost elementele-cheie care le-au permis să se clasifice în Topul bibliotecarilor BM 2001: Andrițchi Svetlana, Bădărău Zinaida, Borș Angela, Buga Sofia, Bumbu Mariana, Gorea Valentina, Gonciar Rodica, Lari Tamara, Roșca Svetlana, Starășev Marina.

Avem mulți manageri, care reușesc să-i mobilizeze și pe ceilalți din echipă. Ei abordează munca cu o hotărâre care nu poate fi găsită la oamenii ce sunt motivați doar de simple aspirații ale realizării unei cariere profesionale sau de entuziasm ori responsabilitate. Recunosc, că sunt foarte competitivi. În interiorul lor «arde un foc» care îi împinge spre performanță, spre o permanentă perfecționare. Aceștia sunt: Boțmanov Ana, Butucel

Elena, Coșeri Tatiana, Harjevschi Mariana, Nedzelschi Ecaterina, Olărescu Angela, Onciu Parascovia, Roșca Elena, Șatravca Claudia, Vulpe Elena.

Are BM mult mai mulți bibliotecari și șefi de calitate decât cei nominalizați. Vreau să le mulțumesc tuturor șefilor de filiale și departamente pentru contribuția pe care au adus-o la realizarea obiectivelor BM în 2001.

Menționez îndeosebi munca doamnelor: Valentina Tofaniuc, Raisa Osa-ci, Liuba Tanasoglu, Elena Dabija, Parascovia Chisacov... Calde mulțumiri doamnelor: Raisa Pușcașu, Natalia Cravciuc, Ecaterina Tulgara, Lilia Sârbu, Ludmila Furnică, Maria Calancea, Nelly Tișco, Ludmila Dogotari, Tatiana Ploșcinschi, Maria Guțu, Lilia Gaidău, Eleonora Cernăuțan, care au îmbunătățit performanțele bibliotecilor pe care le conduc.

Mulțumiri speciale dnei Irina Spițin și întregului colectiv al Bibliotecii «M. Lomonosov» pentru munca foarte complicată de finisare cu succes a reparației capitale, completând rețeaua noastră cu o bibliotecă modernă.

Dacă veni vorba de potențialul profesional țin să menționez că trei angajați ai BM sunt și lectori la USM, la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, catedra Biblioteconomie și științe ale informării, doi lectori la Școala de Biblioteconomie. Numai anul trecut 5 seminare din cadrul Școlii de Biblioteconomie au fost organizate de specialiștii Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu».

La capitolul modernizare aduc mulțumiri deosebite Mariane Harjevschi pentru organizarea și funcționarea rețelei locale a BPD, Ludmillei Pânzaru pentru realizarea, menținerea și dezvoltarea rețelei locale la Sediul Central, lansarea paginii Web și a catalogului electronic al BM, Ina Svobodina pentru implementarea Programului «Irbis» și modernizarea proceselor de bibliotecă la «I. Mangher».

Sincere mulțumiri aduc echipei de conducere dnelor Iulia Tătărescu, Larisa Câșlaru, celor care asistă conducerea dnelor Tatiana Oghii, Eva Roșcovan, Elena Grăjdeanu.

– Se pare că ați ocolit, oarecum, greșelile și insuccesele. Sau e doar o aparență?

– Cu toate cele frumoase întâmplări în 2001 la Biblioteca Municipală, cu mulți indicatori de performanță de nivel național avem și insuccese, și greșeli: achiziția de carte este sub nivelul necesităților (doar 20% din cheltuielile totale), nu s-a realizat la nivelul scontat implementarea TINLIB-ului (modulul Achiziție, Rapoarte, bibliotecile filiale dotate cu calculatoare nu utilizează echipamentul pentru formarea bazelor de date, cataloagelor electronice), nu s-au găsit mijloacele necesare pentru reparația bibliotecilor Codru copii, Codru adulți, «Hristo Botev», nu s-au rezolvat problemele legate de chiria bibliotecilor «Decebal», «O.Ghibu», «M. Drăgan», fapt ce le-a preclitat activitatea, limbajul disimulativ de comunicare practicat de factorii de decizie (Minister, Primărie, Consiliul Biblioteconomic Național) a influențat negativ

• Bibliotecarii noștri au demonstrat capacitatea de a lua decizii îndrăznețe și de a sacrifica monotonia...

eficiența BM în 2001 și ne-a silit să acceptăm acțiuni declarative străine misiunii și valorilor noastre, reforma structurală gândită să motiveze activitatea Departamentelor nu a reușit, ele rămân în continuare la nivelul serviciilor, insuficiența spațiilor a influențat negativ activitatea unor filiale, servicii, departamente, lipsa unui sistem de motivare a dus la o fluctuație a bibliotecarilor (60 încadrați și 38 plecați) și la imposibilitatea de a recruta noi specialiști. Avem stringentă nevoie de a întineri echipa.

Astăzi, în contextul schimbărilor tehnologice, sociale, politice rapide și profunde din societate, este mai important ca oricând ca întreaga noastră conduită să reflecte nevoile și credințele bibliotecii noastre.

– În octombrie 2002, BM «B. P. Hasdeu» va aniversa 125 de ani de la inaugurare. Cu ce însemne veniți la această manifestare?

– Anul 2002, an aniversar, va fi anul managementului Hasdeu.

Echipa managerială Hasdeu se va focaliza la elaborarea unui set de documente de reglementare care ar putea susține un management competitiv și anume:

- ◆ Misiunea și valorile Bibliotecii Municipale, care vor sta la baza activității noastre, gândirii noastre, comportamentului nostru;
- ◆ Statutul Bibliotecii Metropolitane, care îi va atribui BM funcții mai largi, dar și responsabilități mai mari, dar altfel nu ne putem impune ca forță a cunoașterii în comunitate;
- ◆ Referențial BM, care va determina competențele de ocupare a posturilor la BM și care vor sluji ca niște criterii de recrutare pentru cei noi și ne va indica golurile din sistemul de instruire;
- ◆ Evaluarea activității. Concept, manual care va determina criteriile. Metodele, formele de evaluare totală, parțială, individuală;
- ◆ Strategii de instruire, care reies din misiune, valori, referențial, schimbări, strategii;
- ◆ BM și persoanele dezavantajate. Concept care va plasa persoanele dezavantajate în aria de interese al BM, care va determina strategia la acest subiect, viziunea BM vizavi de persoanele dezavantajate.
- ◆ Motivarea personalului. Manual care va determina setul de forme, procedee, metode de motivare a personalului obiectiv generat de setul de valori al BM;
- ◆ Strategia de marketing a BM, care va determina piața informațională, va stabili concurenții, segmentele de populație neacoperite cu servicii, serviciile de viitor, conduita noastră în următorii ani, revigorarea unor servii, diversificarea altora, implementarea unor noi;
- ◆ Politica de achiziții a BM, care va determina filosofia BM referitoare la achiziții, pe care trebuie s-o apărăm, s-o promovăm, s-o utilizăm în dialogul cu fondatorii, utilizatorii, bibliotecarii;

- ◆ Strategia de dezvoltare a colecțiilor, care va determina criteriile de înnoire a colecțiilor, formate și suporturi, indici medii de dotare per utilizator, per bibliotecă, determinarea programelor de diversificare;
- ◆ Manualul Calității BM, care va determina cum trebuie să muncim, la ce standarde să ne raportăm, ce reguli trebuie să respectăm pentru a nu aduce prejudicii morale BM și pentru a respecta setul de valori;
- ◆ Politica de acces a BM, care va determina punctul nostru de vedere referitoare la asigurarea accesului la informații în condițiile BM, activități, programe orientate spre respectarea misiunii BM, Manifestului UNESCO cu privire la biblioteci, doleanțele chișinăuienilor;
- ◆ Rețeaua «Metro». Strategia de automatizare a BM. Cum, cât, când? Acestea sunt întrebările la care va răspunde strategia de automatizare a BM. Când BM va ajunge o bibliotecă virtuală.

Avem o sarcină grea, dar suntem învingători și învingătorii nu aleg niciodată cel mai ușor drum!

– *Distinsă doamnă Kulikovski, sunteți managerul unei instituții al cărei colectiv e format din 99,91 femei. Tuturor felicitările mele cu ocazia revenirii naturii. Vă urez să aveți doar primăveri cu flori, soare și bună dispoziție. Nu ratați primăverile.*

– Ne vom strădui să sădim binele, frumosul în sufletul celor care vin la bibliotecă. Primăvara este anotimpul când se trezește, învie natura și îi rechemăm la lectură, studiu pe toți împătimiții de carte și pe cei care încă n-au înțeles întru totul rostul ei în viața individului uman.

– Vă mulțumesc mult.

– *La rândul-mi, Vă doresc sănătate, împliniri, respect de la colegi, respect și aprecieri de la șefi, pace și pâine în casele Dvs. Și toate primăverile Vieții.*

Interlocutor: Dumitru IOANIDE

«Literatura și Arta», 2002

CĂRȚILE SUNT A DOUA NOASTRĂ RELIGIE

– *Este important să consemnăm faptul că patrimoniul bibliologic din municipiul Chișinău a rezistat în epoca tranziției, chiar a prosperat și constituie un veritabil epicentru spiritual al întregii republici.*

– Chișinăul reprezintă un sistem cultural ce are ca structură semnificativă cartea și biblioteca. Prin numărul de biblioteci, de cărți citite și editate, activități culturale, bibliotecari, capitala este o metropolă a cărții.

Biblioteca Municipală, având o rețea de 38 de filiale și utilizând informația disponibilă, cartea și efectele ei, acoperă cu servicii culturale și de socializare toate comunitățile din întreg municipiul.

Referitor la rezistență și prosperitate: cea mai eficientă modalitate pentru a-i determina pe oameni să accepte schimbarea este aceea de a nu le oferi

• Învingătorii nu aleg niciodată cel mai ușor drum...

o alternativă. Timpul, mediul nu ne oferă alternative. Pe de o parte, am fost aruncați într-un proces interminabil de tranziție, suprapolitizat, antisocial, iar pe de altă parte, suntem tentați de provocările societății informaționale cu hipertehnologizările sale, cu perspectiva diversității și globalității. Prima ne oferă numeroase sincope, a doua ne îndeamnă la profesionalism, dar ambele ne impun acțiuni, căutări, viteză. Acționând, am depășit majoritatea obstacolelor, am elaborat strategii moderne, ne-am impus ca forță novatoare în comunitate, ca centru de excelență pentru bibliotecile publice din republică, ca exemplu, dezvoltarea democrației.

– Presupun că este singulară titulatura de pe harta Chișinăului: bibliotecile «Transilvania», «Târgu-Mureș», «Ovidius», «Alba-Iulia», «Târgoviște», «Maramureș», «Onisifor Ghibu»... Care ar fi caracteristica lapidară a aportului bibliotecilor din Țară la completarea instituțiilor similare chișinăuene?

– În formula chișinăuiană, da, e singulară. Noi am fost mai norocoși decât cei din provincii sau poate mai insistenți, mai responsabili.

Să realizezi astăzi ideea unei biblioteci de carte românească la Chișinău – spunea cineva în 1991 la deschiderea Bibliotecii «Transilvania» – e un miracol. Noi, cei de la Biblioteca Municipală, nu credem în miracole – noi ne bazăm pe ele. Astfel s-au mai deschis șase biblioteci.

Multe dintre instituțiile de cultură stăteau deoparte și urmăreau procesul de renaștere națională. Biblioteca Municipală se afla în centrul acestui proces, era chiar centrul lui. A fost cea mai activă instituție culturală în acest răstimp și a clădit cel mai mult la promovarea valorilor culturale naționale

Colegii noștri din România au acceptat și și-au asumat responsabilitatea de a deschide la Chișinău biblioteci. Pionier a fost Traian Brad (directorul Bibliotecii Județene «O.Goga» din Cluj), care a susținut 11 ani Biblioteca «Transilvania», contribuind la dezvoltarea ei cu donații succesive, calitative, promovând imaginea ei oriunde se afla. A fost unicul în istoria țării care numai pentru Biblioteca Municipală a adus peste 100.000 de cărți. A fost inițiatorul, susținătorul și promotorul deschiderii altor biblioteci din Chișinău: «Târgu-Mureș», «Ovidius», «Târgoviște», «Alba-Iulia», «Maramureș» și multe altele în republică.

Cred că în acest răstimp (1991-2002) colegii noștri din România - George Bulută și Florin Rotaru (București), Dimitrie Poptămaș (Târgu-Mureș), Dumitru-Constantin Zamfir (Constanța), Victor Petrescu (Târgoviște), Ion Mărgineanu (Alba-Iulia), Teodor Ardeleanu (Baia Mare) – au adus, alături de Traian Brad peste 200 de mii de cărți, valorificate și utilizate de noi în procesul educațional, cultural, informațional.

– Pentru orice bibliotecă edițiile vechi, cu caracter de unicat, autografele scriitorilor reprezintă mândria ei pe care am dori s-o prezentăm.

– Colecția Bibliotecii Municipale constituie, la o primă abordare, peste un milion de volume... Cartea apare sub sute de mii de titluri care compun această colecție. Dar la a doua abordare colecția BM nu este o colecție

statică – ea poartă urmele comunității chișinăuiene, ale personalităților ei, cu dorințele, speranțele, zbuciumul, incertitudinile lor.

Grija față de creșterea și reînnoirea colecției a fost întotdeauna pentru bibliotecarii de la «Hasdeu» o preocupare esențială, un proces care asigură realizarea misiunii, a obiectivelor bibliotecii. Dar și arată importanța pe care bibliotecarii o acordă problemelor constituirii colecțiilor: la ce referințe intelectuale, sociale și profesionale se raportează colecția pe care o gestionează.

Valoarea colecției, cred, o accentuează personalitățile notorii care au vizitat biblioteca, au participat la manifestările organizate de BM și au lăsat opera lor sau dedicații și autografe. Dau calitate și prestigiu colecției noastre autografele criticilor literari: Mihai Cimpoi, Eliza Botezatu, Ion Ciocanu, Andrei Țurcanu, Vasile Ciocanu, Haralambie Corbu, Eugen Șt. Holban, Mihai Drăgan, Lazăr Ciobanu, Mihail Dolgan, Ion Oprișan, Tudor Palladi, Andrei Vartic. Păstrăm cu pioșenie operele și dedicațiile criticilor literari care nu mai sunt printre noi: Ion Osadcenco, Nicolae Romanenco, Gheorghe Bogaci, Ion-Constantin Chițimia, Vasile Coroban, Vasile Badiu, Boris Trubețkoi, Efim Levit.

La fel conferă greutate colecției autografele adunate sau donate de istorici: Virgil Cândea, Ioan Chindriș, Valer Hossu, Viorica Moisiuc, Ion Bocioacă, Ioan Cânta, Vasile Moga, Nicolae Josan, Radu-Dan Vlad, Gelu Neamțu, Andrei Eșanu, Anton Moraru, Anatol Petrencu, Constantin Musteață, Gheorghe Negru, Iftene Pop, Eugeniu Russev, cât și prezenta unor istorici străini ca: G. Astvațaturov (Krasnodar), Sava Novakov (Bulgaria), Michael Bruchis (Israel), N. Cervencov, Samson Madievski (SUA), Jean Nouzille (Franța), Oleksi Romanet (Ucraina) ș.a.

Și-au găsit loc printre cărțile cu autograf și cele ale muzicienilor: Gleb Ceaicovschi-Mereșeanu, Eugeniu Doga, Aurelian Dănilă, Zinovie Stolear, Zlata Tcaci, Marica Bălan, Andrei Tamazlăcaru, Valentina și Ileana Osoianu, Maria Mocanu ș.a. Un loc aparte și-a găsit în această colecție autograful regretatului Petre Teodorovici, care scria la 24 aprilie 1996: «Pentru Biblioteca de Arte cu urări la toți salariații pasionați de Artă. Cu respect, dragoste și recunoștință. Al d-voastră, P. Teodorovici».

Poate pentru că nu departe se odihnesc, dar și veghează, autografele multor personalități ale clerului, cum ar fi cel al preotului Vasile Leb (Cluj), sau cel al lui Paul Mihail, care pe vol. 2 al cărții «Studii de istorie», editată în 1964, a scris următoarele: «Această carte cu multe lucrări este oferită Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» din Chișinău de preot dr. Paul Mihail, de 87 de ani, pentru colecția «Personalalia». 27 august 1991. Ziua Proclamației Independenței R. Moldova».

Sau poate că acest compartiment păstrează cu sfințenie două autografe ale Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Intenționat nu evoc scriitorii, ale căror opere cu autografe și dedicații le păstrăm în colecția «Autograf», pentru că ar ocupa prea mult spațiu. Aș vrea doar să menționez câteva, ca să înțelegeți cât este de mare comoara pe

care o deținem: Fănuș Neagu, Ioan Baba, Ioan Alexandru, Bela Ahmadulina, Eduard Asadov și mulți alții.

Valoarea acestei colecții este completată de dedicațiile lui Ion Vatamanu, Vasile Levițchi, Vera Malev, Andrei Lupan, Ion Bolduma, Petrea Cruceniuc, Paul Mihnea, Lidia Istrati, George Meniuc și alții.

– **Să revenim la instituția «B. P. Hasdeu». Care nemijlocit ar fi cea mai scurtă prezentare a ei?**

– Martor al istoriei... Agenție bibliografică municipală, Centru de informare și documentare. Biblioteca Municipală este, fără îndoială, instituția care tezaurizează spiritul Chișinăului. În fiecare zi bibliografii noștri culeg din peste 500 de titluri de reviste și ziare tot ce se scrie despre capitala noastră. Aliniată la istoria Chișinăului, Biblioteca Municipală este o cronică a acestui oraș, care se scrie de 126 de ani, ea reflectă schimbările și dinamica dezvoltării lui, a tuturor domeniilor de activitate.

– **Contingentul principal al bibliotecii mi se pare că este studențimea?**

– Cuprinzând, prin activitățile sale, cel mai larg spectru social – chișinăuienii în totalitatea lor, BM s-a dovedit a fi spațiu public comunitar foarte respectat și foarte bine utilizat – 58,2 % din populația Chișinăului sunt utilizatorii bibliotecii.

Structura socioprofesională a utilizatorilor este următoarea: elevi – 46,4%, și studenți – 28%. Liceenii prevalează la filialele «Transilvania», «Ovidius», «O.Ghibu», «Târgoviște», «Alba-Iulia», «Târgu-Mureș», fenomen condiționat de numărul mare de școli și licee din vecinătatea lor.

Celelalte filiale sunt biblioteci de cartier, care caută să răspundă nevoilor de informare, de socializare, loizir ale locuitorilor din sectoarele Chișinăului.

– **Spune-mi ce biblioteci are un oraș, ca să-ți spun ce fel de urbe este. E veridică, acceptabilă parafrizarea respectivă, în principiu și, în special, pentru urbea noastră?**

– Eu aș spune altfel. Nivelul de dezvoltare a bibliotecilor într-o localitate, într-o țară, indică, de fapt, nivelul de cultură al comunității, al societății. Biblioteca apare dintotdeauna ca un simbol al atitudinii societății față de cultura și istoria sa. «Cărțile – paznici eterni ai adevărului – pentru ele, nici un sacrificiu să nu li se pară prea mare, pentru achiziționarea lor, nici o grijă nu trebuie neglijată pentru a le păstra», spunea Richard de Bury, cancelarul Angliei (sec. XVI). Rămân un adevăr și pentru noi, cei din veacul XXI, spusele acestui cancelar.

– **Misiunea istorică a fiecărui român e să producă cultură (N.Iorga). Bibliotecarii sunt în avangarda acestei misiuni. Cum vă simțiți în această onorabilă postură ?**

– O națiune se afirmă în istoria universală mai puternic prin realizările sale spirituale și culturale decât prin izbânzi militare ori politice, spunea Dimitrie Gusti.

Produsul cultural al Bibliotecii Municipale nu poate fi evaluat comercial în parametri cifrici: cost, cheltuieli, venit. O așa evaluare ar eroda misiunea în sine a bibliotecii. Ea trebuie să fie subordonată doar valorii. Mi-am amintit aici cuvintele lui George Călinescu: «Cultura e un bun universal, o continuă racordare cu trecutul și o punere de premise pentru viitor, nu o clipă zbârcită». Aceasta face permanent BM prin programele sale de cercetare și culturale, prin orientările ei.

– **Anual rețeaua bibliotecilor se completează cu fonduri importante de carte. Vă rog să ne prezentați achizițiile recente.**

– Rata de achiziții a fost preponderent determinată de mărimea bugetului alocat, influențată și de alți factori, ca: numărul de cărți publicate în limbile locale și la editurile locale, interesele utilizatorilor, gradul de utilizare a serviciilor de bibliotecă; diversitatea multiculturală și lingvistică a utilizatorilor; nevoile speciale, cum ar fi persoanele cu dificultăți, vârsta a treia. Anual intră în colecția BM peste 50.000 de documente – cărți, reviste, casete și alte suporturi. Domeniul prioritar îl deține beletristica – circa 50 %. După criteriul lingvistic, circa 80 % din documente sunt în limba română, 15 % în limba rusă. Noi ne abonăm la circa 500 de titluri de reviste și ziare, dintre care 185 în limba română. Colecția BM constituie 1 mil. 102 837 de documente.

– **Pe lângă achiziții, știm că reușiți să promovați o vastă activitate editorială. Care sunt volumele care au completat acest palmares?**

– Biblioteca Municipală a realizat multe proiecte valoroase. Printre ele pot fi menționate: Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957. Catalog. – Ch.: Epigraf, 2002. – 652 p. Locul I la concursul național pentru cea mai bună bibliografie; Vieru-Ișaev M. Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu» din Chișinău (1877–2002): Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice. Partea I (1877–1950). – Ch.: Colograf-Com, 2002. – 256 p. Locul II la concursul pentru cea mai bună lucrare în biblioteconomie; Catalogul cărților cu autografe din colecțiile Bibliotecii Municipale. – Ch.: Pontos, 2002. – 252 p.; Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu: 125 ani de activitate: Bibliografie. – Ch.: Colograf-Com, 2002. – 160 p. Locul II în același concurs; Titus Știrbu: Ghid biobibliografic – Ch.: Colograf-Com, 2002. – 80 p.; Mihai Cimpoi: Biobibliografie. – Ch.: Litera, 2002. – 192 p. Locul I la compartimentul cea mai bună bibliografie; PRO FIDE ET PATRIA: Contribuții la studierea vieții și activității membrilor familiei Hâjdău – Hasdeu. – C: Epigraf, 2002. – 256; Bibliografia Municipiului Chișinău: 1998-2002. – (CD), ce conține 8 000 de descrieri bibliografice referitoare la viața social-politică și culturală a municipiului Chișinău. Bibliografia a fost plasată și pe pagina Web a bibliotecii.

Alături de lucrările fundamentale au fost elaborate indice bibliografice în colaborare cu Centrul de Informare și Documentare «Chișinău» și filialele Bibliotecii Municipale.

– *Particip cu deosebit interes la cinaclurile bibliotecilor. Ați acumulat o experiență bogată în materia respectivă...*

– Desfășurăm o gamă variată și diversă de activități și programe culturale. Promovarea dialogului cultural, social, susținerea diversității culturale s-a soldat cu deschiderea a diferite saloane literare, de arte, atenee, cluburi, cinacluri.

Mi-am amintit aici cuvintele lui George Washington: «Un popor fără religie, fără credință nu poate fi condus decât cu tunurile». Aș mai adăuga: și fără cultură. Și dacă am actualiza aceste cuvinte – un popor fără cultură poate fi condus doar de mediocri...

– *Ce comuniune sublimă, magică, metafizică: Biblia, Biserica, Biblioteca – triumphiul binecuvântător... Am face o paralelă cu triumphiul lui Petre Achițenii centrat de ochi, «metafora plastică a divinității».*

– Consider biblioteca drept una dintre marile instituții umane de care comunitatea are nevoie. Doar biblioteca poate oferi simultan prezentul, trecutul și viitorul – le are pe rafturi. Numai aici miracolul și misterul se transformă în stări și realități ale duratei.

La o expoziție de carte Radu Preda a spus despre carte: «Ea e stabilitate în sine, Cartea e Dumnezeu Cuvântător, iar orice întoarcere la Ea este o întoarcere la Dumnezeu înțeleptul, cel care dă lumină, siguranță, forță».

Biblia înseamnă cărți, de aici biblioteca. Așa cum Biserica, cu Biblia, propovăduiește credința, binele, dragostea - Biblioteca cu cărțile pe care le deține promovează binele, credința, cultura.

Poate de aceea se spune că ceea ce numim carte și templul ei – Biblioteca – sunt ceea ce numai grecii au putut gândi: toposul sacru în care fiecare gest este o imitație după gesturile zeilor.

– *Care este cel mai frumos aforism despre carte?*

– Sunt foarte multe. Cel mai scurt, mai consistent - Ai carte, ai parte; nu este bombă mai puternică decât cartea... Și unul foarte actual pentru perioada în care trăim: «O carte trebuie să fie securea care sparge banchiza ce o purtăm în noi» – de fapt nu este un aforism, sunt cuvintele lui Kafka. Cartea participă la evenimente, le resimte sau le provoacă. Ea este reflecție, motor și judecător al istoriei. Prietenă sau dușman, cartea are toate calitățile unei persoane morale. Deținând atâtea cărți, Biblioteca Municipală este o entitate, o entitate morală care ne ajută să căutăm adevărul risipit prin cărți...

Consemnare: Grigore GRIGORESCU
«Literatura și Arta», 2002

BIBLIOTECILE – COLOANA VERTEBRALĂ A CULTURII UNUI POPOR

La 5 octombrie a.c. pentru primă dată, în republică va fi consemnată Ziua bibliotecarului. Este un moment festiv, de istorie, căci ce altceva dacă nu arhive ale neamului suni bibliotecile? Este un moment al prețuirii pentru cei care și-au dedicat puterea, abnegația, sufletul întru propășirea spirituală a țării.

Motto-ul evenimentului – «Biblioteca. Comunitatea. Bibliotecarul» – dezvăluie esența acestuia: de a atrage atenția comunității asupra bibliotecarilor, a bibliotecilor, accentuând rostul și rolul omului și ale instituției care promovează cartea.

Lidia KULIKOVSKI, directoarea Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu», președinta Asociației bibliotecarilor din Republica Moldova, are a ne spune mai multe despre acest frumos eveniment.

– Suntem în preajma unei zile remarcabile – cea a bibliotecarului. Care sunt geneza și semnificația ei?

– La 21 noiembrie 2000, Președintele republicii, Petru Lucinschi, a emis un Decret, prin care, având în vedere vechimea și importanța profesiei de bibliotecar în spațiul nostru, cinstind memoria ilustrelor personalități din panteonul național care au îmbrățișat această profesie, recunoscând influența bibliotecii asupra dezvoltării societății informaționale, instituia, la 5 octombrie, sărbătoarea profesională – Ziua bibliotecarului. Astfel, au fost puse în valoare misiunea și necesitatea existenței noastre ca profesioniști.

Biblioteca, întemeiată pe tradiție și modernitate, devine astăzi un loc de socializare a membrilor comunității. De fapt, bibliotecii îi revin mai multe funcții. Ea este un centru de informare, documentare, cercetare; este o casă a întregii comunități, unde fiecare vine să-și satisfacă cerințele de lectură și de cultură. Funcția culturală a bibliotecii constă în a promova valorile naționale și universale, în a forma personalități, cea socială – în a influența subiectul uman. Orice activitate de bibliotecă are o finalitate socială. Accentuez acest fapt pentru că mulți bibliotecari, specialiști în biblioteconomie, speculează ideea dispariției bibliotecilor, motivând prin lipsa mijloacelor financiare pentru achiziționarea de cărți noi, prin automatizarea pe scară largă etc. Eu, însă, aș spune că ruperea de social ar putea genera dispariția acestor instituții de cultură.

Marginalizată în ierarhia instituțiilor comunitare, ea, biblioteca, devine acum un soi de mecena printre locuitorii pe care-i deservește. Mi-am adus aminte de cuvintele lui Rabindranath Tagore, care spunea că atitudinea bibliotecarului, ospitalitatea bibliotecii, nu fondul de carte, fac ca în vremurile grele pe care le trăim anume aceste cuvinte se potrivesc pentru relația bibliotecă-comunitate.

– **Cum am putea defini, în acest sens, menirea și funcționalitatea bibliotecii municipale?**

– Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» este o autoritate în lumea bibliotecară din republică, iar în Chișinău este responsabilă de organizarea lecturii publice. În dezvoltarea ei, de la înființarea în 1877, a cunoscut vremuri de recunoaștere și disgrație a profesiei de bibliotecar. Totuși, a rezistat, devenind astăzi de neînlocuit în metropola noastră culturală. Aici sunt concentrați creatorii de artă, iar noi avem menirea de a le promova operele, înțelegând că suntem mediatorul dintre creația lor și public.

Mă gândesc cu durere la cele câte se întâmplă în bibliotecile din republică, căci dacă în Chișinău avem și un primar care ține la aspectul spiritual al capitalei, acest element obligatoriu al colaborării cu autoritățile în multe localități este lipsă. Suntem într-o situație mai avantajată, dar ne revin și mai multe responsabilități. Având o structură vastă: achiziții și evidență, clasificare și catalogare, organizarea colecțiilor, relații cu publicul, automatizare, informatică, management etc, desfășurăm și activități metodice. Suntem un ghid pentru celelalte biblioteci, organizând aproape lunar câte un seminar pentru bibliotecarii din republică.

Biblioteca Municipală este în topul bibliotecilor din republică și muncim enorm pentru a ne menține la nivelul atins, Bibliotecarii noștri manifestă spirit novator și aceasta bucură. Dorim să fim primii și la capitolul automatizarea proceselor de bibliotecari la diversificarea serviciilor, și la colecții de carte... Altfel nu vom putea sta în fața cititorului chișinăuian care este mult mai versat decât unul din provincie. Stagiile în Occident ne-au învățat să facem lucruri mari cu mijloace mici, să aducem bani bibliotecii suplimentar la cei din bugetul statului. Astfel, în anul trecut au intrat în bugetul bibliotecii, grație sponsorilor, vreo 560 mii de lei, bani pe care s-a procurat carte, iar de aproape 300 mii s-au făcut donații.

– **Din aceste mijloace au fost create și Biblioteca publică de drept, și Școala de biblioteconomie, și serviciile de informație economică, pedagogică...**

– Acestea sunt niște proiecte prin implementarea cărora am obținut posibilitatea de a oferi publicului servicii moderne și noi modalități de studii. Biblioteca publică de drept este integral automatizată, nu există un catalog clasic, căutarea informației efectuându-se prin calculator. Serviciile specializate pe care le-ați menționat au conectare la Internet, iar bibliotecarii sunt o călăuză în oceanul cunoștințelor nesistematizate.

Noile tehnologii ne-au ridicat prestigiul și am lansat în Internet Catalogul electronic al bibliotecii municipale. Până acum, de la începutul lunii septembrie, când a fost lansat site-ul, avem peste 2000 de vizite virtuale la adresa noastră: www.hasdeu.md.

Ne-am propus să facem și o conversie a Catalogului nostru din Internet în formă auditivă, pentru nevăzători etc.

– Acest ultim detaliu se referă la subiectul «Perspective». Știu că preconizați, la mijlocul lunii octombrie, deschiderea unei noi biblioteci.

– Programul de dezvoltare a bibliotecii presupune organizarea în continuare a lecturii publice și în sectoarele unde nu avem biblioteci. Astfel, la 13 octombrie se va deschide Biblioteca «Maramureș». Poartă acest nume pentru că fondul de carte este oferit cu generozitate de Prefectura județului Maramureș. Va fi amplasată pe str. Alba-lulia, nr. 83. Ne propunem să facem o bibliotecă specializată în tehnologia informațională. Sper să reușim, pentru că biblioteca municipală urmează principiul bibliotecilor de carte specializată. Dorim ca și în continuare să utilizăm practica activității în proiecte. Vrem să deschidem o bibliotecă pentru persoanele cu dizabilități.

Politica noastră este orientată spre utilizatori, de aceea, pe lângă serviciile interne (acces la baza de date, sală de lectură, împrumut la domiciliu), dorim să oferim servicii la domiciliu pentru cei care nu pot veni la bibliotecă - prin instituirea bibliobuzului. Avem menirea socială de a fi utili, de a deschide uși spre lumea miraculoasă a cărții și a promova frumosul. Sper că ne achităm de această obligațiune grație abnegației și dăruirii de sine ce ne sunt caracteristice, dar și grație publicului fidel.

– Vă mulțumesc și le urez bibliotecarilor, în numele redacției ziarului «Capitala», prosperare, fericire și multe realizări.

Consemnare: Nadina GHEORGHÎĂ
«Capitala», 2002

ABORDĂRI ALE MANAGEMENTULUI LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ «B. P. HASDEU»

Motto: «Managementul este unul din factorii esențiali care explică de ce o bibliotecă este bogată, activă și eficientă sau ineficientă și săracă».

La Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» managementul este un proces continuu mai mult de 13 ani. În această perioadă noi am lucrat asupra diferitor aspecte ale managementului cum ar fi: misiunea bibliotecii, valorile, măsurarea performanței, productivitatea, motivarea personalului, planificarea strategică, satisfacerea utilizatorilor, normarea, analiza costurilor, calitatea, modificări organizaționale.

Acestea au loc în toate bibliotecile, dar nu am auzit ca o altă bibliotecă să desfășoare această activitate atât de sistematic și de complex ca noi. Acest articol este o autoevaluare a managementului și deoarece autoevaluarea este o componentă a dezvoltării managementului, noi ne întrebăm ce-am obținut pe parcursul ultimilor 13 ani. A meritat oare? Ce-am câștigat prin aceasta? Două lucruri îmi vin în minte când determin succesul unei biblioteci publice: rolul ei în comunitate și nivelul ei de utilizare.

Importanța rolului unei biblioteci în comunitate și nivelul de respect față de ea este parțial reflectată de bugetul alocat de către Administrația Publică Locală. Din acest punct de vedere, noi nu am avut mari probleme – biblioteca pare să aibă o imagine bună la nivel comunitar – bugetul de 7 mln. lei este aproape satisfăcător. Această imagine depinde însă și de diversificarea și îmbunătățirea serviciilor și de nivelul de utilizare a lor.

Azi nivelul de utilizare rămâne în creștere ajungând la 8 milioane împrumuturi (10/cap locuitor) și 3,1 milioane vizite (4/cap locuitor) pe an. De asemenea, noi avem o nouă formă de utilizare – prin pagina web (www.hasdeu.md) ce numără 60.000 vizite în 9 luni ale anului 2003.

Dar nu despre performanțe aș vrea să vorbesc, deși sunt consecința aplicării unui sistem performant de management. Vreau să vorbesc despre sistemul de Management Hasdeu, componentele, avantajele și dezavantajele lui.

Astăzi, în condițiile unei lumi a căror cuvinte-cheie sunt globalizare, diversitate, Internet satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor

presupun o gândire rapidă și acțiuni pe măsură. Bibliotecile câștigă doar dacă sunt capabile să ofere rapid serviciile pe care le doresc utilizatorii. În acest context și în contextul tendințelor de modernizare cerute de Societatea Informației, un loc aparte revine, prin importanță, dimensiunile și implicațiile sale, mutației spre managementul participativ. Această formă de management este puțin utilizată de biblioteci, nefiind specifică instituțiilor culturale.

Managementul participativ este mai mult decât un sistem de management, el este o stare de spirit ce caracterizează instituțiile competitive.

Accentuarea acestei dimensiuni a managementului practicat de BM se reflectă în:

- implicarea structurilor participative de management în adoptarea celor mai importante decizii pentru prezentul și, mai ales, viitorul bibliotecii;
- crearea de condiții organizatorice care să faciliteze participarea directă a componentelor bibliotecii la derularea proceselor decizionale;
- amplificarea accesului salariaților la fondul de informații de care dispune biblioteca;
- intensificarea comunicațiilor interpersonale.

Evoluția BM spre managementul participativ are o determinare obiectivă în profunde transformări ce s-au produs în factorii ce condiționează caracteristicile și modalitățile de manifestare a proceselor de management. Între acestea semnalăm:

- creșterea dificultății, complexității și diversității obiectivelor ce revin bibliotecii noastre și componentelor sale;
- multiplicarea și diversificarea influențelor exercitate de mediul ambiant național și internațional ce reclamă forme de reacție rapide, adică decizii de anvergură, cu impact nemijlocit asupra caracteristicilor dimensionale și funcționale ale bibliotecii;
- amplificarea importanței proceselor de management în creșterea eficienței;
- amplificarea autonomiei decizionale, în special ale filialelor, serviciilor specializate, prin decentralizarea de «sus» în «jos» ori de «jos» în «sus», ceea ce implică decizii adecvate pentru exercitarea volumului sporit de atribuții, responsabilități și competențe;
- ritmul rapid de generare și implementare a schimbărilor, a noului tehnic, tehnologic, economic și managerial, cu reflectare în comprimarea perioadelor de adoptare a deciziilor, situație ce reclamă antrenarea unui număr sporit de bibliotecari în procesele decizionale;
- ridicarea nivelului de pregătire profesională și managerială a managerilor și executanților ce face posibilă și necesară participarea reală a acestora la soluționarea decizională a multiplelor probleme cu care se confruntă biblioteca.

Sistemul managementului participativ presupune un ansamblu de fundamente, prin care se operaționalizează conținutul său. La BM acestea sunt:

• Structura tip rețea presupune canale informaționale rapide...

• *fundamentul organizatoric*, care asigură suportul procesual și structural pentru managementul participativ. Tot la BM funcționează organisme participative de management precum – Adunarea generală a colectivului, Consiliul de administrație, Echipe manageriale, Grupuri de muncă, Filiale, Servicii, Departamente, Centre, Secții, Comisii etc. – ce dispun de atribuții, responsabilități și competențe prin care se asigură adoptarea de decizii strategice și tactice, cu impact nemijlocit asupra funcționalității și eficacității lor. Aceste componente acționează, interacționează într-o structură tip rețea (dar nu tip matricială cum abordează structura tip rețea managementul clasic). BM a acceptat structura tip rețea-network. Structura de rețea determină interdependența dintre componentii BM, amplifică conexiunile dintre ei, accentuează importanța fiecărui element, evidențiază sprijinul și suportul reciproc. Structura tip rețea presupune canale informaționale rapide, eficiente între componente, asigurarea unui proces informațional instituțional deschis, transparent, care susține un climat comunicațional pozitiv, un climat organizațional democratic participativ, factor foarte important pentru o bibliotecă de mărimea și complexitatea BM. Acentul pe relațiile dintre bibliotecari, considerarea lor resurse importante ale BM și utilizarea motivației extrapecuniare a condiționat trecerea de la organigramă la sociogramă.

• *Fundamentul decizional*, care asigură participarea componentelor bibliotecii, amplasați pe diferite niveluri ierarhice, la derularea proceselor decizionale strategice și tactice. Acest proces este facilitat de promovarea și utilizarea unor instrumente manageriale clasice sau evaluate precum managementul prin excepții, managementul prin proiecte, managementul prin obiective, managementul prin rezultate, delegarea, ședința etc;

1. Management prin excepție (ME)

Dimensiunile și complexitatea problemelor cu care se confruntă BM dictează abordarea lor selectivă în vederea economisirii resurselor, timpului. ME este un sistem simplificat de management bazat pe concentrarea celor mai buni manageri și specialiști în zonele decizionale și operaționale-cheie pentru competitivitatea BM, iar managerii de nivel superior se concentrează asupra problemelor de perspectivă, de concepție.

În cadrul BM se culege și se transmite un volum mare și mereu sporind de informație la intervale precis stabilite – lunar, semestrial, anual. Fluxurile informaționale ascendente cuprind în exclusivitate informații ce reflectă abateri pozitive și negative de la programe, planuri, standarde, norme. Această informație circulă pe verticala sistemului de management și este reținută la primul nivel ce are competența de a lua decizii ce se impun; cu cât abaterile sunt mai mari, mai grave, cu atât parvin la un nivel ierarhic mai mare.

ME este un instrument indispensabil în activitatea BM la previzionarea obiectivelor și stabilirea normelor dar și în celelalte elemente ce concură la desfășurarea activităților bibliotecii, cu precizarea expresă a nivelurilor cantitative finale. Se stabilesc indicatori cantitativi la nivel de an, trimestru, lună, zi, oră dacă este nevoie. Pentru aplicarea cu succes a ME, BM

acceptă toleranțele pentru care se admit variații de la valorile previzionate. Aplicarea ME implică compararea realizărilor cu nivelurile previzionate. Se stabilesc valorile efective, se calculează diferențele față de nivelul planificat și în cazul când abaterea depășesc limitele admise se identifică cauzele care le-au generat. În faza finală se iau deciziile în vederea înlăturării abaterilor, acționând asupra cauzelor care le-au generat sau asupra modificării obiectivelor, normelor în situația când abaterile sunt justificate. (exemple de decizii în cazul aplicării ME: reducerea numărului de personal al filialei, extinderea orelor de funcționare, mărirea numărului de personal, renunțarea la unele servicii, retragerea proiectului etc.).

2. Management prin proiecte (MPP)

Conceperea și implementarea rapidă și eficientă de noi servicii, tehnologii și produse electronice, impun BM aplicarea managementului prin proiecte. MPP, considerând că este cel mai adecvat cadru pentru soluționarea problemelor cu caracter complex și inovațional, care sunt dificil de rezolvat cu ajutorul abordărilor de management de tip clasic.

MPP mai este un cadru dintre cele mai propice pentru descoperirea și formarea de manageri dinamici, competenți, îndrăzneți de care avem atâta nevoie în această lume instabilă.

Exemple de proiecte: Biblioteca Publică de Drept, Centrul de Informare Comunitară, CID Chișinău, Centrul de Informare Economică, Sala de Lectură Germană, Biblioteci pentru Minorități, Catalogul Electronic Partajat al BM, Biblioteci de carte Românească, E-Eminescu; servicii – Ludoteca, Tabere de lectură, Servicii pentru deținuți, În obiectiv vârsta a treia, etc.

MPP se aplică de toate nivelurile – filiale, servicii, departamente, dar cu un succes deosebit la CID «Chișinău», Departamentul Automatizare, Persoane Dezavantajate și la filiala «I. Mangher». Aceste structuri utilizează MPP ca politică de dezvoltare.

3. Management prin obiective (MPO)

BM practică elemente de MPO ca: stabilirea obiectivelor fundamentale, specifice și individuale, programe de acțiuni, calendare de termen și bugete. Bugetul fiind instabil face obiectivele vulnerabile. De aceea nu putem aplica MPO în totalitatea sa, mai ales nu putem adapta subsistemul decizional, structural la cerințele realizării obiectivelor (doar subsistemul informațional, dar care nu are atâta putere). BM aplică cu succes aspecte ale BPO ca: urmărirea realizării obiectivelor fundamentale (la nivel de BM), la nivel de componente (filială, departament), evaluarea realizării obiectivelor și recompensarea personalului.

Corelarea recompensei cu realizarea obiectivelor amplifică nivelul de motivare al personalului, dezvoltă un climat de creativitate, întărește responsabilitatea salariaților față de realizarea obiectivelor nu numai la manageri ci și la executanți, corelarea mai strânsă a nivelului salarizării cu rezultatele obținute de fiecare salariat și grup de muncă din cadrul BM.

Dezavantajul constă în faptul că dezvoltă competitivitate și rivalitate între filiale.

4. Management prin rezultate (MPR)

O metodă de creștere a preocupării față de costuri și combinarea cu stabilirea obiectivelor este managementul prin rezultate. BM îl aplică cu succes de 5–6 ani și îl consideră un instrument indispensabil în calcularea indicatorilor de performanță.

Fiecare filială, centru de informare are propria politică referitoare la servicii ce derivă din politica operațională a BM. Bazată pe domeniile-cheie ale întregii bibliotecii, fiecare component al BM anual definește propriile domenii-cheie. Majoritatea costurilor operaționale sunt legate de scopuri specifice, precum salariile, chiria (în cazul câtorva filiale), achizițiile, întreținere (încălzire, apă, lumină, telefon), Internet. Aplicând MPR calculăm cât costă activitatea BM, cât costă un serviciu... de exemplu, cât costă un împrumut la nivel de BM, sau la «O. Ghibu» ori la «Al. Donici», putem compara, trage concluzii.

- *Fundamentul motivațional*, care este asigurat de maniera de inter-pătrundere a intereselor comunității, bibliotecii, componentilor ei și utilizatorilor în general, fondatorilor și managerilor îndeosebi. Pentru aceasta BM a conceput și operaționalizează un șir de mecanisme motivaționale adecvate, un șir de sisteme flexibile de cointeresare, axate pe gradul de realizare a obiectivelor previzionate și de gradul de participare a fiecărui angajat la realizarea acestora. Îmbinarea recompenselor/sancțiunilor de natură materială cu cele moral/spirituale, diversificarea stimulentei și corelarea acestora cu nevoile individuale de management. Dimensiunea participativă a managementului este asigurată nu numai de crearea și întreținerea unui cadru și a unui climat organizațional adecvat, ci și de climatul motivațional, care la BM, este permanent stimulat, elimină abordările colectiviste, populiste în ceea ce privește acordarea de recompense sau sancțiuni. Sistemul motivațional BM este ghidat de valoarea «apreciem creativitatea, competența curajul, integritatea bibliotecarilor noștri».

- *Fundamentul moral-spiritual* îl reprezintă un nou tip de cultură organizațională, o mentalitate diferită pe care personalul bibliotecii o are față de participare la procesele decizionale. Mecanismele specifice economiei de piață – competitivitatea, mediul neprietenos, tehnologiile, sunt câțiva factori care declanșează modificări profunde de cultură organizațională. La BM ele sunt susținute de promovarea unor sisteme de management flexibile, dinamice și eficiente, favorizante participării active și responsabile a salariaților la stabilirea și realizarea obiectivelor.

Viața BM ca a oricărei alta se manifestă nu numai prin activitățile desfășurate, ci și prin stările subiective pe care le trăiesc bibliotecarii ei și care configurează dimensiunea ei umană. Angrenați în realizarea misiunii BM bibliotecarii interacționează, cooperează, activitatea lor fiind însoțite de trăiri de tot felul: satisfacție-insatisfacție, bucurie-tristețe, încredere-descurajare. Stări care, într-un grad înalt, influențează starea generală a organizației noastre.

Sistemul de management participativ susținut de misiunea BM, valorile împărtășite de bibliotecarii noștri, de ritmurile, ritualurile, climatul organiza-

țional pozitiv și comunicarea managerială eficientă, contribuie la diminuarea stărilor negative, consolidează cultura organizațională iar energia, ideile și entuziasmul bibliotecarilor noștri o fortifică.

BM pune preț greu pe climatul organizațional și comunicarea managerială împărtășind părerea că briza este de preferat furtunii.

• *Fundamentul juridic* este dat de reglementarea normativă a managementului participativ (nu mă refer la legislația națională – ea lipsește, cea necesară; cea care există este inoperantă), ci la gama largă de instrumente și mecanisme manageriale de asigurare a suportului economico-financiar, structural-procesual și motivațional necesar participării salariaților la derularea proceselor de management (contractul colectiv de muncă, contractul individual de muncă, regulamente, proceduri, reguli, instrucții, politici, concepte, norme, viziune, misiune și valori care asigură operabilitate sistemului de management participativ). ME oferă și mai mult – participarea tuturor salariaților la elaborarea fundamentului juridic.

Acest exercițiu are în egală măsură avantaje și dezavantaje. Dezavantajul este că participarea tuturor face procesul de elaborare mai dificil și de lungă durată; avantajul este că documentele-cadru sunt mai realiste, mai utile și respectarea lor garantată. Exemplu poate servi elaborarea *Politicii de achiziții a BM, Managementul Colecției BM și Strategia de dezvoltare a colecției BM* care a durat 6 luni și *Politica de acces al BM* care durează doi ani și încă nu-i definitivată. În primul caz autorul a fost managerul Departamentului Achiziții care doar s-a consultat cu managerii departamentelor, serviciilor, filialelor. La politica de acces muncesc toate departamentele, filialele, bibliotecarii de rând, ba chiar vor fi implicați utilizatori, reprezentanți ai ONG-urilor, ai APL. O astfel de abordare demonstrează că BM este o instituție civică, parte componentă a comunității, iar comunitatea participând în acest proces cunoaște mai bine biblioteca, preocupările, problemele ei, de fapt, descoperă biblioteca.

Ultimii doi ani echipa Hasdeu s-a concentrat asupra consolidării fundamentului juridic prin revizuirea și elaborarea instrumentelor manageriale-cadru: *Sistemul de evaluare, Politica de personal, Sistemul de motivare, Politica calității, Politica de marketing, Conceptul BM referitor la persoanele dezavantajate, Conceptul «METRO», Referențialul BM, Politica de acces*. Aceste documente sunt supuse examinării publice și evaluate prin trei întrebări simple: *Vin aceste documente în sprijinul utilizatorilor? Ajută la formarea sau la reflectarea spiritului de echipă? Contribuie la consolidarea imaginii și la creșterea credibilității BM?*

Bob Usherwood în cartea sa «Redescoperirea managementului bibliotecii publice» consideră managementul o provocare pentru bibliotecile publice și susține că aplicarea managementului în aceste instituții trebuie realizată în funcție de misiunea și valorile promovate de serviciul public, ceea ce le va permite să rămână o forță socială eficientă în secolul următor, având în vedere secolul nostru.

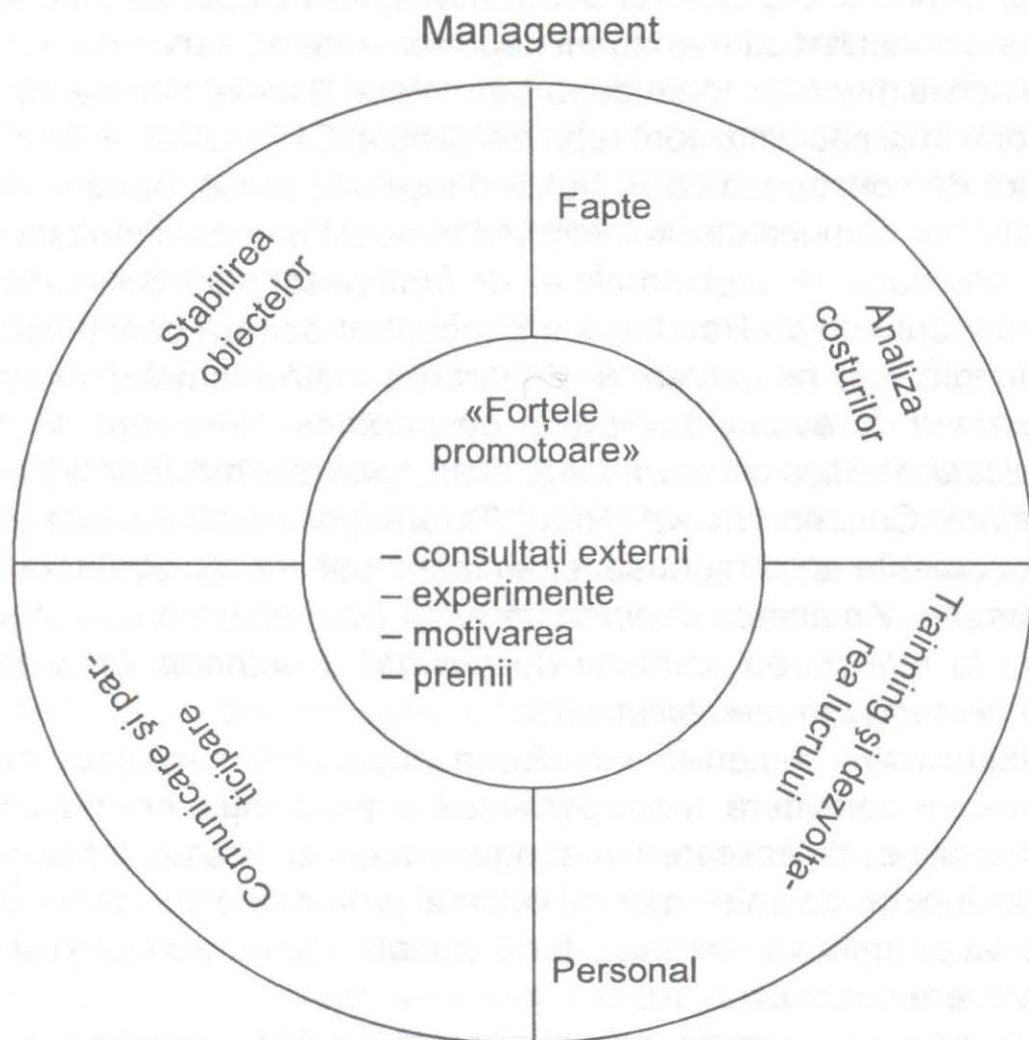
Dimensiunea participativă a managementului BM poartă amprenta unor

particularități legate de atribuțiile, responsabilitățile și competențele circumscrise de comunitatea chișinăueană, de specificul bibliotecii publice, dar și de parametrii constructivi și funcționali ai unui organism participativ – așa cum se vrea și este Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu».

DEZVOLTAREA MANAGEMENTULUI ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE DIN HELSINKI

În Biblioteca Publică din Helsinki implementarea managementului are loc de mai mult de zece ani. Începând cu 1988, când a demarat lucrul, acesta a fost un proces continuu cu perioade de activitate mai intense sau mai scăzute. În această perioadă ei au lucrat asupra diferitelor aspecte ale managementului cum ar fi : misiunea bibliotecii, valorile, măsurarea performanței, productivitatea, managementul prin rezultate, motivarea personalului, planificarea strategică, satisfacerea consumatorilor, analiza costurilor, calitatea, modificări organizaționale.

Acestea au loc în toate bibliotecile, dar nu am auzit ca o altă bibliotecă să desfășoare această activitate atât de sistematic și complex ca ei. Prin intermediul prezentului seminar propunem să comparăm activitatea lor cu a noastră și să luăm cunoștință de succesele lor, deoarece ei analizează dezvoltarea managementului ca un tot întreg cu diferite aspecte și arii de activitate.

Această schemă ilustrează dezvoltarea managementului prin intermediul stabilirii scopurilor, prognozării, însă nimic nu poate fi realizat fără implicarea personalului. Lucrul cu faptele este «management», iar lucrul cu oamenii este «conducere».

Pentru cei de la BPH, forțele promotoare sunt consultanții, experimentele și implementarea sistemului de motivare a personalului. Pentru a clarifica aceste lucruri vă propun să parcurgem următoarele domenii.

Din experiența lor rezultă că activitatea de dezvoltare trebuie să înceapă cu definirea obiectivelor, care în cazul lor, sunt în patru nivele diferite: misiunea bibliotecii, strategiile, scopurile-cheie anuale și valorile.

Misiunea. Misiunea bibliotecii a fost revizuită de câteva ori de-a lungul perioadei de dezvoltare. Ultima versiune, din 1986, reflecta Manifestul UNESCO al Bibliotecilor Publice din 1994: «Biblioteca Publică din Helsinki propune servicii civice de bază disponibile tuturor. Ca o componentă a rețelei mondiale de biblioteci, noi propunem clienților accesul fără restricții la sursele de cultură și informare. Pe o bază interactivă noi dezvoltăm serviciile bibliotecare necesare rezidenților orașului Helsinki în scopul de a deveni membri activi ai societății și de a se bucura de viață.»

Stabilirea misiunii înseamnă ce va face biblioteca pe termen lung și de ce biblioteca are dreptul să existe. Ea pune baza planificării strategice în cadrul căreia ei combină organizarea cu oportunitățile și provocările.

Strategiile. Prima etapă a planificării strategice în Biblioteca Publică din Helsinki a avut loc în anii 90. Ea constă în formularea strategiilor pentru rețeaua BM, pentru personal, pentru cooperare interbibliotecară, și pentru utilizarea tehnologiei informaționale (TI).

În 1991 această strategie s-a concentrat pe principiul că ei ar trebui să aibă același fel de echipament în toate bibliotecile (echitate pentru consumatori – una din valorile lor). Apoi a urmat strategia Internet în 1995, iar la sfârșitul anului 1998 a urmat a treia strategie TI – strategia informațională. Ea cuprinde atât tehnologia, cât și conținutul – baze de date, materiale electronice, accesul la informații etc.

Un set de strategii a fost discutat din nou în 1996 și acceptat în 1997. Astăzi aceste strategii sunt:

- strategii de dirijare;
- strategii de deservire,
- strategia personalului;
- strategii de internaționalizare;
- strategia informațională.

Acestea sunt domeniile pe care ei le consideră importante în desfășurarea unei activități de succes în viitor.

Scopurile-cheie. Strategiile ghidează activitatea BM pe termen lung, însă este vitală cunoașterea unui mecanism de realizare a lor. În fiecare an comitetul executiv al bibliotecii elaborează un plan al scopurilor-cheie pe

anul următor, ce include nu doar acțiunile, ci și persoanele responsabile. Acest plan este publicat în buletinul săptămânal și prezentat managerilor. După discuție și feed-back, comitetul executiv decide asupra versiunii finale. Aceasta are loc anual, între lunile decembrie și februarie. Toate instituțiile finlandeze folosesc acest procedeu când pregătesc propriile obiective pe anul următor.

Pentru anul 2000 cele patru obiective generale sunt:

1. rolul activ al cetățenilor în societatea informațională;
2. internaționalizarea activităților;
3. cooperarea și calitatea serviciilor;
4. dezvoltarea abilităților și analiza activităților.

Valorile. Valorile dau importanță (scop) și reprezintă esența, baza activității de bibliotecă. Valorile bibliotecii publice au fost indicate pentru prima dată când a fost revizuită Politica culturală a Finlandei. Ele reflectă într-o măsură destul de mare cele trei principii ale Revoluției Franceze «Libertate, Egalitate, Fraternitate», și reprezintă ideea originală a bibliotecilor publice «accesul liber la informații este o condiție a societății democratice».

Valorile Bibliotecii Publice Helsinki sunt:

Diversitate

- prezentarea diferitelor puncte de vedere;
- pluralismul cultural; – analiza critică.

Egalitatea

- accesul tuturor la informații;
- tratarea egală a clientelei (copii/adulți, moldoveni/minorități lingvistice).

Libertate

- utilizarea gratuită pentru toți;
- formarea liberă a opiniei;
- obținerea gratuită a informației;
- libera achiziție a informației.

Multidimensionalism

- timpul: curent și istoric;
- informare și recreare;
- clienții (fără limită de vârstă).

Confidențialitatea

- etica;
- încrederea reciprocă între bibliotecă și consumator;
- respectarea principiilor confidențialității (bibliotecă – client).

Managementul prin rezultate. Este adevărat că sectorul public este îngrijorat mai puțin decât cel privat de costuri și finanțe. În biblioteci bugetele nu sunt corelate la unități. Cu toate acestea, trebuie să se discute despre bani. În managementul prin rezultate obținerea celui mai bun rezultat pe cea mai eficientă cale înseamnă că calcularea costului trebuie să fie corelată cu serviciile.

Managementul prin rezultate este o metodă de creștere a preocupării față de costuri și combinarea cu stabilirea obiectivelor. În practică aceasta înseamnă că fiecare filială sau unitate are propriul său buget ce include costurile operaționale. Deși costurile fixe reprezintă cea mai mare parte a bugetului, există și în biblioteci o anumită flexibilitate financiară. În același timp, controlul asupra personalului și altor domenii a fost delegată șefilor acestor unități de la administrația centrală a bibliotecilor.

Sistemul de gestiune a calității. Un alt instrument de înțelegere și analiză a costurilor este sistemul de gestiune a costurilor în cadrul cărora costurile sunt corelate cu produsele. Un set de produse ar trebui să acopere toată gama de servicii propuse de bibliotecă clienților.

În raportul «Dezvoltarea Sistemului de Gestiune a Costurilor în Biblioteca Publică din Helsinki» aceste produse sunt:

1. oferirea materialului spre împrumut
2. oferirea materialului spre folosire în bibliotecă
3. oferirea serviciului de informare și expertiză
4. servicii www
5. servicii naționale și internaționale
6. manifestări
7. oferirea echipamentului spre utilizare
8. vânzare de copii și materiale.

Acest sistem este încă în dezvoltare, dar scopul lui este să învețe să analizeze și să calculeze resursele necesare la fel ca în lumea afacerilor când sunt propuse servicii sau produse noi.

Dacă ar fi să trasăm subiectele activității de dezvoltare a BMH de-a lungul anilor, am putea vedea că acesta a fost un proces continuu de schimbare atât în domeniul managementului, cât și în domeniul conducerii. Aceste schimbări au avut loc în consecutivitate naturală, și din acest punct de vedere ei se diferențiază de alte instituții.

Ei utilizau stilurile manageriale generale cum ar fi managementul prin rezultate, însă le-au implementat după o metodă proprie. Acest proces foarte des durează ani întregi și, când sistemul managerial satisface necesitățile lor și este o parte componentă a vieții cotidiene, ei încep să analizeze următorii pași ai activității de dezvoltare.

Pe parcursul acestei perioade ei se străduiau să afle dacă există vreun sistem gata creat pe care l-ar putea implementa. Și în orice caz găseau instrumentul pasului următor, la fel ca și în cazul când au început să lucreze asupra calității. Ei nu vroiau să diminueze importanța la ceea ce au făcut mai devreme, dar aveau nevoie de niște instrumente care le-ar fi ajutat să facă aceste lucruri mai bine. Finlandezii se întreabă însă: este vreun beneficiu în dorința lor de a dezvolta managementul? Și cum pot ei măsura rezultatul când el nu poate fi măsurat pe o scală financiară?

Activitatea pentru calitate. Implementarea calității în viața cotidiană a Bibliotecii Publice din Helsinki este asemănătoare proiectelor de dezvoltare pe care le-au realizat mai înainte. A fost un proces lung, pe care ei oficial l-au început în 1994.

Toți consultanții interni ai bibliotecilor au frecventat un curs «Principiile calității serviciilor», în primăvara anului 1994 și altul – «Principiile lucrului calitativ», în toamna aceluiași an.

În 1994 comitetul executiv al BPH a organizat un curs pentru managerii bibliotecilor «Calitatea serviciilor – cum poate fi obținută folosind managementul prin rezultate». Prezentatorul era un consultant extern angajat de comitetul executiv pentru a-i ajuta în îmbunătățirea calității.

La început, activitatea a fost focalizată mai mult pe calitatea serviciilor. În toamna anului 1994 un seminar în domeniul calității a fost organizat pentru comitetul executiv și pentru alte 20 de persoane-cheie, prezentat de către consultantul lor extern. S-a ajuns la concluzia că problemele cheie ce trebuie analizate sunt: achiziția, sistemul informațional etc. Grupele au început să lucreze asupra acestor probleme.

De asemenea, pentru a recepționa unele idei din afară, a fost organizată o întâlnire pentru manageri în ianuarie 1995, la care un reprezentat din Stockmann – cel mai cunoscut și mai mare supermarket în Helsinki – le-a povestit despre principiile lor de deservire.

În acea primăvară, comitetul executiv a redefinit misiunea bibliotecii, precum și valorile și principiile operaționale. Această entitate a fost numită «Pachetul de principii» și a fost prezentată managerilor la un seminar. Lucrul asupra acestui pachet a fost continuat de către comitetul executiv luând în considerare propunerile, sugestiile, înaintate de către manageri. Rezultatul final al acestui proces a fost lansat în primăvara anului 1996.

În același timp, comitetul executiv s-a familiarizat cu Premiul Finlandez al Calității, și a realizat că el ar putea fi utilizat ca un instrument al evaluării activității de dezvoltare în biblioteci și a sistemului managerial. În mod clar PFI combină aspecte ale managementului și conducerii, precum și alte domenii asupra cărora ei lucrează. Și aici aș vrea să deschid parantezele: Calitatea este o preocupare a Finlandei, genericul ei fiind – Societatea finlandeză pentru calitate. Au instituit și un premiu – Distincția Finlandeză pentru Calitate (Finnich Quality Award – FQA).

Comitetul executiv a testat autoevaluarea personalului conform schemei PFC și a prezentat rezultatul managerilor bibliotecilor. În urma discuțiilor au realizat că trebuie să dezvolte un instrument al calității proprii.

Manualul «Modelul de gestiune a calității». Următorul pas a fost editarea manualului «Modelul de gestiune a calității în Biblioteca Publică din Helsinki». Acesta a fost planificat de către comitetul executiv cu consultanții interni și externi, dar autorii erau membri ai comitetului executiv și ai cancelariei.

Schema modelului urmărește schema PFC. Domeniile-cheie în care calitatea în cadrul bibliotecii publice este controlată, evaluată și îmbunătățită, sunt următoarele:

1. Conducerea

Ce evaluează:

- cât de bine managerii superiori dezvoltă și mențin orientarea spre consumatori, definesc valorile etc.;
- cât de bine managerii superiori se autoperfecționează;
- cum valorile și așteptările sunt plasate în sistemul managerial.

2. Informația și analiza ei

Ce evaluează:

- orientarea spre consumatori;
- cum informația este controlată și utilizată pentru asigurarea succesului pe piață. Informația cea mai importantă în asigurarea succesului operațiunilor bibliotecare, de care depind profitabilitatea și economiile, se clasifică în trei grupe:

- a) informația despre operațiunile bibliotecare și consumatori ;
- b) figurile comparative ;
- c) informația necesară pentru orientare.

3. Planificarea strategică

Ce evaluează:

- cum definește biblioteca publică direcțiile strategice ale activității ei și stabilește cerințele esențiale ale planificării;
- cum se iau în considerare de către manageri cerințele privind planurile.

4. Calificarea personalului

Ce evaluează:

- cum personalul poate dezvolta și utiliza potențialul său în armonie cu scopurile bibliotecii publice;
- cum se poate crea o atmosferă ce promovează:
  - a) excelența în rezultate;
  - b) învățarea continuă și participarea.

5. Gestiunea proceselor

Ce evaluează:

- procesele-cheie esențiale activității, cum ar fi dezvoltarea orientării spre consumatori etc.;
- cum are loc planificarea proceselor, controlul eficienței lor și a îmbunătățirii lor.

6. Rezultatele

Ce evaluează:

- cum parametrii produselor, operațiunilor și stocurilor, precum și rezultatele economice sunt dezvoltate;
- cum sunt comparate rezultatele cu ale altor biblioteci.

7. Orientarea spre consumatori

Ce evaluează:

- cum obține biblioteca publică informația despre consumatori și cum relațiile cu consumatorii pot fi dezvoltate și menținute,
- cum sunt determinați indicatorii-cheie ai succesului (satisfacția consumatorilor, loialitatea consumatorilor) și nivelul lor în comparație cu a altor biblioteci.

8. Impactul social

Ce evaluează:

- impactul bibliotecii publice asupra societății, resurselor naturale etc.;
- cum aceste rezultate ambientale sunt dezvoltate.

Acest manual conține mai mult de 20 pagini cu descrieri a situației curente din toate punctele de vedere, cu reprezentarea atât a punctelor forte și a domeniilor de îmbunătățire, cât și incluzând recomandări de remediere a situației. Scopul a fost clarificarea pentru ei înșiși a modalității de acțiune în diferite domenii pentru a putea controla calitatea. Scopul este implementarea planificării sistematice, controlul și evaluarea calității în viața cotidiană a bibliotecii.

Două citate din acest manual sunt cea mai bună cale de a reprezenta conținutul lui:

«Fiecare bibliotecă are propria politică de deservire ce derivă din politica operațională a Bibliotecii Publice. Bazată pe domeniile-cheie ale întregii biblioteci, fiecare unitate anual definește propriile domenii-cheie. Majoritatea costurilor operaționale sunt legate de scopuri specifice, precum salariile, chiriile, achizițiile, însă există și o anumită sumă ce poate fi utilizată mai liber.»

«Deservirea și alte activități determină orientarea spre consumatori. Politica operațională a bibliotecii, valorile și principiile de acțiune definesc modul în care biblioteca privește consumatorii. Regulamentele bibliotecii și directivele de implementare ale lor, creează baza unei tratări corecte a consumatorilor. Relațiile cu consumatorii sunt mereu discutate și sunt incluse în agenda Zilelor de Dezvoltare».

Criteriul de evaluare în gestiunea calității. Deși bazat pe metodele de autoevaluare, manualul nu poate fi un instrument al unei evaluări continue. Pentru aceasta este necesar un alt tip de instrument și anume asupra acestui lucru comitetul executiv a început să lucreze la sfârșitul anului 1997.

Însă ce este autoevaluarea? Este doar o metodă utilizată de organizații pentru măsurarea și manevrarea competenței lor în anumite domenii, precum cele menționate mai sus.

Metoda lor de dezvoltare a criteriului de autoevaluare era bazată pe o abordare practică. În noiembrie și decembrie 1997 comitetul executiv a vizitat 5 filiale bibliotecare și, utilizând criteriul PFC, a intervievat personalul din acele biblioteci. În timpul acelor vizite comitetul executiv a realizat faptul

că criteriul general era prea complicat pentru a fi utilizat. Ei au înțeles că trebuie să dezvolte propria versiune pornind de la criteriul general, înainte de a aștepta ca autoevaluarea să devină o componentă a activității bibliotecilor.

Ajutați de către consultantul extern pe calitate, comitetul executiv a pregătit criteriul de autoevaluare al bibliotecii publice în ianuarie 1998. Imboldul acestui proces a fost că dezvoltarea criteriului era un element al sistemului de motivare a bibliotecilor. Dacă comitetul executiv nu făcea acest lucru, întreg personalul pierdea o parte din motivarea sa.

Criteriul cuprinde aceleași domenii ca și manualul, deși în diferită ordine, astfel încât cele două lucrări se autocompletează. Manualul pune baza criteriului și îl face ușor de înțeles. Sunt unele repetări în criteriu, deoarece uneori este necesar de a vedea același subiect din diferite puncte de vedere.

Evaluarea are două etape. Prima conține procedurile – cât de bine sunt ele cunoscute la nivel general. A doua este evaluarea implementării în viața cotidiană a bibliotecilor. Concluziile sunt mereu sub forma unor acțiuni concrete și direcții de îmbunătățiri.

Utilizarea criteriului de autoevaluare. Deci acum ei au instrumentul managerial al autoevaluării, dar în ce scop? Iată întrebarea pe care o aude din când în când comitetul executiv. Răspunsul comitetului este: Noi am dezvoltat sistemul managerial al Bibliotecii Publice din Helsinki pe parcursul a 10 ani și acum el formează o entitate. Criteriul de autoevaluare completează această entitate. Criteriul pe care l-am creat ne ajută să verificăm dacă filialele utilizează într-adevăr toate aspectele sistemului nostru managerial. Criteriul furnizează o metodă sistematică de abordare a managementului și activităților și de depistare a domeniilor ce necesită îmbunătățire.

Filialele au obținut criteriul anul trecut și au avut șansa de a-l utiliza în activitatea lor de dezvoltare. Până acum, ele nu l-au utilizat prea mult, însă comitetul executiv a decis să includă utilizarea criteriului în sistemul de motivare pe anul 1998. Pentru a atinge nivelul de motivare, fiecare filială trebuie să lucreze prin intermediul criteriului, să identifice 2 sau 3 domenii de îmbunătățire și să elaboreze strategiile de acțiune.

Aceasta înseamnă provocarea lucrului. Comitetul executiv și consultanții interni au elaborat un plan de atingere a scopurilor și toate filialele vor avea suportul consultanților.

Comitetul executiv a utilizat criteriul de autoevaluare și, într-o singură zi lucrătoare, au parcurs tot criteriul și au evaluat fiecare element. În timpul acestui proces ei au notat domeniile pentru îmbunătățire, de exemplu:

1. Conducerea

- e timpul de revizuit eficiența conducerii;
- necesitatea calificării personalului va fi verificată.

2. Planificarea strategică

- e timpul de verificat setul de strategii.

3. *Orientarea spre consumatori*

- trebuie dezvoltate interviurile cu clienții și efectuate mai multe cercetări;
- trebuie de asigurat o informare mai bună a clienților despre biblioteci;
- este necesar training în marketing;
- sistemul feed-back pentru consumatori recent implementat va fi evaluat și perfecționat.

4. *Informația și analiza ei*

- definirea informației;
- mai multă comparație cu alte biblioteci.

5. *Calificarea personalului*

- o mai bună informare pe termen lung despre traininguri;
- atmosfera și evaluarea satisfacției personalului trebuie să fie măsurabilă.

6. *Gestiunea proceselor*

- simularea jocurilor proceselor;
- exploatarea sistemului de gestiune a costurilor.

7. *Rezultatele*

- trebuie completate.

8. *Impactul social*

- comitetul executiv va continua să lucreze asupra acestui aspect care nu este destul de bun.

De asemenea au testat criteriul, marcând fiecare punct cu o literă de la A (bună) la E (rău). Erau câțiva de A și un șir de B și C, dar cele mai importante sunt punctele ce au acumulat D. Au ajuns la concluzia că domeniile critice erau «gestiunea proceselor» și «figurile esențiale», ele necesitând o atenție mai mare. Ei speră că bibliotecile vor găsi propriile domenii critice și vor lua măsuri de îmbunătățire a lor.

Comitetul executiv va folosi de asemenea acest criteriu în timpul vizitelor la filiale, când criteriul va fi deja implementat. Criteriul oferă o bază egală tuturor și permite compararea filialelor. Vizitele deja efectuate de către comitetul executiv au fost un proces de învățare atât pentru personal, cât și pentru comitetul executiv.

Concluzii și perspective. În timp ce lucrul asupra autoevaluării este în faza activă, este posibil de elaborat concluzii finale, dar unele reflecții pot exista.

Deoarece autoevaluarea managementului este o componentă a dezvoltării managementului, ei se pot întreba ce-au obținut prin munca lor pe parcursul ultimilor 12 ani. A meritat oare? Ce-au câștigat prin aceasta?

Fiind o instituție din sectorul public, nu au rezultate economice la care să se refere, nici bani câștigați. Deci cum măsoară rezultatele obținute?

Este posibil, desigur, să ne închipuim unde ar fi ei fără eforturile depuse..., dar două lucruri îmi vin în minte când determin succesul unei biblioteci publice: rolul ei în societate și nivelul de utilizare. Iar acestea m-am convins, la BM Helsinki, sunt pe punctul cel mai de sus.

Importanța rolului unei biblioteci în societate și nivelul de respect față de ea este parțial reflectată de bugetul alocat de către autorități sistemului bibliotecar. Din acest punct de vedere, ei nu au avut mari probleme; biblioteca pare să aibă o imagine bună la nivel politic. Această imagine depinde de noutățile privind îmbunătățirea serviciilor bibliotecare și de nivelul de utilizare a lor.

Nivelul înalt de utilizare depinde nu numai de serviciile bune bibliotecare, dar și de condițiile generale din societate. Sfârșitul anilor 80 și 90 reflectau boom-ul economic din Finlanda. În 1991 situația s-a înrăutățit și șomajul a început să crească.

Odată cu începerea recesiunii numărul vizitatorilor a început să crească rapid în Biblioteca Publică din Helsinki. În următorii cinci ani acest număr a crescut cu aproape 80 %. Același «trend» s-a înregistrat în Finlanda în anii 30, în timpul marii recesiuni.

Azi nivelul de utilizare nu mai este în creștere, însă ei s-au oprit la aproximativ 8,8 milioane împrumuturi (16/cap locuitori) și 6,6 milioane vizite (12/cap locuitori) pe an. De asemenea, ei au o nouă formă de utilizare – prin paginile web – care numără circa 9,9 milioane vizite în 1999.

Bugetul lor nu a fost redus în anii de recesiune, dar trebuiau să existe cu un buget static. Acum ei se îndoiesc dacă ar putea să se descurce și să introducă atât de multe servicii noi fără activitatea de dezvoltare promovată. Sunt convinsă că procesul de dezvoltare internă i-a ajutat să facă față provocărilor din exterior sub forma recesiunii și a progresului tehnologic.

Este interesant faptul că activitatea de dezvoltare a influențat reacțiile personalului. Totul s-a sfârșit cu o explozie de inovare și flexibilitate. În multe cazuri membrii personalului luau inițiativa și surprindeau grupul de bază cu propunerile înaintate. De exemplu, ideea de a păstra unele biblioteci deschise duminică, venea de la personal. Implementarea TI a fost propusă de membrii activi ai personalului care, fără prejudecăți au experimentat inovațiile care ulterior au fost implementate în întreg sistemul bibliotecar.

Vorbind despre aportul personalului la activitatea de dezvoltare, trebuie să menționez că sistemul de motivare nu ar fi devenit realizabil fără un sistem managerial bine dezvoltat cu scopuri prestabilite.

În general, sistemul managerial i-a determinat să facă față problemelor și să promoveze inovațiile. Acest sistem i-a făcut proactivi, nu reactivi – atacând, nu apărându-se !

Cum pot utiliza autoevaluarea în viitor, se întreabă ei. În primul rând ea este un instrument al îmbunătățirii activității. De fapt ei au nevoie de propriul criteriu de autoevaluare pentru cel puțin două scopuri.

Legea bibliotecilor publice a fost revizuită recent și include evaluarea bibliotecilor la nivel național. Aceasta are ca scop asigurarea calității și uniformității serviciilor și furnizarea informației necesare dezvoltării locale, regionale și naționale. Criteriul lor de calitate oferă posibilitatea acestei abordări a evaluării.

Administrația publică locală de asemenea a pregătit un instrument de evaluare a activității bibliotecilor publice, și în procesul de elaborare a acestui instrument ei au consultat manualul «Modelul de gestiune a calității în Biblioteca Publică din Helsinki». Documentul lor a fost publicat recent și este de asemenea bazat pe criteriul PFC și include toate elementele criteriului BM. Diferența de bază este că documentul lor este la un nivel mai general.

În al doilea rând, orașul Helsinki pregătește propriul criteriu de autoevaluare bazat pe PFC.

În 2001 Helsinki va începe rambursarea împrumuturilor luate în timpul recesiunii. Pentru a face față problemelor economice, orașul dezvoltă criteriul de autoevaluare. În domeniul bibliotecar sunt liniștiți, deoarece muncesc de acum în această direcție și au mai mult timp pentru a se pregăti pentru perioadele mai dificile. Referindu-se la toate domeniile managementului, criteriul BM de autoevaluare este piatra pe care pot fi clădite procesele și metodele de lucru pentru viitor.

Usherwood, autorul cărții «Redescoperirea managementului bibliotecilor publice» spune că «provocarea pentru bibliotecile publice este considerarea managementului în funcție de valorile și funcțiile promovate de serviciul public ceea ce va permite acestui serviciu să rămână o forță socială eficientă în secolul următor».

Pentru noi experiența BPH este un bun exemplu. Practicând un management de calitate am putea anticipa multe probleme. Nouă, bibliotecarilor basarabeni, ne trebuie mai mult decât finlandezilor să fim proactivi ca să putem să existăm în mediul turbulent autohton în care operează bibliotecile noastre. Iată de ce avem nevoie de o abordare strategică a managementului.

Bibliotecarii din Occident sunt convinși că prezenta stare tristă a majorității bibliotecilor publice în țările post sovietice este rezultatul eșecului operării bibliotecilor de către șefi care fac bibliotecile ineficiente, birocratice, unde inovația și progresul sunt evitate și nu implementate. Ei recomandă directorilor bibliotecilor un stil de conducere de afaceri în schimbul managementului birocratic.

Consider aceasta o provocare, iar experiența finlandeză o oportunitate.

COMPETENȚE PENTRU BIBLIOTECARI DE AZI. ABORDĂRI CONCEPTUALE, CONCRETIZĂRI NOȚIONALE ÎN CONTEXTUL PERFEȚIONĂRII PROFESIONALE

Vântul este prielnic doar celor care știu încotro plutesc.

(Seneca)

Orice activitate a unei biblioteci moderne are un caracter complex, care impune o viziune nouă începând cu analiza necesităților și terminând cu reutilizarea eficientă a rezultatelor obținute. Presiunile sistemului globalizat, concurențial al lumii competitive dictează alte principii biblioteconomice. Primul care furnizează ceea ce utilizatorul dorește este câștigător și va supraviețui în cadrul acestui sistem concurențial. Soluția reușitei este aplicarea unui management performant.

Managementul performant are drept obiectiv realizarea unui produs/serviciu care să corespundă necesităților exprimate de utilizatori. Pentru a atinge acest obiectiv, bibliotecarul, trebuie să gestioneze toți parametrii tehnici, economici, sociali, politici, culturali de care depinde realizarea lui, precum și relațiile dintre aceștia.

Managerul performant trebuie să aibă drept caracteristici definitorii competența profesională și managerială. Managerul performant trebuie să cunoască și să stăpânească factorii critici care pot transforma activitatea într-un succes: relații de colaborare strânsă între membrii echipei, utilizatori și management; plan care să configureze direcția de urmat, responsabilități clare și indicatori specifici pentru măsurarea progresului; comunicare constantă și eficientă între toți cei din echipă; controlul competențelor.

Termenul competență a intrat în domeniul bibliotecar din RM după anii 90. S-a impus datorită schimbărilor produse în societate, în domeniu. Despre competență ca concept se vorbește, se discută, se abordează la diferite niveluri, însă timid încă. Bibliotecarii întâmpină greutăți de natură lexicală în înțelegerea termenului. Literatura de specialitate și mai mult provoacă incertitudine și controverse terminologice, dat fiind similitudinii termenilor și conceptelor marginale, faptul traducerii nereușite a articolelor de specialitate din biblioteconomia mondială, dar și confuzia existentă chiar la autorii notorii.

În acest material încercăm o identificare și revizuire a definițiilor existente, inițiativelor bibliotecare în domeniul competențelor, o descriere a aspectelor teoretic și practic al competențelor, accentul fiind pus pe înțelegerea uniformă a competențelor și utilizarea lor în procesele de perfecționare continuă – aspecte considerate importante și oportune pentru bibliotecari.

Schimbările generate în ultimul deceniu în domeniul bibliotecar mondial au impus managerilor preocupări asupra competențelor de durată. Tom Beckman (1997) afirma «Pentru crearea avantajului competitiv de lungă

• *Avem nevoie de o abordare strategică a managementului...*

durată, organizația bazată pe cunoștințe, integrează competențe de bază, învățarea organizațională, structuri organizaționale noi, scheme compensative și tehnologii informaționale inovative.» Tot în 1997 profesorul Ion Stoica afirma «Pretutindeni în lume, competiția este legată de capacitatea de a defini prioritățile, de afirmare a competențelor (p.120).

Identificarea, cultivarea și capitalizarea competențelor și capacităților organizaționale de bază reprezintă elementele cheie ale dezvoltării strategice care conduc la performanțe superioare. Competențele ori capacitățile de bază, ale oricărei organizații, reprezintă părți principale ale sistemelor și instrumentelor organizaționale, care sunt percepute de către consumatori drept o valoare excepțională. Ele sunt unice, de durată și conduc organizația bazată pe cunoștințe spre noi produse, servicii sau piețe. Doar organizațiile care vor avea competențe bine definite pot obține performanțe (Shaan Sathy, 2004).

Ideile principale referitor la competențele de bază au fost elaborate de către C.K.Prahalad și G.Hamel în 1990. Ei susțin că competențele de bază sunt foarte importante pentru dezvoltarea de lungă durată a organizației «în viitor managerii vor fi clasificați după abilitatea lor de a identifica, cultiva și exploata competențele de bază care fac posibilă dezvoltarea ca atare.»

Au fost identificați mai mulți factori ai schimbării în biblioteci:

- ◆ Tehnologiile – care se schimbă foarte rapid și solicită perfecționare continuă;
- ◆ Așteptările utilizatorilor – care revendică servicii de calitate, tot atât de diverse ca cele generate și susținute de sectorul comercial;
- ◆ Agenda politică – care include concepte ca incluziunea socială, identitatea și diversitatea culturală, coeziune comunitară, învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltare economică;
- ◆ Schimbarea paternelor de muncă – care presupune că oamenii își schimbă munca, postul mai des decât odată pe parcursul vieții, solicită perfecționare și achiziții de noi deprinderi.

Aceste schimbări sunt generate de o combinație de factori precum competiția globală, tehnologii comunicaționale noi și necesitatea de a măsura productivitatea cunoștințele și deservirea utilizatorului. Anume acești factori enumerați afectează spectru și tipul de competențe necesare, solicitate de biblioteci susține S. Shaan (2004).

Factorii identificați cer deprinderi/abilități tehnice, pedagogice, «politice», de marketing și promovare, financiare, juridice, de specialitate, de management al proiectului, de conducere, alte abilități.

Suntem față în față cu aceste schimbări la timpul când forța de muncă îmbătrânește și când noi ca profesioniști îmbătrânim. O cercetare întreprinsă de ABRM în 2003 a demonstrat că vârsta medie a bibliotecarului în RM este de 42 de ani. Conform ciclului de viață a unei cariere – suntem la vârsta

declinului carierei, bariera de vârstă fiind una din barierele de perfecționare eficientă. «Perfecționarea eficientă este, chiar, mai dificilă decât formarea inițială. I se opun barierele sociale, de vârstă, de stil individual, de specific profesional» (p.160, Criza...). Numărul prea mic de tineri noi intrați în biblioteci nu poate susține schimbarea și inovarea domeniului. Lipsa tinerilor calificați ca bibliotecari impun bibliotecilor obținerea de încadrare a paraprofesionalilor. Dar nici acest lucru, citindu-l pe profesorul Ion Stoica, nu a «putut încuraja un aflax de competențe spre biblioteci» (p. 136), din lipsa criteriilor de selecție, din lipsa unui referențial al competențelor.

Sarcina dificilă a domeniului este să se învețe să se schimbe dacă dorește să valorifice tot potențialul de care dispune, dacă dorește să joace rolurile pe care i le reclamă schimbările enumerate mai sus. «În biblioteconomie și științele informării, în general, schimbarea nu se rezumă la progresul fascinant al tehnologiilor care a determinat creșterea capacităților de stocare, creșterea vitezei de transfer, scurtarea timpului de acces, o altă reprezentare a dimensiunii informaționale a lumii etc. ci implică fenomene mult mai radicale. S-a schimbat sensul filozofic al profesiei». (p. 82). Pentru aceasta domeniul biblioteconomic are nevoie de un spectru mai mare de competențe ale bibliotecarilor, angajaților actuali și celor potențiali.

Competențele sunt cunoștințe, abilități, deprinderi și caracteristici personale care ajută la obținerea performanței superioare. Aceste competențe pot fi căpătate prin intermediul unei educații precum programele universitare, biblioteca, educația continuă și prin experiență.

Competențele nu sunt fixe și codificate, dar flexibile și într-o permanentă evoluție. Precum biblioteca se dezvoltă și adaptează la noi circumstanțe și oportunități, așa și competențele de bază se vor adapta și schimba. În acest sens, biblioteca va fi capabilă să stoarcă maximum din resursele sale și să le aplice la noi oportunități. Prahalad și Hamel descriu acest proces de adaptare și schimbare în felul următor: «Deprinderile, aptitudinile, care împreună constituie competențele de bază, trebuie să se coalizeze în jurul acelor, ale căror eforturi sunt îndreptate spre recunoașterea oportunităților, îmbinarea cunoștințelor, performanțelor funcționale cu cele ale altora prin intermediul unor căi noi și interesante.» Psihologul Warren Bennis, referindu-se la posibilitățile oamenilor de a se adapta ritmurilor impuse de inovații susține că ei, oamenii, «se vor diferenția nu vertical, după rang și rol, ci în mod flexibil și funcțional, după capacitate și pregătire profesională».

Termenul competență are o multitudine de definiții care reflectă istoria variată a conceptului. Competențele se schimbă ca răspuns la schimbările din mediul bibliotecii. Deși conceptul de bază al competențelor e ușor de înțeles, dar nu este chiar atât de ușor de definit într-o bibliotecă.

Să urmărim câteva definiții ale competenței în succesiune cronologică pentru a vedea cum se schimbă noțiunea în evoluția ei.

● Sarcina dificilă a domeniului este să se învețe să se schimbe...

Competență – capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în chestiune; capacitatea unei autorități, a unui funcționar a intra în atribuțiile cuiva.

Dicționarul limbii române moderne, B., 1958

Competență – capacitate a unei persoane sau a unui grup de a interpreta un fenomen, de a soluționa o problemă, de a lua o decizie sau de a efectua o acțiune; sfera de extindere a atribuțiilor cuiva în exercitarea unei funcții. În plan social-obiectiv, ierarhia (piramida) competenței este determinată de natura și complexitatea sarcinilor care alcătuiesc conținutul diferitelor sfere de activitate și al diferitelor funcții; în plan subiectiv-psihologic, c. este o rezultată a cunoștințelor, deprinderilor, priceperilor, aptitudinilor și trăsăturilor temperamental-characterologice de care individul dispune în vederea îndeplinirii funcției sociale cu care este investit. Cum gradul de elaborare a componentelor psihice menționate variază de la o persoană la alta, rezultă că vor exista diferențe interindividuale semnificative și la nivelul de c., în raport cu una și aceeași categorie de sarcini. Obținerea unei eficiențe optime în orice sferă de activitate socială presupune o corespondență organică între latura obiectivă și cea subiectivă ale c. Dicționar de psihologie, B., 1981.

Competență – 1. (juridică) – dreptul legitim al unei persoane sau al unui grup de a lua decizii într-un anumit domeniu de activitate, la diferite niveluri ale unor structuri organizaționale. 2. (profesională) – caracteristică a unei persoane sau a unui colectiv de a dispune de cunoștințele și deprinderile necesare realizării sarcinilor legate de un anumit domeniu de activitate profesională. La aceasta se adaugă și capacitatea rezolvării cu succes a problemelor organizatorice și a modului de cooperare cu oamenii. C.P. are un caracter relativ, în sensul că persoană poate fi competentă într-un anumit domeniu de activitate și incompetentă în altul – (Dicționar de sociologie, B., 1993)

Competență – capacitate remarcabilă profesională, izvorâtă din cunoștințe și practică (deci în urma cercetării inteligente și sistematice a unor activități relativ dificile). Competența conferă randament, precizie, siguranță – și permite rezolvarea de situații dificile în direcția în care s-a format – (U. Șchiopu, Dicționar enciclopedic de psihologie. B., 1997)

Competență – ansamblul cunoștințelor tehnice necesare pentru o bună utilizare a unui dispozitiv sau a unei mașini.

În engleză: Know-how

Elena Predescu /Dicționar economic (român-francez), B., 2002

Competența este capacitatea de acțiune eficace față de situații prin mobilizarea cunoștințelor necesare, în timpul oportun, în scopul identificării și rezolvării problemelor.

Competența nu se reduce doar la cunoștințe ci însumează alături de cunoștințe – abilități, capacități și atitudini. Adică assemblează structuri de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare care permit identificarea și rezolvarea unor probleme caracteristice unui anumit domeniu.

Competența, în definiția lui Perrenoud Ph, este »capacitatea de mobilizare a diferitelor resurse cognitive, afective și psihomotorii pentru a interveni în situații particulare, capacitatea de a recurge la un ansamblu de abilități conjugate, pentru a acționa eficace în situații complexe».

V. G. Ghirea, evidențiază patru aspecte prezente în definiții:

- ◆ Competențele nu sunt ele însele cunoștințe, deprinderi sau atitudini, dar ele mobilizează, integrează astfel de resurse;
- ◆ Această mobilizare nu este pertinentă decât într-o «situație», fiecare situație fiind particulară, distinsă;
- ◆ Exersarea competenței se face prin operații mentale complexe, susținute de scheme de gândire, ceea ce permite realizarea unei acțiuni relativ adaptate la situația respectivă;
- ◆ Competențele profesionale se construiesc în formarea profesională, la nivelul practicii cotidiene a unui specialist, în situații concrete de muncă.

Cunoștințele sunt resurse cognitive esențiale în constituirea unei competențe. Alături de mobilizarea cunoștințelor, generează scheme de percepție, de gândire, de acțiune, intuiție, valori, reprezentări ale realității, care rezultă într-o strategie de rezolvare a problemei.

Competența în viziunea managerilor este o strategie de rezolvare a diverselor probleme cu care se confruntă profesionistul în mediul de muncă.

Foarte des se confundă competența cu abilitatea, capacitatea, aptitudinea, atitudinea. Sunt concepte marginale dar diferite:

Aptitudini – însușirile psihice și fizice cu ajutorul cărora omul realizează cu succes o anumită activitate, ele indică posibilitățile omului. Principalele aptitudini necesare unui bibliotecar în Societatea Cunoștințelor: capacitatea de adaptare, simț analitic, spirit critic, capacitate de sinteză, capacitate de decizie, simțul anticipației, curiozitatea intelectuală, spirit de inițiativă, simț organizatoric, simț pedagogic, perseverență, rigoare.

Abilitate – activitate de rutină, automatism, deseori senzomotor

Capacitate – cunoștințe sau deprinderi, verificate prin comportamente eficiente.

Competența implică, integrează cunoștințe, abilități, capacități și atitudini, deci nu sunt sinonime. Capacitatea este condiționată de prezența unei atitudini, care se dezvoltă prin experiență, prin formare.

Descrierea competenței presupune trei elemente complementare susține V. G. Ghirea:

- Tipurile de situații în care competența respectivă este relevantă;
- Resursele pe care le mobilizează competența (cunoștințe teoretice și metodologice, atitudini, deprinderi, scheme de percepție, de anticipare, de decizie);
- Natura schemelor de gândire ce permit solicitarea, mobilizarea și orchestrarea resurselor pertinente, în situații complexe și în timp real.

Descrierea competenței bibliotecare include următoarele 3 componente obligatorii: *domeniul de competență* (servirea utilizatorilor); *unitățile de competență* (comunicarea cu utilizatorii); *elemente de competență* (instruirea, consultarea, îndrumarea utilizatorului, etc.).

Conceptul competențelor în biblioteconomie nu e nou. Fiecare bibliotecă încearcă să-și definească valorile resurselor umane, care sunt utile în alcătuirea fișei postului, pentru evaluarea și stimularea personalului.

Pentru aceasta elaborează referențiale ale competențelor, mai întâi identificându-și tipurile de meserii, profesii existente în instituție. Câteva încercări din spațiul european urmează mai jos:

Premier recensement des metiers des bibliothèques (1995) evidențiază 32 de competențe grupate în: competențe specifice fundamentale, competențe specifice complementare, competențe generale fundamentale, competențe generale complementare.

Le référentiel des métiers-types et compétences professionnels de l'information et documentation (1998), elaborat de Asociația profesioniștilor în informare și documentare și bibliotecarilor din Franța, prezintă o hartă a competențelor grupate în felul următor: competențe specifice în informare și documentare, competențe de comunicare, competențe de administrare și organizare, competențe generale.

Confederația Asociațiilor Bibliotecarilor Germani au identificat alte tipuri de competență pentru bibliotecari de astăzi: competență managerială, competență profesională, competență științifică, competență socială, competență lingvistică, calificări tehnice.

EUROREFERENȚIALUL I&D. Referențialul competențelor profesioniștilor europeni în informare și documentare, editată și tradusă de InfoDocRom în 2000, evidențiază 35 domenii de competență structurate pe patru niveluri ierarhice, principalul criteriu de ierarhizare fiind nivelul de instruire.

Pornind de la nivelul de instruire formală competențele generale ale absolvenților bibliotecari se pot grupa în trei categorii:

- ◆ *Competențe instrumentale*; în această categorie se încadrează: capacitatea de analiză și sinteză; capacitatea de organizare și planificare; cunoștințele generale de bază; cunoștințele de bază necesare profesiei; comunicarea scrisă și orală în limba română; cunoașterea a două limbi străine; abilități elementare de operare pe PC; abilități privind managementul informației; capacitatea de a soluționa probleme; capacitatea de a lua decizii etc.;
- ◆ *Competențe interpersonale*; în această categorie se încadrează: capacitatea de evaluare și autoevaluare; capacitatea de a lucra în echipă; abilități interpersonale; abilitatea de a lucra într-o echipă interdisciplinară; abilitatea de a colabora cu specialiști din alte domenii; capacitatea de a aprecia diversitatea și multiculturalitatea; abilitatea de a lucra într-un context internațional; capacitatea de a avea un comportament etic etc.;
- ◆ *Competențe sistemice*: în această categorie se încadrează: capacitatea de a transpune în practică cunoștințele dobândite; abilități de cercetare; capacitatea de a învăța; capacitatea de adaptare la noi situații; creativitatea; abilități de conducător; capacitatea de a înțelege cultura și obiceiurile altei țări; capacitatea de a concepe proiecte și de a le derula; inițiativa și spiritul antreprenorial; preocuparea pentru obținerea calității; voința de a reuși etc.

Competențele specifice pot fi grupate în patru categorii:

- ◆ Competențe privind cunoașterea și înțelegerea, presupunând cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei;
- ◆ Competențe în domeniul explicării și interpretării, presupunând capacitatea de a explica și interpreta idei, proiecte, procese, precum și conținuturile teoretice și practice ale disciplinei;
- ◆ Competențe instrumentale – aplicative, constând în proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice disciplinei și în utilizarea independentă a unor metode, tehnici și instrumente de investigație și de aplicare;
- ◆ Competențe atitudinale, constând în manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile fata de domeniul științific în care se înscrie disciplina, cultivarea unui mediu științific centrat pe valori și relații democratice, promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice, valorificarea creativă a propriului potențial în activitățile științifice, implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice, angajarea în relații de parteneriat cu alte persoane sau instituții, participarea la propria dezvoltare profesională etc.

Legea nr. 71-XVI din 5 mai 2005 privind modificarea și completarea Legii Învățământului stipulează în Art. 27, alineatul (6), că diploma de licență atestă că titularul a dobândit cunoștințe și *competențe generale* pentru continuarea studiilor în ciclul II, precum și o *pregătire profesională inițială* care îi permite angajarea în câmpul muncii.

Art. 28, alineatul (2) precizează că studiile superioare de masterat profesional asigură aprofundarea unei specializări într-un domeniu, fiind axate, în primul rand, pe *competențe cu conținut aplicativ*.

Alineatul (7) concretizează că Diploma de master atestă că titularul acesta a dobândit cunoștințe și competențe generale și de specialitate, precum și *abilități cognitive* specifice.

- *Competențele generale* se referă la: culegerea și interpretarea de date și de informații din punct de vedere cantitativ și calitativ, din diverse surse alternative, respectiv din contexte profesionale reale și din literatura în domeniu, pentru formularea de argumente, decizii și demersuri concrete; utilizarea unor moduri diverse de comunicare scrisă și orală, inclusiv într-o limbă străină; utilizarea tehnologiilor informatice; asumarea responsabilității de a elabora un program personal de autoperfecționare; conceperea și conducerea proceselor specifice domeniului;

- *Abilitățile cognitive* specifice presupun: aplicarea conceptelor, teoriilor și metodelor de investigare fundamentale din domeniul de studiu pentru formularea de proiecte și emersuri profesionale; capacitatea de sintetizare și interpretare a unui set de informații, de rezolvare a unor probleme de bază și de evaluare a concluziilor posibile; analiza independentă a unor probleme și capacitatea de a comunica și a demonstra soluțiile alese; capacitatea de a evalua probleme complexe și de a comunica în mod demonstrativ rezultatele evaluării proprii; inițiativă în analiza și rezolvarea de probleme.

Competența profesională reprezintă capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă, iar capacitatea profesională reprezintă conjugarea armonioasă a cunoștințelor, a deprinderilor, a atitudinilor, și utilizarea lor pentru a obține rezultatele așteptate la locul de muncă.

Explorarea conceptului de competență evidențiază o serie de diferențe ale accepțiunilor, dar și similitudinile abordărilor (exact ca și în alte domenii). Analiza conceptelor de clasificare a competențelor din domeniul biblioteconomic (la practicieni) relevă diversitatea accepțiunilor și a semnificațiilor acesteia. Ca și în cazul accepțiunilor termenului «competență», clasificările competențelor, susține V. Ghirea, sunt multiple și variate pornind de la criterii diferite:

- În funcție de gradul de generalitate, competențele sunt clasificate în: *generale, fundamentale și specifice*,

- În funcție de dimensiunile personalității umane, competențele sunt diferențiate în: *cognitive, psihomotrice, afective și sociale*,
- În funcție de elementele de conținut, definitorii, pentru o competență, distingem: *competențe specifice unui domeniu profesional, competențe transdisciplinare/transferabile* care conferă flexibilitate, mobilitate de la o sarcină la alta, de la un mediu de muncă la altul.

Competența profesională înseamnă un ansamblu integrat și funcțional de cunoștințe, deprinderi, atitudini și aptitudini care asigură realizarea sarcinilor dintr-un domeniu profesional, la un anumit nivel de performanță, în contexte variabile, potrivit unor criterii/indicatori (eficiență, randament, siguranță, precizie etc).

Mediul de muncă al bibliotecii este expus unor schimbări rapide și constante, eficiența organizațională este legată de abilitatea indivizilor/angajaților de a dezvolta și aplica cunoștințe noi. Aceasta cere personalului să fie orientat pe obiective, adaptabil, flexibil. Aceasta reclamă personalului să continue să-și actualizeze abilitățile profesionale, tehnice și personale (*Lash and Jackson*).

Termenul descrie cunoștințe din arii vecine, abilități, deprinderi asociate cu ocupații specifice. Uzul curent al termenului îl definește foarte bine (*McClelland*) care vede competențele ca componente a performanței asociate cu rezultate importante a vieții, ca o alternativă la tratarea tradițională și abordare inteligentă spre prezicerea performanței umane. Competențele utilizate în acest scop se referă la atribute marginale psihologice și behavioriste care se referă la rezultate de succes, fie în muncă sau în viață în general. *Bayatzis* definește competența ca «caracteristica fundamentală a persoanei care rezultă în performanță superioară a muncii». Această definiție e foarte larg citată în literatură, dar sunt mulți specialiști în Resurse Umane (din industrie, de exemplu, și psihologie organizațională) care nu sunt de acord cu definiția (*Shippmann*).

Competențele au următoarele caracteristici:

- O totalitate de cunoștințe, deprinderi, abilități, motivații, credințe, valori și interese,
  - Sunt raportate (legate) de o parte majoră a muncii,
  - Asociată cu performanța superioară,
  - Observabilă și măsurabilă,
  - Legate de direcțiile strategice de viitor,
  - Pot fi îmbunătățite prin instruire și dezvoltare
- (Cooper, 2000, Parry, 1996, Shippmann, 2000).

Conceptul de *competență de bază* în afaceri aparține lui Prahajad și Hamel,s (1990) – Pentru o organizație, competențele sale de bază se referă la atributele organizaționale care, îi permite repede să se schimbe și in-

oveze ca răspuns la noile schimbări ale piețelor. Competențele individuale care promovează învățarea, flexibilitatea și adaptabilitatea sunt văzute ca contribuții la succesul întregii organizații. Urmează că toți indivizii angajați pot să demonstreze un set de competențe care sunt «de bază» sau specifice pentru organizație.

Prahalad și Hamel sugerează patru factori în ajutorul identificării competențelor de bază într-o companie:

1) Competența de bază asigură accesul potențial la o largă varietate de piețe.

2) Competența de bază este comprehensivă.

3) Consumatorul beneficiază de produsul final.

4) Competența de bază va fi dificil de imitat pentru competitori.

Competențele de bază atrag după sine organizarea și instruirea colectivă și pot fi utilizate pentru:

– design-ul strategiilor și pozițiilor competitive care capitalizează forțele bibliotecare;

– crearea legăturilor între unitățile funcționale și integrarea utilizării tehnologiilor în cadrul proceselor bibliotecare;

– încurajarea implicării și comunicării;

– luarea deciziilor în parteneriat;

– sporirea oportunităților de dezvoltare a serviciilor noi;

– luarea deciziilor pentru utilizarea noilor tehnologii și capacităților lor.

Definițiile de mai sus accentuează aspectele ascunse ale managementului competențelor de bază, care prezintă diferite înțelesuri pentru diferiți oameni din cadrul aceleiași organizații. Capacitățile specializate ale bibliotecii sunt transpuse în cunoștințele colective ale angajaților săi.

E important de a distinge între competențe individuale sau capacități și competențe de bază. *Gallon, Stillman și Coates (1995)* au scris că competențele de bază reprezintă mai mult decât caracteristicile, trăsăturile, particularitățile sau specificul indivizilor. Ei au definit competențele de bază precum «totalitate de capacități unde sinergia este creată și are valoare sustenabilă și aplicabilitate largă». Această sinergie trebuie susținută ca mecanism în confruntarea cu competiția potențială și nu trebuie să fie specifică numai unui produs sau unei pieți. Așadar, competențele de bază reprezintă niște construcții armonizate și intenționate.

Coyne, Hall și Clifford (1997) au propus ideea că competența de bază este o combinație de abilități complementare și cunoștințe de bază deținute de un grup sau o echipă care rezultă în capacitatea de a executa unul sau mai multe procese importante la un standard de nivel mondial. Se impun aici două idei importante. Abilitățile și cunoștințele trebuie să fie complementare, iar luate împreună ele fac posibilă promovarea unui produs de calitate superioară.

Caracteristicile competențelor de bază sunt următoarele:

A) *Ele furnizează un set de principii unificatoare pentru organizații și sunt prezente în toate strategiile* (Asemenea principii nu sunt necesare consumatorului, ci managerului. Oricum, într-o bibliotecă care nu s-a autodefinit încă, identificarea potențialului competențelor de bază reprezintă un pas important).

B) *Ele furnizează accesul la o varietate de piețe* (Competențele de bază pot fi explorate pentru a produce o varietate de produse tuturor grupurilor sociale și de vârstă, adică tuturor piețelor).

C) *Ele sunt importante în producerea/obținerea produselor finite* (fără o cunoaștere a resurselor bibliotecare, bibliotecarii nu pot deservi utilizatorii la nivel. În lipsa sistemului de căutare cititorii nu vor putea găsi materialele dorite. McLagan definește competența «un domeniu de cunoștințe și deprinderi foarte importante pentru producerea/crearea produselor principale». Competențele sunt factori care contribuie la un înalt nivel de performanță individuală și deci la eficiența organizațională (Armstrong).

D) *Ele sunt neobișnuite și dificil de imitat* (serviciile care sunt ușor de copiat prevăd un mic avantaj competitiv. Dacă capacitățile nu sunt greu de imitat, accesul pe piață este ușor și valoarea produsului este mică. În trecut, serviciile informaționale bibliotecare erau ușor de imitat. Bibliotecile trebuie să-și impună serviciile în așa mod încât utilizatorii să știe clar unde și de ce s-au adresat bibliotecii și nu are importanță dacă mesajul, informația pe care o caută este pe papirus, hârtie, bandă magnetică, sau silicon).

Competențele de bază ancorează competențele profesionale și personale. Aceste competențe sunt absolut esențiale pentru orice profesionist în informații. Ca profesioniști instruiți, înțeleg valoarea dezvoltării și împărtășirii cunoștințelor lor; aceasta se îndeplinește prin rețelele asociației și prin conducerea și răspândirea cercetărilor la conferințe, în publicații și în toate tipurile de întâlniri profesionale colaborative. Si de asemenea iau cunoștință cu și aderă la eticele profesiei. Importanța acestor două competențe esențiale cardinale nu pot fi accentuate îndeajuns; acestea sunt maximum la valoarea și viabilitatea profesiei. Biblioteci diferite, cu roluri diferite vor cere seturi specifice de competențe la diferite niveluri de dibăcie.

În această dimensiune a schimbării, bibliotecarii trebuie să-și asume rolul de analizatori, sintetizatori și interpreți ai cunoștințelor/informațiilor decât gardieni ai unui conținut achiziționat, organizat, difuzat când este cerut. În plus rolul bibliotecarului (librarian) tradițional se schimbă în cybrarian, aspect care include sarcini ca scanare, filtrare, selecție, organizare și conservare a informației. Ținând pasul cu schimbarea rolului de la depozit ale resurselor informaționale la accesul la traseele/magistralele informaționale. Bibliotecarul trebuie să fie executantul sarcinilor precum – auditul informațiilor,

• Competența profesională este îmbinarea și utilizarea armonioasă a cunoștințelor...

perfecționarea în informații, instruire informațională, informație despre practici/competențe de calitate și să ajute utilizatorul să navigheze prin lumea informațională mult mai semnificativ.

Competența de analiză, de exemplu, necesită abilități pentru a analiza calitatea informației. Pentru aceasta bibliotecarul trebuie să fie apt să:

- Înțeleagă că informația diferă din punct de vedere a calității,
- Aplice criteriile evaluative a resurselor tipărite și electronice, ca autor, reputația editorului, autoritatea sursei,
- Evalueze relevanța surselor informaționale – data publicării, scopul și audiența țintită,
- Recunoască și evalueze documentelor după sursa de informație, metodologie științifică, bibliografie, subsol,
- Distingă între surse primare, secundare, terțiare și evaluarea potrivirii lor cu necesitățile de informare.

Competența profesională reprezintă capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă. Competența profesională este îmbinarea și utilizarea armonioasă a cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor în vederea obținerii rezultatelor așteptate la locul de muncă. Competențele profesionale se referă la cunoștințele specifice profesiei de bibliotecar și la abilitatea de a folosi aceste cunoștințe ca o bază pentru furnizarea serviciilor informaționale de cea mai înaltă calitate. Specialiștii în informație evidențiază 4 domenii de competențe, fiecare augmentate cu abilități specifice:

- A. Gestiunea organizațiilor informaționale
- B. Gestiunea resurselor informaționale
- C. Gestiunea serviciilor informaționale
- D. Gestiunea tehnologiilor și uneltelor informaționale

A fi competent la fiecare dintre domeniile evidențiate înseamnă:

- a aplica cunoștințe de specialitate
- a folosi deprinderi specifice
- a analiza și a lua decizii
- a fi creativ
- a lucra cu alții ca membru al unei echipe
- a comunica eficient
- a te adapta la mediul de muncă specific
- a face față situațiilor neprevăzute.

Competențele personale reprezintă un set de atitudini, deprinderi și valori care-i fac capabili pe practicanți să lucreze efectiv și să contribuie pozitiv la organizațiile, clienții și profesia lor. Aceste competențe se aranjează

de la fiind comunicatori puternici, pentru demonstrarea valorii-adăugate a contribuției lor, la fenomenul de rămânere flexibili și pozitivi în orice împrejurare schimbătoare.

Sec. 21 este numit secolul cunoștințelor, nu al muncii, al capitalului, dar al cunoașterii și al informației, care acționează ca o resursă importantă a dezvoltării socio-economice a lumii. Generarea (crearea), procesarea și utilizarea/aplicarea cunoștințelor va fi marca noului secol. Angajați în aceste trei obiective primare a «ciclului cunoștințelor» bibliotecarii trebuie să joace un rol mult mai pro-activ (nici de cum pasivi) ca parteneri egali cu cei care învață, studiază, se interesează, caută, solicită. Aceasta implică alături de competențele specifice Revista de specialitate «Managing Information» (noiembrie, decembrie 1994) publică o clasificare a principalelor atribuții ce revin specialiștilor în informare și documentare. Din ele 39 % se referă la priceperea de a lucra cu tehnicile noi de organizare a informației, aptitudinilor comunicaționale și de relații interpersonale le revin 50 %, urmate de entuziasm și motivație, de disponibilitatea de a lucra sub presiunea timpului.

Competența, insistă V. G. Ghirea, este un ansamblu complex în care sunt integrate mai multe componente: socioafectivă – care stimulează individul în rezolvarea sarcinii; cognitivă – care face referință la cunoștințele și demersurile pe care individul trebuie să le mobilizeze sau să le construiască, transferabilă – care apelează la capacitatea de recunoaștere a cunoștințelor și demersurilor ce pot fi aplicate în situația dată precum și la aplicarea lor.

Conceptul de formare permite realizarea unei strânse legături între activitatea de pregătire formală și activitățile de perfecționare profesională. Conceptul de competență capătă proeminență pentru că este legat/asociat/raportat la/de performanță, individuală și organizațională.

Fiecare activitate (formă, tehnică) de instruire programată are drept scop să ilustreze și să faciliteze instruirea cu privire la o calitate, capacitate sau o abilitate reclamată de mediul competitiv al SI.

Paradigmele și evoluțiile recente ale domeniului biblioteconomic, instruirii și evaluării solicită responsabililor de perfecționarea continua noi competențe, concretizate în:

- preocuparea pentru adecvarea procesului de instruire la nevoile fiecărui bibliotecar: capacitatea de a identifica nevoile/domeniile de dezvoltare ale fiecărui bibliotecar, de a identifica ritmul dezvoltării (a accepta că dezvoltarea se produce în ritmuri diferite la momente diferite); capacitatea de a adecva situațiile de învățare, conținuturile și materialele educaționale la caracteristicile individuale ale bibliotecarului, de a încuraja spiritul de inițiativă și capacitatea de studiu independent ale bibliotecarilor;

• Bibliotecarii trebuie să-și asume rolul de analizatori, sintetizatori și interpreți ai cunoștințelor...

- maximizarea potențialului fiecărui bibliotecar: capacitatea de a diagnostica nevoile fiecărui angajat, în termenii unor caracteristici fizice, cognitive, afective, socio-economice sau culturale;
- evaluarea holistică a performanțelor: capacitatea de a adapta modul de evaluare la dezvoltarea globală a bibliotecarului și de a utiliza informațiile evaluative pentru a proiecta activități de predare-învățare; dezvoltarea capacității de autoevaluare la bibliotecari; elaborarea unor instrumente de evaluare; interpretarea rezultatelor evaluării pentru adoptarea de decizii și ameliorarea activității; utilizarea adecvată a metodelor alternative de evaluare;
- adaptarea la schimbare: capacitatea de a identifica schimbările din societate, relația societății cu profesiunea (direcții, tendințe, calitate), a evalua acțiunile/practicile ale bibliotecarilor și a sugera și implementa modificările necesare;

În domeniul bibliotecar se identifică tot mai mult 3 metode de formare continuă:

(1) Modelul «Competențe», care este considerat o soluție rapidă pentru a pregăti personalul bibliotecii înzestrându-i cu abilități necesare bibliotecii – este apropiat ca metodologie de basic training, dar are ca scop satisfacerea necesităților de instruire a personalului pentru a face față problemelor nefamiliare, și ajută să dobândească abilități.

(2) Modelul «Dezvoltare profesională», care este abordat și acceptat de cele mai multe biblioteci și manageri – este modelul care dezvoltă capabilități personalului pentru a putea aplica abilitățile tehnologice, cunoștințe pentru rolurile în schimbare. Personalul este ajutat să înțeleagă rolurile sale noi și competențele sunt dezvoltate mai holistic. În general personalul trebuie să aibă experiență anterioară pentru a obține mai mult din acest model.

(3) Modelul «Capabilitate organizațională» – acest model este abordat de mai puține biblioteci, utilizează trainingul ca instrument de menajare a schimbării culturale și stimulează angajamentul obiectiv – organizație. Este conceput să ajute dezvoltarea mai mult a muncii în echipă a personalului strategic, operațional și furnizare a serviciilor. Scopul trainingului nu este numai dezvoltarea abilităților, capacității dar și construiește o nouă identitate profesională și căi de gândire.

Să urmărim caracteristicile modelelor de mai sus.

Particularitățile și caracteristicile modelului «Competențe»

Scop	Calificare funcțională, abilități funcționale – învățarea ca remediu de a diminua deficitul performanței
Obiectul instruirii	Bibliotecari/individuali
Orientare	Dezvoltarea abilităților, cunoștințelor (și atitudinilor) în baza abilităților existente, pentru aplicare imediată la locul de muncă
Obiectivele instruirii	Aplicarea abilităților într-un context stabilit, predictibil, sau în confruntarea cu probleme de rutină
Rolul instructorului	Instructorul ca tutore, abordare centrată pe predare
Pedagogie	Bibliotecarii sunt conduși prin printr-un set foarte organizat și structurat de obiective de învățare, progresând într-o serie de forme, exemple pentru a fi practicate mai departe într-o perioadă de timp
Metode de predare	Introduceri, demonstrații, exerciții, forme, paterne, întrebări
Interactivitate	Mai mult calculatorul
Viziune asupra competenței	Atomizată, statică sau minimalizată – decupată din alte arii de activitate a bibliotecii
Viziune asupra învățării	Învățarea ca mediu, învățare superficială
Viziune asupra cunoștințelor	A înțelege cum să înveți

Modelul *Competențe* de instruire presupune o serie de activități de instruire care urmăresc instruirea rapidă a personalului pentru a face față unei probleme, de exemplu, utilizarea computerelor. Timpul pentru instruire în aula este scurt de la o jumătate de zi până la două zile în cazul unui rol, serviciul activitate mai avansate. Mulți bibliotecari acceptă acest model de instruire în expectanța de a învăța antrenându-se, exersând. Experiența individuală depinde mult de modul desfășurării procesului de instruire, (față-n față, de la distanță sau combinată), de calitatea formatorului, competența și experiența lui, astfel învățarea devine mai socială, emoțională, motivațională.

Nu toate activitățile de instruire bazate pe competențe sunt concepute îngust, minuțios, strict, riguros. Multe biblioteci abordează mai holistic modelul combinând instruirea riguroasă, minuțioasă de dobândire a abilităților cu abilități mai ușoare de comunicare și sociale.

• *Învățarea este mai mult contextualizată și relevantă...*

Particularitățile și caracteristicile modelului «Dezvoltare profesională»

Scop	Integrarea abilităților de muncă reclamate de rolurile noi (anticipatorii)
Obiectul instruirii	Bibliotecari/individuali, grupuri, colegii de serviciu
Orientare	Dezvoltarea unui ansamblu de abilități, conceptual legate între ele (abilități fundamentale și abilități mai superficiale)
Obiectivele instruirii	Înțelegerea că abilitățile, cunoștințele, dobândite pot fi adaptate la obiective nefamiliare sau la problemele non-rutină
Rolul instructorului	Învățător și facilitator
Pedagogie	Implicarea formatorilor în acțiunile de instruire, raportate la contextul de muncă, elaborând produse, prototipuri și rograme de instruire. Bibliotecarii pot singuri să treacă programul de instruire în acord cu formatorul, timpul acordat, cadrul de desfășurare.
Metode de predare	Concentrate pe discuții, dezbateri în jurul abilităților, utilizând sarcini colective
Interactivitate	Dialog, facilitarea ajutorului pentru a construi o înțelegere împărtășită printre participanții la instruire
Viziune asupra competenței	Holistică, de dezvoltare
Viziune asupra învățării	Învățarea ca/prin înțelegere, învățare profundă
Viziune asupra cunoștințelor	«A învăța despre» ca «a învăța cum»

Modelul *Dezvoltării profesionale* este favorizat de bibliotecile care văd în dezvoltarea capabilităților personalului aplicarea abilităților obținute în schimbarea rolurilor bibliotecii, rolurilor bibliotecarului, nu depășirea unei probleme imediate. Această abordare este în general articulată unei filosofii educaționale foarte clare, susținută de practici și principii de calitate.

Dacă modelul competițional începe și se bazează pe un «pachet» de abilități prestabilite de formator, modelul dezvoltării profesionale începe de la rolurile și activitățile personalului bibliotecii, și trece la abilitățile necesare noilor arii, roluri, servicii, tipuri de produse. Învățarea este mult mai contextualizată și relevantă. Se mai numește «învățare prin acțiune». Aceasta implică personalul din bibliotecă, se unesc în perechi, echipe care, lucrează asupra dezvoltării și elaborării produsului, serviciului planificat să fie utilizat în activitatea bibliotecii.

Modelul reclamă mai multă responsabilitate dinspre cel «care învață pe» spre «cel care învață de la», adică de la cel calificat la cel începător.

*Particularitățile și caracteristicile modelului
«Capabilitate organizațională»*

Scop	Abordarea încurajează noi forme de organizare a muncii ca parte a schimbării proceselor de management. Instruirea este văzută ca un instrument de menajare a schimbărilor culturale contribuind la realizarea angajamentelor, obiectivelor organizaționale.
Obiectul instruirii	Dezvoltarea muncii bazate pe echipe de personal la nivelul managementului strategic, managementului operațional, și al serviciilor.
Orientare	Construirea unor identități sociale noi și alte feluri de gândire, incluzând soluționarea în grup/echipă a problemelor.
Rolul instructorului	Crearea unui mediu în care bibliotecarii pot fi stimulați să gândească și acționeze dincolo de nivelul curent al competențelor lor.
Pedagogie	Auto studiu, auto învățare alături de un context care susține învățarea în echipă, trecând prin diferențe, roluri și poziții. Activitățile se diferențiază prin obiective și rezultate care iau în considerație diferențele existente în competențele și experiența deținute. Formarea unui grup de sprijin pentru furnizarea oportunităților personalului pentru a-și dezvolta abilitățile lor de mentoring și sprijin.
Metode de predare	Accentele pe activități raportate la munca și/sau roluri. Cerințele avansate de instruire să fie considerate probleme prioritare și necesități a întregii biblioteci ori sectoare.
Interactivitate	Dezvoltarea muncii în echipe și susținere mutuală prin mecanisme și activități de grup.
Viziune asupra competenței	Exersarea capabilității colective
Viziune asupra învățării	Învățarea implică mult mai mult decât cunoștințe și abilități. Include sensul a cum bibliotecarii acționează în relație cu obiectivele și unii cu alții. Învățând în echipă ei devin membri unei comunități practice.
Viziune asupra cunoștințelor	Inteligență colectivă

● *Învățarea implică mult mai mult decât cunoștințe și abilități...*

Acest model poate fi considerat o extensie a modelului *Dezvoltare profesională*. Este utilizat ca instrument în managementul schimbării și urmărește angajamentele față de scopurile organizaționale. Adică dezvoltarea capacității organizaționale a serviciilor informaționale pentru a susține instruire viitoare, susține abilități viitoare pentru personalul bibliotecii.

Scopul instruirii acestui model nu doar urmărește dobândirea abilităților și capacităților, dar construiește o nouă identitate socială și noi feluri de gândire. Susținut pe echipe de învățare, acțiune, acest model dezvoltă susținerea reciprocă, autoînvățarea, fiecare membru are oportunități de a-și dezvolta și susține abilități de mentoring.

Modelul capacitate organizațională este pentru servicii de bibliotecă progresive cu angajament ideal de «organizație care învață» și are trăsături forte de performanță. Specialiștii susțin că aceste modele sunt de fapt trei abordări distincte de instruire pe care le-au intitulat competențe, dezvoltare profesională, și capabilitate organizațională. Unele programe, strategii de instruire practicate de către bibliotecile noastre asigură în egală măsură unele sau altele din modele numite, altele împărtășesc elemente din diferite modele, sau le combină foarte organic.

Abordarea instruirii are în general coerența dacă se ia în considerare:

- Ce fel de instruire și pentru cine este gândită,
- Sublinierea, evidențierea conceptelor de competență, învățare și cunoștințe și cum acestea sunt reperate la performanță,
- Metodele de predare și dimensiunea strategiei educaționale și pedagogice.

S-a utilizat termenul model pentru a exprima un tablou mai holistic. Toate trei modele de instruire sunt gândite, proiectate pentru a atinge rezultatele așteptate la diferite niveluri așadar, toate pleacă de la competențe, dar diferă în orientarea lor de bază spre scopuri.

Parcurgând descrierea de mai sus ale acestor modele urmărim cum instruirea își schimbă și orientează metodologia de la competențe (bibliotecarul în mediul său de muncă) la performanță personală (dezvoltare profesională), de la performanță personală la bibliotecar ca actor al cadrului organizațional (capacitate organizațională).

Pentru a-și juca noul rol bibliotecile publice trebuie să ofere servicii/activități noi și inovatoare care ar permite cetățenilor să beneficieze de educația permanentă, astfel contribuind la sporirea numărului de persoane calificate, competente și realizate.

Aici, bibliotecile din RM au mult de dovedit, nu sunt acceptate ca parte a procesului de predare și învățare. Bibliotecile au nevoie de competențe de negociere a acestui rol, de convingere a decidenților, responsabili de

procesul de edificare a SI în RM, că de fapt sunt factori importanți în contextul învățării pe durata vieții. Bibliotecarii și decidenții din domeniu (Consiliul Biblioteconomic Național, ABRM, Ministerul Culturii și Turismului) trebuie să lanseze și să contribuie la modelarea discuțiilor profesionale și politice despre rolul bibliotecii în acest proces.

Bibliotecile sunt centre dotate cu importante resurse de educație reprezentându-se ca așezământ de instruire pe plan local cât și instruirea ideală pentru autodidacți oferind facilități pentru instruirea formală și autodirecționată.

Bibliotecile trebuie să realizeze și să ofere pachete educaționale, să asigure acces la pachete educaționale cu un conținut instructiv divers, de calitate, relevant, atractiv utilizând tehnologii noi, și oferindu-le în medii bazate pe tehnologie.

Problema este că astăzi nu toți bibliotecarii sunt destul de calificați și competenți pentru a oferi servicii de educare permanentă. Bibliotecarii au nevoie de o instruire extensivă – tehnologie, conținut.

Spunem aceasta pentru ca în scenariile de viitor prognozate pentru biblioteci de specialisti, de societate biblioteca este – Centrul comunității; Centrul comunitar de informații; Centrul comunitar de învățare; Centrul de informații; Centrul comunității care învață; Centrul Multimedia; Centrul de acces la informație și cunoaștere, Mediateca etc.

Sunt paradigme curente și emergente. Cele curente – sunt caracterizate prin orientare individualistică a căror accente sunt de transmitere de informații în care utilizatorul este considerat «consumator». Învățarea este planificată și intențională și are loc în formă formală și se focusează pe creșterea participării în marketul activităților.

Paradigma nouă este social orientată. Tehnologia este utilizată pentru transmiterea, furnizarea informațiilor, cunoștințelor și de asemenea pentru producerea și diseminarea conținuturilor locale. Tehnologiile sunt apreciate ca instrumente de învățare și împărtășire a cunoștințelor și nu numai pentru consum, cerere, cheltuieli.

Învățarea este activitate socială în care oamenii studiază, învață informal prin participare, colaborare, schimb. Majoritatea bibliotecilor acceptă și activează sub paradigma curentă și numai prin tendințe și imperative politice se mișcă în direcția noii paradigme – paradigmei sociale, care prezintă biblioteca publică cu noi oportunități și cerințe, parteneriate cu societatea civilă, inițiativele de învățare pe tot parcursul vieții, de guvernare.

Grafic această mișcare-schimbare o putem urmări mai jos:

paradigma curentă		paradigma emergentă
de la învățare individuală	la învățare socială	la edificarea comunităților care învață
De la învățarea formală		La învățarea neformală
De la extramuros ca strategie la a lucra în comunitate	La activitatea cu comunitatea pentru a identifica necesitățile	La animare locală și dezvoltare comunitară
De la impunerea, influențarea externă		La influență comunitară
De la indicații de planificare a serviciilor		La elaborarea și crearea participativă a proprietății locale
De la utilizarea tehnologiei digitale pentru susținerea unor interacțiuni	De la unele la mai multe	La mult mai multe
De la acces care permite cetățenilor să primească și să consume informația		La acces care să le permită cetățenilor să producă și să distribuie
De la accentul pe transmiterea de informații		La co-creare a cunoștințelor
De la managementul conținuturilor		La crearea conținuturilor

Schimbarea paradigmatelor creează întotdeauna dezorientare. Ele reclamă asumare, însușire a valorilor de bază, schimbă sensul de individual și identitate. Ele reclamă noi înțelegeri, noi dispoziții, noi căi de realizare a lucrurilor. Ele reclamă personalului să găsească noi posibilități, să fie deschis spre inovări. Serviciile bibliotecare au nevoie de flexibilitate ca să opereze între aceste două paradigme – pentru ca să fie o instituție informațională eficientă în SI. Aceasta plasează cerințe grele bibliotecii în termeni de leadership, management și capacitățile personalului și reclamă începutul procesului de schimbări organizaționale profunde pentru biblioteci și personalul lor.

Ca domeniul biblioteconomic să evolueze în continuare, bibliotecile trebuie să:

- elaboreze servicii care vor face față și vor depăși așteptările publicului
- poziționeze, comercializeze, promoveze aceste servicii în corespundere cu necesitățile comunității, utilizatorilor potențiali
- livreze aceste servicii într-un mod inteligent și flexibil
- maximizeze rezultatele eforturilor,

dar nu vom reuși fără a concepe instruirea ca prioritate a progresului nostru, pentru că dezvoltarea capacității organizaționale nu-i doar training ori dezvoltare profesională, va fi cheia de transformare a bibliotecilor în anii următori.

Concluzii. Competențele sunt abilități, cunoștințe tehnice și atribute personale care contribuie la succesul individual în poziții particulare. Educația continuă e esențială pentru a modifica abilitățile și cunoștințele și a integra noi tehnici și metodologii în practica de fiecare zi.

Specialistii în domeniu recunosc ca bibliotecile din RM conștientizând și promovând schimbarea generată de conceptul Societății Informaționale se confruntă cu unele probleme de ordin managerial, tehnologic, financiar, cum ar fi:

- lipsa cunoștințelor în domeniul informatic;
- lipsa instruirii și a oportunităților de dezvoltare profesională;
- atitudinea neschimbată a personalului încadrat în sfera de servire a utilizatorilor;
- nesiguranța privind formularea strategiilor și alegerea soluțiilor adecvate.

Problemele menționate sunt cauzate de:

- lipsa și necunoașterea instrumentelor manageriale;
- utilizarea neadecvată a echipamentelor și a resurselor
- insuficiența cunoștințelor și deprinderilor de fundraising;
- lipsa deprinderilor de manipulare a echipamentelor;
- lipsa cunoștințelor de valorificare a tehnologiei informaționale;
- lipsa activităților de promovare a serviciilor informaționale bazate pe tehnologie;
- lipsa unui sistem de orientare și instruire a utilizatorului.

Elaborarea și utilizarea modelelor de instruire bazate pe competente sunt necesare, dar pot fi abordate și implementate doar în urma analizei, identificării necesităților de instruire și dezvoltare profesională. Astăzi, în RM, acest exercițiu se practică restrâns de un număr mic de biblioteci. Restul hotărăsc ad-hoc necesitățile de instruire sau intuitiv, sau pentru că este o ocazie să participe la o activitate de instruire. Deci, bibliotecile merg în urma apariției necesităților de instruire (am achiziționat calculatoare – trebuie să ne instruiem). «O profesie care nu-și realizează un cadru autofor-

• Biblioteca trebuie să evalueze cu grijă viabilitatea...

mativ adecvat riscă distanțe și inadecvări față de evoluția reală a câmpului profesional. Formele de autocalificare, de perfecționare, de dezvoltare trebuie să se nască mereu, ca expresie unei necesare tensiunii pozitive a domeniului. Numai astfel profesia poate rămâne atractivă, competițională, creativă» (I. Stoica, p.102).

Impetuos necesar este inițierea unui studiu, susținut de forurile bibliote- care naționale, – CBN, ABRM, Ministerul Culturii, și catedra de Bibliotecon- omie și asistență informațională care ar avea ca obiective:

- Explorarea direcțiilor strategice ale bibliotecilor și cum ele se vor adap- ta schimbărilor, noilor roluri,
- Înțelegerea rolului în schimbare a personalului bibliotecii și ce competențe, abilități și capacități vor fi cerute în viitor,
- Identificarea rolului potențial pe care instuirea îl poate juca în dezvolta- rea noilor competențe profesionale,
- Explorarea contribuției decidenților de nivel național în domeniul bib- lioteconomic în dezvoltarea modelelor anticipatorii de dezvoltare a personalului.

Cuvintele «succes» sau «insucces» asemeni cuvântului «frumos» sunt în ochii și urechile utilizatorului nostru. În contextul managementu- lui, cuvântul «succes» definește atingerea anumitor deziderate planificate, funcționalitatea cărora să se potrivească misiunii, obiectivelor și scopurilor actuale ale bibliotecii. Identificând competențele curente, adică competen- telor aducătoare de succes, biblioteca trebuie să evalueze cu grijă viabili- tatea posibilă a acestora pe viitor. În această lume a schimbărilor rapide, competențele ce prevăd performanță în prezent pot fi eclipsate mâine de către competențele mai noi, apreciate mai mult de către utilizator.

Cei care vor lua în considerare tematica abordată și o vor aplica, vor avea cele mai mari șanse să facă parte dintre câștigătorii competiției de prosperare și diversificare a activității bibliotecare.

Managementul competențelor va deveni ceva cotidian, în deceniul urmă- tor fiind valul viitorului. Managementul competențelor este o idee al cărei timp a sosit, iar viitorul este unul promițător.

Considerentele expuse în acest material s-au bazat pe:

- Studiul literaturii,
- Analiza formularelor de evaluare a activităților de instruire (ȘBM, BM «B. P. Hasdeu», în teritoriu),
- Studii de caz,
- Programe de instruire,
- Participarea ca formator, expert, moderator în abordarea acestor su- biecte la diverse nivele și foruri, în elaborarea de planuri de instruire, de studiere a necesităților de instruire, de proiecte de instruire
- Participarea la pregătirea profesională universitară a bibliotecarilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Mahmoodi, S., King, G. Identifying Competencies and Responsibilities of Top Management Teams in Public Libraries // *Minnesota Libraries XXX*, no.1-2 (Autumn-Winter 1991/92), pp.26-32.
2. Brown, M.S. Building Managerial Competencies. *Staff Development: A Practical Guide*. Chicago: American Library Association, 2001. pp. 63-69.
3. Giesecke, J. McNeil, B. Core competencies and the Learning Organization // *Library Administration & Management* 13.3 (1999): 158-66.
4. Naylor, R. Core Competencies: What They Are and How to Use Them // *Public Libraries* 39.2 (2000): 108-14.
5. Zimmerman, N.P. Personal Competencies Are Essential // *Knowledge Quest* 31.2 November/December 2002: 4-5.
6. Gulati, A. Roshan, R. Professional Competencies among Libraries and Information Professionals in the Knowledge Era // *World Libraries* 10.1/2 Spring/Fall 2000: 11-12.
7. McNeil, B., Giesecke, J. Core Competencies for Libraries and Library Staff // *Staff Development: A practical Guide*. Chicago: American Library Association, 2001. 63-69.
8. Kulikovski, Lidia. Bibliotecarul universitar în contextul integrării în spațiul educațional european. *Provocări și competențe // Symposia Professorum. Seria Biblioteconomie. Informarea. Documentare: Materialele sesiunii șt. din 8-9 octombrie 2004.- / Univ. Liberă Int. din Moldova.- Ch., 2005.- P.17-23.*
9. Kulikovski, Lidia. Tendințe de instruire, abilități necesare bibliotecarilor // *Buletin trimestrial / Școala de Biblioteconomie din Moldova.- 2004. Nr-3-4.- P.12-16.*
10. Kulikovski, Lidia. Referențialul competențelor profesionale ale bibliotecarului care servesc persoanele dezavantajate / *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Present. Tendințe. - p.165-173.*
11. Oxbrow, N. Skills and Competencies to Succeed in Knowledge Economy // *Information Outlook* 4.10 October 2000: 18-22
12. Prahalad, C.K., Hamel, G. The core competencies of the corporation. *Harvard Business Review* 1990: 79-91.
13. Armstrong, M. *A Handbook of Human Resource Management Practice*. London: Kogan Page.
14. Boyatzis, R.E. *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York: John Wiley.
15. Cooper, K.C. *Effective Competency Modeling and Reporting*. New York: AMA-COM.
16. Stoica, Ion. Criza în structurile infodocumentare. *Sensuri și semnificații.- Ex Ponto. -2001. - p. 102.*
17. Thorhauge, J. New demand – old skills. A strategy for bridging the competence gap. *Building competencies in a daily working context. - IFLA 70, - 2004: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm>*
18. Creative and Cultural Skills Sector Council: <http://www.ccskills.org.uk>
19. Lifelong Learning Skills Sector Council: <http://www.ssda.org.uk>

BM: SCHIMBĂRI ȘI REALIZĂRI

Cea mai eficientă modalitate pentru a-i determina pe oameni să accepte schimbarea este aceea de a nu le oferi o altă alternativă /Bill Weiss/. Nu suntem noi, conducerea, întru totul vinovați că nu vi s-a oferit alternativă. Mai mult se face vinovat timpul, mediul, provocările. Pe de o parte am fost aruncați într-un proces de tranziție interminabil, suprapolitizat, antisocial iar pe de altă parte suntem tentați de provocările Societății Informației cu hipertehnologizările sale, cu perspectiva diversității și globalității. Prima ne oferă numeroase sincope, a doua ne somează la profesionalism, dar ambele ne impun acțiuni, căutări, viteză.

Împreună am ajuns la finele anului 2001, am trecut majoritatea obstacolelor, am obținut realizări notabile, am elaborat strategii moderne, ne-am impus ca forță novatoare în comunitate, ca Centru de Excelență pentru bibliotecile publice din republică, exemplu de extensie și diversificare a serviciilor, de facilitare a accesului liber la informație, de încurajare a libertății de expresie, de promovare a diversității culturale – fiind, cred, una din puținele instituții din comunitatea chișinăueană care contribuie la consolidarea societății civile și la dezvoltarea democrației și așa vrea să mă opresc la rezultatele obținute în anul trecut. Nu voi face o analiză de substanță, ci doar o privire sumară asupra indicatorilor de performanță obținuți de BM.

Ne menținem în continuare în fruntea topului bibliotecilor din Republica Moldova. Biblioteca noastră se situează deasupra bibliotecilor județene, naționale, universitare la toți indicatorii la care ne referim.

Împrumutul Bibliotecii Municipale constituie 34% din împrumutul total pe republică, 27% utilizatori, 32% vizite. Indicele de lectură 26 vizavi de 16,3 în republică, indicele de frecvență 10 vizavi de 6,7, circulația colecției 6,5 vizavi de 1,2.

Dacă ne referim la încărcătura care-i revine unui bibliotecar ne ridicăm și mai sus – împrumut per bibliotecar la BM 20.676 ex. – pe rep. 8.693; utilizatori per bibliotecar la BM – 8.049 – pe rep. 535.

Toate acestea în timp ce indicele mediu de dotare în republică este

La un utilizator – 18,2 cărți la Biblioteca Municipală doar 1,5,

La o bibliotecă revin 13.443 cărți la BM 30.680.

Analiza indicatorilor cost/eficacitate ne demonstrează că BM are un randament deosebit și că eficiența este foarte mare în raport cu mijloacele financiare alocate funcționării ei.

În 2001 Biblioteca Municipală a cheltuit 7.203.700 lei față de 3.999.200 în 2000. S-au mărit cheltuielile per/locuitor de la 5,2 la 9,3; cost per utilizator activ în 2001 a fost 26 lei față de 15,7 în anul precedent; cost per/vizită 2,5 vizavi de 1,6; cost per împrumut a crescut de la 0,6 în 2000 la 0,99;

La capitolul Facilități timpul mediu de funcționare pe săptămână a crescut de la 48,5 la 48,7; documente împrumutate per utilizator 26 / 25; per locuitor 8,4 – 9,4;

Aceasta ne face să putem afirma că activitatea pe care am derulat-o în 2002 a fost una de succes, am experimentat idei noi, am intensificat activitatea de cercetare științifică, am elaborat programe inovatoare.

Iar concluzia generală ar fi: numai rezultatele ne ajută în timpurile de restrînte.

Singura acțiune prin care se pot diferenția unele filiale de altele este viteza de acțiune. Exemplul bibliotecilor care au înaintat proiecte a demonstrat că e mai bine să acționezi, chiar dacă faci o greșală, decât să stai în expectativă.

Consider că am beneficiat de importante ocazii favorabile. Una (prima) este cea legată de servicii pe care le-am îmbunătățit, dezvoltat, diversificat continuu, alta de conținutul foarte divers al activității noastre, și a treia privește adăugarea unor elemente care nu sunt prezente încă în activitatea biblioteconomică națională.

Biblioteca împreună cu filialele sale a sistematizat căutările de care s-au ocupat câțiva ani și au trecut la etapa acțiunilor și cea a proiectelor, fapt ce a conferit bibliotecii noastre maturitate, prestigiu, beneficii, calitate.

Acestea s-au materializat în Biblioteca Publică de Drept, deschisă în mai 2001, în «Ludoteca» Bibliotecii «Transilvania», în «Servicii pentru persoane private de libertate» a Bibliotecii «Cricova», în «În obiectiv – vârsta a treia» a Bibliotecii «O. Ghibu», în «Tabăra de lectură și agrement» a Bibliotecii «Alba-Iulia», în multiplele proiecte ale Bibliotecii «Ițik Mangher», în deschiderea Bibliotecii «Maramureș», în apariția primului număr al revistei BM – BIBLIOPOLIS, realizat de generația tânără a BM/ colegiul de redacție – Mariana Harjevschi, Tatiana Coșeri, Olesea Ioncu, Zinaida Bădărău, Mariana Bumbu, Natalia Moglan.

Activitatea științifică și de cercetare a Bibliotecii Municipale, care, de fapt, este munca titanică a bibliotecarilor noștri-cercetători, bibliografi, a devenit cunoscută și peste hotarele Republicii Moldova, iar prezența ei în publicații de referință străine contribuie la crearea imaginii sale pozitive în biblioteconomică mondială.

În 2001 BM a câștigat premiul III la «Concursul republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei», compartimentul BIBLIOTECONOMIE cu lucrarea «Pro Senectute. În obiectiv vârsta a treia. Ghid» / biblioteca «O. Ghibu» / alcătuitori: E. Vulpe, L. Kulikovski, O. Ioncu, premiul special al acestui compartiment l-a obținut biblioteca «Transilvania» cu setul de materiale promoționale pentru copii / autori: O. Ioncu, L. Kulikovski, L. Tătărescu.

La compartimentul BIBLIOLOGIE, biobibliografia «Yitsik Mangher» / biblioteca «I. Mangher» / alcătuitor S. Șpitalnik s-a plasat pe locul III și Premiul special pentru implicarea bibliotecarului în cercetarea științifică i s-a conferit d-nei Maria Ișaev, cercetător / Serviciul «Studii și Cercetări» al BM.

Țin să remarc vasta muncă de cercetare bibliografică efectuată în 2001

• Consider că am beneficiat de importante ocazii favorabile...

de CID «Chișinău» la Dicționarul «Presa periodică basarabeană de la începuturi...»/ alcătuitor M. Șcelcikova, la catalogul «Cărți cu autograf» / alcătuitor C. Tricolici.

Menționez și munca de cercetare bibliografică al bibliotecii «I. Mangher»: bibliografia «E. Levit», «Evreii în cultura și istoria universală / calendar 2002», «Catalogul cumulativ de carte rară cu tematică evreiască» aflate în bibliotecile RM;

Setul de materiale bibliografice și informative ale bibliotecii «Transilvania» și «O.Ghibu» consacrate aniversării de 10 ani a acestor biblioteci.

În acest context vreau să menționez că Anul 2001 a fost un an rodnic de promovare a imaginii bibliotecii, a rolului ei în comunitate, a serviciilor ei. Prezența masivă a BM în comunitatea chișinăueană o confirmă cele 293 de materiale, informații care au fost publicate în presă și în revistele de specialitate. 2001 a fost și un an de activizare a participării bibliotecarilor noștri în această promovare. Din 293 de articole publicate – 99 sunt semnate de bibliotecarii noștri. Dacă le-am aranja într-un top ar arata în felul următor: L.Kulikovski – 21 materiale, M. Harjevschi – 9, E. Vulpe – 9, T. Coșeri – 8, E. Roșca – 6, M. Ișaev – 6, S. Șpitalnik – 5, G. Finkeli – 5. ceilalți 1–2 materiale.

Suntem o bibliotecă publică, dispunem de numeroși oameni de înaltă calitate. În numeroase rânduri ați dovedit aceasta prin activitățile DVS., ați făcut să crească valoarea socială a individului, ați dovedit superioritate în raport cu alte biblioteci și instituții de cultură, ați dovedit că aveți idei câștigătoare – 5 proiecte câștigate, servicii inedite «Ludoteca», «Casa caldă», «Bibliodădaca», pentru persoanele private de libertate, programe extraordinare – Tabere de creație, Tabere de lectură și agrement, ați dovedit că sunteți ageri.

Dorința de a reuși, de a realiza ceva, de a se diferenția de ceilalți a motivat un șir de filialele să obțină rezultate notabile, să se situeze în Topul Bibliotecii Municipale: acestea sunt – Biblioteca «Alba Iulia», Biblioteca de Arte, Biblioteca «Cricova», Biblioteca «O. Ghibu», Biblioteca «CAI Eminescu», Biblioteca «I. Mangher», Biblioteca «Ovidius», Biblioteca «Târgoviște», Biblioteca «Târgu-Mureș», Biblioteca «Transilvania».

Biblioteci sunt mult mai multe bune decât 10 care au intrat în top.

Înviorarea activității filialelor «A. Cosmescu», «M. Drăgan», «Al. Donici», «Traian», «Vadul lui Vodă» (copii), «Socoleni», «M. Ciachir» ne-au dovedit că există întotdeauna loc pentru mai bine.

Bibliotecile noastre sunt baze didactice pentru studenții USM și pentru ascultătorii cursurilor, seminarelor ȘBM, fapt ce denotă recunoașterea lor ca Centre de Excelență.

Mulți dintre bibliotecarii noștri au demonstrat capacitatea de a lua decizii îndrăznețe și de a sacrifica monotonia. Aceste aspecte au fost elementele-chee care le-au permis să se clasifice în Topul bibliotecarilor BM 2001:

Andrițchi Svetlana (biblioteca de Drept), Bădărău Zinaida (biblioteca «Maramures»), Borș Angela (biblioteca «I. Mangher»), Buga Sofia, Gonciar Rodica (Departamentul «Achizitii»), Bumbu Mariana, Roșca Svetlana (biblioteca «Transilvania»), Gorea Valentina (biblioteca «Traian»), Lari Tamara (Cricova), Starășev Marina (biblioteca «A. Saharov»).

Avem mulți manageri învingători care reușesc să-i mobilizeze și pe ceilalți din echipă. Ei abordează munca cu o hotărâre care nu poate fi găsită la oamenii care sunt motivați doar de simple aspirații ale realizării unei cariere profesionale sau de entuziasm ori responsabilitate. Recunosc, că sunt foarte competitivi. În interiorul lor «arde un foc» care îi împinge spre performanță, spre o permanentă perfecționare.

Aceștia sunt: Bațmanov Ana, Butucel Elena, Coșeri Tatiana, Harjevschi Mariana, Nedzelschi Ecaterina, Olărescu Angela, Onciu Parascovia, Roșca Elena, Șatravca Claudia, Vulpe Elena.

Ei, și bibliotecarii nominalizați mai sus, lucrează mai mult, mai intens decât alții. «Încetinirea motoarelor» este o terminologie care nu li se potrivește lor. Sunt oameni orientați spre acțiune.

Are Biblioteca Municipală mult mai mulți bibliotecari și șefi de calitate decât cei nominalizați. Vreau să le mulțumesc tuturor șefilor de filiale și departamente pentru aportul pe care l-au adus la realizarea obiectivelor BM în 2001.

Vreau să menționez îndeosebi munca doamnei Valentina Tofaniuc, Raisa Osaci, Liuba Tanasoglu, Elena Dabija, Parascovia Chisacov, cărora puțin nu le-a ajuns ca să intre în topul celor mai buni manageri, dar urmează imediat, adică au fost nominalizați.

Calde mulțumiri doamnelor: Raisa Pușcașu, Natalia Cravciuc, Ecaterina Tulgara, Lilia Sârbu, Ludmila Furnica, Maria Calancea, Nelly Tișco, Ludmila Dogotari, Tatiana Ploșcinschi, Maria Guțu, Lilia Gaidău, Eleonora Cernăuțan care au îmbunătățit performanțele bibliotecilor pe care le conduc.

Mulțumiri speciale Dnei Irina Spițin și întregului colectiv al bibliotecii «M. Lomonosov» pentru munca foarte grea de finisare cu succes a reparației capitale, completând rețeaua noastră cu o bibliotecă modernă.

Dacă veni vorba de potențialul profesional țin să menționez că trei angajați ai BM sunt și lectori la Universitatea de Stat din Moldova la facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, catedra Biblioteconomie și Științe ale informării, doi lectori la Școala de Biblioteconomie. Numai anul trecut 5 seminare din cadrul ȘBM au fost organizate de specialiștii Bibliotecii Hasdeu.

La capitolul modernizare aduc mulțumiri deosebite Mariane Harjevschi pentru organizarea și funcționarea rețelei locale a Bibliotecii Publice de Drept, Ludmillei Pânzaru pentru realizarea menținerii și dezvoltarea rețelei locale la Sediul Central, lansarea paginii Web și a catalogului electronic al BM, Ina Svobodina pentru implementarea Programului «Irbis» și modernizarea proceselor de bibliotecă la «I. Mangher».

● *Avem mulți manageri învingători care reușesc să-i mobilizeze și pe ceilalți din echipă...*

Cu toate cele frumoase întâmplate în 2001 la Biblioteca Municipală, cu indicatori de performanță de nivel național avem și insuccese, și greșeli.

Achiziția de carte este sub nivelul necesităților (doar 20% din cheltuielile totale).

1. Nu s-a realizat la nivelul scontat implementarea TINLIB-ului (modulul Achiziție, Rapoarte, bibliotecile filiale dotate cu calculatoare nu utilizează echipamentul pentru formarea bazelor de date, cataloagelor electronice)

2. Nu s-au găsit mijloacele necesare pentru reparația bibliotecilor «Codru-copii», «Codru-adulți», «Hristo Botev».

3. Nu s-au rezolvat problemele legate de chiria bibliotecilor «Decebal», «O. Ghibu», «M. Drăgan», fapt ce le-a pereclitat activitatea.

4. Limbajul disimulativ de comunicare practicat de Departamentul Cultură a influențat negativ eficiența BM în 2001 și ne-a silit să acceptăm acțiuni declarative, străine misiunii și valorilor noastre.

5. În 2001 BM practic nu a avut un program de instruire pentru bibliotecari

6. Reforma structurală gândită să motiveze activitatea Departamentelor nu a reușit, ele rămân în continuare la nivelul serviciilor

7. Insuficiența spațiilor a influențat negativ activitatea unor filiale, servicii, departamente

8. Lipsa unui sistem de motivare a dus la o fluctuație a bibliotecarilor (60 încadrați și 38 plecați) și la imposibilitatea de a recruta noi specialiști

9. Lipsa unui sistem eficient de feed-back pentru evaluarea corectă a activității BM

Toate aceste lipsuri, neajunsuri au știrbit managementul BM și vom plăti pentru greșelile pe care le-am făcut în acest an.

Astăzi, în contextul schimbărilor tehnologice, sociale, politice rapide și profunde din societate, este mai important ca oricând ca întreaga noastră conduită să reflecte nevoile și credințele bibliotecii noastre.

De aceea anul 2002, an aniversar, va fi anul managementului Hasdeu.

Echipa managerială Hasdeu se va focaliza la elaborarea unui set de documente de reglementare care ar putea susține un management competitiv.

Avem o sarcină grea, dar suntem învingători și învingătorii nu aleg niciodată cel mai ușor drum!

Tuturor celor care trudesac acum în biblioteci Vă mulțumesc pentru munca anului 2001. Vă felicit cu ocazia sărbătorii primăverii; vă urez să aveți un an ca Primăvara – cu flori, soare, dispoziție, Nu ratați Primăvara, este anotimpul când se sădește. Sădiți binele, frumosul în sufletul celor care vin la bibliotecă. Primăvara este anotimpul când se trezește, învie natura. Treziți-vă din amorțeala iernii, treziți-i pe cei din jur - să nu ratați schimbarea, primeneala – avem nevoie de ele.

Vă doresc sănătate, împliniri, respect de la colegi și subalterni, respect și aprecieri de la șefi, pace și pâine în casele Dvs.

**BIBLIOTECA MUNICIPALĂ «B. P. HASDEU» –
BIBLIOTECA CHIȘINĂUIENILOR**

Chișinăul, orașul meu, oraș unde trăiesc, muncesc... confruntat cu lupte politice, independent de iure, dominat de facto, pe care vor să-l afle «în genunchi», rămâne un exemplu de luptă pentru identitatea națională, model de supraviețuire pentru toată țara, exemplu cultural, dar poluat permanent...

Dar nu știu vreun alt loc în care aș putea trăi, dacă ar fi să doresc, să aleg, un loc în care lumea se află într-o continuă căutare a identității, într-o continuă luptă pentru supraviețuire.

Cu mulți ani înaintea Europei, cu 355 de ani înaintea Washingtonului, cu 367 de ani înaintea Petersburgului... Acum în acest oraș se dă lupta pentru ceea ce n-am putut face în trecut, pentru ceea ce n-am putut face cu democrația, cu independența...

Oraș al științei, cunoștințelor, al studenților și tinerilor, oraș al celor mai multe universități; oraș al culturii, oraș al lumii politice, orașul lumii de afaceri, orașul cu cei mai mulți pensionari, șomeri și boschetari.

Fiecare din noi, cei 770 de mii de chișinăuieni – tineri, bătrâni, bogați sau săraci, intelectuali sau muncitori – contribuim diferit – mult sau puțin, pozitiv sau distructiv la creionarea portretului, identității, măreției sau decăderii Chișinăului.

Cred că prin activitatea susținută în 2003 BM a contribuit mult la transformarea Chișinăului într-un oraș influent, într-un etalon național, într-un oraș european, într-un oraș al destinului, într-un oraș al viitorului. Percepția mea asupra viitorului se sprijină pe acțiuni concrete și pe dovada succesului. Realizările de succes ale BM din ultimii ani și cele ale anului 2003, susținute de misiunea bibliotecii, au influențat modul în care gândesc și acționează chișinăuienii.

Testul final la care trebuie să facă față BM și bibliotecarii ei nu este acela de a obține succes astăzi, ci acela de a rămâne una de succes și mâine. În această ordine de idei, apreciez termenul succes prin prisma a două criterii: succesul în adăugarea valorii și performanțe continue. Primul criteriu măsoară rezultatele în funcție de dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor, și îmbunătățirea modului de utilizare a potențialului și resurselor disponibile. Al doilea criteriu răspunde la întrebarea «Are biblioteca un impact permanent asupra comunității, oamenilor, reușește să se extindă pentru a avea o influență mai mare asupra unui număr mai mare de oameni?»

În 2003 numărul de chișinăuieni care au carnet de cititor al Bibliotecii Municipale a ajuns la 507 941 (66% din populație). Pe parcursul anului 2003 s-au folosit activ de serviciile BM – 326 679 (42,4% din populație) chișinăuieni, din care 59 708 (7,8.% din populație) s-au înscris ca utilizatori noi. Fiecare din cei 326 679 utilizatori activi au vizitat biblioteca în medie de 10 ori, numărul total de frecvențe ajungând la 3 339 109 (per/zi – 11 130). În 2003 chișinăuienii au înregistrat un număr destul de impunător de împrumuturi – 9 150 347 ex., cel mai mare din istoria de 126 de ani ai bibliotecii.

● Oraș al științei, cunoștințelor, al studenților și tinerilor...

Numărul mare de chișinăuieni-utilizatori și cerințele lor informaționale și mai mari au condiționat conducerea BM să-și orienteze efortul spre a înnoi constant colecția. Politica de achiziții în 2003 s-a bazat pe criteriile: echilibrul achizițiilor, care a asigurat echilibrul dintre genuri, suporturi, limbi, domenii; exhaustivitatea, care a pledat în favoarea lărgirii repertoriului de titluri în detrimentul numărului de exemplare (intrări exemplar/ titlu a fost de 4,3 ex.) și cererea chișinăuienilor. Din păcate, mărimea bugetului alocat (1,9 lei/locuitor, mult mai mică decât cea stabilită de stat – 3,60 lei) nu ne-a permis să respectăm în totalitate ultimele două criterii.

Pe parcursul anului de referință Biblioteca Municipală a fost un mediu educațional pentru copiii chișinăuieni până la 14 ani, stimulând și creând deprinderi de lectură, oferindu-le facilități în pregătirea temelor pentru acasă, implicându-i în activități culturale, distractive, oferindu-le suport pentru incluziunea socială, contribuind la alfabetizarea funcțională, digitală, vizuală, media. De aceste servicii și facilități au beneficiat 82 968 copii până la 14 ani (25,4% din numărul total de utilizatori activi și 82,4% din numărul total de copii până la 14 ani din municipiul Chișinău). Spectrul de servicii susținut pentru această categorie de chișinăuieni, dar și înnoirea substanțială a colecției, a condus la dublarea față de 2002 a numărului de publicații împrumutate 2 247 958 ex. – 24,6% din numărul total de împrumuturi.

Biblioteca Municipală împărtășește politica respectului pentru identitatea și diversitatea culturală, încurajează dezvoltarea diversității culturale locale, sprijinind acțiuni de păstrare, dezvoltare și promovare a culturii minorităților etnice prin constituirea unor colecții specializate, valoroase în limbile etniilor conlocuitoare - rusă, ucraineană, bulgară, găgăuză, ivrit-idiș, asigurând accesul la baze de date globale și furnizând prin WWW resursele culturale locale. Anul 2003 a fost un an laborios pentru filialele: de carte evreiască «I. Manger», de carte rusă «M. Lomonosov», care s-au orientat spre diversificarea serviciilor, promovarea lecturii în limbile minoritarilor, activitatea de cercetare științifică, constituirea cataloagelor electronice, furnizarea serviciilor digitale.

Biblioteca Municipală a continuat să susțină parteneriate sociale cu societatea civilă, să coopereze la nivel local cu instituțiile educaționale, sociale, medicale, culturale pentru a menține și dezvolta furnizarea informațiilor comunitare chișinăuienilor. Pe parcursul anului au fost completate și actualizate bazele de date comunitare, accentul punându-se pe furnizarea lor în regim off-line.

Misiunea și valorile Bibliotecii Municipale au un pronunțat caracter social și sunt orientate spre asigurarea egalității accesului la informații. Dorind să rămână competitivă și în continuare, BM și-a propus crearea unei culturi de conștientizare a incluziunii sociale, preocupare ce a dus la diversificarea serviciilor pentru diferite grupuri sociale dezavantajate, acoperirea cu servicii a unui număr mult mai mare de chișinăuieni dezavantajați. Realizarea acestui deziderat a fost posibil datorită contribuției fiecărui departament, fiecărei filiale, fiecărui bibliotecar.

O prioritate a politicii informaționale a Bibliotecii Municipale este elaborarea, dezvoltarea și livrarea conținutului electronic prin trecerea pe suport electronic a bibliografiilor elaborate, curente și retrospective. Biblioteca furnizează servicii informaționale on-line și off-line.

Cooperarea și coordonarea activității reprezintă pentru Biblioteca Municipală un element important în realizarea cu succes a misiunii, valorilor, politicilor, strategiilor. Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» rămâne partener activ al Centrelor biblioteconomice, al consorțiului eIFL Direct Moldova, TINLIB, SIBIMOL, participă la organizarea seminarelor, meselor rotunde, simpozioanelor de rezonanță națională, sprijină procesul didactic fiind bază pentru practica studenților. La nivel internațional relațiile se extind prin participarea în proiectul European CALIMERA, și prin prezența sa în Asociația Internațională a Bibliotecilor Metropolitane (INTAMEL).

Biblioteca Municipală susține în continuare o politică agresivă de marketing pentru a identifica și a anticipa nevoile de informare ale chișinăuienilor, pentru a-și promova serviciile, resursele și produsele. Nominalizată ca instituție a calității europene, ca instituție a secolului XXI, imaginea a fost menținută și promovată pentru a atrage noi chișinăuieni, utilizând diverse metode de cercetare a pieței informaționale metropolitane, auditul social (gradul de utilizare a bibliotecii), auditul extern (cartea de vizită, cutia de sugestii, întâlnirile cu utilizatorii - feed-back tradițional dar și cel electronic).

Orice îmbunătățire a activității, orice satisfacție a utilizatorului, a serviciilor oferite sau răspunsul la necesitățile lor, Biblioteca Municipală le-a obținut numai prin munca oamenilor, bibliotecarilor săi. Ei sunt «ochii și urechile» bibliotecii noastre. Ei sunt interfața dintre conducere și utilizator. Îi învățăm să perceapă situația așa cum este ea în realitate și să știe ce răspunsuri să dea, cum să procedeze, cum să acționeze pentru a realiza misiunea și principiile pe care le împărtășim, obiectivele pe care le urmărim. 235 de bibliotecari din cei 362,5 care au contribuit la realizările anului 2003 – au fost instruiți în diferite programe de instruire.

Indiferent la ce nivel ierarhic se află, orice manager a fost și formator. Volumul și calitatea timpului pe care le-a alocat pentru a-i pregăti pe bibliotecari este un indicator de performanță care este utilizat în evaluarea managerilor. Aplicând formula «Mobilizează oamenii și provoacă-i» urmărim, de fapt, formarea unei echipe competitive.

Anul 2003 a fost un an financiar greu. Necesarul pentru desfășurarea activității și îndeplinirea misiunii față de chișinăuieni a fost de 10 mln lei. S-au bugetat doar 5 mln. Pentru a nu periclita buna funcționare, care imanent se răsfrânge asupra utilizatorului, BM și serviciile, cu personalul său experimentat, au căutat resurse extrabugetare, care în acest an au fost mai puține decât în anul precedent – doar 560 mii lei. Mijloacele obținute din granturi și suplimentarea articolului «cheltuieli personal» pentru mărirea cu 60 % a salariului au sporit suma cheltuielilor de facto – 7 mln 060 mii de lei.

Dificultatea, complexitatea, diversitatea obiectivelor ce revin BM deter-

mină abordarea de către conducere a managementului participativ, astfel implicând structurile de toate nivelurile în adoptarea celor mai importante decizii pentru activitatea bibliotecii. În 2003 s-a amplificat autonomia managerială a substructurilor, totodată s-a ridicat nivelul de pregătire profesională și managerială a managerilor de nivel mediu, pentru a face posibilă și necesară participarea reală a acestora la soluționarea decizională a multiplelor probleme cu care s-a confruntat BM în 2003.

Adoptând o manieră de conducere decentralizată, am rămas o instituție competitivă și unită datorită valorilor pe care le împărtășește fiecare bibliotecar al BM.

SĂ FACI LUCRURI BUNE ȘI SĂ SPUI CU TĂRIE ACEST LUCRU

Aceste cuvinte sunt actuale în toate timpurile, dar mai ales azi, când ne aflăm într-un proces de tranziție interminabil, suprapolitizat, antisocial și, totodată, suntem tentați de provocările Societății Informaționale, cu hipertehnologiile sale, cu perspectiva diversității și globalizării. Prima realitate ne oferă numeroase sincope, a doua ne cere profesionalism, dar ambele ne impun acțiuni, căutări, viteză. Toate acestea dau roade la Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu», susținută de Primăria municipiului Chișinău.

Cuprinzând, prin activitățile sale, cel mai larg spectru social – chișinăuienii în totalitatea lor, Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» este un spațiu public comunitar foarte respectat și foarte efectiv utilizat: 58,2 % din populația Chișinăului apelează la serviciile bibliotecii. Auditul social efectuat ne demonstrează că și alți indicatori ai performanței – cărți împrumutate, vizite, vizite virtuale - ating nivelul european. De europenitate ține și timpul mediu de activitate în decursul unei săptămâni, care a crescut de la 48,5 ore la 54,1 ore. Suntem unica instituție culturală din municipiu care funcționează conform regimului, 7/7 și 24/24 prin www.hasdeu.md, iar pentru publicul rupt de tehnologii – 11/24.

Ne măsurăm succesul în raport cu împlinirea așteptărilor utilizatorilor. Luând în considerație sugestiile ce ni le oferă ei, câștigăm loialitatea lor. Acest set de valori justifică indicatorii de performanță obținuți de bibliotecile noastre. Lectura, la români, a fost o formă de rezistență și de supraviețuire. Numărul de cărți citite, consultate, împrumutate a ajuns de la 3 581 371, în 1994, la 8 159 369, în 2002.

Chișinăuienii sunt cititori activi: în limba română citesc 69,2 %; în limba rusă – 66,7 %; în limbi moderne – 26,8 %. E de menționat faptul că cititorii care preferă să citească în limba română citesc și în limba rusă, și în limbi moderne, iar cei 66,7 % din poziția a doua citesc *numai* în limba rusă.

Banii necesari pentru achiziție de carte ni-i alocă Primăria, care manifestă un interes constant pentru colecția Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». Volumul mijloacelor bănești alocate pentru achiziții de carte a crescut de la 100 mii, în 1995, până la 1 mii. 300 mii, în 2002.

Activitatea bibliotecară și editorială

În acești ani, Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» a realizat multe proiecte valoroase, dintre care:

Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957: Catalog, Chișinău, Ed. Epigraf, 2002, 652 p.

Cartea s-a clasat pe locul I la concursul național pentru cea mai bună lucrare bibliografică, fiind o realizare de excepție, un instrument fundamental de cercetare și oferind o imagine de ansamblu asupra revistelor și ziarelor din anii 1812-1957, editate pe teritoriul Basarabiei și în străinătate.

Vieru-Ișaev, M., *Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» din Chișinău (1877-2002): etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice. Partea I (1877-1950)*, Chișinău, Ed. Colograf-Com, 2002, 256 p.

Studiul a luat locul II la concursul pentru cea mai bună lucrare în biblioteconomie. El are la bază multe documente de arhivă, iar numeroasele note și anexe dau lucrării o deosebită obiectivitate științifică, scoțând în evidență informația despre înființarea și rezistența în timp, momente din activitatea și importanța Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» pentru Chișinău.

Catalogul cărților cu autografe din colecțiile Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» Chișinău, Ed. Pontos, 2002, 252 p.

Catalogul este primul volum din seria «Cărți cu autografe» și cuprinde 1000 titluri de publicații cu dedicații atât bibliotecilor, cât și personalităților de cultură și artă, care ulterior le-au dăruit Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» (cum ar fi M. Cimpoi, P. Balmuș, N. Romanenco și alții). Semnăturile de prestigiu de pe cărți (datate cu anii 1960-2002) conferă valoare colecției și contribuie la formarea imaginii bibliotecii în comunitate și la creșterea interesului pentru această instituție de cultură. Apariția acestei lucrări mai are un scop: e lansată ca o provocare și un îndemn pentru autori, editori, personalități și persoane particulare de a dona cărți bibliotecilor, cu siguranța că vor rămâne aici pentru dăinuire.

Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu». 125 ani de activitate. Bibliografie, Chișinău, Ed. Colograf-Com, 2002, 160 p.

Lucrarea oferă date și fapte din activitatea bibliotecii pe parcursul a 125 de ani. Aici este expusă istoria Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» în articole, interviuri, recenzii, culegeri. Ea a luat locul II la concursul pentru cea mai bună lucrare în biblioteconomie.

Titus Știrbu. *Ghid biobibliografic*, Chișinău, Ed. Colograf-Com, 2002, 80 p.

Prin această lucrare, biblioteca a marcat cea de-a 60-a aniversare a scriitorului Titus Știrbu. Prin aspectele biografice și de creație expuse și ilustrate, lucrarea contribuie la o cunoaștere și mai bună a vieții și operei unuia dintre cei mai apreciați autori pentru copii de la noi, prezentându-l pe autor în mai multe ipostaze: de scriitor, traducător, textier, scenarist, critic.

Ghid, Chișinău, Ed. Pontos, 2002, 64 p.

Lucrarea este o călăuză pentru cititori și bibliotecari. Găzduind o varietate de informații despre biblioteci și activitatea lor, e destinată diverselor

categorii de beneficiari. Enumerarea formelor de activități culturale (cenaculuri, saloane, cluburi, ateliere, studiouri și tabere), organizate de biblioteci, oferă posibilitate utilizatorului de a alege și a participa la ele.

Mihai Cimpoi. Biobibliografie, Chișinău, Ed. Litera, 2002, 192 p.

Meritoria lucrare, cu locul I la compartimentul cea mai bună bibliografie, este un omagiu adus criticului și istoricului literar, omului de aleasă cultură, academicianului Mihai Cimpoi, reflectându-i personalitatea, activitatea științifică și literară. Este o remarcabilă lucrare de sinteză a tot ce a scris și ce s-a scris despre M. Cimpoi criticul, eseistul, filozoful și patriotul.

PRO FIDE ET PATRIA. Contribuții la studierea vieții și activității membrilor familiei Hâjdău-Hasdeu, Chișinău, Ed. Epigraf, 2002, 256 p.

Cartea reprezintă o colecție de studii, documente, rezumate, care abordează aspecte din viața și activitatea membrilor familiei Hâjdău-Hasdeu. Volumul pune începutul unei noi serii, inaugurată de Centrul Național de Hasdeologie.

Bibliografia Municipiului Chișinău: 1998–2002, (CD).

Cercetarea bibliografică este o preocupare științifică și numai o instituție matură și serioasă poate avea această preocupare.

Pentru a satisface cerințele informaționale ale utilizatorilor, filialele Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» au alcătuit bibliografii la cerere (peste 5000) și liste bibliografice pentru diferite categorii de utilizatori: elevi, adulți, inclusiv persoane de vârstă a treia pe diferite teme: *Psihologia vârstelor; Mediul ambiant și sănătatea; Problemele tineretului – speranță și afirmare; Democrația și interesele sociale; Reclama, afacerile și comunitatea; Scriitorii despre pace; Sufletul ca miracol: motive și asocieri la L. Blaga și Gr. Vieru; Sistemul informațional de marketing: misiune, concept și structură; Personalitatea, moralitatea și eul; Democrația, pluralismul și paradoxurile sale; Principiile filozofiei dreptului; Talentul oratoric și ținuta; Teoria cunoașterii. Gnoseologia; Poeți români în străinătate; Valorile businessului astăzi; Conflictul militar ale secolului XX; Pensionarea ca ieșire din viața activă; Teatrul și muzica; Curentele modernismului; Expresionism în muzică; Evoluția picturii în Republica Moldova; Piese despre și pentru tineret; Proverbe despre toamnă; Scenarii despre școală, învățători; Gloria anilor 1941–1945; Reproducții de statui, biserici din epoca antică etc.*

Activitatea de cercetare

Activitatea de cercetare a fost o preocupare prioritară în anii 2000–2002, sporind valoarea și imaginea bibliotecii în lumea științifică.

Efortul Serviciului *Studii și cercetări*, al *Centrului Academic Internațional EMINESCU*, al *Centrului de Hasdeologie* și al *CID-ului* au fost axate, în ultimii ani, pe cercetarea istoriei Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» și s-au materializat în monografia *Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» din Chișinău (1877–2002)*. Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice. Partea I (1877–1950); am persistat în căutări, aprofundând investigațiile arhivistice în vederea depistării unor date noi cu caracter documentar și bib-

liografic privitor la viața, activitatea și opera lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu, precum și a unor oameni de știință și de cultură care au activat la Chișinău.

Rezultatele activității s-au concretizat parțial prin scrierea și publicarea materialelor în presa periodică, în culegeri tematice, volume aparte, prin prezentarea comunicărilor în cadrul simpozioanelor, sesiunilor de comunicări științifice din țară și străinătate în intervenții la posturi de radio și televiziune.

Activitatea de cercetare și valorificare a operei lui Mihai Eminescu a fost preocuparea Centrului Academic Internațional *EMINESCU*.

Studiul lui Dumitru Păsat «Eminescu și fascinația cărții» dezvăluie imagini mai puțin cunoscute despre activitatea lui Eminescu – cea de cărturar aflat în mediul bibliotecii. Lucrarea presupune aprofundarea cunoștințelor privind ideile poetului.

Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» desfășoară o gamă variată și diversă de activități și programe culturale, desfășurând în ritm susținut diferite saloane literare, de arte, ateneuri, cluburi, cenacluri, lansări de carte etc.

Anul Caragiale a cuprins manifestări culturale de anvergură la filialele «Onisifor Ghibu», «Ovidius», «Transilvania», «Târgu-Mureș», «Alba-Iulia», «Târgoviște», «Biblioteca de Arte». Ediția a XII-a a Concursului republican «La izvoarele înțelepciunii», consacrat marelui Caragiale, a fost organizat la nivel de cartier de filialele «Transilvania», «Ovidius», Centrul Academic Internațional *EMINESCU*. La etapa municipală a concursului, sub genericul *Caragiale – întemeietorul realismului critic*, organizată la Centrul Academic Internațional *EMINESCU*, concurenții au dat dovadă de cunoștințe profunde la probele: scris, oral, creație proprie, înscenare teatrală.

Pe lângă Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» activează permanent un șir de programe:

Pro Academia Hasdeu – 2002 a desfășurat, la sediul central al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu», acțiuni de comemorare a membrilor dinastiei.

«*Prolibris*». *Colaborarea cu editurile*. Lansat de filiala «Onisifor Ghibu», acest program a fost susținut de editurile chișinăuiene «Știința», «Gunivas», «Dragodor», «Pontos», «Garuda Art», precum și de o serie de edituri din România.

Biblioteca în era informațională – o inițiativă a Bibliotecii «Ovidius», realizată în formă de concurs de eseuri, ce a antrenat un cerc larg de utilizatori.

Silence-Art- program de popularizare a lucrărilor artiștilor plastici, organizat la sediul central al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». Acest program este completat de saloanele de pictură de la filialele «Onisifor Ghibu», «Transilvania» ș.a.

Nume, la filiala «I. Mangher». În cadrul acestui program se alcătuiesc calendarele datelor memorabile. El mai cuprinde lecții, sumare bibliografice consacrate științei, culturii și artei poporului evreu.

Carte, istorie, spiritualitate – un periplu în timp la filiala «Alba-Iulia», realizat pe repere istorice. De notat că realizatorii acestui program practică în mod frecvent și deplasări în licee și școli.

• Achiziția de carte este determinată în special de mărimea bugetului alocat...

Ca formă tradițională de promovare a literaturii naționale și universale, s-au impus cenaclurile din cadrul filialelor Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu»: Mihai Eminescu, Iulia Hasdeu, la filiala «Onisifor Ghibu»; Perpetuum la filiala «Transilvania»; 2000 și Mugurel, la filiala «Ovidius»; Poesis, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». Această nouă direcție de activitate a Departamentului Relații cu Publicul a găzduit mai multe lansări de carte și întâlniri memorabile cu scriitorii: Ion Hadârcă, Ion Vieru, Maria Tonu ș.a. A fost omagiat, de asemenea, regretatul lingvist Eugen Coșeriu, savant de talie mondială.

Achiziția de carte este determinată în special de mărimea bugetului alocat, dar și de alți factori: numărul de cărți publicate în limbile locale și la editurile locale, interesele utilizatorilor, gradul de utilizare a serviciilor de bibliotecă; diversitatea multiculturală și lingvistică a utilizatorilor; nevoile speciale ale persoanelor cu handicap, de vîrsta a treia etc.

Domeniul prioritar îl constituie beletristica – circa 50%. După criteriul lingvistic, circa 80% din achiziția de carte sunt în limba română, 14,1% în limba rusă.

Edițiile periodice sunt reprezentate de 489 titluri, dintre care 185 în limba română.

Prioritatea numărul unu pentru Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» este automatizarea proceselor de bibliotecă, pentru facilitarea accesului la informație al chișinăuienilor și pentru dezvoltarea Paginii Web www.hasdeu.md. Aceasta include: extinderea e-conținuturilor- comunicate de presă, e-bibliografii, comunicările din cadrul activităților culturale și științifice organizate de Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu», materiale pro-moționale, publicații noi; servicii noi.

Efortul pentru îmbunătățirea Web-ului, calitatea și eficiența Paginii au fost apreciate cu locul I în cadrul concursului «WEB Top 2002», organizat de Fundația Soros. Numai pe parcursul anului 2002 au fost efectuate 46 341 de vizite virtuale ale PW.

Unul din obiectivele principale ale planului de dezvoltare a Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» este crearea infrastructurii unei rețele unice – rețeaua Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». Aceasta se realizează încet, dar sigur, cu sprijinul financiar al Primăriei. Afirm cu certitudine că Primăria municipiului este unica în Republica Moldova care finanțează procesul de automatizare a lucrului în biblioteci. În 2003 ni s-a aprobat un deviz de 200 000 lei pentru dezvoltarea rețelei metropolitane, menținerea și îmbunătățirea ei.

Catalogul electronic al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» conține 43 528 de descrieri. Faptul că chișinăuiianul este familiarizat cu noile tehnologii este demonstrat de catalogul on-line al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu», care în 2002 a fost accesat de 29 246 de ori.

Centrul de Informare și Documentare «Chișinău» continuă dezvoltarea bazelor de date comunitare. Compartimentul *Informații Comunitare* este pla-

sat pe Pagina Web, care conține link-uri la resursele informaționale comunitare din Internet.

Filialele Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» («Transilvania», «Albă-lulia», «Onisifor Ghibu», «Maramureș»), conform strategiei de dezvoltare a catalogului electronic, alcătuiesc baze de date locale. Biblioteca «I. Manger» continuă completarea bazelor de date OLGA – catalogul electronic al literaturii în limbi moderne; ARTI – fișierul electronic al articolelor din publicații evreiești; IUDAIKA – catalog virtual; FOND – catalogul electronic al colecției bibliotecii; KRED – catalogul electronic de carte rară; AUDI – documente audio-video; ISRL – ediții periodice intrate în colecție.

În ultimii ani a crescut numărul de adresări la resursele informaționale Internet. Utilizatorii preferă să caute informații la subiectele necesare în «rețeaua globală», consultă catalogul electronic al bibliotecii și sistemul de referință. Cel mai des este solicitată, ca și în anii precedenți, legislația. Baza de date EBSCO este utilizată când solicitantul are nevoie de o informație mai amplă despre problema studiată. O altă sursă importantă de informații sunt bibliografiile elaborate de CID și aflate în fondul lui de referință.

Servicii electronice de referință inedite oferă Biblioteca Publică de Drept (www.pll.md). Întreabă bibliotecarul sau întreabă un bibliotecar (numit sugestiv în cadrul Bibliotecii Publice de Drept (B.P.D.) (întreab@bibliotecarul) este un serviciu informațional inovator în lumea bibliotecară din Republica Moldova. Oferit direct prin intermediul Paginii Web, oricine poate avea posibilitatea de a consulta interactiv bibliotecarii de referință ai Bibliotecii Publice de Drept, pentru a obține informații bibliografice și factologice utile din domeniul jurisprudenței. Acest serviciu are ca scop ghidarea și orientarea utilizatorului în găsirea informației prin indicarea celor mai bune resurse informaționale și documentare cu caracter juridic. Răspunsurile cuprind informații sumare bibliografice și factologice oferite de către bibliotecarul de referință prin consultarea resurselor electronice via Internet, precum și a colecției și a bazelor de date locale ale Bibliotecii Publice de Drept.

Esența activității de marketing a Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» este identificarea necesităților de informare ale utilizatorului, anticiparea lor, prestarea serviciilor culturale și informaționale de înaltă calitate și armonizarea lor cu preferințele și interesele consumatorului, utilizând cele mai relevante metode în cercetarea pieței culturale chișinăuiene – sondaje sociologice, sondaje de opinie, interviuri.

82% dintre subiecți consideră satisfăcătoare activitatea bibliotecii, serviciile oferite de aceasta și programul de lucru, sugerând unele oportunități: mai multe documente electronice și mijloace de utilizare a lor; acces la Internet.

Rezultatele cercetărilor de marketing ne permit să identificăm cu exactitate locul bibliotecii în viața multiculturală a colectivității.

Există două tipuri ale formei electronice de feed-back, care este plasată pe Pagina Web a bibliotecii și prin care se realizează o comunicare virtuală între utilizator și bibliotecă:

• Competența, vocația profesională, responsabilitatea bibliotecarilor au fost și sunt factorii catalizatori...

• *Cartea de vizită a Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu»*. Utilizatorul are posibilitatea să scrie un mesaj cu privire la activitatea bibliotecii și să aprecieze site-ul nostru după diferite criterii: design, conținut, ortografie.

• *FAQ. Cel mai des întâlnite întrebări*. Întrebările utilizatorilor reprezintă un element strategic pentru activitatea instituției noastre.

Feed-back-ul constituie o resursă importantă în activitatea bibliotecii noastre. Fiecare caută o confirmare a ceea ce face și această căutare are la bază câteva repere: corectarea erorilor – obținerea informațiilor despre cantitatea și calitatea propriei performanțe; necesitatea autoevaluării – evaluarea subiectivă în raport cu alte persoane.

Competența, vocația profesională, responsabilitatea bibliotecarilor au fost și sunt factorii catalizatori pentru menținerea bunei imagini a bibliotecii. Pe lângă metodele tradiționale de promovare – elaborarea de pliante, ghiduri, semne de carte, afișe, panouri – biblioteca organizează pentru adulți, copii, persoane dezavantajate mai multe concursuri cu premii, devenind un adevărat spațiu al comunicării, al contactelor și al afirmării: «Ex-libris»; «Semn de carte»; «Cel mai bun material în mass-media despre Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»»; «Ascultă-mă și pe mine» (concurs literar pentru persoanele cu handicap).

Tindem spre un sistem de marketing care ar aborda o diversitate de tehnici și metode de cercetare, de intervenții pentru eficientizarea schimbului de informații, începând de la conceperea serviciilor și produselor până la difuzarea lor vizând: fluxul informațional, comunicarea, tehnici de analiză, diagnosticul și prognoza cererii, determinarea obiectivelor și a bugetului aferent, publicitatea, propunând în același timp soluții pragmatice de ameliorare.

Prezența Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» în relatările mass-media denotă recunoașterea activității bibliotecii noastre din partea comunității (anual apar circa 250–300 de articole), imaginea fiind esențială în creșterea credibilității Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» în comunitate.

Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» tinde spre excelență. Acest dezerat ne impune să aplicăm și să promovăm o politică a calității care se bazează pe următoarele atribute: promptitudine, corectitudine și competență – la acordarea de servicii, încredere, amabilitatea și respectul constituind fundamentul relațiilor dintre noi și utilizatorii noștri. Valoarea «prin experiență și eficiență la nivel de excelență» o apreciază utilizatorii. Experți independenți din Uniunea Europeană au apreciat calitatea activității noastre: Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» și directorului ei general i-a fost conferită distincția internațională *Clasa europeană a calității* în nominalizările *Managerul secolului XXI și Instituția secolului XXI* în cadrul proiectului UE-XXI.

Activitatea noastră a fost apreciată de guvern, prin conferirea Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» a titlului de Instituție de o semnificație deosebită pentru societate și mărirea salariului bibliotecarilor cu 40%.

Potențialul nostru profesional îl pot caracteriza prin următoarele califica-

tive: flexibil, competitiv, competent. Anul 1995 a fost ultimul an când s-a redus personalul Bibliotecii Municipale.

Numărul personalului s-a mărit de la 314 în 1995 la 449,5 în 2002.

Afară de aceasta, trei angajați ai Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» sunt lectori la U.S.M., susținând cursurile *Activitatea informațională și documentară a bibliotecii publice*, *Servicii pentru persoane dezavantajate*, *Managementul proiectelor*, *Resurse informaționale digitale*.

La Școala Bibliotecii Municipale, formatorii noștri susțin seminarele: *Incluziune socială – esența bibliotecii publice*, *Cultura instituțională*, *Managementul proiectelor*, *Indicatori de performanță*, *Servicii informaționale pentru grupuri speciale de utilizatori*, *Web design*.

Principiile de care ne conducem în activitatea cu personalul se bazează pe aprecierea creativității, competenței, curajului, integrității bibliotecarilor noștri. Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» aplică sistemul de management motivațional. A motiva înseamnă, pentru Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu», a stimula și a da sens unei activități, a depăși obstacolele ce stau în fața creativității, precum și formarea unui climat care să faciliteze obiectivele colective și personale.

Misiunea și setul de valori ale Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» au impus formarea continuă ca una dintre condițiile de bază pentru asigurarea calității. Realizarea obiectivelor de natură strategică ale Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu» nu poate fi concepută astăzi în afara formării continue, care are o contribuție importantă în dezvoltarea umană și socială în cadrul rețelei Bibliotecii Municipale.

Susținem dezvoltarea profesională și tindem, prin aceasta, să contribuim la creșterea performanțelor angajaților, la adaptarea acestora la schimbările structurale, sociale și tehnologice, perfecționarea capacității de rezolvare a problemelor; executarea unor activități specifice; rezolvarea unor sarcini noi; îmbunătățirea capacității de comunicare; pregătirea către noi reforme.

În cadrul jubileului său de 125 de ani, Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» a realizat un program de instruire profesională eficient, la care au participat bibliotecari din republică și de peste hotarele ei, culminând cu Conferința internațională, *Dimensiunea socială a bibliotecii în Societatea Informației*. A fost un eveniment biblioteconomie deosebit, la care s-au discutat subiectele: imaginea bibliotecii, activitatea Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» în viziunea de marketing, servicii de informare ale comunității, informația legislativă și promovarea drepturilor omului, evaluarea angajaților sub aspectul motivării muncii, instruirea continuă, evaluarea activității, raportul bibliotecă publică-comunitate, mitul cărții.

Raportul «Agenda europeană pentru servicii moderne în bibliotecile publice» (Ian Pigott, Comisia Europeană) a reliefat punctele prioritare ale rolului bibliotecii într-o e-societate.

Lucrul în echipă asigură echilibrul între diverse stiluri și preferințe, manifestate de bibliotecarii noștri, și unirea acestora într-un efort comun de re-

alizare a obiectivelor Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». De altfel, ideea de profesionalitate este convergentă nu numai cu o bună pregătire, ci și cu responsabilitatea individuală a perfecționării, cu competența și performanța, gândirea dinamică și asumarea unor decizii dificile. Calitățile acestea le au Ludmila Pânzaru, Tatiana Fiodoruc, Zinaida Pahomi, Genoveva Scobioală, Tatiana Coșeri, Ana Boțmanov, Parascovia Onciu, Elena Vulpe, Elena Butucel, Claudia Șatravca, Elena Roșca, Elena Dabija, Valentina Tofaniuc, Ecaterina Nedzelschi, Angela Olărescu, Alexandru Frișcu etc.

Parteneriatele constituie succesul instituției noastre.

Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» a coordonat activitatea cu centrele biblioteconomice ca membri ai grupurilor de lucru: Comitetul Tehnic nr. 1 Biblioteconomie. Informare. Documentare, Consorțiul EBSCO, Consorțiul TINLIB.

Până în luna mai 2002, biblioteca a prezidat Comitetul Tehnic nr. 1, care a coordonat activitatea de standardizare în biblioteconomie, informare și documentare din țară.

La nivel internațional, relațiile s-au extins prin proiectul PULMANXT.

Un moment important și semnificativ a fost lansarea ideii de a crea Consorțiul Centrelor de Resurse Juridice și a Specialiștilor în Informare de Drept din Europa Centrală, de Sud-Est și Asia, care are ca scop partajarea resurselor informaționale de drept (carte, baze de date, ediții periodice) între membrii consorțiului și a sprijini și dezvolta instruirea specialiștilor în informare din domeniul dreptului. Ca administrator, pentru perioada 2002–2004, a fost aleasă Biblioteca Publică de Drept din Chișinău. Astfel, Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» din Chișinău i-a revenit frumoasa și responsabilă misiune de a înregistra și administra acest consorțiu european.

Filialele românești și filialele pentru minorități naționale au avut șansa să comunice și să efectueze vizite de documentare în bibliotecile județene din Cluj, Târgu-Mureș, Alba-Iulia, Constanța, București, în bibliotecile din Turcia, Bulgaria, Ucraina, Israel.

Până în 1996, Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» i se stabilea nivelul cel mai scăzut posibil desprrijin financiar. În anul 1995, bugetul Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» constituia 1.022.500 lei. Din 1996, bugetul a crescut constant, ajungând, în 2002, la 7 044 500 lei.

ACTIVITATEA BM SE CONFIGUREAZĂ CA INDISPENSABILĂ CHIȘINĂUIENILOR

Activitatea BM trebuie estimată nu doar și nu atât ca rezultată a rolului și funcțiilor, scopurilor sale ci, mai ales, ca o consecință a dimensiunii ei sociale, educaționale, culturale, care, pe parcursul anului 2004, s-a configurat ca indispensabilă vieții chișinăuienilor de orice vârstă, pregătire și apartenență etnică: 2 895 de preșcolari, 152 875 elevi, 87 282 studenți, 79

345 adulți de diferite profesii; 10 729 șomeri, 8 568 persoane înaintate în vârstă, 2 132 persoane cu dizabilități, 2 432 persoane private de libertate; 91 858 de alte etnii.

Valorile BM, care coincid cu valorile societății democratice – libertate, egalitate, prosperitate – reprezintă, protejează și promovează aspirațiile chișinăuienilor. Acesta ar fi argumentul celor peste 73% de chișinăuieni de a opta pentru carnet de cititor la BM. Dar și efortul constant al BM de promovare a primatului utilizatorilor în politicile sale și cultura pluralistă întemeiată pe deschidere și comunicare, pe consens și diversitate, pe schimbare în relația cu utilizatorii.

Având suportul informațional și uman adecvat, BM și-a profilat demersul în forma unei game întregi de programe, servicii, activități, evenimente, proiecte de solidaritate comunitară.

Alături de instituțiile educaționale BM și filialele ei au oferit programe cognitive și condiții atractive de studiu elevilor și studenților, au pus la dispoziția adulților autodidacți resurse pentru dobândirea abilităților necesare pentru a deveni competitivi, resurse pentru lecturi și dezvoltare. Efortul colectiv de a readuce lectura printre adulți s-a concretizat în campania «Chișinăul citește o carte». Revirimentul interesului față de lectura adulților îl demonstrează și înscrierea problematicei pe agenda conferinței anuale a BM «Lectura adulților: servicii, programe», care a evidențiat preferințele de lectură ale adulților, concordanța lor cu serviciile prestate, a identificat problemele legate de oferta informațională, culturală a BM pentru adulți.

Zona de atractivitate și disponibilitate s-a extins și pentru alte categorii – persoane cu dizabilități, persoane înaintate în vârstă, care anterior erau mai puține; preșcolari, care nu erau considerați grup-țintă.

Inițiativele inclusive au evoluat de la pledoarie în favoarea persoanelor dezavantajate la acțiuni cu impact social sporit. Biblioteca a susținut campania socio-culturală «Toți oamenii sunt liberi și egali în drepturi și demnități» prin diverse activități și evenimente, culminând cu Conferința națională științifico-practică «Tinerii cu dizabilități într-o societate tolerantă și deschisă», la care s-au dezbătut probleme arzătoare de integrare și proiectele educaționale pentru ei. Filialele au oferit servicii care deja au dobândit validitate practică, dar au și implementat noi proiecte: «Cartea și biblioteca în integrarea spirituală a copiilor cu handicap» (filiala «I. Mangher», cu suportul Fundației Soros), «Biblioteca în ospetie cu prieteni» (filiala «Alba-Iulia»). Rezultatul acestor activități îl formează cele 23.861 de persoane dezavantajate pentru care BM este locul care îi unește, dar și dialogul modern, cu efecte polivalente, susținut cu comunitatea: ONG-uri, instituții guvernamentale, culturale, mass-media.

BM a fost pe parcursul anului 2004 un for democratic susținând coeziunea socială prin promovarea pluralismului instituțional, de opinie și acțiune. Impulsionând participarea democratică, BM s-a implicat în susținerea multor inițiative locale prin activități specifice: conferințe, mese rotunde,

• Efortul colectiv de a readuce lectura printre adulți s-a concretizat în campania «Chișinăul citește o carte...»

dezbateri, expuneri, expoziții, simpozioane – «Copiii sunt omenirea care începe», «Salvând bătrânii, construim viitorul», «În pas cu Europa: cooperare și integrare», «Armonii și interferențe europene», sărbătoarea comunității «Hramul Chișinăului», Anul Ștefan cel Mare și Sfânt...

BM a identificat Anul Ștefan cel Mare și Sfânt ca obiectiv prioritar al anului 2004, lansând un program de omagiere în care a fost implicată fiecare filială, fiecare structură, fiecare bibliotecar, fiind inclus și ca un criteriu de evaluare a anului. Răspunsul filialelor la prioritatea anului s-a concretizat în 365 (nici o zi fără Ștefan cel Mare!) de activități și lucrări (simpozioane, conferințe, concursuri, mese rotunde, lansări de carte, vernisaje, expoziții, bibliografii), conferirea numelui «Ștefan cel Mare și Sfânt» unei biblioteci din cartierul Botanica.

Chișinăul solicită implicarea BM în contextual comunitar și angajarea în demersul democratic al comunității prin asigurarea procesului informațional, educațional, de socializare cu resurse, programe, servicii de calitate. BM a răspuns la această solicitare cu o colecție de peste 1 milion de volume, cu fonduri specializate în drept, artă, Eminescu, în limbile germană, ebraică, ucraineană, bulgară, găgăuză, rusă și alte limbi moderne, cu 364 de bibliotecari bine instruiți, cu Serviciul Informații Comunitare, cu Centrul de Informare și Documentare «Chișinău» etc. Acestea, în comunicarea cu chișinăuienii, s-au materializat în 323 397 de utilizatori activi, 3 623 667 de vizite, 9 465 771 împrumuturi, 333 908 accesări virtuale, 3 930 de programe, activități, evenimente. Proiectul METRO, conceput ca o imperativitate de a răspunde aspirațiilor chișinăuienilor, exigențelor Societății Informației, deși se află la faza incipientă, oferă noi modalități de stocare, regăsire, livrare a informației, dar și imprimă noi parametri procesului informațional – servicii web, servicii de referințe virtuale, elaborare e-conținuturi, expoziții virtuale... METRO a cerut și sistematizarea, optimizarea sistemului de statistică, proces la care au muncit toate departamentele și filialele BM «B. P. Hasdeu».

Proiectul de reorganizare structurală, prefigurat într-un model logic de interrelații ierarhice, funcționează în regim de reciprocitate și complementaritate, asigură suficientă libertate părților sale componente. Relaționat în baza principiului de reciprocitate, modelul structural este orientat spre valorificarea potențialului intern în determinarea locului și rolului în comunitate, în realizarea obiectivelor comune.

Aceeași orientare și același scop are noul sistem de evaluare «BONUS», elaborat în anul de referință. Au fost revizuite și celelalte forme de evaluare.

Bazat pe o viziune integratoare și pe practici multiaspectuale, demersul nostru în 2004 a contribuit substanțial la edificarea durabilă și eficientă a instituției noastre.

Instruire

TENDINȚE DE INSTRUIRE, ABILITĂȚI NECESARE BIBLIOTECARILOR DE MÂINE. COMENTARII LA SFÂRȘIT DE AN 2004

În ultimii ani, bibliotecile au înregistrat schimbări și practici pozitive în organizarea, furnizarea serviciilor informaționale. Următorii ani promit bibliotecilor, să furnizeze în continuare, oportunități pentru schimbări personalului bibliotecilor. Pe linia întâi de catalizare a schimbării rămâne tehnologia. Disponibilizarea resurselor prin Internet, indiferent dacă au fost create de biblioteci sau cumpărate în diferite feluri (cumpărare/licență, cooperare/partajare ș.a.) au implicații ce solicită bibliotecilor probleme de genul *ce fel de personal se cere, ce instruire necesită, ce servicii vor fi furnizate și cum aceste servicii vor fi distribuite*.

Alături de tehnologia informațională sunt și alte probleme ce amplifică schimbarea și anume: schimbările demografice, schimbarea modelelor de activitate practicate cât și agenda politică națională și locală.

Bibliotecile trebuie să se asigure că pot face față acestor probleme și în primul rând să se asigure că au personalul cu abilitățile necesare. Pentru aceasta trebuie să dezvolte și să susțină atât o politică clară de recrutare, dezvoltare și instruire, utilizând resursele interne, cât și a surselor și consultanților-specialiști externi.

Populația Republicii Moldova îmbătrânește, îmbătrânește și personalul bibliotecar. Vârsta medie a bibliotecarului în RM este 46 de ani (datele sondajului ABRM, 2003). Între biblioteci se atestă o competiție pentru recrutarea tinerilor. Câștigă, bineînțeles, bibliotecile (de regulă, universitare) care oferă și asigură candidaților la posturi condiții adecvate de muncă, salarii și condiții de muncă comparabile cu alte sectoare care solicită abilități similare.

Aceasta însă, nu-i de ajuns pentru a recruta tineri specialiști. Pe tineri îi interesează *perspectiva atractivă a carierei*.

Imaginea și percepția din afară a profesiei, influențează angajații bibliotecilor și candidaților la posturi de bibliotecar. De aceea este nevoie ca bibliotecile să marketeze calitățile pozitive ale angajaților din domeniu, abilitățile cerute dar mai ales perspectiva carierei. Bibliotecile noastre, deși, afirmă ele, se preocupă de acest aspect și au structuri flexibile, nu oferă, de facto, posibilitate de creștere ierarhică, nu oferă perspective de carieră noului angajat.

Tinerii mai vor *paterne de muncă mai flexibile decât cele încorsetate în structuri rigide, cadru legal depășit*. Bibliotecile încearcă să acomodeze și

• O problemă a domeniului este că nu avem o birjă a muncii...

utilizeze (dar ar trebui mai pe larg) – încadrare part-time, posturi partajate, contracte temporare, atragerea și utilizarea liber profesioniștilor.

O problemă a domeniului este că nu avem o birjă a muncii. Nu se practică publicitatea în revistele și buletinele de specialitate, care în lume, este una din căile obișnuite de recrutare a personalului bibliotecar. Bibliotecile noastre nu practică o formă eficientă în ultimul timp în comunitatea mondială bibliotecară, angajarea prin web sau prin practicarea listelor e-mail direcționate pe profesii și posturi specifice. O altă modalitate de recrutarea a noilor angajați, pe care o putem utiliza cu succes, este prin intermediul Centrelor de Instruire, adică a ȘBM.

Anume acești factori enumerați afectează spectru și tipul de abilități necesare, solicitate de biblioteci. Liniile Directoare C@LIMERA identifică, patru, cei mai importanți factori:

- ◆ Tehnologiile – care se schimbă foarte rapid și solicită perfecționare continuă;
- ◆ Așteptările utilizatorilor – care revendică servicii de calitate, tot atât de diverse ca cele generate și susținute de sectorul comercial;
- ◆ Agenda politică – care include incluziunea socială, identitatea și diversitatea culturală, coeziune comunitară, învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltare economică;
- ◆ Schimbarea paternelor de muncă – care presupune că oamenii își schimbă munca, postul mai des decât o dată pe parcursul vieții, solicită perfecționare și achiziții de noi deprinderi.

Factorii identificați cer deprinderi/abilități tehnice, pedagogice, «politice», de marketing și promovare, financiare, juridice, de specialitate, de management al proiectului, de conducere, alte abilități.

Abilități tehnice

Personalul, oricărei biblioteci, trebuie, la nivelul de bază, să poată utiliza orice instrumentar sau echipament util și disponibil pentru utilizatori – calculator, fax, xerox, audio/video. Abilități mai avansate sunt la fel la mare căutare cum ar fi expert în căutarea informației, sunt ceruți specialiști care pot crea, întreține web, produce obiecte video și digitale, specialiști care înțeleg procesul de digitizare și care știu să stocheze, recupereze și manipuleze resursele digitale. Să nu fie cu supărare, dar o spun – bibliotecarii, astăzi nu posedă nici jumătate din aceste abilități.

Problema cea mai gravă, în RM, este diferența mare dintre abilitățile bibliotecarilor din bibliotecile mari și mici, dintre bibliotecile din spațiul urban și cele din spațiul rural, dintre cele din bibliotecile universitare și cele din colegii și școlare. Problemă majoră, astăzi, când toate aceste tipuri de biblioteci sunt implicate în realizarea strategiei e-biblioteci și SIBIMOL.

Abilități de interacțiune umană

Utilizatorii tind să devină tot mai solicitabili. Ei așteaptă servicii imediate, disponibile oriunde și oricând ei doresc. Aceasta conduce la mai multe

servicii difuzate electronic, la puncte de servire deschise noaptea, în zilele de odihnă, în vacanțe. De aceea este nevoie de personal flexibil cu bune abilități de servire.

Abilități pedagogice

Conceptul învățare pe tot parcursul vieții va schimba rolul personalului de bibliotecă. La nivelul de bază bibliotecarii trebuie să poată învăța utilizatorii cum să utilizeze calculatoarele. Ei trebuie să învețe oamenii prin metode diferite - unu la unu, în grupuri, în biblioteci și centre comunitare. Subiectele nu vor fi doar referitoare la tehnologia de comunicare și informare, dar și specializate, la cererea indivizilor și organizațiilor. Abilitățile pedagogice sunt necesare și pentru a învăța pe alți angajați. Să ne amintim că a informa este sinonim cu a preda.

Abilități politice

Personalul de bibliotecă trebuie să fie conștient ca să susțină scopuri și obiective naționale și locale, conștient că în activitatea sa va trebui să colaboreze și muncească împreună cu multe structuri locale și naționale, societatea civilă, agenții comunitare, organizații educaționale, să colecteze statistici, indicatori, utilizeze date, să negocieze, să susțină parteneriate alături de abilitățile de lobbying, necesare pentru lucrul în comun cu alte sectoare.

Abilități de marketing și promovare

Bibliotecile nu pot sta și aștepta ca utilizatorii să le caute. Aceste instituții trebuie să-și promoveze serviciile într-o lume cu mulți concurenți care se luptă pentru timpul și atenția oamenilor. Aceasta implică cercetări de marketing și activitate extramuros. Bibliotecarii vizitează școli, instituții, apar la TV/Radio, festivaluri, iarmaroace, târguri, cluburi, organizează evenimente, lucrează cu grupuri speciale. Ei pot utiliza web-urile lor pentru a promova și încuraja interesul comunitar asupra serviciilor sale. Exemplele bibliotecilor universitare și BM «B.P.Hasdeu» sunt foarte grăitoare în acest sens, dar sunt prea puține bibliotecile care practică activitatea de marketing în scopul îmbunătățirii serviciilor, diversificării lor, evaluării activității.

Aproape nu există practici de promovare a contribuției bibliotecilor la agenda incluziunii sociale, la realizarea conceptului învățarea pe viață (una din contribuțiile prioritare de viitor pentru biblioteci).

Abilități financiare

Cultura societăților se schimbă spre cultura de mezzat, a cererii, a ofertei, a licitației, deci, sunt necesare abilitățile pentru a pregăti și susține această schimbare de accent. Deplasarea accentului va fi de succes dacă va fi susținută printr-o schemă-rețea de colaborare și parteneriat. La fel va fi nevoie ca bibliotecarii să obțină venituri adiționale bugetului prin vânzare și furnizare de bunuri, cât și de abilități de administrare a bugetelor. Bibliotecile noastre s-au învățat să liciteze, și câte ceva din altceva... Dar nu-i de ajuns ca doar managerii bibliotecilor să dobândească aceste deprinderi și să le practice. Doar când toți bibliotecarii vor căpăta aceste abilități, le vor

• Să ne amintim că a informa este sinonim cu a preda...

practica, această activitate va deveni parte a culturii instituționale, va aduce beneficii bibliotecilor.

Abilități profesionale speciale

Domeniul abilităților specific profesionale, bineînțeles că rămân importante, dar schimbate și aprofundate, ca abilități de conservare, informare, metadata și terminologice, bibliografice. În era digitală multe din ele vor fi utilizate în alt cadru, poziții, mediu, decor.

Abilități de management al proiectelor

Aceste abilități țin de îmbunătățirea și dezvoltarea ariilor ca digitizarea, servirea grupurilor speciale, furnizarea serviciilor electronice. Abilitățile managementului proiectului include deprinderi indispensabile activității actuale ale bibliotecilor ca:

managementul resurselor umane, managementul comunicării, managementul negocierii, planificare, managementul contractelor, rezolvarea problemelor, gândire creativă, leadership. (În RM lipsește¹)

Alte abilități precum comunicare, administrare, statistice, de cercetare și de management al timpului sunt importante, sunt extrem de necesare rolurilor noi ale bibliotecilor în era digitală, dar rămân neacoperite de programele de instruire .

Procesul de la Bologna a demarat un proces de reformare majoră a învățământului superior în Europa (intenția de aderare a RM este luna mai, 2005) complementat cu cerințele dictate de Societatea Informației, de era digitală va genera schimbări care trebuie luate în considerație și cursurile din cadrul ciclurilor de instruire inițială trebuie orientate spre obținerea abilităților enumerate mai sus.

Pentru bibliotecarii practici aceste abilități vor fi obținute în cadrul Instruirii Profesionale Continue (IPC). Se estimează că peste 10 ani 80% din abilitățile oamenilor vor fi depășite. De aceea, IPC poate avea mai multe forme:

- ◆ Umarea un curs special
- ◆ Cursuri scurte, seminare, ateliere organizate de organizații profesionale ca ABRM (precum ȘBM), Centre de Instruire, Biblioteci
- ◆ Instruire la locul de muncă prin intermediul unui formator
- ◆ Mentoring-ul la locul de muncă sau în altă instituție
- ◆ Utilizarea meditatorilor
- ◆ Învățare prin muncă (Working by doing)
- ◆ Rotarea posturilor
- ◆ Studirea prin corespondență la universitate ș.a.

Experiența noastră demonstrează că toate aceste forme de instruire se practică în cadrul ȘBM, în cadrul bibliotecilor universitare și publice. Subiectele sunt diverse dar focusate pe tehnologii și abilităților pedagogice , financiare nu li acordă prioritate.

¹Părerea mea (L. K.).

Dar, nu toate bibliotecile consideră instruirea prioritară. Argumentele pe care se sprijină managerii bibliotecilor care nu dau prioritate instruirii profesionale continue sunt: lipsa timpului, lipsa banilor, dar în cele mai multe cazuri, cultura instituțională, care nu încurajează instruirea.

Multe abilități necesare bibliotecarilor sunt transferabile – așa ca abilitățile de comunicare, munca în echipă, administrare, marketing, managementul proiectului, managementul cunoștințelor, pedagogice și ICT, sunt solicitate și în afara domeniului informațional. Abilitățile transferabile măresc aria de recrutare a tinerilor, noilor angajați, utilizând și paraprofesionalii, liberprofesioniștii. Dar sunt și un pericol. Obținând aceste abilități în cadrul programelor de instruire, bibliotecarii pot pleca în alte domenii, pentru că sunt abilități competitive.

Bibliotecile, se specifică în LD C@LIMERA, activează și evoluează într-un mediu foarte competitiv. Inovațiile în sistemul bibliotecar vin din afara acestei industrii. Ca să evolueze în continuare, consemnează LD, (iar pentru multe biblioteci din RM să supaviețuiească ¹⁾ bibliotecile trebuie să:

- elaboreze servicii care vor face față și vor depăși așteptările publicului;
- poziționeze, comercializeze, promoveze aceste servicii în corespundere cu necesitățile comunității, utilizatorilor potențiali;
- livreze aceste servicii într-un mod inteligent și flexibil;
- maximizeze rezultatele eforturilor.

Nu cred că vom reuși realizarea acestor deziderate/obiective fără abilitățile amintite la început. Nu vom reuși fără a concepe instruirea ca prioritate a progresului nostru.

Tribul Dakota spune că atunci când ești pe un cal mort, cea mai bună strategie este să te dai jos de pe el. Desigur, sunt și alte strategii:

- să schimbi animalul;
- să convoci un comitet, o comisie care ar studia decesul calului;
- poți să faci și o analiză de benchmarking asupra altor biblioteci, care călăresc cai morți;
- poți să declari că este mult mai ieftin să hrănești un cal mort (și este adevărat);
- poți înhăma mai mulți cai morți împreună.

Dar după ce ați încercat toate aceste lucruri, la sfârșit oricum o să trebuiască să vă dați jos.

Bibliotecarii din RM au o sarcină foarte grea. Ei trebuie să se ne instruiască pentru a-și rezolva problemele de astăzi, foarte grele. Ei trebuie să obțină abilități pentru rezolvarea problemelor de mâine. Fără abilitatea psihologică de a controla schimbarea (abilitate dobândită mai mult în cadrul trainingurilor) vor rezolva sarcinile de mâine cu conceptele de ieri, spuneam

¹Părerea mea (L. K.).

cu referire la bibliotecarii universitari, dar este valabil pentru orice tip de bibliotecari din RM.

Comentariile s-au bazat pe:

1. The Bologna Declaration

www.coe.int/T/E/BolognaProces/BolognaDeclaration.asp.

2. Exploitation and development of the job potential in the cultural sector in the age of digitalisation

www.europa.eu.int/culture

3. Lifelong Learning Skills Sector Council

www.ssda.org.uk/

4. Staffing. Calimera Guidelines.

www.calimera.org

BIBLIOTECARUL UNIVERSITAR ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN SPAȚIUL EDUCAȚIONAL EUROPEAN. PROVOCĂRI ȘI COMPETENȚE

Sistemul învățământului superior din RM a moștenit și clădește în continuare pe principiile de bază ale sistemului de învățământ sovietic. Aceasta se referă la structura instituțiilor de învățământ, managementul, organizarea procesului de studiu, curricula, metodele de evaluare și promovare a studenților, selectarea și promovarea cadrelor didactice. Unele din aceste principii au fost modificate, poate îmbunătățite, altele adaptate la realitatea noastră, dar majoritatea rămân în continuare frâne în procesul de reformare și raliere la sistemul european educațional.

Impedimentele de bază sunt – centralizarea excesivă, lipsa unor conexiuni viabile cu piața muncii, limitarea autonomiei universitare și a libertăților academice, mobilitatea redusă a studenților și a cadrelor didactice, indisponibilitatea resurselor informaționale... Se depun însă eforturi susținute în scopul modernizării învățământului universitar, proces la care aderă mai întâi de toate bibliotecile universitare. În multe cazuri ele fiind și catalizatorul și provocatorul acestui proces organizând în acest scop un șir de seminare, mese rotunde, conferințe, elaborând proiecte, vizitând centre universitare europene, promovând politicile educaționale moderne, astfel pregătindu-se pentru demararea unor reforme de esență în domeniul învățământului universitar.

Reformele vor fi generate și de aderarea RM (intenție declarată oficial în 2003) la Procesul de la Bologna, care cere reforme sistemice, cu caracter global, schimbarea paradigmei și a logicii organizării învățământului universitar, susținute de niște politici publice coerente ce ar viza principiile de bază, enumerate la început, ale învățământului universitar.

Bibliotecarul universitar, în acest context, trebuie să-și revadă strategiile

de dezvoltare din perspectiva aderării RM la Procesul de la Bologna.

În primul rând aceasta se referă la asigurarea calității în învățământul universitar. Abordarea calității nu identifică doar calitatea procesului de predare dar și calitatea suportului educațional pe care îl oferă biblioteca, dar și criteriile de evaluare a procesului de învățare. Bibliotecarul universitar nu-și atribuie însă primul și ultimul aspect nominalizat, deși ele vor influența dezvoltarea structurilor bibliotecare din cadrul instituțiilor universitare.

Dacă vorbim de calitate, în RM, legile conțin foarte puține stipulări asupra asigurării ei. *Legea cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ* se referă mai mult la procedurile de organizare a evaluării decât la evaluarea propriu-zisă, iar indicatorii după care se efectuează acreditarea se referă mai mult la condițiile în care se desfășoară procesul de instruire decât la calitatea instruirii. Or, aderarea la Procesul Bologna necesită intervenții energice în mai multe domenii și mai întâi de toate în planurile de studii, care imediat se vor răsfrânge asupra calității colecțiilor. În al doilea rând, schimbările vor viza procesul de predare-învățare și evaluare a cunoștințelor, care iarăși vor fi un proces destructurant pentru bibliotecile universitare.

În universitățile din RM sau păstrat și se utilizează modalitățile tradiționale de evaluare a cunoștințelor prin intermediul sesiunilor de examinare, a examenelor de licență și a susținerii tezei de licență. Sincronizarea criteriilor de evaluare cu standardele europene vor influența schimbarea temporală a fluxului de studenți și de materiale, care la rândul lor vor dicta schimbări de programe, ore de funcționare, număr de bibliotecari, spații.

Aderarea la Procesul Bologna impune elaborarea unor mecanisme de corelare a sistemului de învățământ cu necesitățile curente și de perspectivă ale economiei naționale. Cum vor influența aceste mecanisme asupra bibliotecilor universitare? Se pot trezi cu un balast de documente în urma reducerii numărului de specialități, a numărului de studenți, a numărului de ore...poate chiar a numărului de bibliotecari.

În acest context, de miriade schimbări, bibliotecarul universitar are următoarele obiective:

- Orientarea mentalității fondatorilor spre conștientizarea necesității bibliotecii universitare ca factor important în procesul integrării europene a învățământului.
- Sporirea competitivității bibliotecii în cadrul universitar și în afara lui.
- Implicarea directă a bibliotecarilor universitari în procesul de remodelare (reingineri) a structurii și a conținutului în scopul integrării acestora în spațiul european educațional comun.
- Consolidarea capacității umane din cadrul bibliotecii universitare prin implicarea directă în elaborarea și promovarea proiectelor de modernizare, perfecționarea cunoștințelor și abilităților manageriale.
- Consolidarea parteneriatului dintre universități în domeniul partajării resurselor, împrumut interbibliotecar, schimb de resurse create.

Pentru realizarea lor bibliotecarul universitar are nevoie de *competențe profesionale*, care acoperă cunoștințele referitoare la resursele informaționale, acces, tehnologie și management și abilitatea de a folosi aceste cunoștințe ca bază pentru furnizarea serviciilor informaționale de cea mai înaltă calitate. Ele se manifestă de regulă în patru arii majore: management informațional, resurse informaționale, servicii informaționale, tehnologii informaționale.

Competențele profesionale trebuie susținute de competențele personale, care, reprezintă un set de atitudini, deprinderi și valori care-i fac capabili pe bibliotecarii universitari să lucreze eficient și să contribuie pozitiv la dezvoltarea bibliotecii, profesiei, la satisfacerea utilizatorilor. *Competențele personale*, relevante, pentru a reuși în acest proces, cer bibliotecarului universitar să fie comunicator puternic, să poată demonstra valoarea-adăugată a contribuției lor, să posede capacitatea de a rămâne flexibili și pozitiv în orice împrejurare schimbătoare. Competențele profesionale sunt extrem de importante în realizarea succesului organizațional.

La *nivelul managementului instituțional* bibliotecarul universitar trebuie să poată alinia biblioteca la direcțiile strategice ale universității fondatoare și la grupurile utilizatorilor-cheie; aprecia și comunica valoarea bibliotecii, serviciilor informaționale, produselor și politicilor managementului practicat, utilizatorilor; transforma conceptele moderne în produse și servicii informaționale; stabili expectative de performanță clare legate de strategiile și prioritățile organizaționale ale universității; furniza oportunități de dezvoltare profesională pentru personal; calcula beneficiile investițiilor financiare în serviciile și produsele informaționale sau dezvolta alte contribuții măsurabile ale bibliotecii; demonstra clar valoarea adăugată a bibliotecii, ale utilizatorilor, fondatorilor prin comunicarea eficientă cu ei.

La *nivelul managementului resurselor informaționale* bibliotecarul universitar expertizează, identifică, selectează, evaluează, asigură și furnizează acces la resursele informaționale pertinente în orice media sau format. Deci, el trebuie să poată administra întreg ciclul vital al informației de la crearea la distrugerea ei, care, include organizarea, categorizarea, catalogarea, clasificarea, difuzarea; crearea și administrarea conținutului inter-rețea și extra-rețea, tezaurului etc.; demonstra cunoștințe de expert al conținutului și formatelor resurselor informaționale, incluzând abilitatea evaluării critice, selectarea și filtrarea lor; dezvolta politici informaționale pentru bibliotecă, privind resursele informaționale create intern și extern și să ofere consultații și ghidare în privința implementării acestor politici.

La *nivelul serviciilor informaționale* bibliotecarii universitari administrează întreg ciclul vieții serviciilor informaționale, de la faza de concept la design, dezvoltare, testare, marketing, furnizare. Bibliotecarii universitari supraveghează întregul proces concentrându-se pe anumite faze și aspecte, expertiza lor fiind neîndoieabilă în ceea ce privește furnizarea ofertelor, care-i fac pe studenți să utilizeze informația în procesele de studiu. Aici

bibliotecarul universitar trebuie să fie capabil să dezvolte și aplice metrici corespunzătoare pentru măsurarea continuă a calității și valorii ofertelor informaționale; acționeze corespunzător pentru a asigura relevanță fiecărui portofoliu de oferte; dezvolte și furnizeze pachete specifice de informație sau servicii anticipate pentru studenți așa ca, inteligența competitivă, business inteligența; caute oportunități de a lucra cu studenții în proiecte sau în mediul său operațional pentru a înțelege deplin procesele și comportamentele informaționale, eficiența utilizării serviciilor informaționale.

La nivelul tehnologiilor informaționale bibliotecarul universitar utilizează echipamente tehnologice curente și corespunzătoare pentru a pune la dispoziție cele mai bune servicii, furnizează cele mai relevante și accesibile resurse, dezvoltă și pun la dispoziție mijloace de instruire pentru a maximiza utilizarea informației de către studenți profitând de bibliotecă și mediile informaționale ale Societății Informației. Aici bibliotecarul universitar trebuie să poată să: stabilească, selecteze și aplice mijloacele informaționale pentru a oferi soluții noi de acces informațional și de distribuire/livrare/furnizare; asigure respectarea ultimelor politici, care au impact asupra intimității/confidenței, accesibilității, transferului și utilizării informației prin dezvoltările tehnologice; instrui studenții în folosirea mijloacelor informaționale și tehnologice printr-o varietate de modalități, de la antrenarea lor în găsirea informației dorite din Internet sau în bazele de date proprii, până la integrarea mijloacelor informaționale în procesul de lucru sau curriculum-ul lor.

Acestea sunt competențele bibliotecarului universitar ale sec. XXI. Ele își au rădăcinile lor în trecut, dar au perspectivă de viitor. Aceste competențe formează baza dezvoltării bibliotecii universitare în epoca informației. Aproprierea de utilizator și concentrarea pe conținut, cer în mod sporit cunoștințe avansate în tehnologii informaționale pentru a-și realiza potențialul de recuperare avansată a informației, de interpretare, sinteză, de dezvoltare a produselor și serviciilor virtuale la scară europeană, globală.

Având în vedere premisele schimbării, bibliotecarul universitar, trebuie să urmărească orientările majore și evenimentele din țară și lume care ar putea avea impact asupra instituției fondatoare și/sau bibliotecă, să ia în considerație impactele acestor orientări și în mod pro-activ să reconstituie biblioteca și serviciile informaționale. Un bibliotecar pro-activ caută permanent idei noi în interiorul și în afara domeniului de bibliotecă pentru anticiparea viitorului, «intuiește» implicațiile și creează oportunități noi pentru universitate și bibliotecă.

Alături de aceste schimbări provocate de orientările europene ale învățământului, bibliotecarul universitar trebuie să înțeleagă impactul mediului operațional educațional cu profesia, rolul prezent, necesar, expansiv și exact al bibliotecii în cadrul unei universități moderne. Pentru a trasa, defini, rolul bibliotecii universitare în contextul politicii informaționale universitare și a scopurilor academice bibliotecarul universitar are nevoie de standarde. În

• Bibliotecarul universitar este conștient că instruieste și dezvoltă pentru problemele generației viitoare...

contextul schimbărilor permanente, și cele de viitor, bibliotecarul universitar simte nevoia standardelor de evaluare a performanței pentru a optimiza performanța bibliotecii universitare versus misiunea universității pe care o servește. Așa cum astăzi în RM nu există standarde educaționale, bibliotecarul universitar trebuie să vegheze procesul de elaborare a acestora, să participe la acest proces. Standardele, regulamentele, liniile directoare sau ghidurile, existente în bibliotecile universitare, referitoare la diferite aspecte ale activității bibliotecarului universitar pot oferi o ghidare valoroasă în evaluare dar nu pot oferi o evaluare de substanță.

În contextul tehnologic și intelectual sofisticat bibliotecarul universitar trebuie să caute răspuns la întrebarea hermeneutică: «Am nevoie de standarde proprii de evaluare sau evaluarea bibliotecii universitare poate fi parte a standardelor educaționale?»

Bibliotecarul universitar, combinând abilitatea de a utiliza cunoștințele de expert informațional cu competența analitică și abilitățile bine cizelate interpersonale și instituționale, este o componentă indispensabilă a procesului educațional. Va găsi răspunsul corect și necesar.

Sunt convinsă că bibliotecarul universitar este conștient că instruiște și dezvoltă pentru problemele generației viitoare, nu pentru problemele de azi. Sunt convinsă că bibliotecarul universitar are abilitatea psihologică de a controla schimbarea...

Dacă nu, ei vor rezolva sarcinile de mâine cu conceptele de ieri.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL BIBLIOTECONOMIC DIN EUROPA ÎN CONTEXTUL PROCESULUI DE LA BOLOGNA. RALIEREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI BIBLIOTECONOMIC SUPERIOR DIN MOLDOVA LA ACEST PROCES

Procesul de la Bologna a fost dictat de multiple probleme cu care se confruntă învățământul superior european: mobilitatea, accesul absolvenților la piața muncii, reducerea ratei de abandon a studiilor universitare, reducerea duratei prea mari a primului ciclu de studiu, lipsa atractivității învățământului superior european. Analizele comparative a Comisiei Europene au scos în evidență câteva aspecte-provocări: în primul rând – fragmentarea prea mare din sistemul universitar (pe criterii naționale, regionale, structurale) și în al doilea rând lipsa unui sistem european de asigurare a calitatii.

Scopul suprem al Declarației de la Bologna (iunie 1999) este crearea Spațiului (unic) European al învățământului Superior, susținând cunoștințele ca factor important pentru dezvoltarea unei Europe prospere. Realizarea acestui deziderat poate reuși doar dacă statele vor coopera pentru a asigura respectarea următoarelor principii: mobilitatea studenților și a cadrelor didactice; autonomia universitară; participarea studenților la guvernarea învățământului; responsabilitatea publică, etc.

Sistemul de două cicluri și îmbunătățirea sistemului de recunoaștere a diplomelor și gradelor academice care a fost obiectivul principal pentru perioada de până la conferința de la Bergen a fost introdus de majoritatea țărilor membre. Conferința de la Bergen a inclus, susținând mai departe două cicluri, și sistemul de doctorat ca cel de-al treilea ciclu, pentru a promova legături mai strânse, între învățământul superior și cercetare. Conceptul acesta este nou pentru multe țări, dar mai ales pentru Republica Moldova, care acum este parte a Procesului de la Bologna și va fi parte a evoluțiilor spațiului european educațional care se vor finaliza către 2010. La fel, părtaș al acestui proces de schimbare și adaptare, va fi și învățământul biblioteconomic afectat deja de măsurile preconizate pentru realizarea angajamentelor luate de Republica Moldova în implementarea prevederilor Procesului de la Bologna.

În multe țări (în Germania, de exemplu), formarea biblioteconomică tinde să devină specializată (pentru bibliotecile publice), pe când în altele, (de exemplu, în UK), tinde să devină generalistă. Aceasta înseamnă că dacă, teoretic este o mobilitate a pieței muncii în cadrul Uniunii Europene, în practică este destul de dificil pentru profesioniștii din biblioteconomie și știința informării să obțină un post pe care îl vreau în altă țară.

Profesioniștii diferă de la țară la țară. La fel diferă bibliotecile și asociațiile profesionale – diferă în termeni de specialități, servicii, mărime, finanțare. Există o diferență mare între țările mici (ca Grecia, de exemplu) și cele din țările mari, ca de exemplu, UK, Olanda, Danemarca. Aceasta depinde, nu atât de mărimea țării, cât de statutul profesiei, istoria, tradițiile, politica țării și alți mulți și variați factori. Finanțarea domeniului, începând de la formare și până la profesare, este direct proporțională cu statutul social al profesiei în țara respectivă.

O ocazie de a unifica domeniul de formare biblioteconomică în perimetru european este Procesul de la Bologna.

Diferența se regăsește la nivel informațional, dar mult mai simțit (diferențe foarte mari) la nivel terminologic. În unele țări pentru programele de formare profesională se utilizează termenul generic biblioteconomie; în altele termenul biblioteconomie se asociază cu știința informării, în unele țări cuvântul documentarist este utilizat când este vorba de un bibliotecar din bibliotecă științifică mai degrabă decât de un specialist în informație.

Un efort de a unifica domeniul biblioteconomic în spațiul european îl susține EBLIDA – Biroul European al Asociațiilor Bibliotecarilor, specialiștilor în Informare și Documentariștilor. Obiectivul prim este de a reprezenta poziția și punctele de vedere ale comunității bibliotecare și informaționale în Comisia Europeană și în Parlamentul european. În mai, 2004, la Barcelona, Spania – EBLIDA a organizat un seminar pentru specialiștii implicați în domeniul învățământului superior biblioteconomic din spațiul european – cei care pregătesc bibliotecari, documentariști, specialiști în informare și

• Profesioniștii diferă de la țară la țară...

arhivari. Seminarul avea ca temă învățământul biblioteconomic superior în spațiul educațional european. Astfel EBLIDA a abordat și problemele unificării, la nivel european, a învățământului biblioteconomic, proces dictat de principiile și obiectivele Procesului de la Bologna.

Dacă am studia evoluția învățământului biblioteconomic în Europa am constata că domeniul permanent se adapta la cerințele acordurilor europene referitoare la învățământul superior. Primul document care a influențat domeniul a fost la Declarația de la Sorbona (mai 1998). Următorul, Declarația de Bologna (iunie 1999) – document care, cerea (1) adoptarea unui sistem ușor lizibil și comparabil a diplomelor, prin implementarea unui supliment, și pe care l-au realizat toate țările membre; (2) adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri – prevedere implementată de aproape toate țările care au aderat la Proces; (3) stabilirea unui sistem unic de credite transferabile, așa-numitul Sistemul European de credite transferabile – și acest punct al declarației a fost realizat de toate țările membre și mai de toate țările care au aderat la Proces; (4) promovarea mobilității studenților, profesorilor, cercetătorilor și personalului administrativ – proces susținut de toate țările membre; (5) promovarea și cooperarea europeană pentru asigurarea calității învățământului – punct ce presupune dezvoltarea și elaborarea criteriilor și metodologiilor comparabile – punct acoperit de multe țări semnatare; (6) promovarea dimensiunii europene a învățământului superior, care presupune schema de mobilitate și programe integrate de studiu și cercetare – iarăși un aspect care funcționează în spațiul european.

După Declarația de la Bologna a urmat Comunicatul de la Praga (mai, 2001), apoi Comunicatul de la Berlin (septembrie 2003) și ultima întrunire a miniștrilor educației, de la Bergen, Norvegia (mai 2003), întrunire la care a participat și Republica Moldova și la care a și semnat Procesul de la Bologna.

Un rol foarte mare în implementarea acestor obiective și principii îl joacă Comisia Europeană care a adoptat Convenția de la Salamanca (martie 2001), Convenția de la Graz (mai 2003). În susținerea prevederilor acestor documente, Comisia Europeană, a susținut Proiectul Tuning educational structures in Europe, care avea ca obiectiv armonizarea structurilor educaționale europene. Proiectul s-a vrut o platformă de schimb de experiență, cunoștințe, între țări referitor la implementarea prevederilor Procesului de la Bologna la nivel european. Proiectul s-a axat pe puncte de referință, convergență și înțelegere a diversității bogate a educației superioare europene – puncte de referință asupra competențelor generice și specifice, ele, la rândul lor, fiind descrise/considerate ca puncte de referință pentru designul și evaluarea curriculei, totodată, promovând un limbaj comun pentru descrierea curriculei și scopurilor ei.

Metodologia acestui proiect, Comisia Europeană, a transferat-o în alt proiect, ERASMUS, parte a altui proiect SOCRATES. ERSAMUS are ca

scop sporirea calității învățământului superior în Europa (alt obiectiv al procesului de la Bologna). Mai mult se referă la mobilitate – schimb de studenți, de profesori, dezvoltare curriculară, la un cadru-rețea tematică (un subiect, sau o problemă ca platformă de analiză, și discuții), la programe intensive (unele țări organizează cursuri intensive comune – ca școli de vară, învățământ la distanță).

Diversitatea foarte bogată a învățământului European se reflectă și în învățământul biblioteconomic. Diferențele au rădăcini în: (1) tradițiile țărilor, (2) abordările învățământului biblioteconomic la nivel național și (3) modelele existente ale învățământului superior în general.

Învățământul biblioteconomic în Europa s-a dezvoltat mai vertiginos prin anii 60 al secolului trecut când s-au deschis școli, catedre, facultăți, cursuri aproape în toate țările europene. Cea mai veche școală biblioteconomică a fost cea din Leipzig, deschisă la 1914, urmată în 1915 de cea din Barcelona, apoi, în 1918, se deschide cea din Geneva, urmată imediat, la 1919, de Colegiul universitar din Londra.

Multe țări din Europa, însă până nu demult, nu aveau un învățământ universitar de specialitate. Spania, de exemplu, și-a formalizat educația universitară biblioteconomică abia în 1982, Elveția la sfârșitul anilor 90 și Austria în 1997.

Un număr de țări nu au programe universitare specifice de biblioteconomie, dar cursuri în cadrul altor programe (mai mult în cele umanistice) sau cursuri post universitare.

Diversitatea se manifestă și în modelul de abordare a învățământului – academic și profesional, în conținutul programelor care reies din abordări. De aici, diferite țări utilizează terminologii și înțelesuri diferite ale profesiei și, deci, a pregătirii profesionale. Câteva exemple de diversificare a titlaturii:

- Știința despre biblioteci și informare (documentare),
- Biblioteconomie, Știința Informării și Arhive,
- Știința biblioteconomică, Informării, Comunicare și Media,
- Știința Informării și Informaticii,
- Știința Informării și Afacerilor,
- Biblioteconomie și Asistență Informațională
- Informare și Documentare etc.

Diferă și modelele de articulare a educației biblioteconomice – universitară și postuniversitară. Câteva exemple mai jos:

- Admiterea la master a licențiatului din același domeniu (Danemarca, Italia, Olanda, Spania),
- Admiterea la master a licențiatului din alte domenii. Studenții din același domeniu nu sunt eligibili (Regatul Unit, unde ambele grade – universitare și postuniversitare sunt recunoscute de CILIP),
- Programul Master în biblioteconomie este deschis studenților cu orice licență academică (Danemarca, Italia, dar cu restricții la unele din ele).

• Cea mai veche școală biblioteconomică a fost cea din Leipzig...

- Programul Master în biblioteconomie este deschis studenților cu orice licență academică după trecerea unor cursuri proficiente (Italia, Olanda, Spania),
- Programul Master în biblioteconomie este deschis studenților cu licență vocațională (colegiu) după trecerea unui program de capacitate (Olanda),
- Programul Master în biblioteconomie este deschis studenților cu orice licență vocațională (colegiu) după trecerea unui program de capacitate.

Încercăm în continuare o trecere în revistă a stării de fapt în învățământul biblioteconomic din țările europene.

Germania: Până în 2003 licența universitară presupunea 544 de programe și Masterul 367 programe. Acum licența – 180–240 credite (3–4 ani). Universitatea din Stuttgart pregătește diferite specializări și oferă diferite calificări și grade academice:

- Licențiat în *Biblioteconomie și Managementul resurselor* (Bibliotheks – und Medienmanagement Bachelor),
- Master în *Biblioteconomie și Managementul resurselor* (Bibliotheks – und Medienmanagement Master),
- Licențiat în *Design informațional* (Informationdesign Bachelor),
- Master în *Managementul informațional* (Informationswirtschaft, Master).

Modelul Austriei diferă în prezent de cel german. Din 1997 până în 2003, Austria oferea doar licență în *Biblioteconomie* cu o durată de învățare de patru ani (Fachhochschule Informationsberufe, Eisenstadt). Programul Master se implementează doar acum, din anul de învățământ 2004–2005. Dar Austria și-a luat un angajament ca până în 2006 să-și adapteze programele de formare biblioteconomică la cele europene în proporție de 60 de %. Pentru dezvoltarea de mai departe a modelului de formare biblioteconomică, austriecii l-au ales pe cel german.

În Danemarca încă din 1993 s-a implementat modelul actual, propus de procesul de la Bologna – Licență (3 ani), Master (2 ani), Doctorat (3 ani). Structura învățământului biblioteconomic este mai complex. Unele programe de master cer doi ani de experiență profesională. De exemplu, Școala Regală de Biblioteconomie și Știința Informării a implementat din 1998 modelul licențiat/mastert/doctorat. Pentru Licență programul durează 3 ani, plus un semestru (care de regulă este un proiect de final). Pentru programul Master – un an (pentru licențiații în biblioteconomie) și doi ani (pentru licențiații în alte domenii). Pentru doctorat două semestre, care se compun din cursuri și seminare.

Finlanda are sistemul său propriu de credite – un credit finlandez este egal cu 2 sau 3 credite europene și include 40 de ore de studiu. Învățământul biblioteconomic este susținut de patru universități: (1) Abo Akademi Univer-

sity, Information Studies în cadrul Departamentului de Științe Politice și Sociale, la facultatea de Științe Sociale și Economice; (2) University of Oulu, Departamentul Biblioteconomie și Știința Informării; (3) Universitatea din Tampere, Departamentul de Studii Informaționale, una din cele mai vechi instituții de formare profesională biblioteconomică din Finlanda (1972) și (4) Vassa Polytechnic, Departamentul Economia afacerilor și Turism, care oferă studii relaționate cu Biblioteconomia și Documentarea: *Tehnologia Informațională* (studii în limba finlandeză) și *Studii biblioteconomice* (cursuri în finlandeză și suedeză). Aceste universități oferă programe pentru: Master în *Filozofie și Studii Informaționale* (3 credite finlandeze), Doctorat în *Filozofie și Studii Informaționale* (30 credite finlandeze, finisată cu o teză); Doctorat în *Științele Informării* (implementat în premieră în Finlanda).

Franța a adoptat o nouă legislație cu privire la noul model de licențiere în 2003: Licența de studii superioare (180 credite) / Masterat (120 credite) / Doctorat. În prezent Franța eliberează Diplome d'Etudes superieures specialisees (DESS) – nivel profesional și Diplome d'Etudes approfondies (DEA) – nivel de cercetare și știință, care-i echivalent cu gradul de master european.

Italia a implementat noul model de Licență în Biblioteconomie (3 ani) și Master (2 ani) din anul de învățământ 2001–2002. Formarea biblioteconomică se efectuează la toate nivelurile universitare.

Cea mai importantă este Scuola Speciale per Archivisti e Bibliotecari de la Universitatea Sapienza, Roma. Aici ciclul de licență s-a implementat din 2003-2004 pe două profiluri – Corso delle lauree triennale in Scienze archivistica e libreria (3 ani, 180 credite). Din 2004-2005 s-a introdus Corsi delle lauree specialistiche biennali in *Archivistica e Biblioteconomia* (2 ani, 120 credite). Programul postuniversitar de Master există la mai multe universități.

Norvegia a aprobat, din anul de învățământ 2002–2003, noua structură de gradare academică obligatorie pentru implementare în toate instituțiile de învățământ superior din țară. Anul de învățământ 2003–2004 a început cu noul sistem – Licență în *Biblioteconomie și Știința Informării* (3 ani – 180 credite), Master în *Biblioteconomie* (2 ani – 120 credite). Educația biblioteconomică oferă Universitatea din Oslo, Facultatea de Jurnalism, Biblioteconomie și Știința Informării și Universitatea de la Tromso.

Suedia asigură învățământul biblioteconomic superior prin mai multe universități: Goterborg, Hogskolan și Boras, Lunds, Umea, Uppsala.

Universitatea Goterborg, Hogskolan și Boras, care include Școala Suedeză de Biblioteconomie și Știința Informării (fondată în 1972), și-a structurat programele educaționale pe patru nivele: (1) *nivelul fundamental* (2 semestre – 40 credite suedeze) care include teme esențiale de biblioteconomie și științele informării; (2) *nivelul de licență* (20 credite) se concentrează pe metodologia de investigare; (3) nivelul master care consistă din realizarea unei teze pentru

care se oferă 20 credite; (4) nivelul doctorat în științe biblioteconomice care cuprinde 4 ani și consistă din cursuri, seminare și disertație.

Alături de știința biblioteconomică oferă și programe raționate ei ca: *Tehnologii Informaționale și Baze de date, Sisteme centrate pe oameni, Managementul sistemelor de informare.*

Belgia oferă programe de formare biblioteconomică din 1964 la Școala Superioară Paul-Henri Paak – Licență în Biblioteconomie-Documentologie (3 ani). Secția de Biblioteconomie și Documentare depinde de Departamentul Social.

Universitatea Liberă din Bruxelles, are în cadrul Facultății de Filozofie și Litere o secție de Informare și Documentare care oferă licență la diferite specialități:

- Diplomă de Studii Speciale în Științe și Tehnologii ale Informației (2 ani),
- Specializare în profesia de Informare și Documentare (1 an),
- Studii complementare la ciclul II și III.

Licență specială în *Biblioteconomie și Știința Informării* (2 ani) oferă Universitatea din Antwerpen.

Olanda a adaptat programele biblioteconomice academice universitare la cerințele Procesului de la Bologna: Licență (180 credite) și Master (120 credite). La universitățile cu profil tehnic și științe aplicate au pentru Licență (240 de credite) iar pentru Master (60 credite minimum, orientare profesională). Formare profesională biblioteconomică se realizează la Universitatea din Amsterdam și la unele universități cu profil al științelor aplicate (Amsterdam, Groningen, Haga, Hogeschool, Zuyd etc.).

Regatul Unit are tradițional structurat învățământul universitar în Licență și Master. Dar în cadrul Regatului diferă numărul de credite și sistemul de gradare și titularea specializărilor din Scoția, Țara Galilor și Anglia.

În Anglia și Țara Galilor pentru gradul de Licență – 3 ani, Master 2/3 semestre. În Scoția pentru gradul de Licență – 4 ani, pentru Master – 2/3 semestre. Câteva exemple urmează mai jos:

Universitatea Centrală a Angliei (Birmingham) are Școala de Studii informaționale care depinde de Facultatea de Informatică. Universitatea pregătește Licență în Arte (Bachelor of Arts (BA) în *Informații și Sisteme Informaționale* (4 ani), BA *Tehnologii informaționale de afaceri* (4 ani), Msc (Master in Social Sciences) în – *Managementul Serviciilor electronice* (1–2 ani) și *Managementul organizării cunoștințelor* (2–3 ani).

Biblioteca din Loughborough are în structura sa Departamentul Științelor Informaționale care pregătește BA în:

- Biblioteconomie (4 ani),
- Management Informațional și Informatică (4 ani),
- Managementul bibliotecilor și informațiilor (4ani),

Master în:

- Studii biblioteconomice și informaționale (1–3 ani),
- Managementul Cunoștințelor și Informațiilor (1–3 ani),
- Publicare electronică (1-3 ani),
- Managementul bibliotecilor și informațiilor (1-3 ani).

Universitatea din Newcastle pregătește specialiști pentru biblioteci și Centre de Informare în cadrul Școlii de Informatică, la Departamentul de Studii informaționale și de Comunicare oferind Licență în *Management informațional și comunicațional* (1 an), *Studii Informaționale și istoria Artelor* (3 ani) și Master în: *Studii informaționale* (la distanță), *Managementul informațiilor și înregistrărilor* (1 an), *Managementul Informării Web* (2 ani).

Universitatea din Sheffield oferă formare biblioteconomică prin Departamentul de Studii Informaționale (deschis în 1963). Titulatura specializărilor profesionale sunt: Licențiat în: *Management Informațional* (3 ani), *Managementul financiar al informațiilor* (3 ani); Master în: *Sisteme Informaționale* (1 an), *Informații de sănătate (medicale)* (3 ani), *Biblioteconomie* (gestiunea bibliotecilor) (1 an).

Școla de Informare și Media (Universitatea Robert Gordon) se axează pe pregătirea profesională mai specializată și mai actuală ca: Licențiat în *Administrarea Informațiilor* (4 ani), *Informare și Informatică* (3–4 ani), Master în: *Managementul cunoștințelor* (1–3 ani), *Managementul Informațiilor Electronice* (1–3 ani), *Analize Informaționale* (1–3) ani. Majoritatea programelor se țin la distanță.

Universitatea din Aberystwyth, Țara Galilor, deschisă la 1964, oferă formare profesională biblioteconomică și una din primele care a implementat (peste 15 ani de experiență) învățământul biblioteconomic la distanță în Regatul Unit. Specializările sunt axate pe gestiunea bibliotecilor, serviciilor informaționale, informațiilor și întrunesc pentru Licență 3 ani iar pentru Master 1 an.

Irlanda pregătește specialiști în biblioteconomie la universitățile din Dublin și Maynooth. Specializările la Maynooth sunt axate pe Informații și Tehnologii: Licență în *Tehnologii Informaționale*. La Dublin (Colegiul universitar, Facultatea de Arte) pregătește Licențiați în *Studii Informaționale* (4 ani), Master în *Biblioteconomie și Știința Informării* (1–2 ani).

Colegiul universitar din Dublin (Trinity College) oferă programe de masterat în *Sisteme Multimedia* (1–2 ani), *Tehnologii Informaționale în Educație* (1–2 ani).

Spania în prezent are – *Diplomatura en Biblioteconomia y Documentación* (3 ani) și *Licenciatura en Documentación* (2 ani pentru absolvenții de profil biblioteconomic). Guvernul Spaniei a adoptat «Ghidul structurii studiilor universitare» care prevede pentru ciclul I – 180–240 credite și pentru ciclul II (60–120 credite). Agencia Nacional de Evaluación y Acreditación de la Calidad are ca scop curent promovarea noilor gradări și elaborarea noilor ghiduri de dezvoltare curriculară.

• Noul sistem se bazează pe cursuri, examene și stagii de cercetare...

Portugalia: Învățământul superior de biblioteconomie este asigurat de câteva universități. Universidade de Coimbra oferă Cursuri de Specializare în Știința Documentării (2 ani de studii), care includ obiectele principale, bazele teoretice indispensabile pentru profesioniștii documentariști, bibliotecari și arhivari.

Universidade Nova de Lisboa oferă patru titulaturi:

- Licenciatura em Estatística e Gestão de Informação (4 ani) – licențiat,
- Mestrado em Estatística e Gestão de Informação (65 credite) – masterat,
- Doutoramento em Estatística e Gestão de Informação – doctorat.

Masterat în *Gestiunea Informațiilor* oferă și Universitatea din Porto și cea din Aveiro.

România: Din anul universitar 2005–2006, studenții romani vor urma cele trei cicluri europene:

- studii universitare de licență, cu o durată maximă de patru ani (în special pentru învățământul tehnic),
- studii universitare de masterat, de doi ani,
- și studii doctorale, cu o durată de trei-cinci ani.

România oferă pregătire profesională biblioteconomică la câteva universități: Universitatea Centrală București, în cadrul Facultății de Litere, Secția Bibliologie și Știința Informării la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, la Universitatea Brașov, Universitatea Sibiu, Universitatea «Valahia» din Târgoviște, Universitatea Oradea.

România, care a semnat Procesul de la Bologna, și-a asumat obligații de implementare a prevederilor acestui proces prin organizarea unui nou mod de organizare a învățământului superior pe cicluri de studii: studiile universitare de licență corespund unui număr de credite de studiu transferabile, cuprins între 180 și 240. Studiile universitare de masterat au echivalentul a 90 de credite transferabile, la acest nivel absolvenții obținând calificări cu un grad înalt de specializare, cu conținut orientat spre cercetare. Studiile universitare de doctorat vor avea o durată de trei ani, iar susținerea tezei se va putea face în termen de maximum trei ani de la terminarea studiilor doctorale. Noul sistem se bazează pe cursuri, examene și stagii de cercetare.

Începând cu anul universitar 2005–2006 universitățile eliberează, inclusiv într-o limbă de largă circulație, Suplimentul la Diplomă în conformitate cu normele europene.

Nu ne-am oprit la învățământul biblioteconomic superior în toate țările europene ci, după părerea noastră, la cele mai importante și semnificative și totodată am urmărit să dezvăluim diversitatea titlaturilor, abordărilor și starea actuală.

Moldova, prin aderarea la Procesul de la Bologna, a recunoscut că vrea să fie parte a spațiului european al educației, că vrea să participe la constituirea și consolidarea acestuia, confirmând, astfel, atașamentul țării noastre

tre la valorile și exigentele europene. Începând cu anul curent de studii, diplomele de absolvire a instituțiilor de învățământ superior sunt perfectate în două limbi – limbile română și engleză. Anul de învățământ universitar 2005–2006 are ca scop implementarea sistemului național de credite academice transferabile similare cu cele europene.

Au fost adoptate două categorii de programe – cu orientare academică și profesională. Admiterea la masterat, adică la ciclul II, va fi acceptată la nivelul de 50% din numărul total de absolvenți ai primului ciclu cu diplome de licență.

Pentru prima dată învățământul biblioteconomic superior va avea program de Master, aspect și condiție importantă pentru diversificarea domeniilor de activitate a absolvenților.

Diploma de licență îi permitea absolventului să se angajeze în orice bibliotecă – academică, națională, publică, specializată, pentru copii, rurală și la Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională. După noul sistem pentru a rămâne la catedră, candidatul trebuie să aibă, minimum masteratul, la profilul biblioteconomic. Așadar, aceasta duce immanent la sporirea calității cadrelor didactice.

Noul sistem este unul mai democratic, dar și mai responsabil. El trebuie să fie bazat pe concepții europene, orientat și relaționat spre piața muncii: avem nevoie de bibliotecari pentru bibliotecile publice, pentru centre de informare, pentru biblioteci academice?

Nimeni, încă (nici Ministerul Culturii, nici cel al Învățământului, nici Catedra, nici Asociația Bibliotecarilor, nici Consiliul Biblioteconomic Național) nu au făcut o analiză a angajării absolvenților după profilul absolvit. Deci, nimeni nu poate spune câți absolvenți lucrează pe specialitatea aleasă. Nimeni dintre cei nominalizați mai sus nu au încercat măcar să facă o analiză a pieței biblioteconomice a muncii, între cerere și ofertă, o analiză a abandonului studiilor biblioteconomice.

Astăzi asociațiile de bibliotecari, documentariști și arhivari, alături de școlile superioare de biblioteconomie caută practici de calitate pentru a-și restructura procesul de formare profesională. Încearcă să analizeze domeniul la nivel european, aleg modelul european de calificare, gradare și educare, evoluțiile accesului la învățământul superior biblioteconomic în diferite țări, analizează piața muncii a licențiaților în biblioteconomie, încearcă să definească un singur profil profesional cu mai multe orientări profesionale și grade academice: pentru biblioteci generale și speciale, centre de informare, arhive, managementul conținuturilor etc., definirea competențelor specifice și transversale, validarea competențelor și gradelor de către asociațiile profesionale, să stabilească obiectivele gradelor și structura lor, să distribuie curriculumul de bază în credite transferabile europene (ECTS), elaborarea criteriilor de evaluare a programelor.

Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, profesorii cate-

• Noul sistem este unul mai democratic, dar și mai responsabil...

drei s-au inclus deja în aceste procese. Profesorii catedrei au revizuit curriculumul în conformitate cu schimbările sociale, politice și economice din ultima perioadă, și în conformitate cu schimbările educaționale de la nivelul național. În prezent se revăd cursurile, cadrul lor de referință, calitatea și înscrierea lor în noile structuri pe cicluri. Sunt pași siguri pentru compatibilizarea învățământului superior biblioteconomic cu învățământul superior biblioteconomic european.

Modernizarea/reformarea/adaptarea învățământului biblioteconomic superior se realizează concomitent cu modernizarea sistemului național al învățământului superior, cu realizarea planului de acțiuni de reformare a învățământului superior, cu implementarea politicilor europene în Republica Moldova.

Pentru aceasta, este nevoie de o definiție clară a responsabilităților catedrei în acest proces, a responsabilităților personale a fiecărui profesor în asigurarea calității demersului formativ. Responsabilitatea se manifestă în disponibilitatea adecvării procesului de instruire, conținuturilor și materialelor educaționale la cerințele, exigențele europene; în practicarea unei evaluări holistice a performanțelor și utilizarea informațiilor evaluative pentru îmbunătățirea activității de predare-învățare, în utilizarea adecvată a metodelor alternative de evaluare; în recunoașterea și adaptarea la schimbare, identificarea schimbărilor din domeniul biblioteconomic și natura lor (direcții, tendințe, calitate); relaționarea acestor schimbări cu schimbările din societate.

Profesorii, parteneri importanți în procesul de modernizare a sistemului de învățământ și în acest context, și din perspectiva educației europene trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte: considerarea contextului social, național și global al domeniului, modernizarea procesului de evaluare, modernizarea formării profesorului, utilizând cele mai noi abordări pedagogice și noile tehnologii informaționale. Numai așa putem să construim un învățământ biblioteconomic superior coerent și atractiv – european.

SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ VA ÎNLOCUI CAPITALUL FINANCIAR CU CAPITALUL UMAN CA RESURSĂ STRATEGICĂ: LA ANIVERSAREA ȘCOLII DE BIBLIOTECONOMIE

Dacă Max Weber considera birocrăția «o formă ideală sau pură de organizare, un standard de referință în raport cu care toate organizațiile trebuie evaluate», psihologul Warren Bennis, specialist în managementul industrial, prevedea sfârșitul birocrăției datorat, mai ales, imposibilității acesteia de a se adapta ritmurilor impuse de inovații. În accepțiunea sa, oamenii «se vor diferenția nu vertical, după rang și rol, ci în mod flexibil și funcțional, după capacitate și pregătire profesională». Am ajuns aceste vremuri, cu toate că birocrăția nu a dispărut de tot.

Într-o lume în care singurul lucru permanent este schimbarea, pregătirea profesională joacă un rol esențial în adaptarea la situații noi, iar puterea de adaptare constituie un atribut al comportamentului cultural care, în plină eră informațională, trebuie să comporte și o flexibilitate a dialogului.

În contextul funcționării bibliotecilor, poate mai mult decât oriunde, comunicarea devine un mecanism eficient în acțiunea de organizare a resurselor umane. Amintesc aici, că managementul japonez consideră omul ca «măsură finală a tuturor lucrurilor», iar esența constă în «arta de a mobiliza oamenii».

Eu văd școala și ca instrument de comunicare în comunitatea bibliotecară.

Perfecționarea continuă a bibliotecarilor pe care și-a asumat-o ABRM la nivel național prin Școala de Biblioteconomie oferă răspuns și suport profesional la ansamblul obiectivelor încredințate bibliotecilor de Societatea Informației. Bibliotecile trebuie să fie ca orice organizație competitivă, structură organizată pe criterii de competență, profesionalitate și de performanță.

Programele ȘBM oferă bibliotecarilor prin programele sale de perfecționare oportunitatea de a se instrui, de a crește profesional și de ași spori performanțele.

Mulți bibliotecari și biblioteci au valorificat această oportunitate, beneficiind de toate activitățile de instruire disponibile la ȘBM.

Mult mai mulți sunt cei care nu au încăput în programele noastre.

Dar astăzi, la aniversare, vreau să mă refer la oamenii care au materializat acest proiect, despre cei care asigură buna funcționare a Școlii: Ludmila Corghenci, Alexe Rău, Lidia Kulikovski, Vera Osoianu – despre impact vorbesc beneficiarii.

Calitatea activităților o asigură formatorii – Natalia Cheradi, Mariana Harjevschi, Eugenia Bejan, Valentina Chitoroagă, Irina Digodi, și bibliotecarii BN care de fapt sunt permanent alături de cei de la școală: Angela Drăgănel, Ecaterina Toma, Marcela Stropșa, Larisa Gologan, Liviu Rău, Sandu Crăciun, dar și Vladimir Dunduc de la ASEM.

De fapt, succesul ȘBM nu este altceva decât efortul conjugat al bibliotecarilor profesioniști (și responsabili pentru instruirea continuă la nivel național) din Biblioteca Națională, Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu», DIB ULIM, Biblioteca Națională «Ion Creangă», ASEM, Catedra de Biblioteconomie și Științe ale Informării, Camera Națională a Cărții.

Asociația Bibliotecarilor exprimă recunoștință formatorilor, bibliotecarilor și bibliotecilor implicați în procesul de instruire continuă la nivel național, mulțumiri, totodată urându-le noi realizări și implicări.

• Am ajuns aceste vremuri, cu toate că birocrația nu a dispărut de tot...

Biblioteci, bibliotecari

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ – TRECUTUL ȘI PREZENTUL NOSTRU

Cu o istorie de 170 de ani de existență, de activitate pe tărâmul bibliologiei naționale, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și-a clădit cu trudă, cu greu locul său distins în istoria culturală a statului nostru.

Aniversarea fie a unei persoane sau a unei instituții este un moment când fiecare dintre noi își face ordine în idei, o trecere în revistă a reușitelor și insucceselor, adoptă comportamente și speră la ceva mai bun în viitor. Aceasta a fost cred, preocuparea Bibliotecii Naționale în anul 2002.

Aniversarea Bibliotecii Naționale este un mare eveniment profesional, dar în primul rând, unul național.

Istoria acestei biblioteci a fost marcată de destinul acestui pământ, destinație greu, anevoios, cu multiple sincope.

Aliniată la istoria neamului nostru, Biblioteca Națională, este o cronică a acestui neam care se scrie de 170 de ani, ea reflectă schimbările și dinamica dezvoltării societății, a tuturor domeniilor de activitate – economic, politic, cultural, fixează toate turbulențele acestor sfere, toate izbânzile și eșecurile, reacționează la toate procesele și evenimentele, faptele care au loc în societate.

La Națională, (Naționala tinereții mele) se produceau deschideri pentru cei ce vroiau să vadă, să știe, să cunoască. Naționala avea permanent ușa deschisă pentru cei care vroiau să vadă, să știe, să cunoască, pentru cei care considerau cartea acel «speculum humanae salvationis», care apropie peste spațiu și timp pe cel care caută de cel care descoperă, oglindă în care licărește o speranță de viitor.

Naționala ne dădea un spor de libertate prin colecțiile de carte în limbi străine, printre care atunci se considera și limba română.

Balansând permanent între etic, inter-etnic și național, Biblioteca Națională rămânea lumină în cenușiul epocii care părea de aur.

Viabilitatea Bibliotecii Naționale este asigurată de beneficiul cultural național acumulat în acești 170 de ani prin oamenii care au clădit la conținutul și imaginea ei.

De-a lungul anilor au muncit la Națională mulți bibliotecari împătimiți, profesioniști de înaltă calificare, competenți și responsabili de ceea ce făceau. Unii veneau, alții plecau... fluctuații normale. Dar alteori aveau loc rupturi, dureroase, cauzate de orgolii, incompetență, incompatibilitate...

Biblioteca Națională și-a continuat însă drumul pentru că rămâneau cei devotați principiilor Naționalei. Ei au susținut ceea ce trebuia să fie Biblioteca Națională – un forum național de idei, opinii, cunoștințe, resurse.

Strategia culturală, pentru condițiile specifice ale arealului nostru «moldovenesc» se bazează pe echipe manageriale competente și performante, deziderat greu de realizat, dar susținut și promovat de conducerea de vârf al Bibliotecii Naționale.

La Biblioteca Națională se cer alte competențe și aptitudini de conducere. Nu numai flexibilitate operațională dar și flexibilitate de concepție, nu pur și simplu abilități creative dar abilități creative superioare, nu doar capacitate de valorificare a potențialului uman dar tratarea și utilizarea lui ca resursă strategică națională.

Alt aspect reieșit din același context și care cere o strategie managerială performantă este regăsirea unor modalități de supraviețuire financiară pe care echipa managerială a Bibliotecii Naționale le caută... și nu întotdeauna le găsește. Asta – deoarece, pentru Biblioteca Națională, deficitul financiar se identifică cu cenzura.

La o aniversare se fac și niște evaluări. Dar aprecierea activității Bibliotecii Naționale se realizează printr-o altă grilă de valori decât celelele instituții de cultură.

Produsul cultural, social al Bibliotecii Naționale nu poate fi evaluat comercial în parametri cifrici: cost, cheltuieli, venit. O așa evaluare ar eroda misiunea în sine a bibliotecii. Ea trebuie să fie subordonată doar valorii.

Echipa managerială a Bibliotecii Naționale se chinuie (alt cuvânt nu s-ar potrivi aici) să găsească o abordare a unor soluții de regăsire a identității sale culturale în contextul socio-economic-politic actual, pentru că perturbațiile mediului turbulent afectează buna funcționare a Bibliotecii Naționale, realizarea misiunii ei.

Cred că activitatea Bibliotecii Naționale trebuie să fie deasupra spectrului politic și raportată la profesionalitate, competitivitate, valori naționale, culturale, amintindu-mi aici cuvintele lui George Călinescu: «Cultura e un universal, o continuă racordare cu trecutul și o punere de premise pentru viitor, nu o clipă zbârcită»

Evaluarea actului cultural al Bibliotecii Naționale îl fac cei ce resimt efectele demersului măsurat în coeficienți de valoare social-umană obținuți de noi cei care am utilizat-o. Aici vom invoca exemplul concludent al academicianului Mihai Cimpoi, care scrie în Curriculum vitae al său «Universitatea mea a fost Biblioteca Națională...»

Făcând trimitere la Albert Flocon care definea cartea ca fiind «produsul unui individ și al unei societăți, partea cea mai bună și cea mai rea din om. Ea participă la evenimente, le resimte sau le provoacă. Ea este reflectare, motor și judecător al istoriei. Prietenă sau dușman, cartea are toate calitățile unei persoane morale...», aș putea spune același lucru despre Biblioteca

noastră Națională. Deținând atâtea cărți, BN este o entitate, o entitate morală care ne ajută să căutăm adevărul risipit prin cărți...

Un instrument de căutare al acestui adevăr au fost și continuă să fie activitățile culturale organizate și găzduite de BN.

O experiență semnificativă în istoria BN a avut-o cenaclul «Miorița», ctitorit ani de zile de Mihai Cimpoi, Vlad Chiriac, Ion Madan, Arcadie Suceveanu...

De asemenea, organizarea Salonului Național de carte, care reunește până în prezent scriitori, editori, bibliotecari cititori în jurul valorilor scrise.

Un ecou relevant l-a avut evenimentul lansării «Bibliografiei Naționale» la Strasbourg și multe alte cercetări științifice și acțiuni materializate în multe publicații realizate.

Dacă ne referim la biblioteconomie – Biblioteca Națională este fruntea, inima, motorul Sistemului Național de Biblioteci. De fapt este busola acestui sistem. Este foarte greu de cuprins, de contabilizat și apreciat aportul Bibliotecii Naționale (fiind enorm) la unificarea procesului biblioteconomic național, contribuțiile deosebite la procesul de instruire continuă a bibliotecarilor, la dezvoltarea presei de specialitate, la efortul de automatizare a bibliotecilor.

Dacă ne referim la colecții – e cea mai reprezentativă din țară ca valoare, ca număr, ca semnificație. «O carte trebuie să fie securea care sparge banchiza ce o purtăm în noi», spunea Kafka. Fiecare carte de la BN este o secure sau o teacă pentru săbiile cuvântului, cum spunea Vasile Romaniciuc. Eforturile profesionale ale bibliotecarilor BN, conjugate cu puterea cărților din colecțiile Bibliotecii Naționale, pot face multe pentru a sparge banchiza din societatea noastră.

Naționala, în aceste zile, își amintește de toți cei pentru care această instituție a însemnat ceva și cei toți pentru care ea a însemnat ceva (printre care mă număr și eu) își îndreaptă privirile spre ea cu pioșenie, transmitându-i un salut, un mulțumesc, un «Mulți ani!».

Urez Bibliotecii Naționale, prestigiosului ei colectiv, să aibă conștiința timpului european, dar în goana după proiritățile acestui timp să nu piardă conceptul de valoare care o caracterizează, care o definește ca pe cea mai importantă instituție de cultură din țară

CAMERA NAȚIONALĂ A CĂRȚII – INSTITUȚIE DE INTERES NAȚIONAL

Cu o experiență de 45 de ani de trudă pe tărâmul bibliografiei curente și retrospective, Camera Națională a Cărții are un loc aparte în istoria politică, culturală a RM.

Gândindu-mă la aniversarea CNC am trecut în revistă viața bibliografică moldovenească și mi-am dat seama că nu avem încă o istorie a bibliografiei noastre. Iar istoria bibliografiei naționale este chiar istoria CNC.

Cercetarea evenimentelor istorice din orice epocă neapărat impune uti-

lizarea surselor bibliografice ale acelei epoci. În acest caz rolul bibliografiei curente este foarte mare, rolul Camerei Naționale a Cărții este și mai mare.

Bibliografia curentă este expresia epocii în care este elaborată; ea reflectă schimbările și dinamica dezvoltării societății, a tuturor domeniilor de activitate – economic, politic, cultural.

Bibliografia curentă fixează toate turbulențele acestor sfere, toate reușitele și eșecurile, reacționează la toate procesele și evenimentele, faptele care au loc în societate. Iar calitatea, acuratețea, exhaustivitatea o asigură bibliotecarii, bibliografii acestei instituții.

Bibliografia nu este numai o știință ajutătoare, nu doar o știință, fără de care este de neînchipuit orice cercetare – bibliografia este și o entitate socială, pentru că este interfața dintre cititor și carte, dintre cercetător și epoca pe care o cercetează, dintre prezent și trecut; pentru că bibliografia este un instrument de organizare a torentului documentar.

De aceea, bibliografia nu poate fi doar un interes îngust, profesional ci și unul social, național.

De aceea, aniversarea CNC este nu numai un eveniment profesional, ci și unul național.

De la înființare și până în prezent CNC a căutat permanent să organizeze calitativ torentul publicațiilor tipărite în RM, să valorifice torentul retrospectiv al ei.

Nu că n-am ști că bibliografia este, în general, oricând și oriunde, una din negațiile uitării, trecutului. Dar sunt timpuri și locuri în perimetrul mișcător al cărora efortul de a învinge trecutul, uitarea, atinge intensități deosebite. La CNC această intensitate permanentă se caracterizează prin sârgiuța cu care se fixează prezentul nostru.

Vie, dinamică, revendicativă – bibliografia unei națiuni – obiectul activității CNC – conține mai mult decât pare, spune și altceva decât spune, codifică câte ceva din destinul ei.

N-aș fi adus vorba, aici, despre caracteristica organică a bibliografiei, dacă nu mi-ar fi părut, în acest ceas aniversar al CNC, că bibliografia basarabeană poate și se cuvine să fie apreciată printr-o atare grilă de valori.

Pot afirma că bibliografia este istorie, și deci, cei care o fac, fac istorie. Nu mai puțin adevărat este că istoria este salvată de la uitare prin munca iscusită a bibliotecarilor, bibliografilor – oamenilor Cărții.

«Cărțile – paznici eterni ai adevărului – pentru ele, nici un sacrificiu să nu se pară prea mare, nici o grijă nu trebuie neglijată pentru a le păstra» spunea Richard de Bury, cancelarul Angliei (secolul XVI).

Aceste cuvinte rămân un adevăr chiar și acum, în era tehnologiilor, dar mai ales rămân un adevăr pentru lucrătorii CNC. Pentru ei cartea reprezintă obiectul și mijlocul muncii lor. Ei manifestă pentru carte grija specifică agriculturului față de pământ și uneltele sale. În condițiile turbulente ale timpului în care trăim, aceasta implică prea mari eforturi. Efortul conjugat al

● Bibliografia curentă este expresia epocii în care este elaborată...

angajaților CNC este canalizat spre a da durată cărții, cărții tipărite aici, în Republica Moldova. Ei sunt cei care țin pulsul torentului documentar al țării: îl măsoară, cântăresc, inventariază, analizează, evaluează. Ei sunt cei care tipăresc lunar cardiograma acestui proces.

Rigoarea, competența, ambiția, pasiunea angajaților CNC s-au îngemănat pentru a asigura activitatea acestei instituții la cel mai înalt nivel. Or, aceasta nu se poate realiza fără o atitudine ceatoare, responsabilă față de misiunea CNC.

O atitudine creatoare, responsabilă față de tezaurul scris, față de prezentul în care activează trebuie să armonizeze echilibrat două deziderate egal de importante: cunoașterea și valorificarea. Aici, la CNC, aceste două deziderate armonizează perfect sub conducerea inteligentă a Valentinei Chitoroacă și se materializează în multele tipărituri realizate.

Apreciem enorm contribuția adusă de CNC la dezvoltarea Sistemului Național de Biblioteci, la unificarea procesului bibliografic național, implicările deosebite în procesul de instruire continuă a bibliotecarilor.

Activitatea desfășurată de CNC este de o înaltă valență culturală, socială, istorică.

La acest moment aniversar le urez tuturor celor implicați în activitatea CNC succese, prosperare, să clădiți în continuare la tezaurul nostru național, să vegheați și dirijați producția editorială națională așa cum o faceți, pentru că o faceți bine.

BIBLIOTECA «ONISIFOR GHIBU» ARE UN LOC DISTINCT, UN LOC APARTE, UN LOC DE FRUNTE

Timpul dinlăuntrul unei biblioteci este altul decât cel din afara ei aici, într-o zi, crești cât alții, din afară, într-un an, într-un veac, într-o viață.

(Vasile Romanciuc)

Sensul temporalității la Biblioteca «O. Ghibu» este altul decât cel din afara ei, este altul decât în celelalte biblioteci. Și a fost determinat de circumstanțele în care lua naștere. Începuturile ei se trag din timpul «putch»-lui, august, 1991, care prevestea o altă numărătoare a timpului și pentru noi. Își constituia colecția într-un timp revoluționar.

Apoi deschiderea chiar în 15 ianuarie – ziua Marelui Poet Mihai Eminescu și sub înaltul patronaj spiritual al lui Onisifor Ghibu.

S-a deschis în timpul când privirea creatorului s-a oprit pentru câteva secunde și asupra noastră.

Toate acestea au marcat destinul și activitatea bibliotecii «O. Ghibu». De aceea aici, la Ghibu, bibliotecarii și cititorii simțeau altfel scurgerea timpului din ultimul deceniu al mileniului II.

S-au impus ca spirit revoluționar, exemplar pentru celelalte biblioteci și pentru celelalte instituții de cultură. Multe din ele stăteau de o parte și urmăreau procesul de renaștere națională. Biblioteca «O. Ghibu» era în centrul acestui proces, era chiar centru aceluși proces. A fost cea mai activă instituție culturală în acest răstimp și a clădit cel mai mult la promovarea valorilor culturale naționale, valorificând pentru aceasta orice oportunitate. S-a identificat cu orizontul speranței din care ieșise și pe care s-a simțit chemată să-l decodifice, să-l promoveze și valorifice. Nu știu dacă altă bibliotecă sau instituție culturală din Chișinău a înregistrat vreo dată atâta densitate de inteligență și cultură cât a înregistrat Biblioteca «O. Ghibu».

Să realizezi astăzi ideea unei biblioteci de carte românească la Chișinău – spunea cineva în 1991 la deschiderea Bibliotecii «Transilvania» e un miracol. Noi cei de la Biblioteca Municipală nu credem în miracole – noi ne bazăm pe ele. Astfel s-au mai deschis – «O. Ghibu», «Ovidius», «Târgoviște», «Târgu-Mureș», «Alba-Iulia», «Maramureș».

Dintre ele Biblioteca «O. Ghibu» are un loc distinct, un loc aparte, un loc de frunte. Pe parcursul acestor ani a fost nu doar un reper în sfera culturii, lecturii, ci și unul profesional, un model și un spirit pentru toți cei implicați în această fantastică preocupare.

Rigoarea, competența și pasiunea bibliotecarilor, în special a dnei. E. Vulpe, s-au îngemănat pentru a asigura activitatea acestei biblioteci la cel mai înalt nivel. Sufletul pe care fiecare dintre ei îl pune în creșterea continuă a dragostei de carte, neam înseamnă certitudinea cunoașterii valorilor naționale și universale.

Colectivul bibliotecii «O. Ghibu» de la înființare muncește cu sârg, cu mândrie, cu acel neastâmpăr profesional de a încerca mereu noul. Căutările s-au sistematizat în acțiuni, proiecte iar implementarea lor în calitate, prestigiu, imagine pozitivă.

Munca lor a fost apreciată de Biblioteca Municipală, Departamentul Cultură, Primărie, Ministerul Culturii, Președenție.

Dar pentru buna funcționare a bibliotecii în 2001 a trebuit să înfruntăm niște realități născute din complicațiile vieții noastre social politice și economice. Complicații pe care le-am trecut cu sprijinul Primăriei Municipiului Chișinău, prin efortul înverșunat ale Departamentului Cultură și Bibliotecii Municipale, al bibliotecarilor de la «Ghibu» al simpatizanților și prietenilor bibliotecii «O. Ghibu».

Mi-am adus aminte că Iulian Filip și Ianoș Țurcanu – tutorii noștri de la DC – numesc bibliotecarii albinuțe. Eu m-am gândit la furnici. Sunt muncitoare dar mai vulnerabile. În orice moment le paște pericolul să le calce cineva, să le stice furnicarul. Exact ca bibliotecarii.

Parafrarez un vers din Ion Brad:

«Numele bibliotecii «Ghibu» în mers

E ca o furnică

Ce cade din mers

Și iar se ridică.»

Nu știu dacă furnicile conștientizează rezultatul muncii lor. Bibliotecarii da. Rezultatele obținute îi ajută pe bibliotecarii de la «Ghibu» să supraviețuească în vremurile de restriște.

Le urez să fie mai rezistenți, mai insistenți, mai agresivi (conștienți de impactul muncii lor pentru comunitate), ca să poată să adapteze biblioteca la ritmul vieții moderne, informatizate, ca să poată învinge intemperiiile și ingerințele timpului, locului, viitorului.

«O carte trebuie să fie securea care sparge banchiza ce o purtăm în noi» spunea Kafka. Fiecare carte de la «Ghibu» este o secure sau o teacă cum spunea V. Romanciuc. Eforturile profesionale ale bibliotecarilor conjugate cu puterea cărților pot face multe pentru a sparge banchiza din societatea noastră.

SENSUL ȘI SEMNIFICAȚIA SECTORULUI CIOCANA LE GĂSIM LA «TRANSILVANIA» (Chișinău, 29 august 2001)

Dacă am studia evoluția unei biblioteci am regăsi sensul și semnificația unei societăți. Dacă ne referim la Biblioteca «Transilvania», găsim sensul și semnificația comunității sectorului Ciocana. Au aproape aceeași vârstă. S-au constituit și dezvoltat împreună. Pretura preocupată de dezvoltarea infrastructurii, biblioteca preocupată de aspectul spiritual al comunității ciocănene; pretura preocupată de îmbunătățirea aspectului arhitectonic și estetic al sectorului, biblioteca preocupată de plasarea cărții în fruntea priorităților acestui sector.

Biblioteca împreună cu sectorul, cu municipalitatea, parcurge mai ușor procesul tranziției, având permanent sprijinul și suportul necesar.

Atunci, la două zile de la proclamarea independenței, în euforia bucuriei libertății nu ne imaginam că inaugurarea unei biblioteci (primei biblioteci) iar mai târziu întreținerea, menținerea ei la clasa I – genera schimbări care cereau adaptare, revizuirea multor viziuni și tehnologii. Dar biblioteca a supraviețuit în pofida tuturor dificultăților, ba chiar a crescut, s-a maturizat ca instituție, și reprezintă astăzi o puternică forță culturală de socializare și umanizare a rezidenților sectorului Ciocana.

Înt-un sector unde nu mai sunt alte instituții culturale decât un teatru de păpuși biblioteca a înțeles că ea trebuie să constituie fermentul unor înnoiri în comunitate, reprezentând un model cultural care asigură continuitatea spirituală.

Și credem a reușit. Astăzi peste 22.500 de locuitori ai sectorului sunt membrii Bibliotecii «Transilvania». Nici o altă instituție culturală, fie teatru, muzeu, sau cinematograful nu poate aduna atâtea vizite câte adună «Transilvania» anual peste 250.000.

Sunt cărți pe care omul are nevoie să le citească, sunt cărți pe care omul

trebuie să le citească, sunt cărți pe care omul este obligat să le citească. Pe toate le găsește la «Transilvania», oricare ar fi motivul lecturii.

În mediu prin bibliotecă trec zilnic 895 de locuitori din sector. Și nu doar trec. Zilnic biblioteca împrumută 1577 cărți, ziare, reviste. Iar în fiecare oră sunt serviți 99,4 cititori. Raportat la populația sectorului nu la numărul de utilizatori cifrele sun grăitoare – per capita vizite 3,5, cărți împrumutate 6,3. Mă iertați de arătea cifre dar vroiam să menționez auditul social al acerstei biblioteci. O aniversare este și un bilanț și nu putem evita cifrele. Dar și o sărbătoare a cărților. A bibliotecarilor.

Se bucură alături de noi și bibliotecarii ardeleni care poartă o mare parte de «vină» în existența și funcționarea cu succes a Bibliotecii «Transilvania». Oameni ai Cărții care și-au lăsat o parte din sufletul lor aici, o consideră Biblioteca lor. Și ca un ritual vin în fiecare an la 29 august ca la o zi de naștere a unuei ființe dragi. Aceasta ne obligă, ne mobilizează să ne perfecționăm, să creștem profesional în beneficiul instituției și a cititorului. Iar cititorul bibliotecii «Transilvania» știe că sărbătoarea de Crăciun este 29 august. El știe că la 29 august biblioteca își îmbogățește colecțiile numeric, dar mai ales calitativ.

Vreau să numesc bibliotecarii cărora le pasă de biblioteca «Transilvania»: Traian Brad, Doina Popa, Adriana Kiraly, Mihai Gherman și alții, cei mai fideli simpatizanți și susținători: Dimitrie Poptămaș, Teodor Ardeleanu, Tatiana Costiuc, Sabina Funar...

«Cărțile – paznici eterni ai adevărului – pentru ele, nici un sacrificiu să nu li se pară prea mare, pentru achiziționarea lor, nici o grijă nu trebuie neglijată pentru a le păstra» spunea Richard de Bury, cancelarul Angliei (v. XVI). Rămân un adevăr și pentru noi cei din veacul XXI spusele acestui cancelar. Numai că în timpurile noastre prima parte se referă la factorii de decizie, care în Chișinău, spre fericirea noastră, înțeleg, susțin cartea și instituția «bibliotecă». Iar a doua parte se referă la bibliotecari.

Pentru bibliotecarii de la «Transilvania» cartea reprezintă obiectul și mijlocul de muncă. Ei manifestă pentru carte grija specifică agricultorului față de pământ și uneltele sale. În condițiile turbulente în care trăim aceasta implică eforturi materiale și spirituale, sacrificii familiale, civice, politice, sociale.

Fac aceste sacrificii pentru că au înțeles că numai biblioteca dă trăinicie și durată cărților.

ANIVERSAREA BIBLIOTECII «TÂRGU-MUREȘ»

(Chișinău, 11 octombrie 2001)

Biblioteca «Târgul-Mureș» de cinci ani se preocupă de aspectul spiritual al comunității rășcănene, de plasarea cărții în fruntea priorităților acestui sector.

Aniversarea unei biblioteci este un moment emoționant, festiv, de istorie. De istorie pentru instituția aceasta și de istorie pentru Biblioteca Municipală, pentru Biblioteca Județeană Mureș, pentru sectorul Râșcani, pentru municipiu cât și pentru cei care poartă o parte din vină pentru existența acestei biblioteci – Iulian Filip, Cornel Moraru, Ianoș Țurcanu, Tudor Bodrug, Dimitrie Poptămaș, Claudia Șatravca.

Această bibliotecă s-a născut în tranziție, s-a constituit și s-a dezvoltat în tranziție. Sensul temporalității la Biblioteca «Târgu-Mureș» este altul decât în alte biblioteci. Ea nu a avut trecut ideologic. Ea nu a trebuit să se adapteze, să se orienteze. A fost prima bibliotecă cu acces liber la raft din Republica Moldova. Bibliotecarii de aici simțeau altfel scurgerea timpului din ultimul deceniu al mileniului II. De la început s-au impus ca spirit novator, exemplar pentru celelalte biblioteci. Spiritul competitiv al epocii de tranziție i-au marcat, i-au ajutat să se manifeste, să urce în topul bibliotecilor filiale ale bibliotecii Municipale, să fie în multe privințe pioneri, să fie un laborator pentru studenții de la facultatea de biblioteconomie, pentru multe biblioteci din municipiu și pentru cele din provincie.

Deși are doar cinci ani, biblioteca a crescut, s-a maturizat ca instituție, și reprezintă astăzi o puternică forță culturală de socializare și umanizare a rezidenților sectorului Râșcani, constituie fermentul unor înnoiri în comunitate, reprezentând un model cultural care asigură continuitatea spirituală.

Folosind activitatea de informare în serviciul comunității, al situațiilor pe care le furnizează practica socială, Biblioteca «Târgu-Mureș» într-un sistem deschis, caracterizat prin flexibilitate și disponibilitate; a devenit receptivă reformelor și inovațiilor, năzuind să se transforme într-un sistem polivalent, responsabil și autonom, practicând eficiența și raționalitatea administrativă, organizându-și independentă programele, cultivând democrația, articulând inovațiile la «moștenire».

Aflați în fața unui fenomen de criză, bibliotecile sunt ignorate, marginalizate, degradate de ingerințele politice. Nu și biblioteca «Târgu-Mureș». Ea se găsește astăzi în căutarea unei noi identități și a diversificării funcțiilor sale. Alături de responsabilitatea de a răspândi cultura în comunitate, biblioteca cultivă propria cultură, propriile valori ce dau distincție și personalitate acestei instituții. Identitatea culturală a bibliotecii, reprezentările sociale formate aici, tradițiile promovate constituie mijloace prin care biblioteca intră în conștiința publică, își afirmă opțiunile și apartenența la valori consolidându-și rolul de arbitru cultural în acest sector.

Astăzi peste 15.000 de locuitori ai sectorului sunt membrii bibliotecii «Târgu-Mureș». Nici o altă instituție culturală, fie teatru, muzeu, sau cinematograful nu poate aduna atâtea vizite câte adună «Târgu Mureș» anual – în jur de 150.000.

Locuitorii sectorului găsesc aici cărțile pe care au nevoie să le citească, cărțile pe care ei trebuie să le citească, cărțile pe care sunt obligați să le citească. În mediu prin bibliotecă trec zilnic peste 600 de locuitori din sector.

Și nu doar trec. Zilnic biblioteca împrumută la domiciliu sau oferă spre consultare în spațiile ei în jur de 1400 cărți, ziare, reviste. Iar în fiecare oră sunt serviți 75 cititori. Raportat la populația sectorului nu la numărul de utilizatori cifrele sun grăitoare – per capita vizite 9, cărți împrumutate 3. O aniversare este și un bilanț și nu putem evita cifrele. Am ținut neapărat să operez cu aceste cifre, care reflectă auditul social al acestei biblioteci. Pentru că Funcția socială a bibliotecii pare să fie cea mai importantă, cea mai dinamică. Bibliotecile au început să devină un factor important în schimbările sociale. Aici se promovează teorii sociale și politice, strategii de dezvoltare, modele de intervenție socială. Biblioteca interacționează cu mediul, primește și livrează informație, idei, formează și promovează personalități. Bibliotecarii devin surse de autoritate în furnizarea serviciilor informaționale și al cunoștințelor. Biblioteca este un laborator social în care se experimentează atitudini și comportamente (este o democrație în miniatură) ea asigură servicii informaționale și culturale pentru comunitate, participă la programe de dezvoltare locală, contribuie la armonizarea relațiilor societății cu personalitatea, la socializarea tuturor grupurilor sociale (cei în dificultate, grupuri de etnii) asumându-și în așa fel o parte a celei mai vechi probleme ale omenirii – echitatea socială.

Referindu-mă la rolul social al Bibliotecii «Târgu-Mureș», mi-am amintit de afirmațiile lui D. Gusti «orice acțiune culturală este una socială prin finalitățile sale». Atunci, orice activitate a acestei biblioteci este o activitate socială, pentru că activitatea de bibliotecă nu este altceva decât sinteza dintre cultural și social.

O aniversare este și o sărbătoare. O sărbătoare a cărților. A bibliotecarilor. Se bucură alături de noi și bibliotecarii ardeleni care poartă o mare parte de vină de existența și funcționarea cu succes a bibliotecii «Târgu-Mureș». Oameni ai Cărții care și-au lăsat o parte din sufletul lor aici, o consideră biblioteca lor. Și ca un ritual vin în fiecare an la ziua bibliotecii ca la o zi de naștere a unuei ființe dragi. Aceasta ne obligă, ne mobilizează să ne perfecționăm, să creștem profesional în beneficiul instituției și a cititorului. Oamenii cărora le pasă de Biblioteca «Târgu-Mureș»: Dimitrie Poptămaș, Cornel Moraru.

Consider Biblioteca «Târgu-Mureș» un fenomen meritoriu al comunității rășcănene. Are o ținută, un rol și o distincție aparte în sistemul municipal de biblioteci.

De aici, din bibliotecă, pulsează către chișinăuenii sectorului Râșcani, raze de lumină, pe care le trimit cu generozitatea specifică acestei profesii, bibliotecarii ei: Claudia Șatravca, Larisa Pugaci, Marina Tasmalî, Galina Pântea... cărora le adresez gânduri calde și de prețuire.

La acest ceas festiv adresez felicitări și mulțumiri Preturii sectorului Râșcani, pretorului Vasile Ursu, care a înțeles că ierarhia valorilor și a viciilor se definește prin raportarea la carte, susține și promovează dezvoltarea lecturii publice în sector.

● Funcția socială a bibliotecii pare să fie cea mai importantă...

Imaginea Bibliotecii «Târgu-Mureș» se menține cu stăruința și aportul de personalitate al bibliotecarilor chișinăueni, târgumureșeni, cât și a factorilor de decizie din pretura Râșcani și cei din Târgu-Mureș. Datorită lor, biblioteca își continuă drumul, deloc ușor, dar ascendent și nobil, prin rolul și durata sa, în istoria culturii și cunoașterii naționale.

UN CAPITOL DE ISTORIE A BIBLIOTECHII «TÂRGOVIȘTE»

(Chișinău, 13 octombrie 2005)

Aniversarea unei biblioteci este un moment istoric. Istoric pentru Biblioteca «Târgoviște», care face 10 ani, moment de istorie pentru Biblioteca Municipală, pentru Biblioteca Județeană Dâmbovița, pentru sectorul Buiucani, pentru municipiu cât și pentru cei care poartă grija pentru existența acestei biblioteci. Fără exagerare, este un capitol de istorie literară, un capitol de istorie culturală, un capitol aparte de istorie biblioteconomică. Ceea ce avem astăzi este zidirea celor care pe parcursul a 10 ani au muncit aici, celor care au susținut ideea acestei biblioteci, celor care s-au implicat în activitatea ei – scriitori, personalități marcante ale municipiului și ale sectorului, și chiar a utilizatorilor ei.

Datorită lor Biblioteca «Târgoviște» este astăzi un sistem deschis, flexibil, disponibil, receptiv reformelor și inovațiilor, dar și unul polivalent, responsabil în organizarea și diversificarea programelor, în organizarea lecturii publice în sectorul Buiucani și asigurarea accesului la informație a locuitorilor lui.

Alături de responsabilitatea de a răspândi cultura în comunitate, biblioteca cultivă propria cultură, propriile valori ce dau distincție și personalitate acestei instituții. Identitatea culturală a bibliotecii, reprezentările sociale formate aici, tradițiile promovate constituie mijloace prin care biblioteca intră în conștiința publică, își afirmă opțiunile și apartenența la valori consolidându-și rolul de expert în organizarea și comunicarea informațiilor, cunoașterii.

Un portret în timp al unei biblioteci este o proiecție a receptivității sale la nevoile comunității. Astăzi peste 22.816 de locuitori ai sectorului sunt membrii Bibliotecii «Târgoviște». Nici o altă instituție culturală, fie teatru, muzeu, nu poate aduna atâtea vizite câte adună «Târgoviște» anual – 166.554.

Locuitorii sectorului găsesc aici informația pe care o caută. În mediu prin bibliotecă trec zilnic peste 500 de locuitori din sector care împrumută la domiciliu sau consultă în spațiile ei peste 1000 de cărți, ziare, reviste. Iar în fiecare oră sunt serviți 60 cititori. Raportat la populația sectorului, la numărul de utilizatori, cifrele sunt grăitoare – per utilizator 8 vizite, cărți împrumutate 21. O aniversare este și un bilanț, chiar și fugar, ca acesta, și nu putem evita cifrele. Am ținut neapărat să operez cu aceste cifre, care reflectă impactul social al acestei biblioteci.

Aniversarea unei biblioteci este o sărbătoare a utilizatorilor ei, a bibliotecarilor care o diriguiesc și o țin pe linia de plutire (linia de plutire a BM, care este un standard înalt, nu o simplă existență).

Se bucură alături de noi și bibliotecarii târgovișteni care și ei poartă grija de existența și funcționarea cu succes a Bibliotecii «Târgoviște», care o consideră biblioteca lor. Au venit la aniversarea a 10-a a bibliotecii, ca la o aniversare, ca la o zi de naștere a unuei ființe dragi. Au cu ce se mândri: o instituție culturală de cartier, cu indicatori frumoși, cu un colectiv tânăr, plin de elan, cunoștințe și dragoste față de biblioteca lor.

Am inaugurat biblioteca, am semnat un acord de colaborare în care ne-am angajat s-o întreținem, menținem la clasa I – aceasta cere mereu schimbări, adaptare, sacrificii. Biblioteca, în pofida tuturor dificultăților, de ordin economic, social, politic, afectiv, și-a desfășurat activitatea la nivelul așteptărilor locuitorilor acestui cartier. În acești 10 ani a suferit nenumărate sincope, dar o vedeți astăzi în sărbătoare, și putem afirma: biblioteca a crescut, s-a dezvoltat, s-a maturizat ca instituție, și reprezintă astăzi o puternică forță culturală, socializantă în sectorul Buiucani (despre aceasta vorbesc multele și diversele forme de animație culturală petrecute în sector).

Imaginea, puterea, standardul calității Bibliotecii «Târgoviște» se menține cu stăruința și aportul de personalitate al bibliotecarilor chișinăueni, târgovișteni, a factorilor de decizie din Primăria Chișinău, pretura Buiucani și din Târgoviște, din județul Dâmbovița. Datorită lor, biblioteca își continuă drumul, dificil, dar ferm, ascendent și nobil, prin rolul său în istoria culturii și cunoașterii, prin poziția, responsabilitatea sa în fața sectorului, metropolei caracterizate printr-o creștere rapidă a «nevoii de informare», «nevoii de învățare».

Le urez ani mulți, vrednici de numele «Târgoviște», vrednici de modelul pe care-l au, vrednici de numărul de solicitanți. Nimic, nici o intemperie, nici un regim politic, nici o cuantificare financiară să nu le afecteze drumul spre lumină, spre viitor.

ANIVERSARE NIKOLAI RUBAKIN: BIBLIOTECA PUBLICĂ ÎN SERVICIUL COMUNITĂȚII

Fișă biografică:

N. Rubakin – părintele bibliologiei ruse, cunoscut om de știință, scriitor, editor, bibliotecar / dar puțin valorificat.

Autor a 350 articole în periodice și 280 cărți și broșuri tema cărora era cartea, biblioteca, cititorul.

47 din cărțile sale au fost interzise sau confiscate de cenzură. A întocmit 15.000 bibliografii la cerere și tematice.

Născut în 1862, la 1(13) iulie

În 1907 emigrează în Elveția, unde rămâne până la moarte, în 1946.

În Elveția a fost creată cea mai mare parte din lucrările sale teoretice. Aici a fost elaborată știința bibliopsihologică și a fost fondat Institutul Internațional de Bibliopsihologie unde activau mulți oameni de știință de talie europeană – psihologi și bibliografi. Prin Bibliopsihologie se avea în vedere știința despre cititor, lectură, autor, carte. Toate lucrările sale teoretice se bazează pe

colosala sa experiență de bibliotecar și pe observații personale asupra lecturii, documente primite de la cititori.

Îndelungata activitate în bibliotecă, permanentul contact cu cititorul i-a permis lui Rubakin să elaboreze principiile de organizare a activității de bibliotecă (bibliotecare).

Era convins că biblioteca publică este o instituție ce se află în slujba societății. El numește biblioteca drept «instrument de luptă al societății pentru un viitor mai bun».

În lucrarea sa «Sarcinile principale ale bibliografiei» explică foarte detaliat cum trebuie să fie organizată activitatea unei biblioteci publice.

Scrisă la 1907 – sarcinile ce le înaintează față de bibliotecă sunt și acum actuale.

1. Democratizarea bibliotecii, care înseamnă:

- apropierea bibliotecii de cititor, apropierea cărții de cititor;
- prin intermediul bibliotecii accesul cât mai larg la colecții;
- difuzarea cărților și adevăratelor valori (cât mai multe) populației.

Biblioteca în convingerea lui N. Rubakin aparține întregii populații și pe tru a o servi – ea, Biblioteca trebuie să fie o instituție populară.

El vedea în bibliotecă un organism viu și, exprimându-se la figurat spunea «Acest organism (adică biblioteca) este un fel de laborator cu agenți microbiologici folositori. Fiecare carte trebuie să fie un așa microb. Și acești microbi trebuie să zboare cu ajutorul nostru (bibliotecarilor) nu unde-i duce vântul, ci acolo unde nouă ne trebuie să zboare».

Pentru ca Biblioteca să poată realiza acel obiectiv principal al ei – slujirea comunității, trebuie, în primul rând, să dețină o colecție bine organizată și valoroasă, care să exprime interesele acestei comunități.

Ca bibliotecar practician el susținea și promova în primul rând completarea rațională.

N. Rubakin a elaborat teoria foarte originală deși polemică – teoria nucleului, înaintând două condiții:

- componența enciclopedică a fondului
- a da cititorilor posibilitatea în orice ramură a științei să găsească acel minimum ce-i permite s-o înțeleagă.

Ce e acest nucleu? O colecție de cele mai valoroase cărți din fiecare domeniu al științei. O enciclopedie formată din cărți diferite din toate ramurile științei. Și cum îi plăcea lui N. Rubakin să spună – «acest nucleu trebuie să fie reflectarea prin cărți a Universului».

El structurează fondul unei biblioteci astfel:

1. nucleul (enciclopedic)
2. cărți din toate domeniile științei (ediții populare)

3. beletristică. (Bibliologul rus o evidențiază aparte pentru că inspirată din social și istoric are influență aparte asupra cititorului. Cititorul trăiește evenimentul social-politic prin cartea beletristică. Acesta cred este motivul).

4. cărți pentru diferite nivele de instruire, vârstă, ocupațiune. (După N. Rubakin, oricare cititor, venind în bibliotecă, trebuie să-și găsească scara de a urca pînă la cele mai înalte culmi ale științei).

5. referințe.

6. bibliografii.

7. în funcție de componența comunități bibliotecă poate să-și organizeze diferite secții specializate.

Cu organizarea perfectă a colecțiilor nu se termină procesul de organizare a bibliotecii, afirma N. Rubakin. Următoarea etapă este difuzarea cărților în comunitatea pe care o servește și începe cu întocmirea cataloagelor, a unor sisteme de căutare și promovare.

Ce fel de cataloage ne recomandă N. Rubakin?

Catalog inventar (topografic)

Cataloage generale

Cataloage speciale sistematice, alfabetice

Catalogul articolelor din reviste și ziare

Catalogul cărților pentru copii (până la 15 ani)

Catalog pe subiecte.

El recomandă ca bibliotecile să aibă cataloage fișate dar și cataloage tipărite.

Foarte mare însemnătate dădea N. Rubakin cataloagelor în activitatea bibliotecii. A încercat să stabilească niște criterii de organizare a cataloagelor «pentru că», afirma el, «în marea majoritate cataloagele bibliotecilor sunt întocmite în așa fel încât sperie cititorul». El recomandă ca în descrierea bibliografică să se introducă cât mai multe date bibliografice (editor, traducător, adresă) ca cititorul, consultând catalogul să aibă o impresie cât mai amplă despre carte.

Încă în 1907 N. Rubakin pune problema extinderii Bibliotecii în localitatea unde se află – prin organizare de secții (filiale) în diferite locuri unde ar putea fi solicitată cartea. Cartea, afirma el, este o lume, atunci când este citită iar Biblioteca este un Univers pentru cititori.

N. Rubakin pleda pentru analiza diferitelor grupuri de cititori pentru că, susținea el, categoria socială și ocupațiunea sunt factori primordiali care influențează lectura. Toată viața a studiat această problemă, a publicat lucrări cu rezultatele obținute, fapt pentru care a fost aspru criticat de V. I. Lenin și N. Krupskaja pentru că cititorul-muncitor-proletar nu era în fruntea listei categoriilor de cititori, nu putea să nu fie cel mai bun și activ cititor. Motiv pentru care n-a mai fost publicat în Rusia.

Pe N. Rubakin îl preocupa permanent problema «În ce măsură cartea influențează cititorul? Poate cartea fi influențată de însuși cititorul?»

Răspunsul îl căuta prin intermediul sondajelor sociologice pe care le practica permanent.

Primul interviu N. Rubakin l-a elaborat încă în 1889, l-a publicat în revistă și l-a trimis individual multor respondenți.

În perioada 1889–1907 a avut 5189 respondenți în afară de materialele și rapoartele primite de la biblioteci. Iar în anii 1911–1915 – 5500.

Emigrând în Elveția nu se oprește din procesul de studiere a fenomenului «lectură» și a cititorilor. Elaborează interviul «Lecteur, cannaîs-toi tomeme!» («Cititorule, cunoaște-te pe tine însuși») și până în 1940 primește răspuns din diferite țări de la peste 20.000 cititori.

Cu un sfert de veac înainte de a pătrunde în științele sociale metodele matematice, N. Rubakin propune formula sa de determinare a indecilui de lectură, numit mai târziu «formula Rubakin».

Interesul de lectură se schimbă mereu. «De ce?» se întreba el? «Azi se aruncă și îl citesc pe Shakespeare mâine pe Nekrasov, poimâine pe Kant, iar răspoimâine pe Lenin».

Acest fenomen l-a frământat întotdeauna. O perioadă studia cititorul pasiv – acel cititor care venea, citea 1–2 cărți și nu venea jumate de an – un an. Și a ajuns la concluzia: «Tare puțini oameni simt necesitatea de contacta mereu cu cartea. Pentru foarte mulți din ei cartea poate să existe, poate să nu existe». Aceste rezultate îl nelinișteau pe Rubakin.

În cartea sa «Schize despre publicul cititor rus» foarte minuțios analizează: cine citește, ce citește, cum citește. Nu mă opresc anume la această lucrare, vreau doar să numesc câteva capitole din ea:

- 1) Cum se difuzează cartea? Sunt bogate bibliotecile noastre cu cărți bune?
- 2) Componenta publicului cititor.
- 3) Ce citește publicul nostru?
- 4) Autorii preferați ai publicului cititor.
- 5) Tipurile de cititori ș.a.

N. Rubakin primul a propus să se studieze și indicele de lectură a unui autor, propunând următoarea formulă: indicele de lectură a unui autor = cu cărțile împrumutate sau consultate ale autorului. La calcularea acestui indice se lua în considerație și alți indicatori: numărul de cărți ale autorului în bibliotecă și numărul de cititori care citesc cărțile autorului.

«... Pentru că în bibliologie, scria el, studierea cititorului este tot atât de importantă ca și studierea scriitorului».

Nimeni astăzi, se pare, nu a reușit să facă un studiu așa de detaliat asupra cititorului și lecturii cum a făcut N. Rubakin.

Și încă un moment aș vrea să amintesc. N. Rubakin considera că rezultatul unei investigații sociologice depinde foarte mult de sociolog, și ar trebui mai întâi studiat sociologul (ce fel de interviuri, cum trebuie să fie ș.a. m.d.)

Aș vrea să mă opresc încă la un aspect al activității bibliotecii pe care N. Rubakin îl crede extrem de important. Cum orientează biblioteca cititorii săi ce să citească, cum să citească. N. Rubakin a studiat mult această problemă. (Vă puteți închipui și D-stră, a lucrat în bibliotecă 70 de ani!).

N. Rubakin era de părerea că biblioteca trebuie să ajute cititorul, dar cititorul își rezervă dreptul de a alege singur ce-l interesează să citească sau nu.

Aceasta-i foarte important pentru că în perioada sovietică, «citindu-l pe N. Rubakin», cititorului i se impuneau programe de lectură străine interesului lui.

Enumerând mijloacele cu care poate bibliotecarul orienta cititorii spre lectură într-o bibliotecă publică (catalogul, catalogul sau mapa de recenzii, un fond de indici bibliografici, liste sau fișiere ale noutăților editoriale), N. Rubakin considera rolul bibliotecarului cel mai important în îndrumarea cititorului.

Dar pentru a putea informa, bibliotecarul însuși trebuie să se informeze.

N. Rubakin primul dintre bibliografi a insistat asupra necesității folosirii de către bibliotecari în lucrul său cu cititorii a indicilor bibliografici și a subliniat importanța pentru bibliotecă a sistemului de informare – fișiere, indici despre care deja am vorbit.

În lucrarea sa «Printre cărți» N. Rubakin dă lista indicilor bibliografici pentru bibliotecari cu recomandări metodice, lucrare, care i-a adus o mare faimă lui N. Rubakin. Lucrarea bibliografică, de așa proporții, nu avea echivalent în practica bibliografică internațională. Ea a devenit carte de căpătâi pentru mulți cititori, bibliotecari, și nu numai. Ea și acum servește ca model de întocmire a unei bibliografii. Lucrarea n-a fost reeditată ani buni din motivul că a fost criticată de Lenin, pentru că includea și cărți confiscate.

Această lucrare bibliografică conține 20.000 de titluri, adnotate. Ei bine pentru a selecta 20.000 de cărți (cele mai bune) el a consultat de visu sau a citit peste 200.000 cărți.

Rubakin se întreba mereu: «Ce înseamnă o carte bună? Cum poți determina dacă-i bună cartea sau nu? După gustul cititorului?». Marele bibliolog susținea mereu: «Cartea are atâtea conținuturi, câți cititori au citit-o».

Astăzi multe din ideile lui N. Rubakin le găsim interesante, sunt recunoscute de marii bibliografi. Multe idei au fost folosite fără a se concretiza că sunt ale lui N. Rubakin: sociologia lecturii, nucleul fondului, studierea fondului, cititorului, principiile de organizare a bibliotecii. La baza lor stau ideile lui N. Rubakin.

Teoria bibliopsihologiei a fost criticată - numită idealistă și așa și nu s-a publicat integral în Rusia. În schimb a fost cu interes primită în Europaa și SUA.

În 1968 la Londra se lansează colecția «Clasici al bibliologiei» și prima carte a acestei colecții este «N. Rubakin și bibliopsihologia». Elaborarea acestei teorii – este rezultatul studierii cititorului și a cărții pe parcursul a 50, de ani răstimp în care a corespondat cu mai mult de 20.000 de respondenți.

A aduna atâția respondenți (cam la vreo mie pe an) în acea perioadă era o muncă titanică.

Studierea lucrărilor lui N. Rubakin își așteaptă cercetătorii. Fondul «Rubakin» ocupă jumătate de etaj la Biblioteca de Stat a Rusiei din Moscova, fosta «Lenin». Și acum sunt 400 de lăzi cu arhiva «ultimului enciclipedist» care așteaptă descifrare.

Citind atent lucrările lui N. Rubakin întâlnești în ele toate punctele din «Manifestul UNESCO despre Biblioteca publică». El a anticipat epoca sa, de aceea este și azi actual.

UN MARE ABSENT ÎN LUMEA BIBLIOTECARĂ

«...fiecare acțiune pe care o întreprindem,
fiecare plan pe care îl facem implică reevalua-
rea, revizuirea și recrearea mai mult sau mai
puțin a trecutului.»

(David Lowenthal)

Mai devreme decât trebuia, mai devreme decât ne așteptam, mai devreme decât credeam a plecat Traian Brad dintre noi. În acest an la 31 august ar fi împlinit 60 de ani. Tânăr încă ar fi fost, dar a rămas în inimile noastre încă și mai tânăr.

La 31 august 2000 si-a sărbătorit aniversarea de 55 de ani la noi, la Chișinău, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu». Atâta lume bună a venit să-l felicite, să-i fie alături la ceas aniversar, la bucuria împlinirii – era după ce a încheiat Zilele Bibliotecii «Transilvania» de care se pregătea un an de zile – nu încăpeau în sala spațioasă și generoasă a bibliotecii.

În acest an la 31 august nu am putut să nu ni-l amintim. Ne-am adunat cei mai buni și fideli prieteni ai lui Traian la biblioteca «Transilvania», am privit înregistrarea video a ultimei sale zile de naștere, am vorbit cu drag de el, el ne-a vorbit nouă, l-am privit și i-am ascultat mesajele pe care le rostea la zilele bibliotecii, ne părea că este printre noi, și că nu au trecut 5 ani de la dispariția lui.

În biblioteconomia românească și basarabeană, Traian Brad se adaugă numelor notorii care au pus în valoare domeniul biblioteconomic. Și nu putea fi altfel, doar a descins din Pânadele lui Timotei Cipariu, doar venea din Ardeal.

Apartenența lui la sufletul ardelean am simțit-o și am beneficiat de ea în toți cei 10 ani de colaborare cu el. Era Ambasadorul Ardealului, al sufletului românesc. El ne aducea o stare de spirit ce nu a încetat niciodată să ne ridice, încurajeze, motiveze. Noi am intrat în șablonul lui existențial, eram un element fără de care nu funcționa cum trebuie.

Făcea totul de parcă el era dator să compenseze, să reconstituie ceva pentru noi, de parcă vroia să ne arate rostul. Orice activitate realiza, în care noi eram eroii, o analiza cu meticulozitate, minuțiozitate, o făcea cu mare respect pentru noi,

A fost dintre acei oameni, la care încerci să te raportezi, pe care îi vrei ca model. Era un «boier» al biblioteconomiei. Era cel mai distinct dintre noi toți, cel mai iubit și mai respectat dintre noi. Noi eram la începutul anilor 90 o generație de bibliotecari debusolată de evenimentele ce se schimbau cu o repeziciune greu de urmărit și asimilat. Traian Brad a fost cel care a înviat această generație, a unit-o, i-a arătat drumul.

Era un mesager, de fapt era un vizionar. Efortul său era unul cultural, spiritual, moral dar și unul politic. Mesajul efortului său se îndrepta spre unitatea noastră de neam, suflet, viitor. Efortul său a dat roade pe care nici

el nu le aștepta – biblioteconomia basarabeană și-a găsit identitatea, efortul său a dat ecou – s-au deschis multe biblioteci și în Chișinău și în teritoriu pe modelul lui.

N-a obosit să tot treacă frontiera deloc prietenoasă dintre noi.

Foarte puțini oameni înțeleg efemeritatea aflării noastre pe pământ. Traian nu știa cât i-a fost hărăzit, dar trăia fiecare moment cu folos, se stăruia să lase fapte-urme durabile. Așa a fost colaborarea, prietenia lui Traian cu noi. Am constituit împreună o bibliotecă cu totul specială, am ctitorit-o împreună 10 ani. Au fost ani foarte frumoși și plini de evenimente, întâmplări, proiecte, călătorii, vizite de documentare, schimb de valori, care ne gândeam că n-o să se mai termine.

Zilele acestea Parascovia Onciu, directoarea bibliotecii lui Traian «Transilvania» a recunoscut că de multe ori își reamintește, ca pe un film acele vremi și se căznește că nu a «înțeles» într-adevăr realitatea și unicitatea evenimentelor provocate de Traian. Acum înțelege și demersul lui prin care ceea ce se stăruia să facă pentru noi, pentru biblioteca «Transilvania», de fapt pentru noi, chișinăuenii.

Ne reamintim și ne vom reaminti mereu cu dor, cu drag, cu durere acei ani, mai ales acum, înconjurați de incertitudini, indiferență, derută. Toate aceste nu le simțeam, deși erau și atunci când era Traian – Traian organizatorul, conducătorul și realizatorul acelor evenimente care adunau tot «bomond-ul» bibliotecar, cultural, politic din Chișinău.

La cinci ani de la plecarea lui (până acum l-am jelit și ne-am jelit pe noi) putem analiza acea perioadă extraordinară de colaborare, de fapte, de schimburi bilaterale, care acum e trecutul nostru comun, e istorie și să distingem mai bine, rolul lui Traian în relația lui specială cu noi.

Colaborarea noastră s-a născut dintr-o necesitate reciprocă. Noi aveam nevoie de carte, de limbă, de istorie, el a venit dintr-o necesitate sufletească, din datorie (credea că este dator ca român) pentru că a considerat că poate face ceva pentru noi. Dumnezeu, cred, i-a îndreptat pașii, faptele, sufletul către noi, pentru că aveam nevoie și meritam. El era cel care putea să ne ajute și a vrut să ne ajute. Acum măsura cu care îl apreciem pe Traian sunt suma faptelor sale alături de dragostea pe care ne-o purta. A făcut mult, a făcut cât alții nu fac, nu dovedesc să facă nici în limita a două vieți numai că Traian a făcut în doar jumătate de viață de om.

Când a plecat în călătoria fără bilet de întoarcere și-a luat doar faptele neterminate și suferința pentru cei dragi, și deci și pentru noi.

Nici o strădanie a noastră nu va fi de ajuns pentru a-i mulțumi pentru tot ce a fost pentru noi Traian Brad.

În ajunul Zilei Bibliotecarilor îi aducem un omagiu de recunoștință, de prețuire, considerându-l încă printre noi.

PS. Cred că de acolo de sus se uită la noi, ne urmărește și văzând această încercare a noastră zice: «Ce puneți la cale, păcătoșilor?», dar luând cunoștință de conținutul ziarului consacrat lui, va adăuga: «V-ați întrecut pe voi, păcătoșilor...».

• Era cel mai distinct dintre noi toți...

IDEALUL LUCRULUI FĂCUT BINE – DIMITRIE POPTĂMAȘ

Vorbind despre o persoană pe care o cunoști poți ușor aluneca în subiectivism, dar nu și în cazul lui Dimitrie Poptămaș.

Îl știu pe Dimitrie Poptămaș, de mult, de foarte mult, de la sfârșitul secolului trecut, adică de suficient timp. Ultimul deceniu al sec XX ne-a dat o mare șansă de a ne cunoaște. Mai mult, de a colabora, mai mult, de a lucra împreună la realizarea diferitor activități.

Îi cunosc activitatea profesională, îl cunosc ca om, îi cunosc calitățile artistice și scribice, generozitatea, voința și năzuințele.

Ani buni, o viață, cum recunoaște chiar el în titlul cărții, muncește printre cărți, cu cărțile: este păstrător responsabil pentru mari valori bibliofile, este responsabil de organizarea lecturii publice la Târgul-Mureș și în județul Mureș, responsabil de valorificarea patrimoniului cultural, scris.

O viață slujește cartea, utilizează efectele ei, generează efecte, activități și evenimente.

Cartea pe care ne-a adus-o acum indică o tendință evidentă a sentimentului de a se elibera de tot ce a acumulat printre cărți, de a împărtăși momentele, evenimentele, activitățile la care a participat sau pe care le-a realizat.

Cartea fructifică tipografic zbulciumul personal pentru carte a lui Dimitrie Poptămaș.

Geografic cartea acoperă trei regiuni europene: România, Republica Moldova, Ucraina.

Prin construcție volumul este o suită de interviuri, a căror unitate este subiectul CARTEA. Volumul depășește formula culegerii de comunicări și cucerește formula de memoriu universului cărții.

Numele lui Dimitrie Poptămaș, adunat pe o carte, cum ar zice Arghezi, își are un loc inconfundabil în bibliologia românească și basarabeană, indiferent de cine va cerceta și va rânduie, după canoane, istoria biblioteconomiei, bibliologiei, bibliografiei, (bibliografiei locale, mai ales) din cele trei regiuni geografice.

Editată în condiții de excepție, volumul «Philobiblon mureșean: O viață printre oameni și cărți», Târgul-Mureș, 2003, rămâne remarcabil prin coerența nu doar la nivel formal, dar și ca temă, merit să reveleze un destin profesie – avatarurile sale – și să răpună în discuție relația cartea – om, sau om – cartea?

Dimitrie Poptămaș aduce propia-i lumină referitor la această relație și conștiința unei realități ce se realizează nu doar prin scris, ci care se configurează ca autentic «dosar de existență» (are 45 de ani de muncă în această bibliotecă).

Dimitrie Poptămaș a simțit nevoia să-și verifice posibilitățile de scrib, a

simțit nevoia să împărtășească cu lumea acest dosar de existență, destinul său.

Unul dintre cei mai devotați cărții și profesiei.

Unul dintre cei mai harnici și inspirați slujitori ai cărții, al literelor române, unul din cel mai fidel prieten al bibliotecarilor basarabeni

Profesia de bibliotecar (I. Stoica) a fost întotdeauna legată de idealul lucrului făcut bine. Tot ce a făcut a făcut bine, a pus suflet, profesionalism, a făcut temeinic. Aceasta-i caracteristica întruchipată a lui Dimitrie Poptămaș.

ALEXE RĂU - OM AL CĂRȚII, OM AL BIBLIOTECII

Omul nu este altceva decât ceea ce face. Alexe Rău îmbină foarte reușit și fericit formația și vocația. Lucrează cu cartea și în bibliotecă de aproape trei decenii și a urmărit, a fost martor și făptaș ale transformărilor cărții și bibliotecii de pe când cartea era «armă ideologică» până acum, când cartea este «simbol al cunoașterii».

În fruntea Bibliotecii Naționale a venit când bibliotecă era în căutarea unei noi identități și a diversificării funcțiilor sale.

Alături de responsabilitatea de a conserva cultura națională scrisă, Biblioteca Națională își cultiva propria cultură, propriile valori ce îi confereau distincție și personalitate, și tot odată fiind Rău cel care conducea acest proces s-a identificat cu orizonturile speranței acestei instituții și cred că el a fost cel chemat să le realizeze.

BN participa și participă la evenimente, le resimțea și le resimte, le provoacă și le provoacă. Activitățile gândite și derulate aici, orientate spre promovarea valorilor naționale constituie mijloacele prin care biblioteca națională a intrat în conștiința publică, și-a afirmat opțiunile și apartenența la valori, câștigându-și rolul de arbitru în domeniu.

Biblioteca Națională ocupă acest loc meritoriu nu numai prin funcția și locul său în sistemul biblioteconomic național dar și prin aportul de personalitate al directorului ei.

Munca lui a fost apreciată de Asociația Bibliotecarilor, de Primărie, de Ministerul Culturii, de Președinție, de Consiliul European

Aprecierea cea mai înaltă i-o dăm, noi, bibliotecarii.

Pentru noi și pentru bibliotecă a muncit și muncește dl. Alexe Rău. El a gândit și realizat reforma bibliotecară după 1989 fiind atunci la Ministerul Culturii. De capul lui s-au spart toate oalele criticilor și celor care se opuneau reformelor.

A fost autorul, împreună cu E. Martin a primei, în istoria biblioteconomiei naționale, Legi a bibliotecilor, a primei Strategii de dezvoltare a Sistemului Național de Bibliotecă, a Regulamentului Coconsiliului Biblioteconomic Național și multe alte documente de dezvoltare strategică a domeniului.

• Alexe Rău îmbină foarte reușit și fericit formația și vocația...

Dacă am studia evoluția biblioteconomiei noastre am regăsi peste tot prezența dlui Rău, rolul și semnificația pe care o are în acest domeniu.

Cunoașterea și stăpânirea cu desăvârșire a domeniului îi oferă putere, creativitate, demnitate profesională, rost adânc și voința de a face să sporească semnificația profesiei de bibliotecar și a bibliotecii.

Ca om este un emotiv și sentimental «un mioritic» cum ar spune M. Cimpoi. Această amprentă o sesizăm în comunicările, articolele, lucrările lui. Are un fel al lui de a se exprima – biblioteconomia la el capătă un conținut melodic, liric când audiența sunt bibliotecarii, un conținut dramatic, dureros când se adresează decidenților, și unul filozofic când cumpănește cu sine însuși, cu colegii, cu oamenii de cultură, artă.

Eu sunt fericită, împlină profesional, prin faptul că am fost alături de el în procesul zburcumat de a reșeza biblioteconomia noastră pe principii europene, de a clădi la consolidarea imaginii bibliotecii și profesiei de bibliotecar, de a le adăuga valoare prin muncă de cercetare.

Am fost alături când a trăit bucuria de aș-i vedea prima carte de versuri tipărită și mă bucur că aceasta s-a dublat, triplat în următorii ani.

Mă bucur de realizările, deloc ușoare, de împlinirile profesionale ale colegului meu Alexe Rău. Spun cu certitudine: biblioteconomia basarabeană obține un titlu de noblețe prin munca, prin gândirea lui poetică-filozofică, prin prezența lui Alexe Rău.

La ceas frumos, aniversar, îi doresc în continuare să străbată cu rost drumurile labirintice ale biblioteconomiei noastre, să slujească cu abnegație profesia așa cum a făcut-o pînă acum.

Fie ca căldura sărbătorilor de iarnă, în preajma cărora rotunjește frumoasa vârstă de 50 de ani, să-l însoțească permanent, săi fie garanția succeselor, împlinirii sufletești, a tuturor dorințelor, intențiilor, proiectelor.

DR. SILVIA GHINCULOV

Bibliologul, doctorul în economie, directorul Silvia Ghinculov, s-a consacrat muncii de bibliotecar, a slujit profesia și instituția încercând să dea acestei activități ritmuri, vibrații, trăiri creatoare, adunând succese, realizări și împliniri.

În cariera sa a contribuit la consolidarea Asociației Bibliotecilor din Republica Moldova, la realizarea proiectelor internaționale, a condus și implementat cu succes proiecte naționale, alături de colegi participă la evenimentele din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, inițiază și organizează evenimente de nivel național și internațional, încurajează și susține procesul de diversificare a serviciilor, de constituire a unei biblioteci universitare virtuale - sînt repere ale muncii, realizări și împliniri profesionale ale Doamnei Silvia Ghinculov.

Activitățile la biblioteca ASEM, orientate spre susținerea procesului de

formare economică, spre promovarea valorilor autohtone, constituie mijloacele prin care biblioteca și-a afirmat opțiunile și apartenența la valori, câștigându-și rolul de Centru de Excelență în domeniu. Biblioteca ASEM ocupă acest loc mai întâi, prin aportul personal al directorului ei – Doamnei Silvia Ghinculov.

Silvia Ghinculov s-a impus benefic în biblioteconomia noastră, lăsând pe ogorul ei o urmă, o cărare a sa, pe care-i urăm să meargă și în continuare, bătătorind cu rost drumurile labirintice, deloc ușoare ale profesiei.

Biblioteconomia a câștigat prin colaborarea cu Silvia Ghinculov, prin implicarea ei în procesele de dezvoltare, prin sprijinul permanent, prin prezența ei la toate activitățile de anvergură.

Și acum de la mine personal: pentru mine oamenii sunt întotdeauna niște simboluri. Silvia are mai multe simboluri. O asemui cu ceva ascuțit – spadă, lance pentru că are o voință provocatoare, ofensivă chiar.

Relația ei cu viața și cu lumea e una de străpungere, pătrundere, dar dublată cu o conotație de verticalitate – al cărei simbol e turnul. Da. E foarte greu s-o dai din drum.

Altă imagine care o caracterizează pe Silvia este cea a copacului, care păstrează toate acele caracteristici amintite mai sus, adăugând și ideea de continuă creștere.

A ajuns un bun manager, cu carieră de succes. Paralel au crescut și problemele profesionale, personale, au crescut și cerințele față de sine – a devenit mai exigentă, mai elevată, mai profundă.

Copacul mai are o semnificație pentru Silvia: La tulpina lui, la umbra lui, a adunat un colectiv la fel de competitiv, flexibil, ambițios, valoros, care o ajută să-și păstreze verticalitatea, să urce în sus, la rându-i încurajându-i, susținându-i.

Este o persoană norocoasă. Are un colectiv care o susține, are prieteni care o iubesc și o sprijină, are colegi în Academie care o înțeleg, respectă, susțin, are copii și nepoți care o iubesc, are mamă, are tată care o iubesc, pe care îi iubește

S-a născut într-o zi de sărbătoare – Sfântul Gheorge, triumfător și apărător al binelui, calități care au marcat-o. S-a născut în perioada lalelelor, liliacului, lăcrămioarelor... ce-și mai poate dori o femeie?

Are noroc de... noroc!

Concluzia pe care vreau s-o fac este: Ai trecut cu rost labirinturile vieții. Să fie cu rost și în continuare!

La mulți ani!

SFETNIC, FORMATOR ȘI PRIETEN DEVOTAT AL BIBLIOTECARILOR

Numele Veruței Osoianu este știut de toată republica, el s-a identificat cu Biblioteca Națională, cu biblioteca publică în general.

Trudește de la terminarea facultății la această prestigioasă instituție, de tânăr specialist s-a implicat în problematica de nivel național al bibliotecilor. A ținut pulsul domeniului mulți ani prin analiza, sinteza operată asupra activității sistemului bibliotecilor publice din țară. Ei i se datorează publicarea, ani la rând, a situațiilor statistice a bibliotecilor publice din Republica Moldova. La început ca contributor, coautor al Raportului de activitate a sistemelor centralizate de biblioteci ale Ministerului Culturii (în limba rusă, bineînțeles) iar după 90, ca autor, în română desigur, cu alt titlu «Bibliotecile publice din Republica Moldova. Situații statistice».

Cunoscând cel mai bine situația sistemului național de biblioteci, se implica în ameliorarea situației, văzându-se responsabilă pentru renașterea domeniului biblioteconomic. Astfel a fost inițiatorea multor proiecte, strategii; a elaborat diverse activități de perfecționare a bibliotecarilor din bibliotecile publice. Era un timp când Veruța era unica persoană căreia îi păsa de ce se petrece în bibliotecile publice. A cutreierat republica în lung și-n lat, în scopul unui «iluminism profesional», cu «desaga» plină de cunoștințe, experiență, recomandări, gânduri și practici inovative, pe care cu drag și cu dorința de îmbunătățire le împărtășea. A oferit întotdeauna instrumente și soluții viabile la problemele bibliotecilor și bibliotecarilor.

Fiind responsabil-organizator al Anului Bibliologic, l-a transformat în cel mai important eveniment profesional al anului, cel mai util și așteptat eveniment, prin conținutul, poziția, direcția aleasă, prin materialele distribuite, prin experiențele diseminate.

Vera Osoianu a stat la temelia unității profesionale, la temelia renașterii naționale a domeniului, fiind o apărătoare a identității profesionale. A fost în inima acestui proces, generând evenimente și procese înnoitoare. Era un fel de busolă, prin hățișurile tranziției, pentru bibliotecarii bibliotecilor publice. A fost la temelia colaborării cu România în scopul îmbunătățirii colecțiilor bibliotecilor publice. Cu concursul nemijlocit al V. Osoianu s-au deschis multe filiale comune ale bibliotecilor publice din teritoriu cu județele din România, cu concursul ei nemijlocit s-au realizat multe proiecte de perfecționare a bibliotecarilor din bibliotecile publice, astfel zeci de bibliotecari au fost la Bușteni, Cluj, ș.a.

A fost, în virtutea postului pe care-l avea în cadrul Bibliotecii Naționale – șef Serviciu Asistență de specialitate, apoi coordonator la Centrul de instruire continuă în biblioteconomie și știința informării, și rămâne în continuare, ca director adjunct al acestei instituții, șef, consultant, formator, sfătuitor, prieten al bibliotecarilor.

A elaborat și realizat sute de seminare, ateliere, mese rotunde, simpozioane, conferințe, întruniri profesionale științifice – toate cu un scop re-valorizarea, reformarea domeniului biblioteconomic, ralierea lui la standarde internaționale, demonstrând capacități excepționale de formator, pedagog. Stagiile efectuate în SUA, Franța, vizitele de documentare în multe țări au determinat demersul acestei preocupări.

Experiența bogată, cunoștințele acumulate, practicile și modelele văzute și studiate din țările pe care le-a vizitat sa-u materializat în diversitatea articolelor, sintezelor, comunicărilor, traducerilor pe care le-a publicat în presa de specialitate în țară și peste hotarele ei, materiale care au sporit calitatea literaturii de specialitate din republică, și au contribuit la definirea direcțiilor de dezvoltare a domeniului, la re-evaluarea rolului bibliotecii publice în era informației și cunoașterii. Urmărind publicațiile sale ai în față o imagine exactă a domeniului biblioteconomic la diferite etape –problemele, realizările, succesele și insuccesele – pentru că le consideră și ale ei, pentru că demult Veruța s-a identificat cu domeniul pe care-l profesează.

Veruța Osoianu își are un loc inconfundabil în biblioteconomia basarabeană, indiferent de unghiul din care unii sau alții vor cerceta și vor rându-i, după canoane, istoria biblioteconomiei. Tot ce a făcut, scris V. Osoianu, rămâne remarcabil prin coerența nu doar la nivel formal, dar și ca temă, merit să reveleze un destin profesie, care se configurează ca autentic «dosar de existență». Este unul dintre cei mai devotați profesiei, unul dintre cei mai harnici și inspirați slujitori ai profesiei.

Șansa de a vorbi despre o persoană pe care o cunoști pune subiectivitatea într-o lumină favorizantă. Nici pe departe nu am fost subiectivă. O cunosc demult, de suficient timp ca să vorbesc despre ea la aniversarea ei frumoasă.

Destinul ne-a dat o mare șansă de a ne cunoaște, mai mult, de a colabora, mai mult, de a lucra împreună la realizarea diferitor activități. Îi cunosc activitatea profesională, o cunosc ca om, îi cunosc calitățile și defectele, orgoliul și generozitatea, voința și năzuințele. Și dacă spațiul revistei noastre mi-ar fi permis, scriam mult mai mult.

Îi urăm ani mulți, sănătate, fericire, împliniri și să slujească în continuare cu ardoare și devotament profesia.

UN NUME ÎNSCRIS ÎN CAUZA BIBLIOTECARĂ

Cine nu cunoaște numele Ludmillei Corghenci?

Îl cunoaște aproape fiecare bibliotecar din bibliotecile universitare, publice, științifice, o cunosc bibliotecarii din România, Rusia, Marea Britanie, Suedia, etc.

O cunosc ca profesionist de cea mai înaltă calitate, ca promotor, susținător și luptător al cauzei bibliotecare, al modernizării și schimbării domeniului biblioteconomic, ca strateg al domeniului, apărător vehement al

rolului important al bibliotecilor în societate și comunitate, ca pedagog și formator avizat, ca coleg de excepție.

Ludmila își are locul și rolul său în biblioteconomia moldovenească prin preocupările și realizările sale în managementul biblioteconomic (care zic, este și o preocupare de suflet). Implicațiile ei în constituirea, modernizarea și administrarea Bibliotecii ULIM, în administrarea ȘBM, în administrarea Bibliotecii Naționale, Asociației Bibliotecarilor.

Ludmila și-a demonstrat locul și rolul de frunte în comunitatea biblioteconomică din Moldova prin implicațiile, preocupările, realizările sale de pedagog-formator: experiența de la Catedra de Biblioteconomie, activitatea în cadrul ȘBM, elaborarea și susținerea formelor inovative de instruire, pledoarie pentru modernizarea procesului de perfecționare profesională, susținerea unor seminare, ateliere atractive, de maximă actualitate și importanță.

Ludmila își are locul și rolul său aparte în mișcarea pentru dezvoltarea biblioteconomică prin proiecte: multe proiecte în cadrul ULIM, proiecte în cadrul ABRM, proiecte naționale ca Școala de Biblioteconomie, elaborarea suporturilor educaționale pentru bibliotecarii practici, Școala de Vară, etc.

Ludmila Corghenci și-a rezervat rolul de lider în consolidarea domeniului, identității profesiei de bibliotecar prin inițiative, comunicări în cadrul diverselor activități ale comunității bibliotecare dar mai ales prin publicațiile ei, de o înaltă prestație profesională, științifică. Textele ei conferă profesiei noastre statut social important și literaturii domeniului specificitate.

Publicațiile dnei Corghenci sunt atenționări, semnalizări, precizări, analize, meditații, concluzii, recomandări, asupra celor mai semnificative subiecte, inserate inteligent într-un cadru referențial și științific de calitate. Ea abordează segmente esențiale, complexe ale domeniului și menționez cu satisfacție, că L. Corghenci știe să le sesizeze, evidențieze degajând soluții la probleme strategice.

S-a impus ca cel mai fecund autor. Publică în *Magazin Bibliologic*, *Biblioteca*, *Buletinul ȘBM*, *Gazeta bibliotecarului*, culegeri, volume aparte, participă la editarea anuarului *Symposia Professorum*, publicație ce s-a impus prin seriozitatea temelor abordate și profunzimea articolelor inserate. Ludmila este și un cercetător – îngrijește și publică monografiile bibliografice.

L. Corghenci mai are un rol și un loc pe care nu-l contestă nimeni din comunitatea bibliotecară – de cel mai onest, responsabil, respectuos, harnic bibliotecar. O caracterizează - curiozitatea profesională, dorința-scop de perfecționare continuă și de împărtășire celorlalți a cunoștințelor acumulate, deschiderea pentru colaborare profesională, de cele mai multe ori fiind ea inițiatoarea, punctualitatea și rigoarea într-o relație de colaborare.

Îmi place să muncesc cu Ludmila într-o echipă. Mi-ar plăcea s-o am în echipa mea, la Hasdeu, prin aceasta recunoscând că are cele mai bune calități profesionale, omenești pe care le-am testat în multiplele activități colaborative.

Așa cum caut întotdeauna simboluri pentru oamenii care mă înconjoară

și Ludmila are câteva. O asemui cu o furnică – pentru că veșnic aleargă, caută, adună, construiește (elaborează). Dar pentru că furnica este totuși fragilă, nu pot rămâne la caracteristica aceasta. Ludmila pentru mine are chip de cetate în biblioteconomie pentru vastitatea cunoștințelor, pentru că tot ce face contribuie la consolidarea domeniului, dublat cu conotația de verticalitate care o caracterizează. Greu s-o cucerești cu »te miri ce«, greu s-o învingi în dezbaterile profesionale, dar dacă deschide porțile sufletului găsești un om bun, tolerant, deosebit, exigent, elevat, profund...

Ludmila mai are un simbol pe care i l-am atribuit urmărind-o îndeaproape în multiplele noastre colaborări – cea a copacului care păstrează toate acele caracteristici amintite mai sus, adăugând și ideea de continuă creștere. Rândurile din «Cresc amintirile» de Lucian Blaga i se potrivesc acum la frumoasa aniversare pe care o rotunjește: «Într-un amurg, sunt ani de-atunci/Stăruitor / În scoarța unui arbor numele/Cu slove mici, stângace și subțiri/Am zgâriat/Azi am văzut din întâmplare/Cum slovele-au crescut din cale afară - uriașe».

Au crescut de ani, de șirul faptelor pe care le-a realizat – profesionale le-am înșirat mai sus, personale materializate în două fiice frumoase – Mihaela și Lucica, frumoase, deștepte, în care-și vede împlinirea.

Îți doresc să crești în continuare, să înmulțești faptele, realizările. Să crești ca un stejar falnic, semnificativ, să fii exemplu și sprijin pentru comunitatea bibliotecară, pentru familia ta, alături de urările tradiționale de sănătate și «La mulți și fericiți ani!»

ZINAIDA PAHOMI - OMUL CĂRȚII

Zina-ida – adică o Zână, iar ida – nu este altceva decât una din idele lui martie, luna în care rotunjește frumoasa vârstă de 50 de ani, vârsta maturității intelectuale, profesionale, vârsta împlinirii personale.

Muncește la Biblioteca Municipală de aproape treizeci de ani. A venit la BM după terminarea facultății de Biblioteconomie, în 1977. A început într-o bibliotecă de cartier unde a asimilat toate fațetele profesiei sub îndrumarea unor profesioniști de excepție ca Ana Danilkin. A evoluat în carieră transferându-se bibliotecar principal la Serviciul «Achiziții». De 15 ani (tot în martie se împlinesc) este Manager al Departamentului «Achiziții».

Așa s-a întâmplat că Zina mi-a fost subaltern de când am cunoscut-o. Dar relația pe care am dezvoltat-o era una de prietenie mai întâi de toate, una de susținere reciprocă. Poate pentru că ambele în acea perioadă treceam prin dificultăți de ordin personal, familiar și ne regăseam în muncă. Consider acea perioadă foarte eficientă la achiziții. Îmi plăcea Zina și o apreciam pentru dragostea, dar și priceperea ei la cifre. Toată evidența Sistemului Centralizat de Biblioteci din Chișinău era responsabilitatea, dar și realizarea Zinaidei Pahomi. Nu întâmplător, fiica mai mare, Ina, a ales cifrele – facultatea «Bănci și Burse de Valori».

O apreciez în continuare pentru tenacitate, punctualitate, sinceritate,

seriozitate, responsabilitate, calitate foarte rar întâlnite împreună la una și aceeași persoană. Zina le are pe toate îmbunătățite cu timiditatea de a ieși din tiparele stabilite de ea sau educate de părinții ei, de a se expune, de a-și lăuda succesele, realizările. Aspecte care ne deosebește, deși suntem din aceeași lună, în același semn zodiacal.

Colegă cu mulți buni bibliotecari – Ludmila Corghenci, Elena Harconiță..., O promoție de profesioniști...

Apreciez foarte mult munca ei, de importanță primordială pentru buna funcționare a BM. O apreciază și colegii ei, bibliotecarii. Pentru ei și chișinăuieni muncește Zinaida Pahomi. Și Zina nu i-a dezamăgit. Pentru că cunoaște cu desăvârșire profesia, îi place ce face, s-a identificat cu ceea ce face, o face cu dăruire.

Pentru noi Zina se identifică, în primul rând, cu cartea. Pe parcursul anilor a selectat atâtea titluri, a prelucrat atâtea sute de mii de volume, a abonat zeci de mii de titluri periodice... Ține pulsul colecției noastre – știe întotdeauna ce intră, cât intră, de ce calitate; știe întotdeauna ce iese, de ce iese, cât iese – și are grijă s-o ferească de căderi bruște, de infectare cu titluri întâmplătoare, de joasă calitate, o apără de insuficiență financiară, o actualizează conform nevoilor comunității chișinăuene.

Se spune că nu sunt oameni care nu pot fi înlocuiți. Pentru mine Zina Pahomi este omul, managerul, de neînlocuit, într-adevăr, omul care sfințește locul. Nu numai îl sfințește, îi dă trăiri și semnificații. Oricine ar studia istoria BM va găsi oriunde prezența muncii ei, rezultatul muncii ei, rolul și semnificația pe care a avut-o în procesul de constituire a colecției BM, în genere în domeniul biblioteconomic. Succesul BM se clădește din munca de zi cu zi a bibliotecarilor așa ca Zina Pahomi, ei adaugă valoare și imagine bibliotecii și profesiei.

De multe ori mă gândesc că nu aș fi realizat nimic ca bibliotecar, ca manager dacă nu aș fi avut alături colegi ca Zina Pahomi.

Zina dă valoare la tot ce face, dar mai ales aceasta o simțesc cei din familie. A crescut și educat două fiice – Ina și Valentina, cea din urmă tot în zodia mămicăi, care au făcut câte două facultăți la ASEM, care au învățat și lucrează cu aceeași pasiune, responsabilitate, dăruire, seriozitate ca și mama. Astăzi Ina lucrează șef de serviciu la o Bancă destul de cunoscută iar, mezina (diferența 9 luni), Valentina, muncește în România...

La această aniversare, îi doresc personal și în numele colegilor, să rămână aceeași colegă sinceră, muncitoare, pe care o iubim, căreia îi mulțumim pentru ceea ce face și cum face.

Îți dorim destulă sănătate ca să fii frumoasă, iubită, destulă răbdare ca să înfrunți cealaltă jumătate a vieții, destule întâmplări frumoase la serviciu și în familie, destulă bucurie, de la fete și soț, ca să fii fericită.

ISPITIT DE ISTORIE, MOTIVAT DE PREZENT, ÎNCURAJAT DE VIITOR...

Lurie Colesnic, un tip deloc ieșit din comun și totodată un tipaj aparte: înalt, suplu, ochi pătrunzători, care scanează exact ce trebuie, amabil, echilibrat, nu se grăbește (de fapt, foarte grăbit), ieșită din comun îi este înfățișarea, care nu se aseamănă cu alți scriitori contemporani sau cercetători, pentru că face parte din ambele tabere, chiar mai mult – muzeograf, publicist, critic literar, critic de artă, editor, istoric... Și-a construit un chip de «Sherlock Holmes ... și-i stă foarte bine așa.

«Oamenii de lângă noi sunt asemenea personajelor din cărți, nicidecum invers» – afirmă Constantin Stan (Dead-line, 2003). Pentru mine Lurie Colesnic este un personaj cumulat din cărțile lui, din sutele de fețe pe care ni le-a decodat și ni le-a oferit să le cunoaștem.

O bibliografie a unei personalități este un bilanț al creației sale – demonstrează ce a făcut, cât a făcut, la o lectură atentă răspunde și la întrebarea «Cum a făcut protagonistul?»; este un bilanț al percepției comunității asupra personalității – demonstrează cum și ce au apreciat alții despre el, poate răspunde și la întrebarea «Ce loc îi atribuie comunitatea în viața ei?». O bibliografie a unei personalități este o istorie personală scrisă de alții și odată tipărită devine o filă a istoriei colective a unui domeniu, a unei localități, a unei țări. O bibliografie a unei personalități este o carte de referință care oferă posibilitatea de a-l cunoaște, de a-l promova, de a-i enunța misiunea...

Herder, referindu-se la specificul spiritual al epocilor istorice, afirma că ele sunt compuse din individualități și care ca și epocile, trebuie să fie examinate și judecate prin raportare la «esența și scopurile» lor specifice. Aceasta încercăm și noi prin bibliografia de față. Bibliografia consacrată lui Lurie Colesnic ne oferă momente de reflecție și analiză a fenomenului Colesnic. Concluziile la care ajungi parcurgând bibliografia sunt că Lurie Colesnic nu este un super erou postmodernist [termen utilizat de Mihai Cimpoi cu referire la opera lui], este un cetățean responsabil. Misiunea lui Colesnic este de a fi un cetățean responsabil al epocii sale. Intelectual cu vocația exhaustivității (straniu pentru noi), crede cu tărie în misiunea sa, crede că istoria Basarabiei, personalităților ei, trebuie investigată. Investigată, adaug, cu asiduitate, cu credință, dăruire și convingere, așa cum face Lurie.

Lurie Colesnic nu scrie cărțile pentru sine, le scrie și le oferă oamenilor spre lectură, spre dezbateri. Opinia publică este foarte importantă pentru I. Colesnic, nu se teme, chiar încurajează dezbateri cărților sale.

Biblioteca Municipală a inițiat în 2004 o acțiune «Chișinăul citește o carte» care constă în lectura simultană a unei cărți de către toți utilizatorii bibliotecii. Prima carte a fost «Mi-i dor să vă spun». Au citit-o sute de chișinăuieni iar punctul culminant a fost o conferință de dezbateri în prezența autoru-

lui. Colesnic, ca și G. Vulturescu, consideră că «împlinirea unei cărți» se realizează numai în parteneriat cu cititorul. Ultima, a treia ediție a cărții «Mi-i dor să vă spun», ajunsă la 230 de pagini, lurie a oferit-o chișinăuienilor pentru lecturile verii 2005.

«Pretutindeni formele vieții colective, afirmă J. G. Herder, răspund unor nevoi particulare, în care își găsește expresia spiritul unui popor, al unei epoci istorice». Cititorul, prins în cotidianul nefavorabil, vrea mai mult ca niciodată să-și cunoască trecutul pentru a-și putea înfrunța viitorul incert. Pentru aceasta ei au nevoie de răspunsuri la multiplele întrebări dar mai întâi de toate la ale prezentului. Iurie încearcă să le clarifice pentru sine și le oferă, în «Mi-i dor să vă spun», ca răspunsuri, ca gânduri, ca niște comentarii. Caută și se întreabă: «De ce pentru fiecare Harap Alb / Se naște câte un spân? / Pentru fiecare Ană / Câte un Manole».

«Exist!» , spune autorul într-o poezie, «Sunt raza roentgen/ Istoria clipei o scriu / Cu roua lăsată pe șine / De fuga unui tren».

M. Cărtărescu spunea într-un interviu «Trăim într-o lume uriașă, care ne-a precedat și care ne va supraviețui. Singurele lucruri pe care noi i le putem adăuga sunt gândurile noastre despre ea». Aceasta face Iurie Colesnic în «Mi-i dor să vă spun».

Cititorii au nevoie de exemplele predecesorilor lor și Iurie Colesnic le oferă o mulțime (*Basarabia necunoscută, Femei din Moldova. Enciclopedie, Chișinău. Enciclopedie, Sfatul Țării. Enciclopedie*, și în sutele de articole din ziare și reviste, culegeri). Am numărat peste 700 de nume-paterne, nume-exemple, nume-istorii, nume-destine.

Trupul voluminos al operei sale – peste 19 mii de pagini publicate [o bibliografie mai are și funcție bibliometrică] –«mistuit de amar, de gânduri, de speranțe, de-al stelelor ropot» ne adună astăzi la «chemările inimii» , la cunoașterea de sine, a rostului nostru de mâine.

Personalitatea lui Iurie Colesnic este asemeni unui aisberg, vedem și cunoaștem doar 1/3 din tot ce este... Poate bibliografia va răsturna acest raport [3/1] ?

Din 1975 scrie câte o poezie, câte un articol, până la prima carte în 1980. În următoarea decadă scoate câte o carte la doi ani, publică 4–5 poezii, tot atâtea articole pe an, publicând preponderent la: *Steluța, Nistru, Scânteia leninistă, Tinerimea Moldovei, Literatura și arta, Tânărul leninist, Orizontul*.

Din 1990 până în 1999 scoate câte o carte pe an (cu excepția anilor 1995, 1998), publică de la 30 la 60 de articole, poezii în periodice, culegeri, antologii. Repertoriul periodicelor care-l găzduiesc se schimbă, se diversifică: *Basarabia, Tribuna, Viața satului, Literatura și arta, Patria tânără, Tinerimea Moldovei, Moldova Suverană, Columna, Viața Basarabiei, Ora satului, Patrimoniul; Glasul Națiunii, Flux, Capitala magazin ș.a.*

Perioada cea mai laborioasă este 2000–2004 – scrie câte 3 cărți pe an, în 2004 chiar 6, publică ascendent de la 63 la 93 de articole, interviuri, anual.

În acest răstimp s-au scris și publicat aproape 100 de cronici la operele scrise, articole, consemnări referitoare la activitatea sa de scriitor, editor, istoric.

Cărțile lui Iurie Colesnic sunt parte a memoriei recuperatorii. Acest fel de curent reclamă cititorului sensibilitate și sentimente. Și Colesnic scrie foarte sensibil, și cred că el intuiește că în cheia sensibilizării cărțile sale vor fi regăsite mereu pline după ce le vom consuma.

Cărțile lui Iurie Colesnic sunt vaccinuri de întărire a imunității identității noastre virusată de istoria anterioară.

Învățați să credem istoriilor colective sau scrise sub egida unor instituții, cărțile lui Colesnic ne fac să credem în istorii asumate de oameni participanți la evenimente ... în istorii scrise de către oameni bine documentați, dar care au (cazul lui Colesnic) și vocație literară.

Fiecare epocă distribuie altfel accentele, pune în relief sau marginalizează evenimente care au făcut cândva istorii. Aici, autorul, cercetătorul, cetățeanul, omul – nu colectivitatea, o face și oferă colectivității aceste schimbări de accent. Astfel, istoriile lui Colesnic, schimbă percepția colectivității față de trecut, pentru că în opera lui trecutul capătă o altă configurație.

La o lansare de carte criticul Ion Ciocanu recunoștea că atunci când citește o carte, se concentrează asupra titlului, căutând semnificații în text și câteodată ajunge să inventeze un alt titlu. Cărțile lui Colesnic au titluri pline pe care rar ar încerca cineva să le schimbe. Exemple: doar Basarabia descoperită (Jurnal de Chișinău, 2004, 21 oct.), Institutul basarabenilor celebri (Tudor Țopa, Lit. și arta, 2004, 21 oct.), Atlandida recuperată (Scripluc L., Corj, E. Accente, 2000, 10 nov.), Basarabia rediviva (Bătrânu Nicolae, Glasul națiunii, 1998, 21 oct.), Edificarea viitorului prin trecut (Bobeică Constantin, Făclia, 1997, 13 dec.), Ora dicționarelor (Mihai Cimpoi, Flux, 1998, 8 mai), Minunea ineditului de lângă noi (Ion Dron, Mesagerul, 1997, 19 dec.), Mandat pentru ieșirea din anonimat (Eugen Lungu, Lit. și arta, 1994, 6 ian.), sau ca dl Alexandu Zub – Necunoscuta Basarabie, Impasul reîntregirii, Iasi, 1995).

Basarabia necunoscută, este mai mult decât o carte de biografii, mai mult decât un dicționar al personalităților, mai mult decât o restituire, este o carte a identității noastre, accesibilă tuturor nu numai cercetătorilor, este *opera aperta* de care cititorul basarabean se apropie cu speranța să găsească răspunsuri și modele pentru ei...

Biografia sa se concretizează în lucrările sale, îi conturează acel portret discret, exact acel model pe care el și l-a propus și l-a construit. Modelul responsabilului de astăzi pentru prezent și viitor: «Fluturii / Care trăiesc o singură zi/ Mai mult din impresii / Străine / Oare ce vor ști/ Despre ploaia de ieri / Despre furtuna / De mâine?»

Poate din deruta provocată de criza identitară și-a coalizat cunoștințele acumulate din numeroasele cercetări, din zestrea intelectuală, din datorie și din necesitatea de a găsi răspunsuri la multe întrebări.

• Iurie Colesnic nu scrie cărți pentru sine, le scrie și le oferă oamenilor...

Cercetările lui Colesnic sunt contribuții la cunoașterea trecutului. Ne oferă nu numai istorie dar și reconstituire, recuperare... Istoricul Colesnic caută ca oricare om, reprezentant al epocii sale, și pornește de la problemele prezentului, interogând trecutul. Cercetarea noastră rezultată în biobibliografia «Iurie Colesnic» e o contribuție la cunoașterea mai bună a prezentului, ofrind-o viitorului. Este o cărămidă adăugată la procesul de constituire a coloanei vertebrale a colecției locale despre Chișinău și oamenii lui, la care trudește Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu».

Nu incerc să intru în viața de zi cu zi a lui Colesnic, și nici să-l urmăresc pas cu pas. Mi-a fost deajuns să-i citesc cărțile, să parcurg bibliografia – o încercare de a ordona pe tipuri, categorii, ani, locuri, limbi creația lui Iurie Colesnic.

Iurie Colesnic este Un singuratic, nu a avut slăbiciunea grupului, nu a acceptat dominația unui grup, asociații, nu este omul grupului, găștii, șezătorii. Nu se lasă domesticit de găști... Și-a construit o carapace a sa, o carapace de sticlă, din care vede tot, îl văd toți. Unii gândesc că o pot surmonta, dar aceasta-i la prima vedere, de fapt nu-i deloc ușor să treci de ea...

Singurătatea îl preocupă ca stare, fenomen, scrie despre singurătate ca fenomen pozitiv pentru dezvoltarea omului, contrapune singurătatea globalității.

Parcurgând bibliografia îți dai seama că jumătate din scrierile sale (cărți, articole, poezii) se referă la **un** eveniment, **un** om, **o** personalitate, un fenomen, adică la singular. «**Un**», și «**O**» este capul multor titluri: **Un** izvor al înțelepciunii, **Un** imn sincerității, **Un** mit posibil, **Un** sculptor căutând copilăria, **Un** nume visat de istorie, **Un** chip sculptat în piatra suferinței, **Un** crin al Basarabiei, **Un** om în căutare de fulgere, **Un** cavaler al intuiției istorice, **Un** destin, **Un** episod cu Basarabia în inimă, **Un** memorialist basarabean, **Un** monument visat, un monument uitat, **Un** om de excepție, **Un** ostatec al muzeelor, **Un** ambasador al inteligenței, **Un** bibliograf prin vocație, **Un** lorga al Basarabiei, **Un** om ce caută un punct de sprijin, **Un** rege al metaforei, **Un** cronicar al Chișinăului, **Un** mare savant în labirintul orașului, **Un** istoric...un aristocrat al istoriei, **Un** fiu veșnic îndurerat al Basarabiei, **Un** jurist ce merită toată admirația noastră, **Un** militar de marcă, **Un** pictor ce nu-și merită uita-rea, **Un** țăran de care Basarabia de astăzi are nevoie, **Un** editor model, **Un** nume ce trebuie reținut, **Un** preot artist, **Un** gazetar meritos, **Un** as basarabean, **Un** colonel martir, **Un** nume din panteonul basarabean, **Un** testament model, **Un** monument aproape martir din istoria noastră, **Un** actor nedreptățit de destin, **Un** muzeu uitat, **Un** naturalist basarabean de talie europeană, **Un** nume-o enigmă, **Un** cărturar de elită, **Un** medic din elita politică, **Un** destin ca o legendă... Sau:

O rază de tandrețe, **O** carte de eseuri ce-a rămas neterminată, **O** clădire-biografie, **O** galaxie ce merită să fie descoperită, **O** personalitate la hotarul culturilor, **O** filă inedită din dicționarul cărturarilor basarabeni, **O** galerie de portrete, **O** personalitate din elita inginerească, **O** personalitate ca un mit, **O**

carte ca o oglindă a noastră, O comoară depozitată pentru noi, O viață ca un zbucium, o moarte ca o izbăvire, O scrisoare ca o carte de învățătură, O carte uitată, un autor uitat, O carte ca un testament poetic, O altă față a Europei, O fotografie ca un destin istoric, O avioane celebre...

Le-am trecut în revistă și pentru a arăta ce pune Iurie Colesnic în titlu: celebru, destin, oglindă, testament, inedit, panteon, model, merituos, martir, excepție, savant, aristocrat, nume-enigmă, exact ce am afirmat mai sus: Colesnic oferă nume-paterne, nume-exemple, nume-istorii, nume-destine.

S-a simțit dator să radiografieze trecutul. Dar radiografiază nu pentru a constata, ci pentru a descoperi, a pune în valoare, pentru a ne oferi lecții de istorie, «lecții de veșnicie». El recunoaște într-o poezie «Casa chiar și demolată / Stă vertical, / Întocmai așa cum o vede / Amintirea noastră». Reînviind memoria, de fapt, caută portretul nostru, spre a-l oferi nouă și generațiilor care vin, îmbunătățit.

«Nimeni nu știe câți sori / Ascunde / Un fir de polen», scrie poetul Colesnic, nici chiar «sub razele roentgen / nu poți afla. El încearcă să afle câți «sori» a avut Basarabia.

Basarabia necunoscută [utilizez acest generic cu referire la toate cărțile istorice ale lui Colesnic] este cămașa de forță a lui Iurie Colesnic. Mai scapă de ea doar evadând în poezie, într-un un interviu, sau scriind tablete filozofice.

Dar de fapt nu scapă. Și în poezie și în reflecțiile sale filosofice caută «îngerii păzitori» ai Basarabiei. Cuvintele-cheie ale poeziei sale sunt: *vis*, *glorie*, *viață*, *fluture*, *carte*, *albină*, *raze roentgen*. Nu sunt obsesii modelatoare, ele au tangență cu misiunea sa.

Colesnic nu este din cei ce se dau «mai în spatele altora, atunci când în față bate vântul rece și necruțător al epocii...». Model pentru arderea necesară – *albina*, model de responsabilitate socială – *fluturele*, model de exhaustivitate – *raza roentgen*. Aceste cuvinte, așa cum apar în contextul unor poezii, articole, interviuri pot să-l ghideze pe orice cititor în redescoperirea acestui cercetător, scriitor, dificil și singuratec, dar care produce pentru noi, «mulții».

De fluture, de carte, de Colesnic mi-am amintit aflându-mă la zeci de mii de kilometri de Chișinău – la Salt Lake City, Statul Utah, SUA, în 2004, în vizită la biblioteca publică din acest oraș. O bibliotecă de vis, extra-modernă (în sensul de extraterestră ca arhitectură și dotare – cred că viitorul a poposit mai înainte pe la ei). Mirarea care m-a făcut să-mi amintesc de Iurie Colesnic au fost fluturii. Într-un hol de 6 etaje înălțime cădeau într-un zbor imponderabil 3 mii de fluturi-cărți. Am fost copleșită, dar și mândră pentru că avea tangență cu noi, adică cu unul dintre «noi» – Iurie Colesnic, care a scris «O carte – fluture căzut din grădina Paradisului». Chiar am și povestit bibliotecarilor de acolo despre această poezie, despre Colesnic.

Există contexte, evenimente, întâmplări, lucruri, am citit undeva, pe care le simți ca o bătaie pe umăr a lui Dumnezeu... Întâmplarea de a-l cunoaște

și colabora cu Iurie Colesnic este unul dintre acestea. Vreau să cred că nu mă număr printre cei cu care doar se «îmboldea» Iurie Colesnic în cei 15 ani de tranziție, ani care coincid cu perioada de colaborare cu el.

Colesnic este un «bibliograf prin vocație» (titlu utilizat de el cu referire la Alexandru David). Cred că Alexandru David și Alexie Mateevici au vrut, de acolo de sus, ca să ne întâlnim și să colaborăm.

Eram la cârma Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu» de puțin timp (1989), dar nu de puțin timp bibliotecar. Lucram la elaborarea bibliografiei «Alexie Mateevici» (Museum, 1992), Iurie Colesnic la «Doina dorurilor noastre» (Literatura artistică, 1990) și așa s-au intersectat drumurile noastre. «De atunci au început toate», spune Iurie recunoscând și participarea Bibliotecii noastre în procesul de cercetare istorică, bibliografică, responsabilitatea socială pe care și-a asumat-o biblioteca vis a vis de perioada dată, recunoașterea că BM «B. P. Hasdeu» nu s-a dat în spatele altora, atunci când în față bătea vântul rece și necruțător al epocii. Nu s-a dat în spate poate pentru că era Iurie Colesnic care ne încuraja, ne consulta, ne susținea. A fost un bun sfătuitor, iar noi buni executori.

Colaborarea noastră a continuat cu un proiect lansat în 1992 și realizat în 1993 – Colecția «Basarabiana», care a avut ca scop publicarea bibliografiilor contemporanilor și reinsertia în circuitul valorilor naționale a lucrărilor marilor bibliografi basarabeni, a primelor bibliografii din spațiul basarabean. Așa am editat împreună bibliografiile lui Draganov, P. «Basarabiana: Ученная, литературная и художественная Бессарабия. Алф. библиог. указатель», Universitas, 1993; David, A. «Tipăriturile românești din Basarabia sub stăpânire rusă», Universitas, 1993; Moghileanski, N. «Материалы для указателя литературы по Бессарабии. Список книг и статей относящихся къ Бессарабии изъ библиотеки Н. К. Могилянскогo», Universitas, 1994.

În acest proiect și colecție au mai văzut lumina tiparului și bibliografiile ai contemporanilor noștri ca Eugen Doga, Grigore Vieru, Bibliografia Municipiului Chișinău, (Universitas, 1996), Glebus Sainciuc (Muzeum, 1996), Ion Dron (Museum, 1998), A.S. Pușkin (Museum, 1999).

Cercetarea evenimentelor istorice din orice epocă neapărat impune utilizarea surselor bibliografice ale acelei epoci. Bibliografia este expresia epocii în care este elaborată. Iurie Colesnic a înțeles că bibliografia este, în general, oricând și oriunde, una din negațiile uitării, trecutului. Vie, dinamică, revendicativă – bibliografia unei națiuni – conține mai mult decât pare, prezervă și codifică câte ceva din destinul ei, de aici interesul și preocuparea lui Colesnic de cercetarea bibliografică. Întocmește și publică bibliografii selective despre activitatea lui Dumitru Moruzi, Pan Halippa, Constantin Stere, scrie despre bibliografii amintiți și valorificați în proiectul «Basarabiana», publică materiale despre bibliotecari trecuți (Daria Harjevski, directoarea Bibliotecii Publice Orășenești din Chișinău) despre bibliotecari contemporani.

Colaborarea noastră continuă și în acest an Editura Museum a tipărit deja 5 biobibliografii elaborate de Biblioteca Municipală «B.P.Hasdeu» – *Leo Botnaru, Petru Cărare, Alexandru Gromov, Serafim Saka, Ion Ciocanu*. Își așteaptă rândul alte cinci, astfel susținând bilateral un accord de colaborare de durată.

Nu pot să trec peste fațeta lui de editor. După cum a mărturisit într-un interviu, și-a orientat demersul editorial spre «valorificarea materialului arhivistic, istoric, bibliografic, și științific» Editarea oricărei cărți, ca și scrierea ei pentru Colesnic este un demers afectiv. Se implică total, scrie și editează din inimă, urmărește calea cărții de la manuscris, chiar din procesul elaborării, scrierii, până la apariția în veșmântul tipografic pe care îl așteaptă. Spun îl așteaptă pentru că lucrează, se implică și la conceptul tipografic. Iurie Colesnic nu doar editează, el creează cartea împreună cu A. Gamarț, o îmbracă în coperti, pe măsura conținutului ei, inteligent, transformând cartea în obiect estetic.

Nu cred că există o bucurie mai mare pentru Colesnic decât aceea de a vedea cartea tipărită, proaspătă, caldă, bucuria de a fi primul care o vede, o savurează, indiferent dacă este cartea lui sau al altui autor. Ca editor rămâne un copil care se bucură sincer de ceea ce face.

Dar se transformă în expert atunci când își asumă responsabilitatea să editeze o carte. Titlurile cărților, colecțiilor editate vorbesc de la sine. Intuitiv și în cunoștință de cauză merge spre valoare. Această afirmare o susțin premiile obținute la cărțile sale și la cele editate. Putem generaliza că munca sa de cercetare, scriere și editare este un *(In) finit coronat opus*: Premiul Societății Bibliofililor «Mihai Eminescu» (1990), Premiile Uniunii Scriitorilor (1993, 1997, 2000), Asociației Bibliofililor (1997), Salonului de carte de la Iași, Salonului de carte pentru copii, Salonului Național de carte din Chișinău (2002, pentru două cărți), Premiul USM pentru publicistică. Aici adăugăm Premiile Asociației Bibliotecarilor obținute de Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu» pentru bibliografiile la eduturile «Museum», «Universitas» în colaborare cu Iurie Colesnic, Medalia Jubiliară «A. S. Pușkin – 200 ani», pentru bibliografia «A.S.Pușkin și Basarabia» (una din cele doar 200 de medalii ale Rusiei).

Recunosc, Iurie Colesnic a fost un catalizator, un motivator al activității de cercetare derulate la BM, și cu recunoștință, zic – mă consider un discipol al lui, împărtășesc dragostea și preocuparea sa pentru cercetare.

Alături de cercetare, editare este interesat de tot ce-i frumos, inedit, valoros (a organizat expoziții, a scris despre și a susținut, valorificat și promovat pictori tineri și consacrați (Igor Vieru, Andrei Jitaru, Aurel David, Andrei Mudrea, Simion Moisei, Mihai Grecu, Valentina Brâncoveanu, Maria Mardare-Fusu ș.a.), scriitori talentați – E. G. Păun, L. Dimitriu, Tudose Roman, E. Cioclea, Sergiu Grossu, Ion Hadârcă, Grigore Vieru, Valeriu Matei, Haralambie Moraru, Victor Pânzaru ș.a., sculptori – A. Plămădeală, Claudia Cobizev, Lia Macari ș.a., graficieni, regizori, meșteri populari...

Dincolo de teorizări, de critici, cred că scrierile lui Colesnic s-au impus ca repere fundamentale, dar și ca o invitație la (re)lectură, la (re)descoperire, la (re)abilitare, la (re)constituire, la (re)asumare a istoriei noastre.

Kant concluzionează în cercetările sale [*Critica rațiunii pure*] că toate cunoștințele despre fapte se constituie dintr-o materie dată de sensibilitate și dintr-o formă furnizată de către intelectul pur. Pe ambele, am menționat mai sus, le are Iurie Colesnic. Fiindcă Iurie Colesnic întruchipează în ființa sa vastitatea cunoștințelor, intensitatea cu care trăiește frumosul, istoricul, cotidianul.

Dar, rămâne un singuratic, cu bună știință, un singuratic făuritor, așa cum chiar el menționează în poezia *Homer*. «Mai des decât alții preferă să se uite în sine».

Colesnic deține un discurs subteran la care ajunge doar el câteodată. Așteptăm să se uite mai des în sine și să ne ofere generos ceea ce găsește acolo.

Istoricul, cercetătorul, muzeograful, animatorul, gazetarul, publicistul, scriitorul, editorul Iurie Colesnic este încă ispitit de istoria acestui pământ, trăiește și valorifică prezentul pentru viitorul lui fiind convins că «Pe urmele noastre calcă / Nu umbra, / Ținându-se de mâini, umblă / Faptele noastre».

UN EXCELENT MANAGER AL CULTURII, O FIDELĂ PRIETENĂ A BIBLIOTECARILOR

Mariana Alecsandri, se numără printe cei, care consideră cultura, și prin ea și cartea, acea «speculum humanae salvationis», care apropie peste spațiu și timp pe cel care caută de cel care descoperă, acea oglindă în care licărește o speranță de viitor.

Rigoarea, competența și pasiunea pe care o pune în tot ceea ce face înseamnă certitudinea cunoașterii valorilor naționale și universale. A absolvit Institutul Teatrului, Muzicii și Cinematografiei din St.-Petersburg la specialitatea «Teatrologie și managementul teatrului». A lucrat anu buni, din 1979-1996, în cadrul Ministerului Culturii ca specialist principal în Departamentul Teatru și Muzică, apoi ca Director al Departamentului Economic. Cunoștințele profunde căpătate la Institutul Teatrului și experiența acumulată în cadrul Ministerului, complementate cu efortul personal de a învăța permanent, le-a pus în slujba noastră, în slujba beneficiarilor proiectelor susținute. Cunoașterea limbilor franceză și engleză adaugă valoare cunoștințelor, experienței și acțiunilor pe care le desfășoară.

Câteodată mi se pare că sensul temporalității la Mariana Alecsandri este altul decât al bibliotecarilor, ea utilizează altă numărătoare a timpului și pentru noi, ne încorsetează într-un cadru rigid al teremenilor de realizare a acțiunilor, sarcinilor, educându-ne punctualitatea, responsabilitatea lucrului făcut bine și la timp. Are conștiința timpului european spre care ne împinge și pe noi.

Pentru noi, bibliotecarii, Mariana Alecsandri s-a impus ca spirit revoluționar

pentru mentalitatea conservatoare a comunității bibliotecare, ca un model demn de urmat. Este busola noastră, dacă trecem în revistă aportul, enorm, la unificarea procesului biblioteconomic național, contribuțiile deosebite la procesul de instruire continuă a bibliotecarilor, la efortul de automatizare a bibliotecilor.

Datorită Marianeii Alecsandri căutările bibliotecarilor s-au sistematizat în acțiuni, proiecte iar implementarea lor în calitate, prestigiu, imagine pozitivă. Dar cel mai important, susținerea ei a contribuit la transformarea bibliotecii în spiritul democratizării și educării permanente, folosind activitatea de informare în serviciul comunității, al situațiilor pe care le furnizează practica socială într-o instituție deschisă, caracterizată prin flexibilitate și disponibilitate.

Activitățile de instruire continuă, derulate cu susținerea Fundației Soros, adică a Marianeii, în primul rând, au transformat bibliotecarii, ei devenind receptivi reformelor și inovațiilor, practicând eficiența și raționalitatea administrativă, cultivând democrația, articulând inovațiile la «moștenire». Alături de aceasta, dna Mariana Alecsandri, ne-a învățat să cultivăm propria cultură, propriile valori ce dau distincție și personalitate profesiei și instituției.

Mariana nu este doar Directorul programului HESP și Informațional al Fundației Soros, ea, este în primul rând un consultant și sfătuitor de excepție, un foarte bun psiholog, un interlocutor interesant, o permanentă sursă de informare, ai impresia că ea știe întotdeauna tot, este un om de o rară bunătate pentru vremurile de azi.

La o aniversare se fac și evaluări. Evaluarea muncii ei o pot face cei ce resimt efectele demersului ei măsurat în coeficienți de valoare social-umană obținuți de profesori universitari, de bibliotecari, dar cel mai mult de utilizatorii care beneficiază de pe urma proiectelor. Este foarte greu să cuprinzi, să contabilizezi și apreciezi aportul muncii ei alături de eforturile profesionale ale bibliotecarilor, care conjugate cu puterea valorilor deținute, promovate, valorificate, fac enorm de mult pentru populația Republicii Moldova.

Șansa de a vorbi despre o persoană pe care o cunoști pune subiectivitatea într-o lumină favorizantă. Dar, recunosc că, am spus prea puțin din ceea ce vroiam să spun și din ceea ce ar fi vrut bibliotecarii din întreaga republică să spună despre Mariana, care într-un timp deloc ușor, timp, când așa cum spunea Constantin Noica, se «măsoară cultura cu cotul»... s-a implicat, a susținut, a contribuit la modernizarea activității bibliotecilor și schimbarea mentalității bibliotecarilor.

Mă simt fericită că viața mi-a oferit ocazia să o cunosc pe Mariana Alecsandri, să-i cunosc familia, activitatea. Pe lângă toate cele relatate mai sus, Mariana a crescut doi copii foarte frumoși și deștepți, pe măsura mamei, Cristina, fiica cea mare, și Eugen, feciorul, mezinul. Dar realizarea vieții cred, este Titus, nepotul de la Cristina.

Fie ca lumina sărbătorilor de iarnă, în preajma cărora rotunjește frumoasa vârstă de 50 de ani, să o însoțească permanent, să-i fie garanția succeselor, împlinirii sufletești, a tuturor dorințelor, intențiilor, proiectelor.

• Mariana Alecsandri utilizează altă numărătoare a timpului, ea este busola noastră...

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova

ASOCIAȚIA, BIBLIOTECILE ȘI BIBLIOTECARIII SECOLULUI XXI

La conferința PanEuropeană, din octombrie 1999, politicienii și strategii importanți au discutat rolul vital al bibliotecilor publice în Cadrul Societății Informaționale. În document final al acestei întâlniri găsim rolurile-cheie pe care le are biblioteca în încurajarea dezvoltării economice, a învățării continue, a diversității culturale sau a identității comunitare.

Alături de rolurile cheie au fost identificate și acțiunile pe care trebuie să le întreprindă guvernele și bibliotecile pentru a realiza aceste roluri. Bibliotecile trebuie: să fie pregătite pentru a reevalua rolurile și resursele serviciilor și a le reprojeta în scopul de a răspunde necesităților sociale în schimbare; să acționeze în direcția unor cooperări și parteneriate cu alte instituții pentru memorie și cu instituțiile implicate în educația comunității; să asigure, printr-un marketing al serviciilor în toate sectoarele comunității, că cetățenii sunt conștienți de potențialul bibliotecilor și sunt capabili să le exploateze toate resursele.

Complexitatea rolurilor bibliotecii cât și complexitatea profesiei în contextul politicilor informaționale a sec. XXI cere strategii de acțiune pentru asociațiile profesionale în definirea profesiei bibliotecare; în identificarea misiunii și a valorilor bibliotecii;

Ne trebuie o strategie de afirmare a bibliotecii ca valoare a societății, a comunității așa cum o au bibliotecarii din țările nordice, din SUA.

Valorile esențiale ale profesiei sunt: acces echitabil, profesionalism, servicii de calitate, respect. Aceste valori vor deveni realitate când bibliotecarii vor fi manageri buni, vor face față peții informaționale, concurenței, vor putea comunica efectiv, vor fi creativi, inovatori, familiari cu tehnologia, cu diferite medii, cu schimbarea.

Aceste calități trebuie dezvoltate, promovate ca valori. Aceasta este de competența Asociației să organizeze companii de promovare a bibliotecilor și a profesiei de bibliotecar. Asociația trebuie să suporte aceste eforturi prin publicitate, relații publice, influențare, instruire, să aplice aceleași strategii în promovarea profesiei în toate tipurile de biblioteci.

Trebuie să ne concentrăm asupra articulării strategiilor noastre de dezvoltare cu aceste valori iar implementarea lor să implice grupuri partenoriale.

Ar fi trebuit să avem de acum identificate competențele profesiei de bib-

liotecar pentru secolul următor. Aceste competențe trebuie să stea la baza elaborării și dezvoltării curriculumului.

Specialiștii practicieni au definit competențele esențiale profesionale și personale cerute pentru angajare. Aceste competențe servesc doar mediului în care lucrează angajatul. Dar nu avem identificate competențe generale pentru profesia de bibliotecar care ar fi utile profesorilor universitari pentru pregătirea bibliotecarilor și practicienilor pentru planificarea educației continue.

Acum când suntem la sfârșitul secolului XX nu prea avem evidențiată schimbarea în domeniu. Cu ce am ajuns la sfârșitul acestui mileniu? Cu probleme, cu foarte multe probleme:

Problemele profesiei: valori profesionale; cunoștințe și atribuții; diplomă adecvată; roluri tradiționale, roluri noi, roluri adiționale, roluri diferite, roluri de durată; educare și pregătire continuă; evaluare; instruire la locul de muncă; recrutare: salarii, plasare în câmpul muncii, securitate profesională factori demografici; economice: investiții pentru specialiștii calificași, costuri efective pentru instituții, pentru angajați.

La acest capitol au de lucrat și Asociația și CBN și Ministerul de resort. Altfel nu vom avea un bibliotecar motivat să facă față cererilor unei societăți informaționale. Asociația trebuie să fie tribunul, inițiatorul și sprijinul bibliotecarilor în rezolvarea acestor probleme.

Pentru aceasta ar trebui să se concentreze la: dezvoltarea unei agende cu problemele de bază a profesiei pentru următorii 5 ani (aici Asociația poate folosi mai multe mecanisme pentru a identifica și articula cele mai acute necesități ale profesiei); la cercetări în domeniu având tema profesiei (cercetările trebuie să fie orientate spre subiecte practice de bază, spre problemele critice; la diseminarea concluziilor ce rezultă din cercetări și implicațiile în practica profesională (noile tehnologii informaționale ne-ar oferi oportunități imense ca o forță în schimbarea felului în care oamenii comunică (Web, chat, liste de discuții, ateliere nemediate) învață, găsesc și utilizează informația.

Politicienii, factori de decizie, sectorul privat recunosc că informația este cheia dezvoltării oricărei afaceri, oricărei societăți. Deci este recunoscut că managementul efectiv al informației cere profesionali care știu, care cunosc informația, cum este creată, organizată, învățată, utilizată de oameni atât în viața profesională cât și în cea particulară, și aceasta iarăși cere profesioniști calificați.

Până acum formarea bibliotecarilor cât și programelor educării continue erau concentrate asupra acumulării informației și cunoștințelor, oferirea serviciilor de lectură. Secolul XXI cere mai mult, cere diversificare, cere acoperirea cu servicii a fiecărui membru al comunității, a fiecărui grup care formează corpul social al comunității. Bibliotecile sec. XXI vor garanta că nici un cetățean nu va fi exclus, ele vor fi o plasă de siguranță și o cale de acces

• Ne trebuie o strategie de afirmare a bibliotecii ca valoare a societății...

spre oportunitatea universală. Și aici să menționez că vom avea nevoie de schimbare de atitudine față de utilizator în genere. În sec. XXI nu utilizatorul va fi la dispoziția noastră, ci noi vom fi la dispoziția lui. Altfel nu avem sorti de izbândă.

Nouă, bibliotecilor basarabene, ne va fi mult mai greu să realizăm aceste scopuri, pentru că, astăzi, la sfârșit de secol, în comunitate există sentimentul că biblioteca nu mai oferă motivații prin care te-ar atrage, că a rămas în urma timpului și imaginea ei s-a erodat. Factorii de decizie, politicienii percep biblioteca și serviciile bibliotecii ca o povară pentru comunitate, ei au o concepție îngustă asupra rolului ei în această comunitate. Bibliotecilor la va trebui un marketing bine gândit, ofensiv în rândurile populației iar asociației o strategie de influențare și alfabetizare a factorilor de decizie.

Acum tacticile informaționale și dezvoltarea economică și tehnologică globală pe de o parte și cerințele sociale pe altă parte cer profesioniști care știu de ce, cine, ce, unde și cum să ai acces la informație în toate aspectele ei. Sunt ceruți profesioniști care pot gândi conceptual, au logică motivată folosind aceste două abilități și tehnologiile avansate pentru a furniza, livra serviciile informaționale de care are nevoie societatea.

Astăzi când societatea informațională se dezvoltă rapid putem evidenția trei caracteristici principale ale acestei societăți: prima, informația acum e considerată și utilizată ca resursă economică, a doua, informația este mult mai mult utilizată de publicul general, și ultima, se observă o dezvoltare în creștere a sectorului informațional alături de cel economic. Și iată aici biblioteca trebuie să-și găsească locul și să-l mențină pentru că domeniul informațional este un domeniu concurențial. Noi l-am pierdut deja. Alte agenții, decât biblioteca s-au înmulțit îngustând aria de acțiune și pierzând segmente de utilizatori.

Asociația, la noi, mai mult ca oriunde, trebuie să înțeleagă responsabilitatea de acțiune ca agent al schimbării. Prin activitatea sa să oblige bibliotecile să fie agenți ai schimbării în comunitățile lor. Să proiecteze programe și servicii care ar anticipa cerințele comunității iar schimbarea să fie o constantă în activitatea ei și implicit în activitatea bibliotecilor.

Încă un aspect: bibliotecile noastre nu sunt îngrijorate de costuri. Ele nu corelează costurile la unități. Managementul secolului XXI în biblioteci va fi o preocupare față de costuri, corelarea lor la unități și combinarea lor cu stabilirea obiectivelor. În termenii secolului XXI aceasta înseamnă că fiecare filială sau unitate are propriul său buget. Pentru aceasta fiecare bibliotecă, mă refer la cele publice dar de ce nu și cele universitare, trebuie să fie ordonatoare de credite.

Aici misiunea Asociației ar fi sensibilizarea autorităților locale, influențarea lor în obținerea acestui deziderat.

Alt aspect: gratuitatea serviciilor. Aceste roluri noi ale bibliotecilor nu pot fi realizate dacă serviciile nu sunt gratuite – aceasta înseamnă că cel care nu poate plăti este exclus, iar biblioteca mileniului III nu exclude pe nimeni.

M-am oprit doar fragmentar la rolurile bibliotecii și profesiunii în sec. XXI și primiți-o ca o continuare a comunicării mele de la conferința universitară punând accent pe roluri, valori.

În încheiere vreau să vă amintesc un postulat: «Doar ce se schimbă, rămâne».

Și încă una. Mi-am adus aminte de un rând a lui Ted Hughes «Când o națiune se deșteaptă, cărțile îi sunt memoria» din poemul «Ascultați încă o dată», poem despre rolul, rostul și destinul cărții.

Constituirea Asociației noastre a coincis cu o perioadă importantă din istoria noastră. Așa cum țara s-a frământat în căutarea ieșirii din tunelul numit tranziție, așa s-a frământat și asociația. Noi, bibliotecile, asociația ne deșteptam odată cu țara.

A fost foarte greu. Greu pentru doamna Claudia Balaban, pentru că era la începuturi, nu aveam experiență. Și noi, cei din asociație și Dvs. bibliotecile credeam că odată cu constituirea acestui organism se vor rezolva și problemele noastre. Credeam pentru că eram optimiști, nu știam ce ne așteaptă înainte.

A fost foarte greu și pentru Alexe Rău. Pentru că au venit probleme și mai grele. Dar a fost totuși un pilot iscusit pentru că a putut să scoată asociația din turbulențele tranziției și să organizeze acest congres.

Pe parcursul acestor ani asociația a fost preocupată de căutarea identității noastre profesionale. Orice activitate inițiată nu erau decât căutarea rolului, rostului, locului bibliotecii și bibliotecarului în societate. Orice activitate inițiată a fost un efort enorm al doamnei Claudia Balaban al lui Alexe Rău și al membrilor consiliului și al biroului. Dacă nu s-a reușit mai mult a fost pentru că fiecare din ei trebuiau să lupte și pentru existența instituțiilor sale.

Mie o să-mi fie și mai greu. Pentru că responsabilitatea momentului este mai mare.

Eu văd asociația ca agent al schimbării, ca purtător de cuvânt al sistemului național de biblioteci, ca forum de influențare a politicienilor și factorilor de decizie, un instrument ce veghează interesele bibliotecilor și bibliotecarilor, un forum de integrare în comunitatea globală bibliotecară.

Viziunea că Asociația trebuie să fie producătoare de bunuri, de idei, de facilități iar bibliotecarii trebuie să fie consumatori, nu merge în sec. XXI. Relația asociație – bibliotecă – bibliotecar trebuie să fie interactivă.

Altfel orice efort ar fi fără succes. Iar noi avem mare nevoie de el.

În încheiere, iarăși un rând din același poem al aceluiași Ted Hughes: «Declinul bibliotecilor este ca și Maladia Alzheimer pentru memoria unei națiuni».

Hai să le protejăm împreună!

06.12.2000

ROLUL SOCIAL AL BIBLIOTECII VERSUS. ROLUL SOCIAL AL BIBLIOTECARULUI ÎN SOCIETATE

Bibliotecile reprezintă, în toate țările lumii, un segment important al sectorului public. Ca orice sector public bibliotecile sunt dirijate de stat. Statul impune reguli de funcționare (legi, norme, regulamente), alocă resurse (umane și materiale), stabilește criteriile de prestigiu și de legitimitate și solicită (primește) în schimb, comportamente.

Relațiile dintre mecanismele puterii și lumea cărții au generat evoluții diferite – de la «cartea ca simbol», la «cartea marfă», la «cartea armă ideologică». Acum o altă putere auditivă și vizuală, adresată în mod preponderent afectivității și sensibilității tinde să substituie cartea. Societatea respingând cartea și universul ei devine aculturală și perisabilă. Pornografia, violența, industria distracțiilor, kitschul, drogul și alcoolismul sunt numai câteva din substitutele cărții.

Istoria bibliotecilor noastre a cunoscut viață intensă, strălucire și putere, dar și ani de amorțeală, de rutină. Nici o bibliotecă nu a fost ocolită de criza în pofida unei creșteri rapide a «nevoii de informare», «nevoii de învățare».

Criza a atras după sine câteva alternative promițătoare: transformarea bibliotecii în spiritul democratizării și educării permanente, folosind activitatea de informare în serviciul comunității, al situațiilor pe care le furnizează practica socială într-un sistem deschis, caracterizat prin flexibilitate și disponibilitate; biblioteca a devenit receptivă reformelor și inovațiilor, năzuind să se transforme într-un sistem polivalent, deschis, responsabil și autonom, practicând eficiența și raționalitatea administrativă, organizându-și independentă programele, cultivând democrația, articulând inovațiile la «moștenire».

Aflați în fața unui fenomen de criză, mi se pare necesar să amintesc problema funcțiilor bibliotecii. Ignorată și marginalizată, degradată de ingerințele politice, rezumându-se adesea doar la satisfacerea cerințelor de lectură a unui număr restrâns de cititori, biblioteca se găsește astăzi în căutarea unei noi identități și a diversificării funcțiilor sale. Nu mă refer la Funcția culturală comparabilă, ca importanță, cu funcția de predare. Vreau să mă refer mai mult la Funcția socială a bibliotecii apărută odată cu biblioteca dar ultima din opțiuni susținute de specialiști, pare să fie cea mai importantă, cea mai dinamică. Bibliotecile au început să devină un factor important în schimbările sociale. Aici se promovează teorii sociale și politice, strategii de dezvoltare, modele de intervenție socială. Biblioteca interacționează cu mediul, primește și livrează informație, idei, formează și promovează personalități. Bibliotecarii devin surse de autoritate în furnizarea serviciilor informaționale și al cunoștințelor. Biblioteca astăzi este un laborator social în care se experimentează atitudini și comportamente (este o democrație în miniatură) ea asigură servicii informaționale și culturale pentru comunitate, participă la programe de dezvoltare locală, contribuie la armonizarea relațiilor societății cu personalitatea, la socializarea tuturor grupurilor sociale

(cei în dificultate, grupuri de etnii) asumându-și în așa fel o parte a celei mai vechi probleme ale omenirii – echitatea socială.

Referindu-mă la aceste două funcții, mi-am amintit de o afirmație a lui D. Gusti: «orice acțiune culturală este una socială prin finalitățile sale». Atunci, orice activitate de bibliotecă este o activitate socială, pentru că activitatea de bibliotecă nu este altceva decât sinteza dintre cultural și social.

Dacă rolul social al bibliotecii este evident, statutul social al bibliotecarului, mecanismul, care realizează funcțiile de mai sus pare a fi din altă dimensiune.

Volumul de muncă, scopurile, obiectivele reieșite din rolul bibliotecii în comunitate, de importanța ei pentru societate sunt invers proporționale cu statutul social al bibliotecarului. Dacă facem un excurs istoric în problemă întâlnim vremuri, și de foarte mare durată, în care profesia de bibliotecar era de mare onoare; vremuri în care profesia era în disgrație socială (de mai mică durată). În această situație s-a pomenit bibliotecarul în perioada de tranziție, adică din 91 încoace. Societatea a uitat de el. Factorii de decizii l-au plasat la capătul listei intereselor lor cotidiene. Cu încăpățănare uită de el ori de câte ori se face vre-o reformă, lege, majorări și apare primul în listă când este vorba de reduceri, comasări, centralizări.

Complexitatea muncii bibliotecarului și remunerarea ei sunt lucruri din diferite dimensiuni. Salariul mediu al bibliotecarului a crescut de la 102 lei în 1999 la 134 de lei în 2000. Dar dacă am merge pe județe întâlnim 122 la Bălți, 92 la Edineț, 41,50 la Cahul. Salariul mediu în bibliotecile științifice este de 160 de lei în timp ce salariul mediu în medicină este 280, în învățământ de 312 lei. Un profesor mai are lecții particulare, un medic mai face tratamente la domiciliu, un muzicant cântă la nunți și cumetrii, bibliotecarul rămâne la cei 134. Bibliotecarul pentru 8 ore de muncă primește 6 lei pe zi, adică, 0,75 lei pe oră. Adică 0,05 cenți vizavi de 9 dolari pe oră în Olanda.

Statutul social al bibliotecarului generează probleme tuturor tipurilor de biblioteci. Cu mari probleme de personal se confruntă bibliotecile publice, universitare, științifice. De la Biblioteca Republicană Medicală au plecat 39 de bibliotecari în ultimii ani. Biblioteca Universității din Bălți ani în șir cere specialiști de la facultate, dar nimeni nu vrea să meargă la Bălți, nemaivorbind de alte provincii unde 10 ani și mai mult nu au încadrat nici un tânăr specialist. Salariul mizer nu-i tentează pe studenți să muncească în biblioteci. Diferența de salariu între cei cu studii medii speciale și cei cu studii superioare este doar de 6 lei. Iar diferența dintre categoriile de funcții este doar de 9 lei. Cea mai înaltă categorie de salarizare acordată bibliotecilor –16 este de 210 lei. Acest salariu nu poate fi o motivație pentru un tânăr specialist. În așa fel, rata de îmbătrânire a personalului din biblioteci este foarte mare. În unele biblioteci vârsta medie a personalului trece de 45 de ani. Este o problemă socială gravă, impactul căreia îl vom simți peste câțiva ani. Avem nevoie de tineri cu altă mentalitate și viziune, cu cunoașterea lim-

● Biblioteca se găsește astăzi în căutarea unei noi identități...

bilor și a tehnologiilor, tineri care nu se tem de riscuri, noutate, competiție... Dar statutul social al profesiei alese nu este ademenitor pentru ei.

În țările din Occident profesia de bibliotecar este una masculină. Procentul bărbaților încadrați în meseria de bibliotecar balansează între 50–70 %. Republica Moldova cheltuie anual 1 leu pe cap de locuitor pentru dezvoltarea bibliotecilor vizavi de 50 dolari în Danemarca (țară de altfel foarte calculată în cheltueli). Este o comparație doar, fără nici un subtext. Înțelegem greutățile pe care le traversează țara noastră.

Decentralizarea efectuată în 1991 de fapt i-a răpit autonomia bibliotecii publice, ba chiar mai mult i-a diminuat rolul și importanța ei în comunitate prin plasarea sa ca subdiviziune structurală a Direcțiilor cultură județene, municipale. În această structură biblioteca este ultima în listă, după cum este ultima și la împărțirea bugetului. De vină sunt sechelele rămase de la modelul »socialist«. Aceste sechele minează atitudinile și comportamentele bibliotecarilor, membrilor comunității, factorilor de decizii, chiar dacă cadrul instituțional și ideologic s-a schimbat.

Aceași soartă o au și bibliotecile științifice. Exemplul Bibliotecii Academiei. Faimoasa Bibliotecă a Academiei practic nu este finanțată și conducerea acestei instituții nu se implică pentru rezolvarea acestei probleme. Cine dacă nu oamenii de știință ar trebui mai bine să înțeleagă rolul bibliotecii în procesul cercetării științifice?

Biblioteca publică prin tradiție, încă de la începuturi avea autonomie financiară, iar finanțarea se efectua direct: primărie-bibliotecă. Așa-i în toată lumea și chiar în fostele țări din URSS – Federația Rusă, Ucraina, în fostele țări comuniste – România, Polonia, Cehia, Albania, Bosnia. Direcțiile sunt parteneri, susținători ai intereselor bibliotecii în relația cu administrația locală.

Sunt alte comunități cu o altfel de percepție a bibliotecii și rolului ei. Oare nu de aceasta progresează? Spunând comunități am în vedere și comunitățile științifice și cele universitare. În Cehia, Slovacia, Slovenia, Ucraina, Federația Rusă și alte țări europene biblioteca publică este recunoscută ca serviciu public și bibliotecarul ca funcționar public, iar bibliotecarul din sistemul învățământului – cadru didactic, astfel ridicându-i statutul social și recunoscând importanța și complexitatea activității acestei instituții și profesii.

Decentralizarea amintită mai sus a repercurSIONAT biblioteca și prin faptul că a lăsat dezvoltarea strategică în totalitate pe seama autorităților publice locale. Nici o țară nu a făcut acest pas. Statul finanțează proiecte de automatizare, proiecte informaționale de felul »Memoria țării«, »Catalogul partajat« sau »colectiv«, construcții de biblioteci, cumpărarea bibliobuzelor. Oricât de tare ar vrea, oricât de tare ar iubi și prețui biblioteca nici o autoritate locală nu poate investi în cele de mai sus.

În multe țări veniturile obținute de la jocurile de noroc merg pentru finanțarea proiectelor numite. Alte țări prin decrete și hotărâri de guvern oferă încăperile uzinelor, fabricilor care sunt scoase din raza centrală a

orașelor, bibliotecilor investind numai pentru renovare (țările nordice). În alte țări, în special America, primăriile oferă spațiile marcheturilor falimentate pentru biblioteci, iarăși investind doar pentru renovări.

Dar revenim în Moldova. Această reuniune la care participăm este o recunoștință a statului pentru ceia ce facem, este un prim pas și deloc timid în lanțul de pași orientați spre a pune în valoare instituția Biblioteca și profesia de bibliotecar.

De la înălțimea celor 28 de ani de experiență bibliotecară văd ieșirea din impas prin:

- ◆ ridicarea statutului social al bibliotecarului prin mărirea grilei de salarizare conform propunerilor înaintate de Asociația Bibliotecarilor, sau ridicarea profesiei de bibliotecar la rangul funcționarului public, care ar trage după sine și rezolvarea statutului social al bibliotecii în comunitate;
- ◆ retrocedarea autonomiei bibliotecilor județene și municipale mari, aceasta conferindu-i prestanță și alt rol în ierarhia instituțiilor culturale;
- ◆ reinsercția Consiliului Biblioteconomic Național în rezolvarea problemelor de unitate bibliotecară fiind tutore, arbitru, parlamentul și avocatul tuturor tipurilor de biblioteci;
- ◆ orientarea activității ABRM de a atrage atenția întregii comunități asupra bibliotecilor, ca forum de concentrare a ideilor și informației, ca organism care asigură cele mai valoroase drepturi din cadrul societății democratice, care apreciază și afirmă principiile libertății intelectuale, care contribuie pentru un viitor, ce pune în valoare o participare activă a tuturor membrilor comunității.

MOMENTE FERICITE – MOMENTE NEFERICITE ALE BIBLIOTECONOMIEI BASARABENE

În cadrul Anului Bibliologic 2002, ABRM a lansat un interviu de evaluare a anului 2001 care conținea doar două întrebări: care au fost Cele mai importante momente ale anului 2001 și Cele mai nefericite momente ale anului 2001. Ambele întrebări aveau două nivele – la nivel național și la nivelul activității locale.

Răspunsurile ne-au convins că anul 2001 a fost ANUL BIBLIOTECARULUI. Toți respondenții au indicat drept cel mai important moment Sărbătoarea profesională «Ziua Bibliotecarului», care nu s-a limitat doar la Consfătuirea din 02.10.01 la nivel de Guvern ci și la multe activități de promovare a activității bibliotecilor și bibliotecarilor la nivel local. Unele biblioteci s-au orientat la recomandările ABRM referitoare la sărbătorirea acestei zile, altele au făcut și mai mult, au fost și mai inventivi. Și aici aș vrea să menționez programul extraordinar al Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» și al Bibliotecii Univer-

sitare Bălți care au organizat o săptămână de manifestări cu rezonanță în mass-media.

Alt moment important realizat la nivel național, consemnat de toți respondenții, a fost deschiderea Școlii de Biblioteconomie și seminarele din cadrul ei.

Următorul după importanța evenimentului a fost menționată deschiderea Bibliotecii Publice de Drept.

Alt aspect din viața SNB tratat ca momente importante au fost realizarea a numeroase proiecte în bibliotecile publice.

Au mai fost menționate ca momente importante naționale realizarea proiectului Bla biblioteca ULIM, Elaborarea programului SIBIMOL.

Bibliotecarii noștri au menționat și Modificările la Legea cu privire la biblioteci.

La nivel local prioritate a fost Sărbătoarea profesională (o săptămână de deverse activități, BU Bălți, BM «B.P.Hasdeu» și alte biblioteci).

Dar au fost menționate activități notabile la nivel local pe care eu le-aș clasa la nivelul național. Acestea sunt: Salonul Internațional de carte pentru copii, Implimentarea CIP-ului (catalogare în publicare), aditarea «Bibliografiei Naționale a Moldovei» nr. 1 – 10 2001, elaborarea instrucțiunii «Utilizarea Clasificării Zecimale Universale la elaborarea bibliografiilor» acțiuni de utilitate națională.

Ca realizări importante a fost considerat Proiectul ELDERO (deschiderea sălii Multimedia), Simpozionul «Tehnologii și surse informaționale moderne – copiilor erei moderne», Seminarul «Computerul și creativitatea copiilor», Introducerea permiselor de beneficiar cu barcode, demararea procesului de barcodare a colecțiilor (BN «I. Creangă»), Lansarea și implementarea proiectului de informatizare (ULIM), Crearea în cadrul bibliotecilor județene a colecțiilor de documente în domeniul Protecției Proprietății Industriale.

Pentru BU Bălți a fost lărgirea accesului la informație prin conectarea bibliotecii universitare la INTERNET, Deschiderea Centrului ONU, vizita dnei H. Anghelescu, incitante și importante lansări de carte, apariția a trei studii bibliografice.

Pentru Municipală Bălți a fost proiectul Centru de Informare Economică și participarea la IFLA.

Pentru multe biblioteci cele mai importante momente au fost granturile Soros pentru Dezvoltarea colecțiilor, de informatizare.

Pentru alte biblioteci obținere Premiului Mare la concursul județean «Topul celor 10 bibliotecari ai anului» sau obținerea locului 1 la concursurile «la izvoarele înțelepciunii» și «Moștenire» au fost momente memorabile pentru care au muncit mult. Iar atribuirea numelui «Tamara Isac» bibliotecii din Criuleni o consideră ca o realizare a conlucrării cu consiliul local. Eu aș considera acest eveniment chiar național.

Alte realizări importante la nivel local au fost constituirea DIB ULIM ca unitate complexă info-bibliotecară universitară, Stagiul de documentare la

ENSSIB (Ludmila Corghenci), Proiectul «Ludoteca» (Biblioteca «Transilvania»), Revista «Bibliopolis» (Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»).

Efortul depus pentru a obține finanțarea instituției 100 % au determinat Camera Națională a Cărții să claseze acest aspect la momente importante din activitatea sa. Asemănătoare au fost răspunsurile bibliotecii «Târgoviște» – Realizarea obiectivelor bibliotecii, bibliotecii «Transilvania» – Înfruntarea tuturor greutăților și finalizarea anului cu bine.

După 24 de ani de frig, în 2001 a fost adusă căldura la biblioteca publică Criuleni, iar din ianuarie altă bibliotecă s-a încălzit.

Cele mai nefericite momente ale anului 2001

La nivel național

Încetarea de facto a activității CBM, lipsa unei colaborări și cooperări eficiente între biblioteci în vederea realizării proiectelor de importanță națională: catalogul național partajat, Consorțiul EIFL Direct EBSCO, Grupul utilizatorilor TINLIB, problemele apărute privind lansarea Proiectului SIBIMOL. Aceste sunt punctele durute ale tuturor tipurilor de biblioteci, ale tuturor bibliotecarilor. Bibliotecarii au mai menționat că ratarea unor proiecte naționale și unor oportunități vine de la lipsa capacității noastre (a comunității bibliotecare) de a ne uni eforturile, intențiile, de a comunica și de a ne înțelege.

Cu cât entuziasm au menționat consfătuirea din 04.10.01 ca cel mai important moment în viața bibliotecilor și bibliotecarilor tot cu atâta durere au trecut la cele mai nefericite momente și ne realizarea prevederilor Hotărârii Adunării Republicane a bibliotecarilor, organizată sub înaltul patronat al Guvernului, afirmând că toate propunerile, promisiunile făcute la 04.10.01 au rămas pe hârtie.

La momentele nefericite bibliotecile noastre au mai amintit salariile mizere, restanțele la salarii, sărăcia, lipsa mijloacelor financiare pentru achiziție de carte, reparații, dotare, lipsa tipizatelor de bibliotecă – aspecte care pereclitează activitatea multor biblioteci la care se adaugă neglijența Administrației Publice Locale față de biblioteci și bibliotecari și nu în ultimul rând – plasarea profesiei de bibliotecar la sfârșitul listei profesiilor din domeniul economiei naționale

Momentele nefericite la nivelul activităților locale sunt condiționate de cele de nivel național și anume: Fluctuația sporită a personalului pe motivul remunerării insuficiente, Imposibilitatea de a crea o ambianță cât mai plăcută și funcțională în bibliotecă pentru beneficiari, lipsa achizițiilor noi, toate din lipsă de bugete adecvate.

Din răspunsurile bibliotecilor: nu am reușit să aducem mai multă carte, nu am reușit să mai adăugăm echipament – calculatoare la cele pe care le avem, condiții insuportabile de muncă, absolvenții nu ajung în bibliotecile publice, reduceri de personal, nu s-a reparat acoperișul bibliotecii, nu am avut mijloace la articolul «achiziție», condițiile de muncă din bibliotecă

● Răspunsurile obținute sunt matricea realității noastre bibliotecare...

agradează sănătatea bibliotecarilor, achiziții alarmant de ne semnificative, lipsa periodicii, lipsa unor condiții adecvate funcționării și activității, ne reușita la moment a unor proiecte de reorganizare a colecției Bibliotecii AGEPI.

Moment nefericit la BU Bălți a fost ieșirea din aria de activitate a bibliotecii a dnei Faina Tlehuți.

O singură instituție a afirmat: La nivelul instituției noastre astfel de momente nu au fost (Camera Națională a Cărții).

Iar pentru biblioteca «Transilvania» astfel de momente sunt când nu merge INTERNET-ul.

Răspunsurile obținute sunt matricea realității noastre bibliotecare. Răspunsurile ne-au convins că bibliotecarii au imunitate (cu mici excepții) la turbulențele societății, sa-u adaptat, sunt mai flexibili, știu ași identifica prioritățile, și luptă pentru ași realiza obiectivele.

Răspunsurile de fapt reflectă starea biblioteconomiei moldovenești: dispartă (bibliotecarii noștri au sesizat lipsa capacității noastre (a comunității bibliotecare) de a ne uni eforturile, intențiile, de a comunica și de a ne înțelege, lucru demonstrat cu lux și pe parcursul anului 2002, lipsa de cooperare, coordonare); sărăcită (salarii mici, restanțe la salarii, lipsa mijloacelor financiare pentru achiziție, renovare, construcții, echipamente, automatizare); disperată (lipsa documentelor de reglementare, normative de finanțare, achiziții; aceste lipsuri bibliotecarii le condiționează prin ineficiența activității CBN; ineficiența Ministerului Culturii în rezolvarea problemelor bibliotecilor; propunerile, promisiunile făcute la 04.10.01 au rămas doar pe hârtie, neglijența APL față de biblioteci și bibliotecari, plasarea profesiei de bibliotecar la sfârșitul listei profesiilor din domeniul economiei naționale; absolvenții nu ajung în biblioteci; lipsa tipizatelor unice) și foarte diversă și inegală (oportunități, șanse, activități, realizări – cineva menționează la momente nefericite lipsa finanțării, lipsa publicațiilor periodice, lipsa specialiștilor, lipsa condițiilor adecvate de muncă; pentru altcineva aceste momente sunt legate de mersul Internetului, sau alții nu au avut așa momente).

Momente importante la nivel național au fost mult mai puține decât la nivel local. Concluzia este că bibliotecile se descurc cum pot, dar s-ar descurca mult mai bine cu suportul forurilor menționate mai sus.

Rezultatele chiar pot sluji pentru a dezvolta programe, strategii la nivel național cărora bibliotecarii le-au sesizat lipsa și pot înfluența și programele de instruire ale ȘBM.

Rezultatele pe care le avem trebuie să influențeze sau chiar să pereclit-eze activitatea Consiliului Biblioteconomic Național, pentru că planul de activitate al CBN aprobat la prima și ultima lui ședință din 2002 nici pe departe nu acoperă necesitățile exprimate de bibliotecari.

Ele vor influența și activitatea ABRM. Sper că vom contribui prin activități, inițiative, publicații să diminuăm din duritatea subiectelor nefericite ale anului 2002.

ASOCIATIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXT NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Onorată asistență, stimați membri ai ABRM!

Să știți că mi-e foarte ușor să vorbesc după alocuțiunea omologului meu din Boston, dl Bertrand Margolis. A creat un spirit pozitiv, degajat, dar cu substanță, care mi-a influențat discursul

În discursul meu din anul trecut am caracterizat anul 2001, unul greu, anevoios, zbuciumat cu obstacole de tot felul – economice, politice, sociale pentru toate bibliotecile noastre – publice, școlare, științifice, academice, naționale. Anul 2002 nu a fost atât de zbuciumat, chiar a fost unul liniștit, mai stabil. S-au stabilit niște relații cu administrațiile locale, județene, cu comunitatea, au crescut bugetele iar rezultatele obținute urmau să consolideze aceste relații și suporturi.

Toate aceste premise ne dădeau speranța că vor impulsiona și activismul ABRM.

Pentru 2002 Biroul ABRM a acceptat o strategie de revigorare a filialelor în teritoriu, ieșiri în filiale, participări la conferințe locale, promovarea imaginii ABRM. Dar 2002 s-a dovedit un an mai inert pentru teritoriu, deși ieșirile în teritoriu au fost mai multe – peste 20.

Ne-am orientat spre elaborarea de strategii, politici, promovare, includeerea în circuitele și parteneriatele internaționale. În jurul acestei strategii îmi voi ordona discursul de astăzi, lăsând pe colegii mei din Birou și Consiliu să completeze cu alte componente activitatea desfășurată de ABRM în beneficiul membrilor ei.

ABRM susține inițiativa lansată în decembrie 1999 – «e-Europa: O societate Informațională pentru toți» care conține obiective ambițioase dar care acordă cetățenilor posibilitatea să abordeze cu succes educația permanentă pentru a deveni oameni calificați, competenți, realizați.

Această obțiune cere ABRM schimbări de optică în activitate dar și sprijinul bibliotecilor de toate tipurile. Pentru că de fapt realizarea programelor preconizate în cadrul acestei inițiative – «Conținuturi electronice» și «Tehnologiile Societății Informaționale» vor fi puse pe umerii bibliotecilor. Toate aceste programe europene trebuie să influențeze biblioteconomia moldovenească. Cu atât mai mult cu cât obiectivele SI se regăsesc în Politica Culturală a RM, la a cărei elaborare a participat și ABRM.

- ◆ Asigurarea egalității accesului la informații fiecărui membru al societății, promovând integrarea economică, socială, culturală în comunitate
- ◆ Asigurarea condiției de bază pentru educația permanentă, luarea independentă de decizii și dezvoltarea culturală a individului și a grupurilor sociale
- ◆ Elaborarea politicii informaționale
- ◆ Crearea rețelei naționale informaționale. Implementarea noilor tehnologii a Dezvoltarea colecțiilor. Digitalizarea patrimoniului național scris.

● Ne-am orientat spre includerea în circuitele și parteneriatele internaționale...

Politica, activitățile de instruire ale ABRM dezvoltate din obiectivelor tratate de Politica Culturală a RM și SI orientează bibliotecile:

- Să-și reevalueze rolurile și resursele, reprojeteze serviciile pentru a răspunde cerințelor sociale mereu în schimbare;
- Să dezvolte o activitate cooperantă și partenerială de previziune de lungă durată cu alte instituții implicate în educarea comunității;
- Să implementeze un marketing eficient în toate sectoarele din comunitate pentru a asigura exploatarea pe deplin a resurselor din bibliotecile publice de către cetățenii ei;

ABRM promovează conceptul «Biblioteca pentru toți» orientată spre diversificarea publicurilor și acoperirea cu servicii a tuturor grupurilor din comunitate, promovând incluziunea socială. În acest sens, ABRM și-a propus următoarele obiective:

- sensibilizarea tagmei bibliotecarilor în vederea prestării serviciilor pentru persoanele dezavantajate.

Sensibilizarea a inclus activități de instruire, luări de atitudine, promovarea acestor activități în mass-media, includerea bibliotecilor naționale în această activitate: ex. Biblioteca Națională pentru Copii «Ion Creangă», care în colaborare cu Biblioteca Municipală din Stockholm și Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» au realizat seminare pentru bibliotecarii bibliotecilor speciale, internate;

- sensibilizarea bibliotecilor în vederea încorporării intereselor acestor grupuri în documentele de reglementare, în activități și programe Deocamdată doar «Codul etic» rămâne a fi documentul perfect sub acest aspect și revizuirea politicilor BM «B. P. Hasdeu». Concepția Societății Informaționale pentru Toți este de a crea o nouă generație de produse și servicii care să asigure accesul, participarea și egalitate pentru toți cetățenii. Respectarea responsabilităților plasate de această concepție bibliotecilor ca instituții culturale cu roluri sociale în comunitate se rezolva prin încorporarea intereselor persoanelor dezavantajate în misiune, valori, programe, activități. Complexitatea rolurilor bibliotecii, cât și complexitatea profesiei în contextul politicilor informaționale, cere strategii de acțiune pentru asociațiile profesionale în definirea politicilor de bibliotecă; în identificarea misiunii și a valorilor bibliotecii Aceste deziderate rămân în continuare pe agenda ABRM, la care se va lucra mai intens în 2003;

- școlarizarea bibliotecarilor la acest subiect (care se regăsește în curriculumul ȘBM);

- promovarea inițiativelor de revedere a cadrului legal și de reglementare a SNB sub aspectul asigurării accesului la informație a tuturor grupurilor de populație, indiferent de statutul fizic, social, intelectual etc.

Revederea cadrului legal și de reglementare în corespundere cu cerințele Ghidului «Legislația de bibliotecă în Europa» (2000). (Aceste două obiective rămân în continuare pe agenda ABRM, fiind convinsă și sper ca toți membrii

să împărtășească acest punct de vedere – că legislația de bibliotecă în RM, Legea cu privire la biblioteci trebuie revizuită odată cu schimbările rapide ale Societății Informaționale și să includă noțiuni ca: «acces la informație», «libertate de expresie», «persoane dezavantajate», «diversitate culturală», «globalizare» și să garanteze dezvoltarea serviciilor informaționale în favoarea necesităților curente și anticipate a comunității;

- Încurajarea prestării serviciilor informaționale și culturale acestor categorii de public.

Aici putem exemplifica prin conlucrarea ABRM cu Fundația Soros Moldova, care susține proiecte, programe inclusive, orientate spre lărgirea accesului la informații și cu seminarul «Dimensiunea socială a bibliotecii publice: Contribuția Fundației Soros în diversificarea serviciilor de bibliotecă pentru comunitate».

ABRM ca agent al schimbării, ca purtător de cuvânt al sistemului național de biblioteci, influențează și politicienii și factorii de decizie. Exemplul Seminarului amintit, la care au participat și decidenți, reprezentanți ai autorităților locale, prin aceasta promovând biblioteca, rolul ei în comunitate. Programul seminarului a demonstrat efortul bibliotecarilor moldoveni de a răspunde cerințelor SI, de a se transforma în centre de informații comunitare și de a acoperi cu servicii toate grupurile din societate.

RM nu are încă strategii naționale referitoare la incluziunea socială. RM nu are încă o politică informațională care ar stabili rolul bibliotecilor publice în promovarea incluziunii sociale.

Elaborarea Politicii Informaționale este agenda de viitor a Ministerului Culturii, CBN, ABRM. Până atunci bibliotecile publice din RM își dezvoltă politicile în baza documentelor europene. Și cred că chiar este mai bine. Nu este prima dată când bibliotecile au rolul de pionier în dezvoltarea unor politici.

Aici ne pot ajuta Liniile Directoare «Includerea socială», elaborate în cadrul proiectului PULMAN care susține că bibliotecile publice pot ajuta la combaterea excluderii sociale și pe care îl aveți în mape.

Bibliotecile publice din Moldova furnizează cu succes servicii informaționale pentru copii. Ultimii ani marchează politici prioritare referitor la servirea copiilor prin programe de diversificare a serviciilor pentru copii. Exemple de programe: «Biblioteci de cartier – copiii din cartier» (Chișinău), «Lecturi și agrement pentru copii cu deficiențe mintale» (Telenești), «Acces la informație pentru copii și tineret în zone defavorizate» (Molovata Nouă), «Servicii netradiționale, specifice pentru bibliotecile pentru copii» (Orhei), «Dialog cu tineretul» (Comrat), «Da copiilor!» (Chișinău) ș.a.

Serviciile oferite de bibliotecile publice sunt tot mai variate. În ultimii doi ani bibliotecile RM acordă sprijin afacerilor locale prin sprijinirea businessului mic și mijlociu prin mijloace convenționale și digitale, prin colaborarea cu Asociațiile «Micul Business». Exemple pot servi proiectele «Centre de Informații Economice» (Chișinău, Bălți, Cahul), «Centrul Informațional

Agrar» (Ungheni), Centrul Regional Informațional și Documentar ProNord (Briceni) ș.a.

ABRM și-a propus dezvoltarea colaborării și a parteneriatelor în utilizarea resurselor și în special:

- Dezvoltarea Consorțiilor ca formă de colaborare între biblioteci;
- Colaborarea cu alte Asociații.

Model de parteneriat strategic la nivel național este Programul «Memoria Moldovei», în viitorul apropiat poate fi SIBIMOL, Consorțiuul EBCSCO care funcționează de doi ani, iar în 2002 a obținut realizări și succese performante.

Tot aici aș vrea să consemnez și activitățile de colaborare ale ABRM cu alte Asociații: Asociația editorială Pro Noi, Fundația Cărții, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Artiștilor Plastici, Ambasada USA, Asociația Bibliotecarilor din Rusia, Ucraina, Turcia, România și nu în ultimul rând cu autoritățile locale din teritorii și Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM, Centrul Internațional Moldova Pennsylvania, care a atras prin concursul anunțat Community Connection 97 de bibliotecari. Din participanți au fost selectați 27 de bibliotecari. Dar au trecut doar 13, care în iunie curent vor beneficia de o stagiere de 3 săptămâni în bibliotecile din Pennsylvania.

La nivel internațional dar cu impact local putem numi Consorțiuul «Biblioteci de Drept», prezidată de Biblioteca Publică de Drept din Chișinău.

Colaborarea cea mai fructuoasă și de durată o are ABRM cu Fundația Soros. E o colaborare cu un imens impact local și rezonanță internațională. În multe cazuri Fundația Soros a fost deschizător de drumuri, busolă și suport pentru bibliotecile noastre. De fapt, când spun ȘBM, IFLA, Crimeea, diversificarea serviciilor, dezvoltarea colecțiilor, spun Soros, spun dna Mariana Alecsandri, căreia pe această cale îi aduc alese mulțumiri.

Dar aș vrea să menționez îndeosebi colaborarea cu bibliotecile noastre: Biblioteca Națională, ASEM, ULIM, BM «B.P.Hasdeu», biblioteci care sprijină necondiționat activitatea ABRM.

Una din principalele condiții pentru realizarea programelor propuse în susținerea inițiativei europene «eEuropa: O societate Informațională pentru toți» este crearea unei infrastructuri profesionale adecvate. Aceasta presupune instruirea personalului la nivelul cunoașterii teoretice și practice a procesului de automatizare și informatizare în bibliotecă. La acoperirea acestui obiectiv și-a orientat efortul ȘBM curriculumul căreia include acțiuni de instruire pentru toate categoriile de bibliotecari și biblioteci, cu un vast repertoriu de subiecte, actuale, necesare.

O altă strategie a ABRM pentru următorii ani, legată de instruirea continuă este elaborarea suportului didactic:

- Manualelor practice pentru bibliotecari.

Manuale tip «handbook» – colecție care va acoperi cele mai solicitate, subiecte sau care va anticipa subiectele de interes pe viitor.

- Ghidurilor, recomandărilor pe diverse direcții de activitate
- Recomandări cu privire la desfășurarea campaniei de promovare a bibliotecilor – @bibliotecii tale, le aveți în mape. Vor urma și altele.
- Recomandări și ghiduri de organizare a activităților, serviciilor, reorganizare, restructurare, acces.
- Descrierea experiențelor înaintate ale bibliotecilor noastre sau străine dacă prezintă interes pentru noi.

Aici vă invit la colaborare, să comunicați dacă aveți ceva inedit, inovativ, de preț pentru a promova și disemina și în alte biblioteci.

- Traducerea celor mai importante ghiduri, standarde IFLA

Cele mai importante ghiduri ale IFLA referitoare la organizarea activității bibliotecilor de diferite tipuri, activități și servicii cât și standarde: Linii Directoare pentru dezvoltarea Bibliotecii Publice, 2001, «Competențe profesionale», «Planificarea în biblioteci» ghiduri ALA etc.

Au fost traduse cele mai importante și recente documente IFLA:

Manifestul IFLA pentru Internet, Declarația de la Glasgow, Priorități profesionale IFLA, Bibliotecile și libertatea intelectuală, Recomandările Grupului pentru responsabilitatea socială IFLA, pe toate le aveți în mape. Un aspect important în activitatea ABRM în acești ultimi doi ani a fost aspectul social al profesiei de bibliotecar. Nu mă refer la rolul ABRM în organizarea întâlnirilor de vârf, consfăturilor la nivel național, ziua bibliotecarului. Mă refer la numeroasele demersuri ale ABRM către Președinția RM, Guvernul RM, Parlamentul RM, Comisia pentru cultură, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Comitetul Republican al Sindicatelor din Cultură, Ministerul Culturii.

Ultimele două sunt indubitabil răspunzătoare de buna desfășurare a activității noastre și a situației noastre sociale. Sunt instituțiile, care ar trebui să găsească răspunsuri la întrebări, să se implice fundamental, nu cu jumătăți de măsură, în descoperirea unor soluții practice, sincere, valorice. Spunând practice, sincere și valorice mă refer la activitățile «populiste» ale Guvernului, Ministerului Culturii din 2001, pe care bibliotecarii noștri în sondajul de evaluare a anului 2001 le-au numit cele mai fericite momente. Le-am numit «populiste» pentru că nu s-a mizat pe realizarea feed-back-ului acestor reuniuni, consfătuiri, programe și promisiuni, feed-back pe care mizau însă bibliotecarii. Astfel, au lăsat deschisă calea spre incertitudini, confuzii (sesizate în răspunsurile bibliotecarilor), demonstrând opacitate administrativă.

Asumarea unor responsabilități ar fi avut capacitatea cel puțin de a dilua numeroasele suspiciuni traumatizante și de a micșora discrepanța dintre promisiuni și realizare.

ABRM a luat atitudine și la sesizările imediate la legile aprobate de Parlament și care lezau interesele bibliotecilor și bibliotecarilor. Exemplu Dezacordul ABRM cu privire la stipulările din Legea cu privire la activitatea

editorială (nr. 939, XIV din 20 aprilie 2000), și la modificările din 2002, deza-cordul total cu Proiectul Legii despre salarizare, aprobată prin Hotărâre de Guvern nr. 894 din 28 august 2001.

Răspunsurile primite și reacțiile forurilor de stat enumerate rămâne con-stant aceleași: munca bibliotecarilor este înțeleasă eronat și subapreciată, rolul bibliotecilor în societate fiind minimalizat.

Aprecierea eronată a rolului bibliotecii în societate, plasarea profesiei de bibliotecar la capătul listei profesiilor derivă din înțelegerea arbitrară a conceptului Societății Informaționale, ba chiar a societății civile pentru care pledează guvernării și din mecanismele vetuste de realizare a politicilor culturale.

Însă la insistența ABRM a fost totuși introdus un spor la salarii în funcție de stagiul de muncă. Legea salarizării în redacție nouă, art. 18 se stipulează că vom beneficia de un spor lunar pentru vechime în muncă calculat în % față de salariul de funcție după cum urmează:

2-5 ani – 10%, 5 –10 – 15%, 10 – 15 – 20 %, 15 – 20 –25% peste 20 – 30%, iar grila de salarizare se mărește cu două trepte.

Pentru a putea apăra în continuare statutul social al bibliotecarului ABRM inițiază o cercetare a situației sociale a bibliotecarilor din RM. Interviu pe care îl aveți în mape și pe care vă rugăm să-l completați corect, cu respon-sabilitate, în termenii stabiliți.

Rezultatele sperăm să fie un instrument util la «masa verde» a trata-tivelor cu politicienii.

ABRM, fiind forul profesional suprem al bibliotecarilor, vocea bibliotecilor – instituțiilor destinate să servească într-un mod responsabil interesele indi-viduale și ale societății este și un for de evaluare a acestui aspect.

Plecând de la ideea că Anul Bibliologic este o acțiune de sinteză a re-zultatelor obținute este evident și una de apreciere a acțiunilor întreprinse de biblioteci în sensul raportării la configurația spirituală și informațională a receptorilor – adică a utilizatorilor, a comunității.

Rezultatele anului 2002 ne-au demonstrat că procentul mic acordat cul-turii, bibliotecilor dintr-un buget de austeritate, justifică doar în parte criza de identitate a bibliotecilor noastre.

Criteriul referențial în disimilarea inerției, ruperea clișeelelor administra-tive, eliberarea de rutină și obtuzitate birocratică nu-l reprezintă numai ba-nii, ci poate fi găsit în flexibilitatea gândirii (demonstrat de B. Margolis, și de bibliotecarii noștri care su rezolvat problemele propuse), inventivitate și creativitate, în atitudini culturale competitive, concurențiale.

Rezultatele concursurilor «Cel mai bun bibliotecar», «Cea mai bună lucrare în domeniu», organizate și susținute de ABRM ani de-a rândul, accentuează această concluzie.

La acest capitol consider activitatea ABRM pozitivă.

Mai întâi de toate a fost achitată cotizația ABRM pentru trei ani la IFLA. Avem drept de vot și suntem incluși în circuitul informațional al IFLA, astfel suntem la curent cu viața profesională la nivel internațional.

ABRM, ca forum de integrare globală bibliotecară, s-a înscris în campania mondială de promovare a bibliotecilor și profesiei de bibliotecar @bibliotecii tale. Ne putem găsi pe situl IFLA, pagina @your library în limba română.

Includerea din 2002 a ABRM în proiectul european PULMAN este o continuare firească a prezenței bibliotecilor noastre în proiectele europene (PLDP, PUBLICA). În pagina PULMAN au fost plasate un raport despre activitatea bibliotecilor noastre, politica culturală a RM și Liniile Directoare PULMAN în limba română.

Proiectul PULMAN-XT are ca scop stimularea rolului bibliotecii în dezvoltarea unei Europe electronice, elaborarea Liniilor Directoare menite să acopere ariile de acțiune ale PaeE, determinarea politicilor bibliotecilor referitoare la era digitală. Doar câteva exemple de subiecte ale Liniilor Directoare: «Incluziune socială», «Indicatori de performanță și instrumente de evaluare», «Acces și servicii pentru persoanele cu handicap senzorial și vizual», «Cooperare și parteneriate», «Răspunsuri la problemele multilinguale», «Acces la diverse conținuturi multiculturale», «Servicii și cetățeni. Interacțiune și participare», «Dezvoltări în sistemele integrate de bibliotecă», «Învățare pe durata vieții», «Servicii pentru copii și adulți» și altele. Toate 20 le aveți în mape. Trebuie studiate dar mai ales utilizate în activitatea noastră cotidiană, în procesele de elaborare a politicilor de biblioteci. Informațiile, practicile de calitate incluse la toate subiectele vă permit să revizuiți politica bibliotecii, s-o orientați spre utilizator, s-o faceți inclusivă, să elaborați o nouă misiune și un set de valori care să corespundă obiectivelor Societății Informaționale.

În cadrul proiectului PULMAN ABRM a fost prezentă la ședințele de lucru de la Helsinki, Finlanda; Ankara, Turcia. În colaborare cu BM au fost organizate: seminarul «PULMAN-XT – o oportunitate pentru bibliotecile publice» la care au participat reprezentanți ai asociațiilor din Turcia, Albania, Bulgaria, Ucraina, Bielorusia, Iugoslavia și coordonatorul proiectului englezul Robert Davis; conferința «Dimensiunea socială a bibliotecii în Societatea Informațională» raportorul principal al căreia a fost Ian Piggot, șeful Directoratului «Societatea Informațională» a Comunității Europene, care a făcut recomandări speciale pentru RM. În cadrul acestor acțiuni au fost diseminate pe plan local și național activitatea rețelei PULMAN și realizările bibliotecilor noastre.

O continuare în anul 2003 a proiectului PULMAN-XT va fi participarea în aprilie a membrilor ABRM la activități de instruire la Liubliana, la Helsinki, în Grecia.

În martie, 2003, secretarul ABRM, Mariana Harjevschi și decidentul Iulian Filip vor participa în cadrul acestui proiect la Oiras, Portugalia la cel

mai înalt Forum al bibliotecilor publice din Europa, unde vor reprezenta RM și vor vota Manifestul de la Oiras, document ce va succede Declarația de la Copenhaga, document ce va determina rolurile noi și orientările bibliotecii publice în Era Informației.

Astfel proiectul PULMAN ne dă posibilitate să fim participanți activi ai vieții bibliotecare europene.

Stagiile în cadrul programului Courantes susținute de colaborarea cu Alianța Franceză, lărgesc prezența noastră în spațiul european iar cunoștințele acumulate din aceste stagieri deschid posibilități nebănuite bibliotecarilor noștri.

Documentele pe care le aveți în mape: Acordul de la Florența, 1950, Protocolul de la Nairobi, 1976, Manifestul IFLA pentru Internet, Declarația de la Glasgow, Priorități profesionale IFLA, Bibliotecile și libertatea intelectuală, Recomandările Grupului pentru responsabilitatea socială IFLA, Declarația cu privire la Dezvoltarea de durată, stau la baza organizării activității bibliotecilor.

Ross Shimmon, secretarul general IFLA, roagă toate Asociațiile naționale să promoveze pe toate căile aceste documente ca instrumente valoroase de conexiune cu publicul pe care îl servim, cu comunitatea, cu lumea bibliotecară mondială. Cerința IFLA este să promovăm documentele amintite, să facem lobbyng și să le sprijinim la nivel național, local.

ABRM și-a identificat ca obiectiv principal al anului 2003 activitatea de promovare a acestor documente, cât și materialele Summitului Mondial referitor la Societatea Informațională, care va avea loc în acest an la Geneva și la care cred că va asista și cineva de la ABRM.

Astfel ABRM se înscrie în efortul mondial al bibliotecarilor de susținere a bibliotecii ca instituție și bibliotecarului ca decident în organizarea, sistematizarea și valorificarea resurselor în Era Informației.

Bucuria succeselor obținute în urma colaborării a însemnat crearea, într-o libertate deontică, a conexiunii spirituale dintre bibliotecile noastre și cele occidentale într-o minunată solidaritate umană.

Participarea ABRM în viața și activitatea mondială a bibliotecarilor se realizează și prin prezența membrilor ei la conferințele IFLA, în Crimeea, la lucrările Asociațiilor din Rusia, România. Numărul tot mai mare de bibliotecari moldoveni prezenți la conferințe internaționale denotă interesul lor pentru dezvoltarea bibliotecilor în care lucrează.

ABRM ca instituție reprezentativă a vieții bibliotecare din RM, are o importanță precumpănitoare în menținerea bibliotecilor pe linia de plutire, încurajarea bibliotecarilor în menținerea unității naționale, în prosperarea bibliotecilor, în susținerea și promovarea profesiei de bibliotecar prin activitățile sale specifice: acțiuni de instruire, de atitudine, demersuri, reuniuni profesionale, publicații, recomandări, suporturi educaționale.

Din discursul meu s-ar putea deduce că nu avem probleme, eșecuri. Însă acestea există, totuși. Cele mai mari probleme sunt: nu am reușit să

adunăm cotizațiile, nu am reușit să revigorăm activitatea filialelor în teritoriu, lasă de dorit activitatea comisiilor biroului ABRM. Ele rămân pe agenda anului 2003 și sper să le soluționăm.

Activismul, puterea ABRM depinde de noi toți, de bibliotecile mari și mici, de contribuția fiecărui bibliotecar. Pentru că măsura finală a tuturor lucrurilor întâmplate în biblioteci, ca și în ABRM, este bibliotecarul.

Aici închei, fiind convinsă că vom avea tot sprijinul Dvs.

Vă doresc să trăiți într-o ireproșabilă armonie a frumosului cu omenia, a bucuriei cu recunoștința, a speranței și binelui cu prietenia. Numai așa vă veți simți împliniți. Toate acestea întărite cu urări de sănătate, satisfacție profesională, căldură și respect din partea cititorilor Dvs., apreciere din partea fondatorilor și a Asociației.

ROLUL BIBLIOTECILOR ÎN EDIFICAREA SOCIETĂȚII INFORMAȚIEI

ABRM a rămas consecventă preocupării sale pentru informatizare. ABRM a abordat acest subiect aproape la toate activitățile sale. Începând cu 2001–2004 subiectul informatizării a fost discutat în raport cu Societatea Informației. Pe agenda activităților derulate sub egida bibliotecilor s-au discutat diferite aspecte de participare ale bibliotecilor în Societatea Informației – aspectul calității (UTM), dimensiunea socială, (B. P. Hasdeu), bibliotecile pentru copii în Societatea Informației (Biblioteca Națională pentru copii «Ion Creangă»), colaborare interbibliotecară în contextul Societății Informației (Biblioteca ASEM) ș.a. Astăzi, ABRM consideră o ocazie extrem de oportună de a comenta, în cadrul Congresului V al bibliotecarilor, politica statului referitoare la edificarea SI în comparație cu politicile europene și mondiale și locul bibliotecilor. ABRM, reprezintă interesele bibliotecilor, angajaților ei și promovează valorile împărtășite: sprijinul principiului liberului acces la informație, idei, libertății de expresie; credința că oamenii, comunitățile, organizațiile necesită acces universal la informații, idei, pentru binele lor social, educațional, cultural, democratic și economic; convingerea că furnizarea serviciilor informațiilor de o înaltă calitate ajută la garantarea accesului.

IFLA a stabilit un set de priorități profesionale pentru sec .XXI și câteva din ele sunt direct relevante pentru realizarea idealurilor conceptului Societății Informației:

- ◆ apărarea principiului libertății informației
- ◆ promovarea accesului fără restricții la informații
- ◆ promovarea instruirii informaționale, lecturii și învățării pe viață
- ◆ promovarea resurselor partajate

Bibliotecile trebuie să-și construiască politicile informaționale pe platforma acestor priorități

Automatizarea și Informatizarea prind contururi tot mai extinse în bibliotecile noastre, fiind un proces cu suișuri și coborâșuri, cu realizări și eșecuri. Până nu de mult acest proces era o problemă de opțiuni și implicări individuale. Astăzi acest proces cere o strategie de importanță națională. O cercetare efectuată în Europa prin anii 1993–1994 a concluzionat că realizarea conceptului «Biblioteca digitală» este nefondată și nerealistă. Comunitatea profesională din RM era pe atunci mai optimistă. Elabora strategie după strategie, program după program... când să recunoască că zbaterea n-are sorti de izbândă... RM, presată de semnarea Declarației de intenții ale Pactului de stabilitate, (Ljubljana, 2002), de Declarația Milenară «Societatea Informațională pentru toți», recunoaște Societatea Informației, prin Decretul președintelui nr.1743-III din 19.03.04, ca o prioritate națională, aprobă «Politica de edificare a societății informaționale în RM» (Hotărârea Guvernului nr. 623 din 08.06.2004).

Document în care, Societatea Informației este recunoscută ca «o nouă formă a societății contemporane, în care accesul egal la informație, în corelație cu o infrastructură informațională și de comunicații dezvoltată, contribuie la o dezvoltare social-economică durabilă, reducerea gradului de sărăcie, îmbunătățirea calității vieții, la integrarea informațională globală». «...Dezvoltarea Societății Informației în Moldova, se spune în preambul, se manifestă prin creșterea evidentă a densității liniilor telefonice fixe și mobile, ce asigură accesul la resursele informaționale..., prin creșterea numărului prestatorilor de servicii Internet și numărului de utilizatori ai acestuia, prin majorarea finanțării informatizării de la bugetul de stat și bugetelor autorităților administrațiilor publice locale, prin creșterea numărului și performanței mijloacelor tehnice».

Nivelul de dezvoltare a Societății Informației este direct proporțională cu nivelul de beneficiere a populației de tehnologii informaționale în satisfacerea cerințelor de acces la informație. Anume acest aspect rămâne în RM unul redus, fapt recunoscut de conducerea RM, care prin Politica adoptată identifică obiectivele strategice de edificare în RM a SI.

Două din condițiile principale de edificare a Societății Informației, conform principiilor europene sunt:

- ◆ Dezvoltarea culturii informaționale, instruirea tuturor cetățenilor pentru folosirea avantajelor SI în viața și activitatea lor;
- ◆ Democratizarea utilizării informației în scopul asigurării dreptului cetățeanului de a avea acces liber la resursele informaționale și la mijloacele informaționale și de comunicații

Și îmbucurător, pentru noi profesioniștii, Politica a plasat aceste condiții chiar primele în șirul celorlate, astfel recunoscând întâietatea lor în edificarea Societății Informației. Ambele condiții sunt direct legate de activitatea bibliotecilor.

Documentul stabilește 4 obiective – direcții strategice ale politicii statului privind edificarea SI, una din ele, prima, fiind «asigurarea accesului egal

la informație, servicii și cunoștințe tuturor cetățenilor, luând în considerație necesitățile cetățenilor». Prin plasarea acestui obiectiv în fruntea celorlalte, guvernul recunoaște importanța accesului la informație ca una prioritară și iarăși vizează direct bibliotecile alături de celelalte instituții furnizoare de informații.

Compartimentul II al Politicii «Suportul statului privind edificarea societății informaționale» stipulează clar «susținerea prin finanțarea de la bugetul de stat a creării sistemelor informaționale de importanță statală, crearea punctelor de acces comun». În același compartiment statul își asumă responsabilitate pentru asigurarea respectării drepturilor constituționale printre care și dreptul la informație.

Interesele bibliotecilor nu se regăsesc însă în compartimentul III «Infrastructura informațională și de comunicații: dezvoltare și stabilitate, prețuri accesibile», deși se afirmă că «politica statului în domeniul dezvoltării infrastructurii TIC este orientată spre asigurarea populației, organizațiilor guvernamentale, private și nonguvernamentale, tuturor agenților economici cu un larg spectru de servicii informaționale și de comunicații de înaltă calitate, ținându-se cont de principiile serviciului universal».

Accesul universal, echitabil, rapid la serviciile și infrastructura TIC, constituie una din preocupările Societății Informației și trebuie să fie unul din obiectivele tuturor factorilor de decizie implicați în edificarea Societății Informației. O rețea informațională și comunicațională bine dezvoltată, adaptată la condițiile locale, naționale, ușor de accesat poate contribui sau chiar accelera progresul social-economic, bunăstarea oamenilor, comunităților, țării.

Aspirația spre prosperitate economică și competitivitate lansată de SI, se poate realiza doar fiind susținută de un sistem informațional eficient, cuprinzător... Doar informația este baza oricărei inovații sau cunoașteri. Prosperitate înseamnă productivitate, competitivitate, competență, adică dezvoltare socială și individuală. Prosperitate înseamnă cetățean împlinit căruia i se respectă drepturile fundamentale și întâi de toate dreptul la informație și nu la oricare informație, ci la o informație de valoare. Parafrazându-l pe Valentin Ciucă (îl cunoașteți, a fost oaspetele Salonului de carte pentru copii lansându-și cartea la Biblioteca «B.P.Hasdeu»), un om împlinit este persoana capabilă să aibă acces la valoare.

Declarația milenară, punctul 23, spune clar la capitolul infrastructură: «Trebuie asigurate serviciile universale obligatorii în toate ariile. Stabilirea accesului public la TIC în școli, bibliotecii, arhive (așa-numitele puncte de acces comun în Politic noastră) pot fi mijloace eficiente pentru asigurarea accesului universal la infrastructura și serviciile Societății Informației. Acest punct si-a găsit loc în strategia e-cultura.

Capitolul IV al Politicii «Resursele informaționale: dezvoltare, asigurarea accesului liber și diversității lingvistice» este unicul din document care conține referiri direct la biblioteci: «Resursele informaționale naționale includ diversitatea resurselor informaționale din economie, informația statistică, juridică,

socială, administrativă, tehnico-științifică, care se conține în biblioteci, în fonduri de arhivă și muzee, precum și altă informație». Politica statului, se afirmă în capitol, este orientată spre susținerea resurselor informaționale și asigurarea accesului liber la resursele informaționale. Urmează apoi un segment pe care statul îl susține dar bibliotecile nu sunt nominalizate – organizațiile și întreprinderile generatoare de informație și cunoștințe (instituțiile de învățământ și științifice, organizațiile obștești, autoritățile administrației publice, agenții economice, persoane particulare).

Bibliotecile au un rol principal în asigurarea accesului la informații pentru că:

- ◆ Cunoșc cerințele, necesitățile utilizatorilor
- ◆ Bibliotecarii posedă și își cultivă permanent abilitățile, cunoștințele necesare
- ◆ Au tradiție de a sprijini accesul la informație

Ultimul punct din acest capitol «Politica de stat susține dezvoltarea și a altor resurse informaționale, care, la rândul lor, contribuie la protejarea patrimoniului național, a diversității lingvistice... » îl putem atribui bibliotecilor.

Capitolul V «Dezvoltarea potențialului uman: pregătirea populației către viața în SI» se referă la instruirea populației *de a cunoaște calculatorul și abilitățile de utilizare a tehnicii de calcul* pentru satisfacerea necesităților sociale, profesionale. Pentru aceasta se preconizează elaborarea programelor de pregătire a populației și dezvoltarea rețelei de *centre educaționale* de pregătire a populației și de acces la informație și cunoștințe.

În era informației, considerăm, noi, bibliotecarii, societatea va avea nevoie de cetățeni instruiți din punct de vedere informațional. Instruire informațională înseamnă achiziționarea setului de abilități necesare în a obține, interpreta și utiliza eficient informația în vederea asumării oricărei decizii sau sarcini. Să fii capabil să citești nu va fi destul. Nu va fi suficient să înveți numai cum să utilizezi tehnologia. În occident această funcție o au bibliotecile, politica noastră presupune iarăși constituirea de noi structuri într-o țară în care nu sunt asigurate cheltueli minime pentru informatizarea bibliotecilor. Criteriul de referință aici ar fi «cum folosesc oamenii informația, nu cum folosesc oamenii mașinile».

Capitolul VI se referă la învățământ. Se promovează conceptele «Învățământul pentru toți», «învățământ la distanță» și «instruirea pe parcursul întregii vieți», care suscită interesul bibliotecilor. Foarte clar se stipulează că politica statului în acest domeniu este orientată spre susținerea informatizării instituțiilor de învățământ și asigurarea accesului la rețeaua globală Internet.

Aceste două capitole se referă de fapt la capacitatea de edificare. În documentele europene, *e-Europa 2005* și Declarația Milenară a Summitului de la Geneva, capacitatea de edificare se referă pe lângă educația primară la educația informațională a adulților, la instruirea adulților care include studiul

la distanță și instruirea pe tot parcursul vieții, astfel ca fiecare persoană să poată obține cunoștințele și abilitățile necesare pentru a se descurca în Societatea Informației. Susținerea instruirii tehnologice și informaționale propune să fie realizate de instituții existente precum biblioteca. Politica noastră, nu a bibliotecarilor, a statului, presupune constituirea centrelor educaționale. Într-un raport prezentat în parlamentul Angliei referitor la participarea bibliotecilor în realizarea planului e-Europa 2005 se spunea «Nu ai investiți în organizații care vor face ceea ce bibliotecile fac de mult». Decidenții ori nu știu ce fac și ce pot face bibliotecile sau nu au încredere în posibilitățile oferite de biblioteci.

Școala și universitățile demult nu mai sunt singurele instituții educaționale și procesul de instruire și învățare nu se mai atribuie doar școlilor sau colegiilor. Tehnologiile oferă oamenilor oportunitatea să-și adapteze studiul, învățarea la nevoile lor specifice. Unii consideră cel mai propice mediu de învățare, casa proprie.

Uniunea Europeană consideră învățarea pe viață parte integrantă a obiectivului de a deveni continentul cu cea mai competitivă, dinamică economie bazată pe cunoștințe. Întru susținerea acestui obiectiv în iulie 2004 a publicat raportul «Programul integrat de învățare pe viață» care exprimă politica Uniunii Europene. Bibliotecile, arhivele și muzeele sunt depozite de materiale educaționale și instituții educaționale proactive.

Plasarea bibliotecilor în lista organizațiilor educaționale a fost posibilă pentru că:

- ◆ Oferă oportunități educaționale (prin colaborarea cu școli și alte instituții ed., consultarea elevilor, profesorilor, membrilor comunității)
- ◆ Oferă medii care încurajează lectura (săli de studiu, facilități speciale pentru cei ce studiază, spații speciale, sprijinul personalului, resurse)
- ◆ Răspunde politicilor educaționale (constituirea colecțiilor în corespundere cu curriculumul, programelor școlare, studentești și cerințelor individuale)
- ◆ Promovează biblioteca ca spațiu de învățare
- ◆ Evaluează permanent nevoia de învățare a membrilor comunității și a serviciilor și programelor educaționale.

Programele derulate de bibliotecile pentru copii nu sunt oare educaționale? Concursul «La izvoarele înțelepciunii» nu este un program educațional? Suportul informațional oferit pentru teme pentru acasă? Mai puțin bibliotecile oferă sprijin educațional adulților. Dar mă întreb cum vor asigura școlile, universitățile învățarea pe tot parcursul vieții? Elevii, studenții odată încheind studiile, nu mai au ce face la școală, universitate – dacă au nevoie de învățare vin la biblioteca publică, specializată...

Consiliul Europei a identificat în 2000 abilitățile de bază necesare unei economii bazate pe cunoștințe: abilități TIC sau instruire digitală, cultură tehnologică, limbi străine, abilități sociale. Bibliotecile, muzeele și arhive-

le sunt nominalizate să contribuie activ în echiparea cetățenilor cu aceste abilități și competențe.

Comunitatea profesională trebuie să insiste asupra funcției educaționale a bibliotecilor, să fie recunoscută ca atare (în politici este stipulată, în legea bibliotecilor?) de factorii de decizie.

În contextul edificării Societății Informaționale provocarea este de a-și uni forțele profesorii, bibliotecarii, producătorii de servicii pentru a asigura fiecărui servicii de învățare relevante, stimulatoare, accesibile și de înaltă calitate. Paradigma învățării de-a lungul vieții este singura eficientă.

Bibliotecile nu sunt nominalizate printre generatorii de informații. Ion Stoica afirmă că «structurile infodocumentare se află printre marii generatori de informații. Bibliotecile au depășit de mult etapa de simplă intermediere. Este adevărat, continuă profesorul, că este o informație secundară, formată din seturi, dar este o informație indispensabilă, ordonatoare în sfera cunoașterii și, prin virtuțile ordonării, combinării și, implicit, ale evaluării, o informație creatoare de valoare adăugată».

Tot mai multe biblioteci își creează web-uri, e-conținuturi. Programul european e-conținut, lansat în 2001, este orientat spre sprijinirea directă a producției, distribuției și consumului de resurse digitale (incluzând pe cele din biblioteci) recunoscând bibliotecile printre instituții creatoare de informații. Bibliotecile publice sunt considerate creatoare de informații comunitare. În RM multe biblioteci publice creează baze de date, conținuturi, web-uri cu informații comunitare.

Dacă biblioteca ASEM elaborează o bibliografie electronică «Dezvoltarea științei economice în Republica Moldova», a creat informație, nu a intermediat, poate chiar avea drept de autor. Furnizând-o on-line, Biblioteca ASEM, va combina filosofia cumulativă a bibliotecii tradiționale cu cea distributivă a bibliotecii virtuale. Pentru că «Principiul furnizării serviciilor virtuale trebuie să fie suportul și extinderea semnificativă a capacităților bibliotecii reale» (Paul Gilster, Digital Library).

Edificarea Societății Informaționale în RM cere depășirea atomizării mentalității vechi asupra posibilităților pe care le oferă biblioteca conjugând resursele cu tehnologia și abilitățile bibliotecarilor.

Capitolul XII se referă la mass-media. Mijloacele de informare în masă sunt: presa, radioul, tv, Internetul și poșta electronică, care, se spune în capitol, joacă un rol considerabil în dezvoltarea resurselor informaționale... O fi ele mijloace de informare în masă, dar nu fac parte din mass-media.

Specialiștii finlandezi, susținuți de guvernare, afirmă că informația și cunoștințele sunt resurse de bază și accesul la ele sunt o necesitate în Societatea Informației. Trei instituții importante garantează cunoștințe, abilități și posibilități:

- ◆ Școala – abilități de bază în utilizarea informației
- ◆ Media – actualizare zilnică: ce se mai face în acest oraș (în cel mai bun caz – de ce?)

◆ Bibliotecile – întregul sistem a fost constituit pentru a ajuta oamenii să găsească răspunsuri oricând au nevoie

Bibliotecile, consideră finlandezii, oferă elemente care îți dau posibilitate de a-ți construi o viziune proprie, un punct de vedere personal, pe când școala oferă porții de-a gata de informații și cunoștințe.

Internetul și poșta electronică sunt mijloace utilizate de biblioteci în asigurarea accesului la informație și în dialogul cu utilizatorul cu comunitatea. Bibliotecile au acumulat o bună experiență în utilizarea acestor mijloace, instrumente (servicii web, servicii virtuale de referințe).

Capitolul XIV Baza legislativă a Societății Informației, care prevede elaborarea în următorii ani a unui cadru legislativ pentru edificarea Societății Informației în RM. Cred că ne-ar interesa domeniul resursele informaționale și schimbul internațional de informații, dar mai întâi de toate elaborarea Legii bibliotecilor care ar acoperi aspectele Societății Informației. Sarcina urgentă de a elabora o strategie de participare a domeniului în edificarea Societății Informației și un Plan de acțiuni, care ar fi parte componentă a strategiei e-cultura.

Legea bibliotecilor din Finlanda (1988) definește scopul bibliotecii în Societatea Informației ca fiind următorul: «Scopul bibliotecii și serviciilor informaționale este să promoveze oportunități egale cetățenilor pentru cultivare personală, pentru instruire, pentru dezvoltarea continuă a cunoștințelor, a abilităților personale și civice, pentru internaționalizare și învățarea pe viață». De fapt, aproape coincide cu scopul Societății Informației.

Misiunea unei biblioteci publice de la noi: «Biblioteca oferă facilități de liber acces la informații, opinii, idei, apără libertatea intelectuală, stimulează și susține procesul cunoașterii, comunicării, dezvoltării și asigură publicului, prin servicii eficiente și materiale relevante, participare în demersul democratic spre coeziune și bunăstare socială» (Biblioteca «O.Ghibu». Știți cum se descifrează GHIBU?

GARANT

HABILITAT a

INFORMA prin

BIBLIOTECĂ

UTILIZATORUL).

Pentru a edifica Societatea Informației este necesar de a crea o bibliotecă a Societății Informației, consideră bibliotecile noastre, care pe lângă accesul la informație și tehnologie să aibă și personal suficient de pregătit, fără de care nu vom putea depăși inegalitățile de informare, diferențe și inegalități cauzate de domiciliu, vârstă, nivel de cunoștințe. Diferențe care sunt specifice în documentele cheie referitoare la edificarea Societății Informației dar în politica noastră lipsesc. Declarația Milenară se numește «Societatea Informației pentru toți», subliniindu-se și în capitolele ei că este una inclusivă cu referiri direct la grupuri vulnerabile, copii, femei.

Cred că avem și noi, domeniul biblioteconomic, nevoie de o definiție a

● Pentru a edifica S. I. este necesar de a crea o bibliotecă a S.I. ...

obiectivelor pentru biblioteci în Societatea Informației într-o lege organică. Nivelul conceptelor este cel care dă măsura unei gândiri și forța de acțiune a unei profesii, afirmă profesorul Ion Stoica. La noi, acest aspect, este teritoriul cel mai rigid și opac al comunității bibliotecare, dar și a întregii noastre societăți.

Congresul V este o oportunitate majoră pentru comunitatea profesională pentru a realiza și aceste obiective, pentru a se întreba care este, totuși, locul bibliotecilor în edificarea Societății Informației?

Distonia, însă, dintre cerințele, exigențele Societății Informației și reacțiile de mentalitate și acțiune ale factorilor de decizie și ale bibliotecarilor, bibliotecilor, influențează negativ identificarea locului și rolului bibliotecilor, bibliotecarilor în procesul de edificare a Societății Informației. În consecință, sprijinul, suportul statului, a autorităților publice locale, activismul și insistența profesională, condițiile autohtone, s-au arătat prea firave, efemere și cred neeficiente. Ele denotă ambiguitate conceptuală și practică, fapt ce riscă să degenereze în reticență față de proces, iar edificarea să rămână în faza de stagnare.

De la arhivarea digitală până la interoperabilitate în partajarea resurselor, bibliotecile își asumă la nivelul bibliotecilor științifice, academice, specializate, rolul de coordonator al informațiilor și documentelor. Tehnologia complexă creează oportunități bibliotecilor pentru rolurile de instructor și educator la nivelul bibliotecilor publice. În multe state din Europa bibliotecile publice sunt eficiente în: (1) Furnizarea serviciilor informaționale digitale, (2) Consolidarea rolului educațional al bibliotecarului în instruirea utilizatorului; (3) Combinarea resurselor existente cu resursele Internet, (4) Încurajarea și susținerea cetățenilor de a se bucura de acces nelimitat în cadrul bibliotecii.

Bibliotecile publice europene și-au elaborat o nouă agendă în care punctele cheie sunt: (1) Colaborarea între actorii principali din întreaga Europă, (2) Elaborarea recomandărilor clare pentru scopurile sociale și tehnice, (3) Dezvoltarea accesului la studiere la distanță și la noile servicii digitale, (4) Permitearea tuturor cetățenilor de a participa deplin la Societății Informației.

Pentru noi, la nivel național, aceste scopuri pot fi realizate prin: (1) Oferirea echipamentului tehnologic adecvat și a facilităților de rețea, (2) Dezvoltarea centrelor de excelență și promovare a experienței, practicilor, exemplor inovative, (3) Asigurarea instruirii adecvate a personalului bibliotecii, (4) Stabilirea legăturilor cu școli, muzee și arhive.

Directoratul pentru Societatea Informației a recomandat Moldovei următorii pași în realizarea lor: (1) Beneficierea de experiența implementată în alte biblioteci europene, (2) Adaptarea abordărilor la prioritățile și tradițiile locale, adică naționale, (3) Oferirea infrastructurii tehnice și a suportului tehnic adecvat, (4) Valorificarea potențialului cetățenilor prin link-uri Internet.

Prezenta comunicare fondată pe filierele abordărilor comparative și a re-

considerărilor moderne occidentale, este o încercare de a oferi în ansamblu un mod de înțelegere și dimensionare a rolului și locului bibliotecii în edificarea SI, de la înțelegerea valențelor bibliotecii în acest proces până la cuprinderea întregului spectru de implicări în diferite arii și nivele ale SI.

Ansamblul considerentelor evidențiate demonstrează imperativitatea generală a subiectului, justifică înscrierea problematicii pe agenda Congresului V al bibliotecarilor din RM.

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: PATRU ANI DE ACTIVITATE (2000-2004)

Onorată asistență, stimați oaspeți, colegi, prieteni...

Congresul IV al bibliotecarilor a dezbătut și consemnat mutații pozitive în activitatea bibliotecilor și bibliotecarilor dar și discrepanțe din Sistemul Național de Biblioteci printre care a fost menționat decalajul între nivelele de dezvoltare a bibliotecilor și spațiilor informaționale urban și rural, probleme de funcționare generate de atitudinea Puterii față de biblioteci dar și de mentalitatea paseistă care mai persistă în comunitatea bibliotecară din republică recomandându-se forme mai eficiente, nu doar lobby-ing, ci strategii și tactici de branșare la mișcarea societății civiie, găsirea unor resurse noi manageriale, menite să definitiveze orientarea spre o nouă mentalitate și asumarea ei.

Pentru redresarea situației descrise Congresul a trasat un șir de priorități pentru activitatea ABRM și a comunității bibliotecare pe perioada 2000-2004.

Prima prioritate, cred, cea mai importantă a fost:

Elaborarea unei concepții și a unei strategii de activitate în contextul orientărilor societății civile și promovarea de pe acest palier a raporturilor comunității bibliotecare cu Puterea în abordarea problemelor stringente ale bibliotecilor și bibliotecarilor».

Această prioritate a dictat schimbare de tactică în relația cu Puterea. ABRM și-a asumat o parte de vină a eșecului acestei relații și anume partea de promovare și alfabetizare a Puterii cu privire la biblioteci. Ce înseamnă bibliotecile, ce rol au în societate, comunitate, problemele cu care se confruntă și cum pot fi ele soluționate. O activitate de anvergură în acest sens a fost organizarea Consfătuirii republicane a bibliotecarilor, pe care bibliotecarii, cu entuziasm și speranță, au numit-o, într-un sondaj, ca cea mai fericită activitate profesională a anului.

Consfătuirea a consemnat rolul bibliotecii ca poartă de acces la informație care asigură condiții de bază pentru învățare continuă, luarea independentă a deciziilor, dezvoltarea socială și culturală a indivizilor și grupurilor sociale, având ca scop de fapt și monitorizarea în prezența Puterii a respectării în RM a Manifestului UNESCO.

Pentru realizarea cu succes a prevederilor Manifestului UNESCO Consfătuirea Republicană a considerat oportune următoarele măsuri:

- *Elaborarea de către Ministerul Culturii și aprobarea de către Guvern a setului de documente de reglementare a activității bibliotecilor din republică: norme de finanțare și dotare tehnico-materială, standarde pentru fiecare tip de bibliotecă.*

Activitatea ABRM în acest sens s-a rezumat în participarea la elaborare și dezbateri active din cadrul Consiliului Biblioteconomie Național, care a avut în planul de activitate în acești ani elaborarea acestor documente. ABRM, ca parte a societății civile profesionale, are drept de inițiativă, ceea ce a și făcut în ședințele de aprobare a planurilor de lucru anuale ale

CBN, recomandând obiective impetuos necesare comunității bibliotecare. Nu s-a reușit parte din vina Puterii care tergiversează la nesfârșit aprobarea documentelor elaborate, parte din vina noastră, a bibliotecarilor, manageri, care sunt membri CBN și Consiliului ABRM până astăzi s-au elaborat.

Partea mea de vină, ca președinte al ABRM, este că nu am fost mai insistentă în unele momente. Am propus ca Biroul ABRM să elaboreze documente cadru alternative ca Manifestul Bibliotecilor din RM, Standarde și chiar Legea Bibliotecilor, dar nu am fost susținută de colegii mei. Rămân însă fermă în convingerea că un document alternativ, deși nu are putere juridică, influențează pozitiv elaborarea documentului final: în primul rând, sesizează Puterea că este imperativ necesar acest document, în al doilea rând, documentul se aprobă la o adunare generală a comunității bibliotecare, deci exprimă interesele comunității profesionale, și Puterea trebuie să țină cont de aceste interese, demonstrează că comunitatea profesională știe de ce are nevoie pentru dezvoltare și realizarea obiectivelor.

În cadrul Biroului s-a discutat necesitatea elaborării unei noi Legi, au trecut 10 ani, ea nu mai răspunde necesităților actuale ale bibliotecilor, nu mai este un instrument legal care ar proteja sau măcar ghida bibliotecile în activitatea lor. Insist în continuare asupra punctului meu de vedere: avem nevoie de o nouă Lege a bibliotecilor, care să definească clar rolul bibliotecii în Societatea Informațională, care să conțină termeni ca Societatea Informațională, Societatea Cunoștințelor, Societatea Comunicării, bibliotecă virtuală, Catalog electronic, consorții, învățare pe viață, învățare la distanță, rețele locale, naționale, partajare resurse, acces la Internet, instruire informațională și să stabilească nivelul minim al serviciilor de bază electronice pe care trebuie să le presteze o bibliotecă.

Altă prioritate pe care noi am votat-o la Consfătuirea bibliotecarilor a fost:

Examinarea, aprobarea și promovarea de către Guvern, Ministerele de resort a Programului Național de revitalizare a bibliotecilor din spațiul rural.

Acest program a fost elaborat, bine-rău, părerile erau diferite, dar n-a funcționat. Puterea nu a fost în stare să-și asume contribuția la realizarea lui. ABRM însă, consecventă în realizarea hotărârilor sale, a susținut partea de formare profesională, instituind în programul ȘBM cursuri speciale de

racordare la cerințele actuale ale SNB pentru bibliotecarii din spațiul rural, precum și includerea lor în programele de instruire informațională bibliotecari din spațiul rural au fost instruiți la ȘBM.

Fundația Soros Moldova a susținut efortul ABRM în revitalizarea bibliotecilor din spațiul rural orientând strategia către spațiul rural – 133 de proiecte de dezvoltare a colecțiilor și 66 de diversificare a serviciilor de acces la informație, fapt ce a contribuit la activizarea acestui segment, schimbarea mentalității bibliotecarilor care au lucrat sau lucrează în proiecte.

ABRM a continuat și continuă căutarea partenerilor naționali și internaționali pentru sprijinul bibliotecilor din spațiul rural, elaborând diferite proiecte, înaintând diferite demersuri către oficialitățile responsabile, realizând ieșiri la bibliotecile rurale și mai important chiar – întâlniri cu reprezentanții autorităților publice locale, primari, consilieri (o masă rotundă cu Soros).

Un punct important al rezoluției, inclus la propunerea Biroului ABRM, a fost:

- *Acordarea statutului de persoană juridică bibliotecilor, județene pe atunci, și municipale și a dreptului lor de proprietate asupra imobilului;*

S-au realizat demersurile și documentația necesară dar ministerele de resort – Ministerul Culturii nu a fost mai insistent, iar celelalte – Ministerul Finanțelor a văzut în aceasta un pericol pentru națiune și paradoxal – Ministerul Muncii și Protecției Sociale s-a expus împotriva. Tergiversarea rezolvării acestei probleme, care consider că trebuie să rămână în continuare pe agenda ABRM, dar și a CBN, Ministerului Culturii, s-a produs din cauza glisării procesului de reșezare continuă a structurilor teritoriale - raionale, județene, iar raionale...

- *Aprobarea statutului social al bibliotecarilor în corespundere cu complexitatea muncii și a rolului lor în societate, ridicând treapta de salarizare a fiecărei categorii de bibliotecari cu 4 unități;*

În susținerea acestui punct al rezoluției ABRM a demarat încercări înverșunate către toate Ministerele de resort, Guvern, Consiliul rectorilor universităților, Consiliul Director al Colegiilor, Președinție, Sindicat, Comisia pentru Cultură a Parlamentului. Rezultatul nu a fost cei scontat, dar totuși, intervențiile noastre, nu întotdeauna respectuoase, au avut repercusiuni asupra măririi salariilor, evident nu la grila pe care am cerut-o.

- *Constituirea în cadrul Bibliotecii Naționale a unei structuri care să asigure informatizarea coerentă a sistemului național de biblioteci;*

A fost alt punct din Rezoluția Consfăturii. Fapt realizat cu susținerea generoasă a Ministerului Culturii, care a alocat personal suplimentar pentru buna funcționare a acestei structuri - Centrul SIBIMOL – dar punctul de vedere al ABRM referitor la locul lui în structura organizatorică al Bibliotecii Naționale diferă de cel al BN și MC. Aflarea acestei structuri în subordinea Departamentului Automatizare a Bibliotecii Naționale diminuează și limitează rolul lui în informatizarea SNB.

- *Suținerea financiară a Proiectului «Catalogul electronic colectiv Național», finanțat de Guvern în cadrul «Proiectului Director al Informatizării societății în Republica Moldova»;*

Promisiunile făcute de Guvern, de Președinție au fost *de iure*, nu s-au realizat, Biblioteca Națională fiind nevoită să caute alte surse de realizare a acestui deziderat important pentru SBN. Au elaborat proiectul SIBIMOL și credem că intervențiile noastre în dezbaterile asupra proiectului l-au îmbunătățit. ABRM a susținut pe toate căile acest proiect, l-a promovat la toate nivelurile și a suportat financiar lansarea lui.

- *Respectarea de către organele financiare centrale și locale a termenelor și volumelor de finanțare prevăzute în bugetele aprobate pentru biblioteci.*

Diaiogul cu Puterea și autoritățile locale a fost unul apăsător și explicit. Numeroasele demersuri, discuții, ieșiri pe teren nu s-au soldat cu reușite peste tot. ABRM a încercat chiar agresiv să influențeze respectarea bugetelor bibliotecilor, făcând publice dezacordul său cu situația finanțării. În special, alocarea cuantumului stabilit de stat pentru achiziție de carte, fiind convingși că 3,00 lei e mult prea puțin pentru îmbunătățirea colecțiilor prea îmbătrânite ale bibliotecilor. ABRM, trei ani la rând intervine pe lângă Guvern, ministere, autorități locale pentru alocarea banilor pentru tehnologii. Rezultatul este descurajator... în 2003 s-a cheltuit... pentru tehnologie per bibliotecă și toate din proiecte.

Convingerea ABRM este că nu se alocă bani nu pentru că nu sunt, ci din convingerea că bibliotecile și tehnologiile sunt incompatibile. Pentru ce le trebuie bibliotecilor tehnologii? Așa raționează Puterea, așa gândește comunitatea. Afirm aceasta din experiență: SNB nici nu a fost pomenit în «Proiectul Director al Informatizării societății în Republica Moldova». Schimbări au fost făcute la acest proiect doar după sesizarea și insistența ABRM. Pentru biblioteci a fost de ajuns o circulară semnată de dl Prim-ministru Vasile Tarlev. Toate aceste exemple denotă atitudinea organelor de conducere față de biblioteci. Bibliotecile în multe cazuri fortifică această atitudine prin comportamentul lor față de activitatea pe care o desfășoară, deplângând trecutul și identificându-se cu prezentul incert, lamentându-se cu micile reușite și nerecunoscând propriile frâne și responsabilități.

Includerea acestui punct-prioritate în Rezoluția Consfătuirii Republicane demonstrează mersul vertiginos al informatizării lumii, a dominării Societății Informaționale, subiecte care au lipsit de pe agenda și din rezoluția Congresului IV al bibliotecarilor, într-un răstimp destul de scurt trebuia să luăm decizii importante pentru viitorul comunității bibliotecare - și anume includerea bibliotecilor ca actori principali în Edificarea Societății Informaționale. Și aici iarăși ochiul aprig, de strajă al ABRM, a dat avertizare că nu suntem în jocul numit edificarea SI. Acest proces cere foarte mult de la bibliotecari și mai ales de la ABRM. Ca societate civilă profesională ABRM trebuie să-și

schimbe optica strategiilor spre activități menite să depășească efectiv și să suprime mentalitățile prezente prejudecative ale organelor de stat și ale bibliotecarilor.

În acest scop ABRM și-a propus activități de implicare a bibliotecilor, bibliotecarilor, a societății civile în sărbătorirea Zilei Bibliotecarului, sărbătorirea căreia pentru prima dată i-a revenit Biroului executiv ales în decembrie 2000, care avea scop promovarea bibliotecii, ridicarea statutului social al bibliotecarului, sensibilizarea societății prin implicarea factorilor de decizie în activități festive.

ABRM a intervenit pe lângă autoritățile locale, ministere, departamente să susțină bibliotecile. S-au scris sute de scrisori, memorii, demersuri... Pentru bibliotecari s-au elaborat recomandări pentru organizarea sărbătorii. În 2002 a fost lansat genericul «Biblioteca. Comunitatea. Bibliotecarul», având ca scop impulsivarea și sensibilizarea rolului bibliotecii și bibliotecarului în cadrul comunității și pentru a atrage atenția întregii comunități asupra bibliotecilor, ca forum de concentrare a ideilor și informației, ca organism care asigură cele mai valoroase drepturi din cadrul societății democratice.

În 2003 ABRM a lansat pentru sărbătorirea Zilei bibliotecarului genericul @bibliotecii tale, scopul căreia era de a «captura» publicul prin reeducarea unei noi percepții a valorii bibliotecarului și bibliotecii în crearea unei societăți democratice. Campania a fost gândită să se constituie pe fundalul susținerii publicului – a utilizatorilor bibliotecii și membrilor comunităților și pe efortul de comunicare eficientă a bibliotecarilor cu factorii de decizie din domeniu. Implicarea ABRM în cadrul campaniei @bibliotecii tale a fost de a lansa mesaje pozitive și consistente, accentuând importanța și necesitatea obiectivă a bibliotecilor.

ABRM a aderat la Campania Mondială @bibliotecii tale, care s-a produs la conferința de la Glasgow, la care a participat secretarul ABRM Mariana Harjevschi, considerând-o o oportunitate fără precedent pentru promovarea atât a profesiei de bibliotecar, cât și a serviciilor pe care acestea le prestează comunităților.

Bibliotecile în teritoriu s-au inclus și ele în activități de promovare și sensibilizare a comunităților – unele s-au limitat la recomandările ABRM, altele au fost mai inventive, elaborând programe extraordinare (Biblioteca universitară «Alecă Russo», DIB ULIM, ASEM, USM, Biblioteca Națională pentru Copii «Ion Creangă», Bibliotecile publice Ungheni, Orhei etc).

Toate activitățile trecute în revistă mai sus s-au referit la realizarea primului punct al rezoluției Congresului IV al bibliotecarilor, rezoluție care a stat la baza activității ABRM pe parcursul mandatului de patru ani.

Punctul doi al Rezoluției Congresului IV:

Perfecționarea în continuare a structurii ABRM în sensul acoperirii și aprofundării aspectelor de strictă actualitate și de însemnătate strategică (cum ar fi etica profesională, libertatea de expresie, cooperarea, promo-

varea manifestului UNESCO, realizarea dreptului populației de acces la informație ca factor primordial în exercițiul democratic).

ABRM, prin structura sa, a încercat să acopere aspectele strategice ale comunității bibliotecare. Biroul ABRM 2001–2004 a fost compus din 13 membri (5 reprezentanți ai bibliotecilor publice, 5 reprezentanți ai bibliotecilor universitare, inclusiv unul din colegii, 2 reprezentanți ai bibliotecilor specializate) față de 9 membri ai mandatului precedent. Strategia de activitate a ABRM pentru 2001–2004 a cerut o nouă structură a Biroului, care și-a exercitat mandatul. Astfel, în componența Biroului a fost instituită comisii noi. Comisiile au susținut și promovat realizarea dreptului de acces al populației RM la informație, materializat în diverse activități și acțiuni la nivel național și local (consfătuiri, conferințe, mese rotunde, ateliere, seminare naționale), prin instituirea în cadrul curriculum-ului ȘBM a unui modul «Lărgirea accesului la informație», astfel accentuându-se importanța primordială a acestui subiect și în instruirea profesională a bibliotecarilor.

Altă tactică a Biroului ABRM a fost promovarea documentelor internaționale care susțin promovarea accesului neîngrădit la informație, urmărind totodată și ținerea la curent a bibliotecarilor noștri cu preocupările comunității bibliotecare mondiale, utilizarea experienței internaționale în dezvoltarea domeniului. Astfel Biroul ABRM a tradus și a promovat cele mai importante documente-politici adoptate de conferințele și congresele IFLA ca:

- *Declarația de la Glasgow, cunoscută sub denumirea «Bibliotecile, Serviciile de Informare și Libertatea Intelectuală»*

Având în structura Biroului Comisia «Libertatea intelectuală», activitatea nu s-a limitat doar la traducerea acestei Declarații, dar s-au stabilit relații trainice de colaborare cu AGEPI și pe parcursul ultimilor doi ani s-au organizat un șir de activități de familiarizare a bibliotecilor cu activitatea de promovare a libertății și proprietății intelectuale, seminare în cadrul Anului Bibliologic, conferințe ale ABRM, seminare în teritorii și chiar și în cadrul acestui Congres, aceasta demonstrând greutatea pe care i-o conferă ABRM acestui subiect în contextul SI.

- *FLA pentru susținerea dezvoltării*

IFLA afirmă că bibliotecile și serviciile informaționale sprijină dezvoltarea prin asigurarea accesului la informație care presupune depistarea, păstrarea și disponibilizarea unei mare varietăți de materiale tuturor fără restricții și mizează pe biblioteci și pe personalul lor responsabil în susținerea și promovarea principiilor dezvoltării. ABRM susține această afirmație și mizează la rândul ei pe rolul bibliotecilor în procesul de susținere a dezvoltării sociale, culturale a indivizilor și grupurilor sociale, mai ales acum când RM a declarat edificarea SI, care este și SC și care delegă alte roluri decât cele tradiționale practicate până acum.

- *Recomandările Grupului cu Responsabilități sociale IFLA*

Recomandările exprimă îngrijorarea IFLA pentru dezvoltarea bibliotecilor din spațiile rurale, mai ales pentru decalajul electronic informațional, în spe-

cial probleme legate de bibliotecile lumii a treia, unde cred, că ne aflăm și noi. Biroul a susținut acest document pentru că vine în concordanță cu preocuparea ABRM pentru bibliotecile din spațiul rural și susține afirmarea IFLA că bibliotecile trebuie să adopte o orientare social responsabilă pentru comunitatea pe care o servește, pentru indivizi și grupuri sociale.

- *Bibliotecile pentru instruirea pe viață*

O prioritate a IFLA, dar și a RM în contextul edificării SI. Rolul instruirii pe viață îi revine bibliotecii, bibliotecii publice pentru a asigura învățarea pe tot parcursul vieții a unui segment destul de numeros, dar neglijat de bibliotecii-adulți. ABRM susține programul prezidențial IFLA referitor la instruirea pe viață, promovează acest concept în bibliotecii, și printre decidenți, fiind convinși că bibliotecile sunt actorii principali în constituirea unei societăți informate și bine instruite.

- *Manifestul IFLA pentru Internet*

Prin acest Manifest IFLA își spune punctul de vedere asupra rolului bibliotecii în asigurarea accesului la Internet, insistând că doar bibliotecile pot ordona și asigura acces de calitate la informația din Internet, totodată pledând pentru gratuitatea accesului, încurajând autoritățile naționale și locale să dezvolte servicii Internet astfel ca toți, inclusiv țările în curs de dezvoltare, să obțină beneficiile globale oferite de Internet.

ABRM împărtășește aceste puncte de vedere și susține Manifestul, atâta timp cât în RM nu există o politică de acces la Internet, îl consideră document cadru în activitatea bibliotecilor, construindu-și activitățile pe principiile lui.

- *Prioritățile profesionale IFLA*

Subiectele acestui document au servit ca ghid în dezvoltarea activităților profesionale ale ABRM în anii 2001–2004. Prioritățile acestui document ca: sprijinirea rolului bibliotecii în societate, apărarea și susținerea principiilor de Libertate a informației, instruirii pe viață, furnizare și restricții la informații, repartizarea resurselor, dreptul de autor, dezvoltarea profesională a bibliotecarilor au fost încorporate în programele noastre profesionale.

Politicile menționate au fost diseminate bibliotecilor noastre în cadrul conferințelor ABRM, Anului Bibliologic. Traducerea, publicarea și diseminarea lor exprimă acordul cu punctele-cheie promovate de IFLA și tendința ABRM de a se ralia la comunitatea internațională bibliotecară și a desfășura activități complementare activității ei.

O lucrare de valoare, dar și consistentă ca volum este *Liniile Directoare IFLA cu privire la dezvoltarea bibliotecii publice*, care a fost tradusă în cadrul unui proiect al ȘBM.

ABRM a mai tradus și diseminat materiale europene referitoare la activitatea bibliotecilor, necesare activităților noastre cum ar fi:

- *Linii Directoare pentru legislația și politica de bibliotecă în Europa*

Preocupată de modelarea Legii cu privire la bibliotecii, ABRM l-a tradus pentru că acest document are ca scop uniformizarea legislației europene

• Rolul instruirii pe viață îi revine bibliotecii, bibliotecii publice...

prin formularea unui set de principii compatibile cu principiile constituționale ale tuturor țărilor membre ale Consiliului Europei și deci și ale noastre. CE recomandă guvernelor statelor membre să adopte o legislație de bibliotecă în conformitate cu principiile prezentelor Linii Directoare și să difuzeze aceste Linii Directoare organismelor și persoanelor vizate de legislația dată.

Deci era o ocazie uriașă, făcând trimitere la obligațiile de membru CE să purcedem la elaborarea unei Legi noi de pe pozițiile prevederilor din LD. Primul pas, ABRM l-a făcut, a promovat LD. CBN, Ministerul Culturii, comunitatea profesională trebuie să facă următorul – elaborarea Legii Bibliotecilor.

- *Manifestul de Oiras (Portugalia)*

Alt document important pentru strategiile de dezvoltare a bibliotecilor noastre. Document chiar votat de RM, prin delegația ABRM prezentă la Conferința europeană de la Oiras. Manifestul cere finanțare pentru:

- *Sporirea rolului bibliotecilor ca locuri vitale ce acoperă obiectivele planului de acțiune E-Europa și dezvoltarea acestora ca centre de resurse pentru comunități*
- *Satisfacerea nevoilor tuturor cetățenilor într-o Societate a Informației prin încurajarea, susținerea și promovarea politicilor și practicilor de calitate din rețeaua PULMAN.*

Conferința de la Oiras a stabilit ariile specifice în care cetățenii vor beneficia substanțial prin intermediul susținerii coerente a serviciilor de bibliotecă la nivel local, național, european: *Democrație și cetățenie, Educație permanentă, Dezvoltare economică și socială și Diversificare culturală*, în fiecare din ele identificându-se rolurile bibliotecilor.

ABRM, fiind prezentă la această conferință, care a venit să succedă Declarația de la Copenhaga, și-a asumat responsabilitatea de traducere a Liniilor Directoare PULMAN - în total 20 LD, de multiplicare și diseminare printre bibliotecile de toate tipurile. A fost un efort enorm, dar care a meritat.

ABRM a încercat să promoveze pe toate căile aceste documente ca instrumente valoroase de conexiune cu publicul pe care îl servim, cu comunitatea, cu lumea bibliotecară mondială. ABRM și-a identificat ca obiectiv principal al anului 2003 activitatea de promovare a acestor documente, cât și materialele Summit-ului Mondial referitor la Societatea Informațională, de la Geneva. Astfel ABRM se înscrie în efortul mondial al bibliotecarilor de susținere a bibliotecii ca instituție și a bibliotecarului ca descendent în organizarea, sistematizarea și valorificarea resurselor în Era Informației.

Bucuria succeselor obținute în urma colaborării a însemnat crearea, într-o libertate deontică, a conexiunii spirituale dintre bibliotecile noastre și cele occidentale într-o minunată solidaritate umană.

Participarea ABRM în viața și activitatea mondială a bibliotecarilor s-a realizat și prin prezența membrilor ei la conferințele IFLA, în Crimeea, la

lucrările Asociațiilor din Rusia, România. Numărul tot mai mare de bibliotecari moldoveni prezenți la conferințe internaționale denotă interesul lor pentru dezvoltarea bibliotecilor în care lucrează.

Punctul 3 al Rezoluției Congresului IV a fost:

Reașezarea educației continue a bibliotecarilor în termenii schimbării și a unei mentalități noi, însușirii noilor tehnologii manageriale europene, având drept pivot, în acest sens, Școala de Biblioteconomie din Moldova

Proiect elaborat de alt Birou al ABRM, dar lansat de noi. ȘBM a fost constituită în anul 2001 prin sprijinul Programelor Informaționale ale Fundației Soros Moldova și OSI, Budapesta, avându-i ca fondatori alături de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova – Biblioteca Națională a Republicii Moldova; Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională a Universității de Stat din Moldova.

Ținând cont de afirmația că perfecționarea eficientă este mult mai dificilă decât cea inițială, ABRM prin ȘBM a elaborat, mediatizat și implementat conceptul și crezul instruirii continue a bibliotecarilor din Moldova bazându-se pe necesitățile sociale, particularitățile de vârstă, individuale și specificul profesional, schimbările și cerințele societății informaționale antrenând bibliotecarii în acțiuni de instruire și stimulând adaptarea mentalității profesionale la noile situații socio-profesionale și economice.

ȘBM studiază și analizează permanent necesitățile de instruire în domeniu; elaborează și dezvoltă curriculum-ul modular al instruirii continue; asigură suportul educațional în sprijinul instruirii continue; organizează acțiuni de instruire; actualizează și diversifică subiectele acțiunilor de instruire, antrenând noi categorii de cursanți; coordonează și cooperează eforturile factorilor interesați (biblioteci, ministere, organe ale administrației publice locale etc.) pentru desfășurarea procesului de instruire continuă; facilitează accesul la informația profesională; analizează impactul ȘBM pentru activitatea informațional – bibliotecară. Prioritățile enumerate se realizează prin diverse forme, metode:

- seminare modulare (organizate în cadrul a 4 module de bază: «Tehnologii informaționale noi pentru biblioteci», «Management și marketing»; «Diversificarea serviciilor informațional – bibliotecare», «Catalogarea și clasificarea documentelor»);
- seminare generale (basic training), fiind destinate bibliotecarilor din bibliotecile sătești, comunale, școlare, precum și angajaților instituțiilor bibliotecare fără studii în biblioteconomie;
- formarea formatorilor;
- mese rotunde, ateliere, dezbateri, conferințe (în scopul promovării strategiilor și programelor de instruire continuă, experiențelor altor țări la acest capitol, amplificării comunicării profesionale, informării profesionale a echipei ȘBM, membrilor Biroului ABRM, managerilor instituțiilor bibliotecare).

ŞBM este pusă în serviciul bibliotecarilor și altor categorii de angajați din întreaga republică, membri ai ABRM. În anii 2003–2004 ŞBM și-a orientat prioritar activitățile pentru angajații bibliotecilor de acces public din teritoriu, acest fapt fiind determinat de extinderea programelor Fundației Soros Moldova privind lărgirea accesului la informație. Numărul cursanților beneficiari ai ŞBM crește de la an la an: în 2001–311 bibliotecari, 2002 –726, 2003 – 849, în 2004 – trece de 1000.

Pentru acoperirea subiectelor și asigurarea calității cursurilor ŞBM colaborează cu alte instituții din țară și străinătate: biblioteci mari din țară (BMC «B. P. Hasdeu», BPR Orhei, BPR Ungheni, Direcția cultură Bălți, DIB ULIM etc); Centrul de Resurse Informaționale IATP (implicarea instructorilor-mobili pentru organizarea în comun a seminarelor); Centrul Educațional Pro-Didactica (cofinanțarea cursurilor pentru bibliotecarii școlari); Ambasada SUA la Chișinău (asigurarea cazării și transportului formatorilor din SUA, acoperirea stagiilor formatorilor ŞBM); Alianța Franceză din Moldova (donații de documente; acoperirea stagiilor și vizitelor de documentare ale formatorilor ŞBM); Centrul de Resurse PNUD Moldova; Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM; Ministerul Învățământului (facilități pentru cazarea cursanților; sprijin administrativ în relațiile cu organele administrației publice; organizarea în comun a seminarelor), Consorțiuul EIFL Direct care a realizat 7 acțiuni de instruire.

Activitățile planificate pentru anul 2002–2004 din cadrul Consorțiuului au fost orientate pentru realizarea scopurilor și obiectivelor Proiectului «Dezvoltarea Consorțiuul EIFL Direct Moldova», finanțat de OSI Budapesta. Acest proiect a pus accente pe activități de instruire, consultanță și asistență tehnică; organizarea conferințelor de presă; organizarea Conferinței Naționale «Managementul resurselor electronice în bibliotecile din Republica Moldova»; promovarea și atragerea noilor membri; sondaje și analize privind utilizarea bazelor de date; tipărirea materialelor promoționale; elaborarea și menținerea paginii Web a Consorțiuului etc.

Formatorii ŞBM sunt specialiști cu experiență și abilități de predare/comunicare de la instituțiile bibliotecare, cadre didactice de profil de la USM; absolvenți ai ciclului de seminare «Formarea formatorilor», stagiați ai centrelor de instruire din străinătate.

Grație sprijinului financiar al OSI, Budapesta, Ambasadei SUA, Alianței Franceze din Moldova, la ŞBM au ținut cursuri formatori din Suedia, Cehia, SUA, Franța, Rusia, România, Ucraina, Lituania etc.

Impactul ŞBM este, cred, cel mai simțit de comunitatea profesională bibliotecară. ŞBM prin lansarea și promovarea conceptului instruirii continue, a organizării unui sistem de acțiuni de instruire a contribuit la: conștientizarea instruirii continue în biblioteci drept o prioritate managerială; constituirea unui sistem de instruire la nivel național; intensificarea activităților în circuitul «cunoștințe și deprinderi – schimbări în activitatea profesională»; amplifica-

rea cantității și calității proiectelor și programelor promovate de biblioteci; valorificarea potențialului creativ al bibliotecarilor etc.

«Cu cât oamenii sunt mai luminați, cu atât sunt mai liberi» (Voltaire), liberi de a gândi, de a accepta, de a dori, de a accepta învățarea. Acesta-i crezul ABRM.

Preocuparea pentru viitorul ȘBM a fost permanent pe agenda ABRM, și anume: asigurarea durabilității, obținerea licenței oficiale (oficializarea diplomei ȘBM); organizarea activităților de instruire în colaborare cu ministerele de resort; implicații în proiecte și programe naționale și internaționale. Pot afirma cu certitudine că ȘBM a fost punctul de excelență a activității ABRM în perioada de referință.

ABRM însă consideră că este nevoie de o politică națională de formare continuă a bibliotecarilor, o politică națională clădită pe realizările ȘBM sub egida Ministerului Culturii, cu susținere financiară importantă.

Următoarea prioritate stipulată în Rezoluția Congresului era:

Promovarea generalizată a indicatorilor de performanță în activitatea bibliotecarilor ca factori de asumare a schimbării. Elaborarea unui program de sprijin a reșezării managementului resursei umane în biblioteci și evaluării pe nou a personalului.

Complexitatea realității noastre, dintr-o parte și aspirația spre eficiență a bibliotecilor noastre, din altă parte, nu permit acțiuni intuitive. Ele caută cunoașteri și instrumente pentru a măsura, compara, estima serviciile, resursele. Prin promovarea indicatorilor de performanță ABRM încearcă să răspundă unei probleme pe cât de dificilă pe atât de importantă astăzi – evaluarea activității bibliotecilor cu instrumente specifice. ABRM susține elaborarea unui set de indicatori de performanță comuni tuturor bibliotecilor și realizarea unui model național de statistică de bibliotecă. Recomandările elaborate și activitățile de instruire pentru implementarea lor nu au avut o finalitate dorită, nu s-au materializat în documente și programe naționale.

ABRM utilizează indicatorii de performanță atât în evaluarea bibliotecilor, cât și a bibliotecarilor în cadrul topului «Cel mai bun bibliotecar». ABRM a utilizat indicatorii de performanță la masa verde a dialogului cu decidenții, care s-au dovedit a fi argumente mai convingătoare decât cele politice. Societatea Informațională cere măsurarea valorii, impactului bibliotecilor și promovarea lor în comunitate și aici cel mai rațional limbaj este cel al indicatorilor de performanță. ABRM menționează cu satisfacție că astăzi bibliotecile sunt familiarizate cu indicatorii de performanță, îi utilizează cu succes în procesele de evaluare.

Acest subiect a fost susținut activ și se regăsește pe agenda acțiunilor de instruire în cadrul ȘBM, membrii biroului ABRM, formatorii au ținut seminare la cererea bibliotecilor și în teritoriu.

Managementul succesului, în condițiile unor resurse limitate, nu poate fi decât creativ. Acest aspect a fost încurajat, promovat pe parcursul aces-

tor ani prin activități de instruire dar și prin desfășurarea concursului «Cel mai bun bibliotecar al anului». Regulamentul concursului a fost revizuit, îmbunătățit sub aspectul incluziunii celor din spațiul urban.

Biblioteca viitorului necesită viziuni, tehnologii, servicii, dar în primul rând are nevoie de creativitatea oamenilor. În susținerea creativității ABRM a susținut anual concursul «Pentru cea mai reușită lucrare din domeniu».

Altă prioritate pe care a votat-o comunitatea bibliotecarilor la Congresul precedent a fost orientarea ABRM spre: încetățenirea pe toate căile și pe toate mijloacele a formulelor cooperante și cooperative de soluționare a problemelor ținătoare de informatizarea și de modernizarea activității bibliotecare.

Ne-am orientat spre elaborarea de strategii, politici, promovare, includerea în circuitele și parteneriatele internaționale.

ABRM ca participant și coautor la elaborarea politicii culturale a RM a susținut consecvent obiectivele acestei politici referitoare la dezvoltarea bibliotecilor. Cu atât mai mult cu cât obiectivele SI se regăsesc în Politica Culturală printre care: asigurarea egalității accesului la informații fiecărui membru al societății, promovând integrarea economică, socială, culturală în comunitate; asigurarea condiției de bază pentru educația permanentă, luarea independentă de decizii și dezvoltarea culturală a individului și a grupurilor sociale; elaborarea politicii informaționale; crearea rețelei naționale informaționale; implementarea noilor tehnologii; dezvoltarea colecțiilor; digitalizarea patrimoniului național scris.

Politica, activitățile de instruire ale ABRM dezvoltate din obiectivele tratate de Politica Culturală a RM și SI orientează bibliotecile:

- Să-și reevalueze rolurile și resursele, serviciile pentru a răspunde cerințelor SI
- Să dezvolte o activitate cooperantă și partenerială de previziune de lungă durată cu alte instituții implicate în asigurarea accesului la informații;
- Să implementeze un marketing eficient în toate sectoarele din comunitate pentru a asigura exploatarea pe deplin a resurselor din bibliotecile publice de către cetățenii ei.

SIBIMOL este cel mai important proiect strategic în biblioteconomia moldoveana sub aspect conceptual și tehnologic. Iar implementarea lui va produce o schimbare radicală în ceea ce privește accesul cetățenilor la informație, cunoștințe, în dezvoltarea sistemului de biblioteci, partea principală fiind Catalogul Electronic Colectiv Partajat. SIBIMOL este un proiect colaborativ de informatizare și partajare a resurselor, pe care Grant Harris l-a numit Consorțiul SIBIMOL, și asta va fi până la urmă.

Partajarea resurselor facilitează accesul la informație, furnizarea documentelor și coordonarea dezvoltării colecțiilor. Partajarea resurselor pentru comunitatea profesională din Republica Moldova este un aspect biblioteconomic nou, dar cred cu viitor, care va duce la consolidarea profesională

În realizarea proiectelor comune, căutarea soluțiilor la problemele comune. Societatea Informațională favorizează și urgentează acest gen de activitate.

O experiență de utilizare partajată a resurselor electronice este Consorțiul EIFL-direct, care întrunește biblioteci naționale, academice, specializate, universitare, publice, bibliotecile organizațiilor nonguvernamentale. Alt proiect de colaborare important pe plan național, desfășurat sub auspiciile Consorțiului EIFL-direct este Dezvoltarea și implementarea modelului de furnizare a literaturii științifice pentru cercetătorii din țările CSI prin intermediul livrării electronice între bibliotecile CSI în cadrul programului INTAS. Obiectivul principal al acestui proiect este dezvoltarea și implementarea unui sistem electronic de accesare a literaturii științifice pentru cercetătorii din 11 țări.

Consorțiile constituie un sistem eficient relațional, comunicațional și informațional de menținere și utilizare în comun a bazelor de date și stabilește bibliotecilor un loc bine definit printre furnizorii principali de informații. Activitatea unui consorțiu ne arată modul de gândire și acțiune al bibliotecarilor în rezolvarea problemelor stringente ale domeniului. De aceasta depinde și vitalitatea și durabilitatea acestei structuri. Spun aceasta pentru că multe biblioteci încă nu înțeleg valoarea acestei cooperări. Mă întreb dacă refuzul participării este din cauza restrângerilor financiare sau din cauza incapacității de cooperare? Și una și alta sunt infirmități manageriale, iar în contextul Societății Informaționale este o formă de excludere.

O realizare a ABRM, de integrare globală bibliotecară, a fost aderarea la campania mondială de promovare a bibliotecilor și profesiei de bibliotecar ©bibliotecii tale. Ne putem găsi pe site-ul IFLA, pagina @your library în limba română.

Includerea din 2002 a ABRM în Proiectul european PULMAN a fost o continuare firească a prezenței bibliotecilor noastre în proiectele europene (PLDP, Publica). În pagina PULMAN au fost plasate un raport despre activitatea bibliotecilor noastre, politica culturală a RM și Liniile Directoare PULMAN în limba română.

Proiectul PULMAN în traducere înseamnă Rețeaua europeană de excelență pentru biblioteci publice, muzee și arhive și a avut ca scop stimularea rolului bibliotecii în dezvoltarea unei Europe electronice, elaborarea Liniilor Directoare menite să acopere ariile de acțiune ale PaeE, determinarea politicilor bibliotecilor referitoare la era digitală. Subiectele Liniilor Directoare: «Incluziune socială», «Indicatori de performanță și instrumente de evaluare», «Acces și servicii pentru persoanele cu handicap senzorial și vizual», «Cooperare și parteneriate», «Răspunsuri la problemele multilinguale», «Acces la diverse conținuturi multiculturale», «Servicii și cetățeni. Interacțiune și participare», «Dezvoltări în sistemele integrate de bibliotecă», «Învățare pe durata vieții», «Servicii pentru copii și adulți», au fost traduse în limba română și diseminate tuturor tipurilor de biblioteci, arhivelor și muzeelor.

Aceste LD oferă o ghidare valoroasă în dezvoltarea serviciilor inovative mai ales acum când suntem în fierberea elaborării strategiei e-bibliotecii.

În cadrul proiectului PULMAN ABRM a fost prezentă la ședințele de lucru de la Helsinki – Finlanda, Ankara – Turcia. În colaborare cu BM au fost organizate: seminarul «PULMAN-XT – o oportunitate pentru bibliotecile publice», la care au participat reprezentanți ai asociațiilor din Turcia, Albania, Bulgaria, Ucraina, Bielarusi, Iugoslavia, Anglia în cadrul acestor acțiuni au fost diseminate pe plan local și național activitatea rețelei PULMAN și realizările bibliotecilor noastre, au fost făcute recomandări speciale pentru RM.

O continuare în anul 2003 a proiectului PULMAN-XT a fost participarea în aprilie a membrilor ABRM la activități de instruire la Ljubljana, la Helsinki, în Grecia.

C@LIMERA – abreviată în traducere înseamnă Aplicații culturale: Medierea accesului la resursele electronice prin instituțiile locale. Proiectul e un program de cercetare a progreselor și soluțiilor tehnice rezultate din tehnologiile Societății Informaționale. În cadrul proiectului, cei implicați, participanții vor monitoriza rezultatele, le vor recomanda pe larg pentru utilizare, vor sensibiliza pe cei direct interesați în special comunitățile profesionale, autoritățile naționale și locale în legătură cu posibilitățile pe care le oferă tehnologiile SI.

Participarea ABRM la proiectele europene oferă comunității noastre profesionale posibilitatea de a fi participanți activi ai vieții bibliotecare europene. Stagiile în cadrul programului Courantes susținute de colaborarea cu Alianța Franceză, lărgesc prezența noastră în spațiul european iar cunoștințele acumulate din aceste stagieri deschid posibilități nebănuite bibliotecarilor noștri.

Nu m-am oprit la colaborarea cu alte asociații din RM, de altfel foarte fructuoasă, dar despre aceasta am vorbit amănunțit în cadrul conferinței «ABRM în context național și internațional».

O prioritate comună a congresului și a Consfătuirii Republicane a bibliotecarilor a fost și cred rămâne în continuare: Elaborarea unui program special de acțiuni în vederea ridicării statutului și protecției sociale ale bibliotecarilor.

Un aspect important în activitatea ABRM în acești ani a fost aspectul social al profesiei de bibliotecar. Nu mă refer la rolul ABRM în organizarea întâlnirilor de vârf, consfătuirilor la nivel național, Ziua bibliotecarului. Mă refer la numeroasele demersuri ale ABRM către Președinția RM, Guvernul RM, Parlamentul RM, Comisia pentru cultură, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Comitetul Republican al Sindicatelor din Cultură, Ministerul Culturii.

Ultimele două sunt indubitabil răspunzătoare de buna desfășurare a activității noastre și a situației noastre sociale. Sunt instituțiile, care ar trebui să găsească răspunsuri la întrebări, să se implice fundamental, nu cu jumătăți de măsură, în descoperirea unor soluții practice, sincere, valorice. Mă refer

la activitățile «populiste» ale factorilor de decizie din 2001, pe care bibliotecarii noștri în sondajul de evaluare a anului 2001 le-au numit cele mai fericite momente... Le-am numit «populiste» pentru că nu s-a mizat pe realizarea feed-back-ului acestor reuniuni, consfătuiri, programe și promisiuni, feed-back pe care mizau însă bibliotecarii. Astfel, au lăsat deschisă calea spre incertitudini, confuzii (sesizate în răspunsurile bibliotecarilor), demonstrând opacitate administrativă.

ABRM a luat atitudine și ia sesizările imediate la legile aprobate de Parlament și care lezau interesele bibliotecilor și bibliotecarilor. Ex. Dezacordul ABRM cu privire la stipulările din Legea cu privire la activitatea editorială (Nr 939-XIV din 20 aprilie 2000), și la modificările din 2002, dezacordul total cu Proiectul Legii despre salarizare, aprobată prin Hotărâre de Guvern Nr 894 din 28 august 2001, Legea cu privire la accesul la informații.

Răspunsurile primite și reacțiile forurilor de stat enumerate rămâne constant aceleași: munca bibliotecarilor este înțeleasă eronat și subapreciată, rolul bibliotecilor în societate fiind minimalizat.

Aprecierea eronată a rolului bibliotecii în societate, plasarea profesiei de bibliotecar la capătul listei profesiilor derivă din înțelegerea arbitrară a conceptului Societății Informaționale, ba chiar a societății civile pentru care pledează guvernarea și din mecanismele vetuste de realizare a politicilor culturale.

Acțiunile întreprinse de ABRM le-am trecut în revistă mai sus, chiar ia început. Generalizând activitatea ABRM pot afirma că efortul a fost mare dar impactul insatisfăcător, acest subiect rămânând vulnerabil și în continuare, și cred, va rămâne în continuare și pe agenda viitorului Birou. Poate Comisia respectivă a noului Birou va fi mai norocoasă și mai eficientă.

Pentru a fi permanent la curent cu realitatea, ABRM a efectuat doi ani la rând interviuri de evaluare a anilor 2001, 2002 care conțineau doar două întrebări: care au fost Cele mai importante momente ale anului și Cele mai nefericite momente... Ambele întrebări aveau două niveluri - național și nivelul activității locale, astfel Biroul Executiv vroia să evalueze anul prin prisma și punctul de vedere al bibliotecarilor – beneficiarii activității noastre și impuneau bibliotecarii să se autoevalueze... Răspunsurile creionau matricea realității noastre pe care se bazau strategiile Biroului ABRM. Răspunsurile sistematizate ne convingeau că bibliotecarii au imunitate la turbulențele societății noastre, devin tot mai flexibili, își pot identifica prioritățile și pot lupta pentru ași realiza obiectivele.

Problemele legate de statutul social al bibliotecarului au fost prezente pe agenda de lucru a Biroului Executiv. În 2003 a fost lansată chiar o cercetare a statutului social al bibliotecarului în RM. Intenția ABRM a fost de a cuprinde toate tipurile de biblioteci, toate categoriile de bibliotecari pentru a constitui tabloul real al statutului social al bibliotecarului. Rezultatele obținute, sintetizate, comentate, comparate au fost utilizate în dialogul cu reprezentanții puterii, societății civile în vederea redresării situației și diseminate în diferite organizații, sindicatul de ramură.

● *Aprecierea eronată a rolului bibliotecii în societate...*

• *Lidia Kulikovski. Cartea, modul nostru de a dăinui*

• A fost criticat de unii din Dvs., poate nu v-a plăcut pentru că cerea să lucrați puțin, nu era un sondaj-fulger la care puteați răspunde exprompt. De aceea, cred, nu toate bibliotecile au returnat interviurile din 150 de au fost returnate doar jumătate, 79. Numărul de interviuri completate, parvenite la secretariatul ABRM, a fost relevant pentru a trage concluzii generale.

Conform datelor din interviurile prelucrate, am făcut un portret al bibliotecarului basarabean:

- vârsta mijlocie – 46 de ani
- femeie
- căsătorită
- doi copii
- salariu mediu 284 lei /are nevoie de 1000 lei
- venitul familiei – aproape 1000 de lei
- studii /50% superioare de specialitate / alte domenii
- perfecționare profesională – o dată la 15 ani
- schimb de experiență – la nivel local
- satisfacție profesională – parțială
- satisfacție generală – nesatisfăcută

Acest bibliotecar nu a putut răspunde la câteva întrebări și anume la întrebări hermeneutice ca: Dacă nu sunteți satisfăcuți, numiți factorii ce inhibă satisfacția; Care după părerea Dvs. ar fi măsurile de redresare a situației bibliotecarilor în RM?

Măsurile de redresare pe care le văd și gândesc toți bibliotecarii sunt: salarizare adecvată, ridicarea prestigiului profesiei. Mici excepții care nu pot fi generalizate și nu au influențat concluzia generală au mai fost: înzestrarea bibliotecii cu calculatoare (1), instruire sistematică – 1 pe trimestru (1), autoritățile locale să-și dea seama despre rolul bibliotecilor în comunități (1), condiții optime de muncă (10), finanțare adecvată a activității (5), crearea unui Sindicat al bibliotecarilor (1), ABRM și CBN să lucreze mai eficient pentru a apăra interesele bibliotecarilor (1), susținerea la alegeri a unui partid care s-ar angaja să susțină și să apere bibliotecarii (1), greva generală sau japoneză (1), unirea bibliotecarilor, indiferent de tip și categorie, pentru soluționarea problemelor majore (2).

Alte aspecte: nu au văzut un tânăr specialist de 8–10–15 ani; fluctuația cadrelor e foarte mare...

Crearea unor mecanisme mai eficiente de asigurare financiară și materială a activității ABRM, reorientarea în acest sens a comisiei și activităților editoriale a fost altă prioritate identificată de Congresul IV.

Biroul ABRM a considerat că nu are nevoie de o asemenea comisie. Și poate a greșit. Dvs. o să judecați activitatea ABRM – a fost una eficientă, bună sau rea, decizia vă aparține.

Punctul meu de vedere a fost ca fiecare comisie să propună un proiect și în baza lui să-și desfășoare activitatea. Nu s-a întâmplat așa, dar a fost o

experiență bună acele puține proiecte ale ABRM - ȘBM, iEFL-Direct, m-au convins că aveam dreptate.

O încercare de a obține bani și a asigura durabilitate acestor proiecte a fost încercarea de a organiza servicii cu plată, care au contribuit la buna desfășurare a ȘBM.

Activitatea editorială: Ca și cercetarea, activitatea editorială, publicațiile exprimă maturitatea profesională a domeniului sau instituției. ABRM susține în colaborare cu Biblioteca Națională *Magazinul bibliologic*, *Gazeta bibliotecarului*. Ani buni aceste două publicații au fost și rămân sfera publică a domeniului. Comunitatea bibliotecară căuta în paginile lor situația, starea, imaginea, orientarea, recunoașterea socială a statutului social al bibliotecarului și bibliotecii. Dar nu au devenit un forum profesional. Nu pentru că nu răspund nevoilor profesionale, sociale, culturale ale bibliotecarilor. Publicațiile amintite abordează subiecte necesare, invită la dezbateri, promovează experiențe bune.

Problema este că ele nu prea circulă prin comunitatea profesională din cauza tirajului foarte mic. Din aceeași cauză nu circula nici în societate și deci nu au putut contribui la constituirea societății civile a profesiei și bibliotecii. Tirajele mici fac spațiul nostru public foarte îngust, iar dezbaterile lansate, conceptele propuse, inovațiile promovate nu capătă amploarea și impactul scontat.

Dar *tot răul spre bine*: îngustimea spațiului public profesional au determinat apariția câtorva reviste de specialitate, diferite buletine de specialitate, ziare, în bibliotecile publice și universitare care au tiraje de la 50 la 500 de exemplare. Printre ele amintim: *Bibliopolis*, *Infoagrarias*, *Ecoul Eminescu*, *Buletinul ȘBM* ș. a.

Ultimul punct al Rezoluției Congresului IV al bibliotecarilor a fost: Eficientizarea activității de popularizare a ABRM și de atragere a noi membri. Așezarea activității sistematice în filiale.

Ziua bibliotecarului, pliante despre ABRM, ȘBM, EIFL-direct, publicații în presa de specialitate locală, națională și internațională, interviuri la radio și TV.

Pentru 2003, 2004 Biroul ABRM a acceptat o strategie de revigorare a filialelor în teritoriu, ieșiri în filiale, participări la conferințe locale, promovarea imaginii ABRM. Dar acești ani s-au dovedit mai inerți pentru teritoriu, deși ieșirile în teritoriu au fost mai multe – peste 20.

Nu am reușit să revigorăm activitatea filialelor în teritoriu. Nu am reușit nici măcar să adunăm cotizațiile, să facem o bază de date a membrilor.

În fiecare an se efectuau evaluări ale activității ABRM – sondaje-fulger care pentru birou erau ca un barometru de opinii, lată câteva spicuri din răspunsurile bibliotecarilor noștri:

Nu funcționează filialele în teritoriu, punctul mort al ABRM (activitatea în teritoriu); filialele ar putea impulsiona și mișca activitatea bibliotecilor comuna-

● *Tirajele mici fac spațiul nostru public foarte îngust...*

le; deplasări ale comisiilor în teritoriu, ar fi bine să existe o informație despre situația în filiale; filialele să fie contactate mai des, ar fi bine să vorbească și președinții comisiilor. Aceste aprecieri sunt relevante pentru a recunoaște că acest aspect este punctul mort al ABRM, cum l-a numit cineva.

Prevalează însă aprecierile pozitive referitoare la activitatea ABRM. Iată unele din ele: Conferințele din an în an sunt mai interesante, subiecte actuale, interesante, vorbitori excelenți, maximum informație; informație utilă nouă și o putem aduce la cunoștință și celor de acasă; abordare probleme stringente, comunicări interesante; materiale necesare, binevenite, organizare acțiuni excelente; moderatori excelenți ș. a.

La 1 noiembrie 2004, ABRM întrunește –1500 de membri persoane fizice și 6 membri colectivi.

Consiliul a preluat conducerea ABRM cu o restanță de trei ani a cotizațiilor la IFLA. Pentru a evita excluderea ABRM din IFLA s-au găsit sponsori (Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»), care a achitat suma de 750 euro.

Cotizațiile anului 2002, puține, și cele din 2003, ceva mai multe, nu au ajuns pentru a achita cotizația. S-au găsit mijloace și s-a achitat suma de 750 de euro.

La 01.11.04 ABRM nu are datorii la IFLA, avem drept de vot, pe care l-am exercitat la IFLA-2004 de la Buenos Aires

Consiliul de conducere al ABRM pentru perioada de referință în următoarea componentă a fost votat de Dvs. la 6 decembrie 2000:

Kulikovski Lidia – președinte (Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu»)

Ambroci Tatiana (Biblioteca Colegiului de Industrie și Construcții)

Baghici Tamara (Biblioteca Rep. Medicală)

Balmuş Elena (USM)

Bernic Victoria (Biblioteca raională Ungheni)

Bicec Raisa (Biblioteca raională Soroca)

Bobeică Valentina (Inspector Criuleni)

Bolganschi Elena (Biblioteca Universității de Medicină)

Camenșic Larisa (Biblioteca raională Căușeni)

Căldare Raisa (Biblioteca Universității Pedagogice)

Ciobanu Maria (Biblioteca Universității Tehnice a Moldovei)

Corghenci Ludmila (DIB ULIM)

Corotenco Elena (Biblioteca Academiei de Științe)

Costin Ludmila (Biblioteca Universității Agrare)

Ghinculov Silvia (Biblioteca ASEM)

Harconiță Elena (Biblioteca Universității din Bălți)

Macrinici Efimia (Camera Națională a Cărții)

Madan Ion (Catedra de BAI)

Osoianu Vera (Biblioteca Națională)

Pădure Nadejda (Biblioteca raională Strășeni)

Rău Alexe (Biblioteca Națională)

Sitari Lidia (Biblioteca raională Orhei)
Sobețki Vera (Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică)
Sochircă Zinaida (DIB ULIM)
Vulpe Elena (Biblioteca «O. Ghibu»)

Au avut loc doar 4 ședințe ale Consiliului. Activitatea ABRM a fost asigurată de Biroul Executiv, care s-a întrunit de 43 de ori în acești ani și a avut următoarea componență:

Kulikovski Lidia – președinte
Corghenci Ludmila – vicepreședinte, președinte Comisiei Instruire
Balaban Claudia – președinte Comisia Protecție socială
Bolganschi Elena – președinte Comisia Libertate intelectuală
Baghici Tamara – președinte Comisia Legislație
Căldare Raisa – președinte Comisia Etică profesională
Corotenco Elena – președinte Comisia Standardizare
Balmuș Elena – președinte Comisia Marketing
Osoianu Vera – președinte Comisia Editare
Rău Alexe – președinte Comisia Relații externe
Ambroci Tatiana – membru
Pădure Nadejda – membru
Harjevschi Mariana – secretar.

10 reprezentanți ai bibliotecilor publice, 10 ai bibliotecilor universitare (inclusiv un reprezentant al colegiilor), 5 reprezentanți ai bibliotecilor specializate (inclusiv Camera Națională a Cărții).

ABRM ca organizație reprezentativă a vieții bibliotecare din RM, și-a îndreptat efortul spre menținerea bibliotecilor pe linia de plutire, încurajarea bibliotecarilor în menținerea unității naționale, în prosperarea bibliotecilor, în susținerea și promovarea profesiei de bibliotecar prin activitățile sale specifice: acțiuni de instruire, de atitudine, demersuri, reuniuni profesionale, publicații, recomandări, suporturi educaționale. Biroul ABRM a promovat și clădit o cultură pluralistă, întemeiată pe deschidere și comunicare, pe consens și diversitate, pe schimbare și tradiționalitate.

ABRM este un forum, ne place să spunem, dar ABRM este servitorul tuturor și stăpânul nimănui. Activismul, puterea ABRM depinde de noi toți, de bibliotecile mari și mici, de contribuția fiecărui bibliotecar. Pentru că măsura finală a tuturor lucrurilor întâmplare în biblioteci, ca și în ABRM, este bibliotecarul.

Aici închei, mulțumindu-vă pentru susținere, chemându-vă să apreciați activitatea Biroului ABRM pe perioada 2001-2004, fiind convinsă că veți sprijini în continuare Asociația și Biroul nou ales.

Noiembrie 2004

CADRUL LEGISLATIV AL ACTIVITĂȚII DE BIBLIOTECĂ DIN FINLANDA

Funcția bibliotecii publice în societatea informațională și civilă

Obiectivul «serviciile informaționale și de bibliotecă» furnizate de bibliotecile publice – este de a promova oportunități egale printre cetățeni pentru cultivarea personală, pentru ocupații literare și culturale, pentru dezvoltarea continuă a cunoștințelor, a abilităților personale și civile, pentru internaționalizare, și pentru perfecționarea continuă. Serviciile de bibliotecă promovează dezvoltarea rețelelor virtuale interactive și conținutul lor educațional și cultural (Legea cu privire la biblioteci, 1998).

«Sistemul bibliotecilor publice este pilonul de bază în aprovizionarea cu resurse pentru serviciile naționale educaționale culturale, care suportă și aspirațiile populației întregi de a atinge un statut înalt de dezvoltare intelectuală» – (Guvernul Finlandez, Programul «Politică Culturală», aprilie 99).

Ministerul Educației, Departamentul Cultural a elaborat «Programul politicii referitoare la biblioteci», care subliniază rolul bibliotecii în societatea informațională și civilă.

Unica funcție a bibliotecii este de a aduna, a organiza, a oferi spre utilizare materialele disponibile și a informației indiferent de formă (tipărită, casete, CD-ROM, format electronic) în așa fel ca să fie ușor accesibile. Ele sunt unicele instituții în societatea finlandeză, care pot îndeplini acest lucru sistematic și calitativ.

În societatea informațională volumul de muncă tradițională în bibliotecă nu a scăzut. Ele continuă să furnizeze servicii de preservare a moștenirii culturale și să le transmită generațiilor următoare. Rolul bibliotecilor în asigurarea accesului la cunoștințe s-a schimbat, dar nu s-a diminuat, el se va manifesta prin ceva foarte important: – bibliotecile sunt organizatoare și evaluatoare ale cunoștințelor, incluzând cunoștințele disponibile prin Rețele.

Iar prin asigurarea accesului la materialele ei a tuturor cetățenilor, bibliotecă contribuie la construcția unei societăți de educație și cultură. «Investind în biblioteci înseamnă să investești în democrație și egalitate» – așa gândește Guvernul Finlandei.

Bibliotecile sunt întreținute și conduse de autoritățile locale, care determină extinderea serviciilor furnizate. Municipality-urile decid independent cantitățile alocate pentru costurile operaționale de bibliotecă.

Bibliotecile primesc 25–30 % ajutor de stat pentru construcții, pentru cumpărarea bibliotecilor mobile și pentru proiecte de interes național (cum ar fi proiectul «Biblioteca virtuală finlandeză»). Aproape toate bibliotecile centrale au fost construite cu ajutorul statului.

Personalul și pregătirea profesională

Toate bibliotecile publice au personal calificat. Studiile universitare sunt obligatorii pentru bibliotecari. Știința informațională și bibliologică se studiază în universitățile din Tampere – facultatea Științe Sociale; în Oulu – facultatea Educație – ambele țin de Departamentul Studii de Informare al Universităților.

Bibliotecile de cercetare, științifice sunt întreținute de universități (20). Nu există legislație națională specială care ar reglementa activitatea bibliotecilor științifice. Pe lângă faptul că servesc proprietarul lor, bibliotecile științifice servesc și societatea din jurul lor și deci sunt biblioteci științifice publice. Pe lângă aceasta mai există peste 20 biblioteci speciale.

La baza activității bibliotecilor publice stau două documente foarte importante: «Legea cu privire la bibliotecile publice» completată de «Decretul cu privire la biblioteci» și «Programul politicii naționale referitoare la biblioteci». Toate celelalte biblioteci sunt conduse și finanțate de organizațiile și instituțiile pe care le servesc. Activitatea lor nu-i reglementată prin lege și nici prin regulamente proprii ci prin documentele de reglementare a instituției în cadrul căreia activează.

Noua lege cu privire la biblioteci

Noua lege înlocuiește legea veche din 1986. Treisprezece ani a fost în vigoare această lege, completată cu amendamente. Odată cu schimbările din viața socială, cu dezvoltarea unei noi societăți informaționale a devenit necesară revizuirea legii și adoptarea unei noi legi, care ia în considerație schimbările parvenite datorită noilor tehnologii informaționale. (Caracterizez Legea și Decretul)

(După citirea unor articole din aceste documente aduc ca rezumat)

Puncte-cheie din acest document:

- E de datoria autorităților locale să organizeze, aranjeze biblioteci și servicii de informare;
- Biblioteca este serviciul municipal de bază;
- Utilizarea și împrumutul materialelor bibliotecii sunt gratuite;
- Bibliotecile pun un număr suficient de bibliotecari și profesioniști în

informație la dispoziția cetățenilor, constant înnoiesc materialele și echipamentul necesar;

- Calitatea și posibilitatea de acces la serviciile de bibliotecă trebuie să fie evaluate;
- Cerințele de calificare a personalului de bibliotecă sunt mai înalte decât în Legea veche.

Cadrul legal cu privire la biblioteci în Republica Moldova

Acum 6 ani (1994) Parlamentul RM a adoptat Legea cu privire la biblioteci constituită din 7 capitole și 37 articole.

Mulți din bibliotecarii noștri susțin că, afară de cele prevăzute, legea ar trebui să prevadă și protejarea indemnizațiilor salariale, să fie în ea formulat statutul social al bibliotecarului, mecanismul de sancționare față de persoanele care încalcă prevederile Legii.

Nu punem astăzi în discuție Legea cu pr. la bib. A RM și deci nu ne vom opri la neajunsurile ei. Ne interesează mai mult cum funcționează această Lege. Conform Constituției oricărui stat legile trebuie să fie respectate. Este un postulat evident pentru orice membru al societății încă de pe timpurile lui Licurg.

Ce se întâmplă deseori la noi (RM). Deseori legile și actele normative nu se respectă din simplul motiv că ele nu sunt aduse la cunoștința persoanelor de resort (suspuse) sau și mai drastic – unele persoane nu agreează biblioteca ca instituție serioasă în genere, pentru ei e straniu faptul că există o Lege cu pr. la bib.

Pentru ca Legea să fie viabilă, trebuie să o includem în circuitul tuturor activităților noastre, începând cu elaborarea devizului de cheltuieli și până la contestarea încălcării prevederilor ei în instanțe judiciare.

Un efect pozitiv în protejarea drepturilor bibliotecilor și bibliotecarilor ar avea intervențiile opiniei publice, mass-media, a deputaților, a cititorilor. Un lucru e cert, cadrul legislativ și normativ pcu privire la activitatea bibliotecilor în RM necesită modificări și completări. Un grup de lucru, creat special, a lucrat asupra modificărilor necesare. S-au propus 13 modificări la articolele Legii. Până la moment amendamentele propuse nu au fost primite.

LUDOTECA – UN SERVICIU NOU PENTRU BIBLIOTECA PUBLICĂ, O OPORTUNITATE PENTRU COPII DEZAVANTAJAȚI

Biblioteca Municipală construiește, pe baza realizărilor din trecut noi strategii pentru a servi fiecare segment din complexul de schimbări ale societății noastre. Alături de ceilalți membri ai comunității, copiii formează un grup social, care peste un timp, vor deveni valori umane ale acestei comunități.

Problemele sociale, economice și biologice (mediul), rezultate de proce-

sul de tranziție prea îndelungat, plasează, pentru copiii dezavantajați, responsabilități bibliotecilor publice, în special, celor care servesc copii.

Biblioteca «Transilvania» este o instituție ce se orientează spre noi strategii și căi inovative. Preocuparea de diversificarea serviciilor face biblioteca accesibilă și utilă micilor ei utilizatori – copii de vârstă de 6–14 ani, printre care sunt mulți copii dezavantajați. Special pentru acești copii a demarat proiectul «Ludoteca», grupul țintă al căruia sunt copiii vulnerabili din familiile cu mulți copii, ai căror părinți nu sunt angajați în câmpul muncii, copiii orfani sau semiorfani din familii de risc, copiii străzii, copiii cu deficiențe.

Scopul proiectului este dezvoltarea imaginației, creativității, instruirii comportamentale, educației estetice, educației copiilor prin jocuri și jucării. Biblioteca și-a propus să creeze o colecție specială de literatură, care ar servi acestui scop, o colecție de materiale audio – video, CD (jocuri, filme, programe de studiere a limbilor prin jocuri, filme cu desene animate, o colecție de jucării: jucării moi, lego, eroii poveștilor, loto, «puzzle» etc.

Ludoteca bibliotecii «Transilvania» are următoarele funcții:

- *Cognitivă*, cu jocuri de masă, la calculator, enciclopedii ilustrate, enciclopedii virtuale, cărți-jucării, cărți pentru copii din toate domeniile, menite să lărgescă orizontul de cunoaștere al copiilor;
- *Educativă*, cu jocuri didactico-vizuale, demonstrarea filmelor didactice, colecția aleasă a bibliotecii, programele în ajutorul pregătirii temelor pe acasă, ce vor ajuta copii să-și extindă cunoștințele acumulate în școală, iar pentru cei ce nu frecventează școala ele vor fi surse de acumulare a cunoștințelor elementare;
- *Distractivă*, cu jocuri – concursuri pe diferite teme, pe diferit suport, cu diferite jucării, teatru, film, muzică;
- *Pedagogică*, cu lansarea unor cursuri de 20–30 min. pentru alfabetizarea copiilor străzii, familiarizarea cu noile tehnologii (cursuri de informatică, cursuri de învățare a limbilor, concursuri literare).

Posedând patru funcții de bază – cognitivă, educativă, distractivă, pedagogică – ludoteca presupune existența unui amplu mecanism formativ, aspectul funcțional al căreia poate fi redus la trei faze:

1. sigură demararea proceselor de integrare și articulare a acțiunilor psihologice și sociale
2. Atribuie produselor obținute în prima fază semnificații și valori
3. Fortifică, cristalizează, mobilizează aceste valori, transformându-le, mai întâi, în convingeri, iar mai apoi – în certe orientări comportamentale.

Biblioteca nu-și propune organizarea unor cluburi și cercuri special pentru copii vulnerabili. Politica ei (de fapt, este politica de incluziune susținută de Biblioteca Municipală) este de a include acești copii în cluburile existente alături de ceilalți, de a-i depista și atrage în bibliotecă.

Includerea lor se face treptat. Mai întâi ei au acces la jucării (depinde de vârstă: jucării moi, lego, loto). În această etapă se identifică abilitățile de lectură, nivelul educației, comportamentul, prezența deficienței de însușire,

de atenție, de concentrare. În funcție de acestea se caută «programe operative» individuale. Ele se elaborează în funcție de rezonanța cognitivă și afectivă a individului. Unii, cu dificultăți de lectură, sunt invitați în ateliere de lectură, ateliere de discuții, cluburi. Pentru alții sunt inițiate cursuri de alfabetizare. Cei cu abilități de învățare a limbilor (și care nu le pot învăța din considerente economice sau din cauză că nu merg la școală) sunt înscriși la cursuri de studiere a limbilor. O adevărată provocare pentru acești copii sunt calculatoarele, mai precis, jocurile la calculator. Dar condiția de bază este să treci o școlarizare informatică pentru a avea acces la aceste jocuri și la calculator.

Devenind utilizatori activi ai bibliotecii, copiii sunt invitați la întâlniri cu scriitori, pictori, actori. Deoarece în sector nu există un cinematograf, biblioteca preconizează pentru 2001 inaugurarea unei «Videoludotecii», care ar aduna copiii vulnerabili interesați de film.

Copiii aflați în dificultate sunt rebeli: ei nu acceptă ordine, indicații, impunerea unor reguli, dojană. Ei însușesc un anumit fel de imagini, interpretări, categorii de gândire și resping (uneori chiar violent) tot ceea ce contravine sistemului lor. În sistemul lor informațional lipsește biblioteca. Nu sunt obișnuiți cu lectura. Biblioteca îi atrage prin altceva decât cartea, prin diversitatea și gratuitatea serviciilor. Pe aceasta am mizat când căutam modalitatea de ai atrage în bibliotecă.

În acest caz depinde foarte mult de bibliotecar ca aceștia să rămână utilizatori activi: bibliotecarul trebuie să-i trateze cu respect, să-i considere egali și nu inferiori, să-i laude pentru orice efort sau încercare. La LUDOTECĂ, copilul este evidențiat și premiat pentru realizările obținute, este încurajat pentru a mai încerca. Cel mai important în această activitate este, însă, să ai încrederea că un copil în dificultate este pasibil de îmbunătățiri, de schimbare.

LUDOTECA folosește aceleași forme, metode clasice, știute, dar îmbinate cu jocul, în formă de joc.

Jocul ca formă de activitate cu copiii este intens utilizată în multe biblioteci din Occident (Australia, Suedia, Finlanda).

Jocul constituie principalul tip de activitate pentru copilul de vârstă preșcolară și școlară mică. Pentru copil, jocul este o activitate serioasă. El exprimă într-un fel necesitatea copilului de a lua parte la vre-o activitate.

Jocul cere concentrarea atenției, în unele cazuri precizia reacției, priceperea de a manifesta un anumit spirit de organizare. Jocul cere copilului să manifeste istețime, iscusință, rezistență, activitate comună. Jocul cu mai mulți copii, cu mai mulți participanți este o școală a comunicării. El reflectă experiența reală a copiilor, perceperea de către ei a anumitor fenomene din viață.

De ce unul alege trenuțul, iar altul cea mai mare păpușă, al treilea un «lego» cu 600 de piese? Aici se manifestă caracterul copilului. Cel din urmă este hotărât să realizeze ceva, lucrează înverșunat pentru aceasta mai multe ore. Poate va fi un viitor constructor, arhitect, inginer.

Copii manifestă un interes deosebit față de diferite forme de activitate – artistică, desen, modelare... Aceste interese sunt generate de circumstanțe ocazionale. Dacă însă creăm condiții pentru aceste năzuințe ale copilului, se transformă într-un interes constant. Exemplu poate fi activitatea ocupațională la biblioteca «Ițic Mangher».

Dar nu numai jocuri. Jocuri și informație. Prin această îmbinare ludoteca contribuie pozitiv la formarea reprezentărilor sociale și distructiv dacă ele sunt negative, ținând cont de faptul că toți copiii dezavantajați au beneficiat de un handicap sociocultural.

Conștiința discursului formativ al oricărei biblioteci depinde hotărâtor de contextul social. Prin realizarea Ludotecii, a activității ei, biblioteca Transilvania își caută rolul în plăsmuirea câmpului de atitudini, orientări sociale ale copiilor dezavantajați.

Dar schimbări în aceste câmpuri, sau reprezentări se declanșează numai dacă copilul dispune de un respectiv suport informațional. Biblioteca oferindu-i acest suport informațional asigură un intens circuit bipolar – «cunoaștere» – «comportament», circuit ce poate fi, în caz de necesitate, și sursă de soluționare a divergențelor de natură umană (foarte frecventă la copiii dezavantajați), și material de construcție pentru o eventuală atitudine interpersonală, ori intergrupală, și o undă de răspândire a diferitelor tipuri de informații, modele educaționale.

Lumea emotivă a copilului este destul de variată – cuprinde trăiri legate de relațiile cu semenii săi, supărări, bucurii.

Asupra lor produc o impresie puternică lectura poeziilor, poveștilor, cântecelor, filmele, spectacolele teatrale. Sentimentele de milă, de compătimire, de indignare, de mânie, emoții pentru prosperarea eroului preferat ating o înaltă expresivitate. Copilul de 10–11 ani «completează» în imaginația sa anumite scene din viața eroului preferat. Ei pot exprima impresiile prin desene, repovestirea celor citite.

Ați observat, cred, că un copil, repovestind ceva despre «eroul preferat», uneori accentuează sau dezvoltă calitățile lui sau «corectează» neajunsurile. Acest aspect a fost folosit de către bibliotecari în activitatea cu copiii utilizând o secvență dintr-un sondaj psihologic pentru adulți. La întrebarea «Dacă ați putea dezvolta narațiunea cărții, evenimentele descrise?», variantele propuse au acumulat următorul procentaj:

- Ași născoci pentru toate personajele un happy end («sfârșit fericit») – 20,15%
- Ași înlătura suferințele din viața lor 19,59%
- Ași scrie despre fiecare personaj așa cum o merită 35,46%
- Ași da narațiunii un conținut dramatic ..... 6,63 %
- Ași da narațiunii un conținut tragic 4,59%
- Ași prezenta personajele ca pe niște oameni veseli 11,22
- I-aș face mai duri ..... 1,21 %

• Lumea emotivă a copilului este destul de variată ...

- I-aș face mai violenți ..... 0,23 %
- I-aș face mai neomenoși ..... 1,07 %

Sondajul de mai sus a fost aplicat la copiii de 12 ani.

Un exemplu de sondaj al preferințelor copiilor la biblioteca «Transilvania» (un eșantion de 200 de copii între 10–12 ani): preferă cărți cu subiecte atractive – 27,76%, cu subiecte distractive – 12,13%, în care sunt dezvăluite trăirile eroilor – 39,62%, în care sunt dezvăluite emoțiile personajelor – 20,49%.

Altă întrebare din acest sondaj conținea un repertoriu prestabilit de subiecte. Copii trebuiau să sublinieze subiectul care le place cel mai mult. Rezultatele ne interesau nu atât pentru a stabili ce vor să citească ei, ci mai mult pentru a afla caractere, camuflând între celelalte, întrebările pe care de fapt le urmăream.

Exemplu: Vă plac cel mai mult cărțile?

◆ Despre călătorii	6,11%
◆ Despre viața oamenilor iluștri	11,92%
◆ De anticipație.....	2,83%
◆ Romane polițiste.....	4,02%
◆ Despre estetica conduitei	0,89%
◆ Romane cu detectivi.....	3,58%
◆ Romane de aventuri	4,02%
◆ Despre violență și groază	4,32%
◆ Porno.....	2,68%
◆ Istorice.....	10,88%
◆ Despre menaj	0,60%
◆ Despre artă	6,41%

Psihologii consideră că dacă sondajul conținea numai subiectele «groază» și «porno», rezultatele ar fi fost altele, nesincere.

Un ajutor semnificativ în această activitate îl oferă psihologul bibliotecii BM. La cerere, organizează ședințe psihologice cu copiii cu probleme (biblioteca «I. Mangher»), organizează diferite sondaje psihologice (în toate filialele), jocuri-sondaje (biblioteca «Transilvania»). Acțiuni ce au scopul de a ajuta copilul și de a ajuta bibliotecarul să cunoască caracterele lor, preferințele.

Pentru dezvoltarea abilităților de lectură a copiilor de 7–10 ani (dezavantajați) filialele pentru copii, cât și filialele care au secții pentru copii, utilizează diferite jocuri-sondaje. Pentru a afla părerea copilului despre lectură se folosesc câteva sondaje-jocuri: «părerea ta despre lectură», care conține doar câteva întrebări, «cred că lectura este importantă / nu este importantă», «îmi place să citesc pentru că, citesc foarte mult / foarte puțin pentru că, prefer să citesc ...povești, poezii, povestioare, piese». Elevul semnează numele, vârsta, numărul permisului de lectură. Se indică numărul permisului, deoarece permisele participă la extrageri de premii trimestriale.

Acest fapt stimulează interesul de lectură la copii, totodată, copiii cunosc tehnologia de înscriere la bibliotecă, au grijă să nu piardă permisul de acces în bibliotecă, considerându-l un document important (copilul nu are alte legitimații).

În scopul anticipării cerințelor de lectură și pentru a putea face o surpriză copilului, bibliotecarul efectuează o testare a preferințelor: «Îți plac cărțile, poveștile care...» te fac să râzi, te fac să plângi, te pun pe gânduri, sunt despre copii ca tine, sunt despre prieteni, sunt despre alte țări, sunt despre animale etc.?

Pentru a afla caracterul copilului și domeniile sau tematica preferată, starea lui emotivă se folosesc jocuri-sondaje «Lectură și sentimente»: «Ce părere ai despre tine ca cititor»; «Luăm temperatura cărții», este un joc-evaluare a lecturii pentru cei cu dificultăți de vorbire, incapacitate de rela-tare a celor citite, dar sunt folosite cu succes și la ceilalți copii. Pentru cei cu dificultăți mai grave de însușire se aplică texte-exerciții. De exemplu: «Cartea mea preferată» cu ajutorul căreia testăm cunoștințele despre cărți, bibliotecă, orientarea copilului în bibliotecă, «Autori în ordine alfabetică» ori «Facem semne de carte», ora-poveste «Învățăm clasificarea zecimală» etc. Sunt jocuri-sondaje la care copilul primește numaidecât un premiu sau o diplomă pentru fiecare sondaj completat. Aceste jocuri-sondaje evaluează și reușita activității bibliotecarului cu copii dezavantajați, iar sistemul de pre-miere îi face pe copiii interesați să mai citească și să participe și la alte teste, sondaje, evaluări. Jocurile-sondaje sunt aplicate la copii de vârsta de 6–11 ani. În cazurile copiilor străzii, copiilor care au abandonat școala, aceste jocuri, puțin modificate, se aplică până la vârsta de 12–13 ani.

Prin aceste metode bibliologico-pedagogice bibliotecarul caută modalități de cunoaștere mai profundă a copilului, ca printr-un complex afectiv de activități, bazat pe intercunoaștere, să ofere modalități de schimbare a atitudinilor și comportamentelor necorespunzătoare din punct de vedere social. Caracterul acțional al activității bibliotecii cu copiii dezavantajați, (suntem convinși), poate influența și spori forța lor creativă, convingerile, atitudinile, scara de valori, dezvoltându-le capacitatea de gândire independentă, sensibilitate artistică, deprinderi morale - toate acestea contribuind la optimizarea procesului de incluziune socială a copiilor.

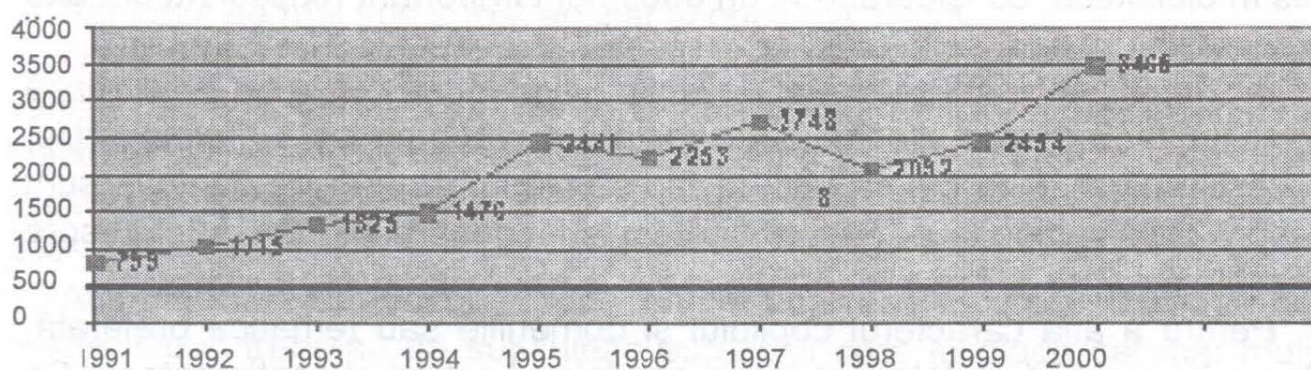
Alt program «Bibliodădaca», program pentru copii și pentru părinți.

Această formă se aplică în activitatea cu copiii când părinții acestora participă la activități culturale sau își selectează cărți. Ca să nu le încurce, bibliotecarul îi preocupă cu jocuri, lecturi, îi integrează în grup cu alți copii. Biblioteca Transilvania își propune extinderea acestui serviciu. Va fi practicat și pentru părinții care nu au unde să lase copii atunci când fac piața, merg la coafor, medic, etc.

Extinderea serviciilor și asupra copiilor defavorizați a dus la un aflax de

• Bibliotecarul îi preocupă cu jocuri, lecturi, îi integrează în grup...

cititori. Dacă în 1991 vizitau biblioteca 799 copii până la 14 ani, în 1997 numărul lor a ajuns la 2748.

Scăderea bruscă a utilizatorilor copii în 1998 a impulsionat revizuirea politicii față de această categorie, plasându-i ca prioritari, implicându-i activ în activități, evenimente, revizuirea colecțiile, reamenajând spațiul copiilor, care, de fapt, a devenit tot Împrumutul, căutând noi forme și metode de atragere a acestei categorii la bibliotecă.

Toate acestea s-au soldat cu rezultate neașteptate: de la 2.092 copii în 1998 – la 3.465 în 2000. Copiii, și cei defavorizați în aceeași măsură, ca și adulții, solicită servicii de informare, dar și obligă bibliotecile să-și revadă politicile informaționale, formele și metodele de activitate, colecțiile și, implicit, bibliotecarii să mediteze asupra rolului lor, asupra capacităților manageriale, a serviciilor și a «grijii față de utilizator», iar aceasta necesită schimbări în atitudinea unora dintre ei.

Conceptul pe care își clădește BM politica informațională este orientarea spre utilizator. În acest sens a fost revizuit cadrul de reglementare: misiune, valori, regulamente, programe, planuri sub aspectul acoperirii cu servicii și asigurarea accesului la informație a persoanelor dezavantajate.

O direcție importantă este elaborarea și realizarea politicii socio-culturale în colaborare cu alte instituții și organizații din comunitate interesate de activitatea cu persoanele dezavantajate; implicarea potențialului fiecărei instituții, organizații – fie acestea instituții educaționale, filantropice, culturale, medicale, sociale, sportive, familii, întreaga comunitate.

Realizarea unui program de servicii de bibliotecă pentru copiii dezavantajați ridică probleme multe și complexe. Dar merită. Având în vedere aplicațiile practice efectuate în filialele BM putem conchide următoarele:

Furnizarea serviciilor informaționale copiilor dezavantajați trebuie să aibă ca scop:

- promovarea informației relevante nu numai pentru ei, ci și tuturor celor care-i asistă și îi ajută să facă aceasta – profesori, educatori, membrii familiei.
- îmbunătățirea realizărilor copiilor dezavantajați, a situației lor în comunitate.

Concluzia noastră este că formele și metodele de activitate cu persoanele dezavantajate, serviciile oferite nu sunt o reluare simplistă a celor tradiționale, necesită efort adăugător, cunoștințe pedagogice, psihologice. Mai mult decât atât, prestarea serviciilor pentru utilizatori cu nevoi speciale impune elaborarea, asimilarea și punerea în funcțiune chiar a unei politici de a fi în serviciul utilizatorului, clar definită și bine reglementată, ca și existența unor mecanisme care să asigure transmiterea formală și aplicarea strictă a acestei politici.

Conceptele puse în discuție și trecute în revistă în cadrul prezentului atelier nu pretinde la o elucidare exhaustivă a problemelor ce țin de prestarea serviciilor de bibliotecă copiilor dezavantajați, însă permite de a enunța concluzii concise, referitoare la perfecționarea serviciilor de bibliotecă și activitatea ei pedagogico-socială.

- ◆ Pentru biblioteci există o ocazie uriașă de a juca un rol mai mare în comunitate prin răspunsul lor nevoilor copiilor dezavantajați;
- ◆ Diversificarea serviciilor este o șansă importantă de revitalizare a bibliotecilor, de a spori atractivitatea bibliotecii și de a produce o schimbare semnificativă în viața copiilor în dificultate, fapt ce va contribui la combaterea concepției reduse, pe care o au mulți asupra gamei de servicii oferite de bibliotecile publice, gamă ce va încuraja un acces tot mai mare al unor categorii de populație, cât mai diverse;
- ◆ Bibliotecile sunt de asemenea centre unde oamenii pot îmbunătăți abilitățile de comunicare interpersonale. Acest aspect prezintă interes și atracție pentru toate grupurile, îndeosebi, pentru copii dezavantajați;

Ținem să menționăm că, pentru reușita activității cu copii dezavantajați este nevoie de elaborarea și realizarea politicii socio-culturale în colaborare cu alte instituții și organizații din comunitate, interesate de activitatea cu persoanele dezavantajate; implicarea potențialului fiecărei instituții, organizații, fie acestea instituții educaționale, filantropice, culturale, medicale, sociale, sportive, familii, întreaga comunitate.

Cercetarea problemelor legate de furnizarea serviciilor informaționale și a asigurării accesului la informație a persoanelor dezavantajate ne-au permis să enunțăm un șir de concluzii și recomandări practice:

- În prezent în RM există, desigur, unele preocupări față de persoanele dezavantajate, dar ele sunt puține, puțin extinse, puțin specializate, utilizează mijloace puține și întâmplătoare și sunt lipsite de înțelegerea modului în care serviciile informaționale ar trebui să se regăsească în procesele de acțiune și schimbare socială.
- O modalitate prin care se poate demonstra efectul pozitiv și utilitatea socială sporită a bibliotecilor publice, într-o perioadă de schimbări majore este, credem, reconsiderarea modului în care necesitățile grupurilor sociale locale își găsesc reflectare în programele instituției. Crearea unui Serviciu «Informații Comunitare» sau a unui Oficiu, Serviciu

● Serviciile oferite nu sunt o reluare simplistă a celor tradiționale...

pentru Persoanele Dezavantajate, sau de ce nu o Ludotecă, este oferta pe care instituția o poate organiza pentru comunitate.

- Concepția Societății Informaționale pentru Toți este de a crea o nouă generație de produse și servicii care să asigure accesul, participarea și egalitate pentru toți cetățenii, în special pentru persoanele dezavantajate. Respectarea responsabilităților plasate de această concepție bibliotecilor ca instituții culturale cu roluri sociale în comunitate s-ar rezolva prin încorporarea intereselor persoanelor dezavantajate în misiune, valori, programe, activități;
- Propunerile formulate în cadrul acestui atelier nu sunt decât o parte a complexului de măsuri necesare organizării serviciilor de bibliotecă pentru copiii dezavantajați, a reorientării politicilor de acces universal la informație. Realizarea lor ar contribui considerabil la creșterea rolului social al bibliotecii, importanța ei ca instituție social-culturală în comunitate.
- Bineînțeles, biblioteca nu-și poate asuma transpunerea în viață a tuturor aspectelor legate de socializarea copiilor defavorizați, însă poate contribui la menținerea lor în viața socială și culturală activă prin oferirea diferitor oportunități și servicii cu destinație specifică.
- Practica bibliotecară internațională demonstrează utilitatea bibliotecilor în comunitate în general și rolul lor în asigurarea cu servicii a persoanelor dezavantajate;
- Documentele internaționale referitoare la accesul la informație a persoanelor dezavantajate ne impun prestarea acestor servicii, ca fiind activități de bază a bibliotecilor;
- Comunitățile locale au stringentă nevoie de implicarea bibliotecilor în rezolvarea problemelor sociale prin funcțiile sale informaționale și de comunicare.
- Bibliotecile publice din Moldova trebuie să conștientizeze pe deplin acest lucru.
- Bibliotecile din Chișinău au acumulat o bogată experiență de interacțiune cu acest grup social, iar practicarea elaborării proiectelor îmbunătățește serviciile oferite prin suport tehnic și financiar, care în ultimă instanță ridică calitatea lor.

Și în încheiere vreau să mă întorc de unde am pornit – la LUDOTECĂ. Ludoteca este:

- O modalitate de cunoaștere – mai amplă decât tradiționalul act cognitiv
- O fază de cunoaștere intermediară – prin percepție, imagine, opinie, aptă să condiționeze diverse fuziuni dintre toate aceste stări și să asigure, în baza lor moduri de interpretare a lumii, stări de comunicare cu ea
- O modalitate de formare a unor adecvate orientări și conduite sociale

- O formă de conștiință socială a imaginilor mentale vizând oamenii și evenimentele din jurul lor
- O modalitate de orientare acțională a copilului în tumultul realităților cotidiene – un acord de senzații, sentimente, voințe, comportamente vizavi de diversele fenomene din ambianță
- O stare mentală autonomă – adică o gândire cotidiană, nestructurată a copilului sau a grupului
- O construcție intelectuală
- O substructură a universului cognitiv «biblioteca» (în cazul nostru bibliotecă «Transilvania»)
- O ancorare în social a bibliotecii

De ce ancorare în social?

Termenul l-am împrumutat de la ceretătorul bălțean, prof. dr. Mihai Șleahtițchi (iar el de la S. Moscovici, cred). Ancorare presupune fixarea unui corp plutitor. Utilizat la figurat, ancorarea în social a bibliotecii, este, în viziunea mea, plasarea bibliotecii în contextul social existent pentru a găsi semnificația și utilitatea ei. Ancorarea în social nu este altceva decât puntea ce leagă biblioteca de contextul social al comunității. Ea este condiția ce permite depistarea și soluționarea unor probleme comune, instituirea unui demers acțional comun.

Ancorarea – ca orice proces legat de nou, implică transformare, adaptare, acomodare la neobișnuit, care, după cum se știe, prevede manevrare, flexibilitate, predispunere spre restructurări, reconsiderări, modificări a interpretărilor existente, a experienței dobândite mai înainte.

Ținem să afirmăm că ruperea bibliotecilor de social înseamnă dispariția lor, adică la dispariție pot aduce nu atât condițiile economice cu care speculează unii bibliotecarii, deși acestea din urmă, joacă un rol important în îmbunătățirea serviciilor.

CONSIDERENTE ASUPRA EDIFICĂRII SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE ÎN MOLDOVA

Discutarea conceptului Societatea Informațională pune incitante probleme... Titlul cărții *Edificarea societății informaționale*, apărută la editura «Știința», autori S. Cojocaru și C. Gaindric și elaborată în cadrul Institutului de Matematică și Informatică al Academiei de Științe din Moldova, sună incitant pentru oricine interesat de subiect, dar mai ales pentru un bibliotecar. De aceea vreau să prezint această lucrare anume bibliotecarilor.

Autorii afirmă că este un studiu dedicat problemelor edificării SI în Republica Moldova. Redactorul lucrării, dr.șt. f.-m. Constantin Ciubotaru, ține să facă această precizare, iar autorii într-un scurt cuvânt înainte afirmă că și-au expus concepția – «concepția formată din examinarea unor documente adoptate de comunitatea europeană și cea mondială, din literatura de spe-

• Ruperea bibliotecilor de social înseamnă dispariția lor...

cialitate, din discuțiile în cadrul seminarului »Problemele edificării societății informaționale în Moldova«, conferințelor BIT+, din lucrul asupra proiectului «Politici pentru edificarea societății informaționale», executat la comanda Fundației pentru dezvoltare digitală din Moldova».

Cartea fructifică tipografic preocupările cercetătorilor asupra subiectului, își expun viziunea cu privirea ațintită spre modele europene. Autorii realizează o comparație între național și european, scoțând la suprafață o realitate tristă, pe care o denumesc «situație deosebită» – acces restrâns al populației la calculatoare, Internet, prăpastia dintre mediul urban și cel rural, investiții în echipament și nu în instrumente inteligente care, are ca consecință «exodul creierelor», legislații inoperante și obiective evazive.

Elaborată sub tutela Institutului de Matematică și Informatică al AȘM, lucrarea are calitățile unui elaborat științific. Ca să-și susțină această calitate autorii au utilizat variate modalități de analiză și interpretare, comparare, în majoritate, menite a scoate în relief însemnătatea cu totul excepțională a SI și triplul ei impact asupra societății – politic, managerial, științific și intelectual.

Cercetătorii abordează un segment, fără îndoială, esențial pentru viitorul RM. Angrenați sau mai exact copleșiți de urgența necesității rezolvării problematicilor foarte vaste ale SI care, pentru RM sunt pe cât de vaste pe atât de complexe, autorii au structurat foarte logic și coerent conținutul. Pornind de la sisteme de indicatori, operează cu date socio-economice, identifică actorii principali pe piața telecomunicațiilor și enumeră organismele publice principale implicate în stimularea edificării SI care, credem că nu este o listă închisă dar se va completa și cu alte instituții, nu mai puțin importante. Autorii enumeră și ilustrează cu date statistice indicatorii de bază referitori la telecomunicații în RM, indicatorii informatizării care, scot în evidență o tistețe metafizică vizavi de alocările financiare și cheltuelile pentru informatizare, dotări cu tehnică de calcul.

Parcurgând cu ochi critic de bibliotecar studiul, menționez cu satisfacție, că autorii trec de la indicatori și echipament la *investiții în oameni și aptitudini*, degajând glisarea noțiunii de Societate Informațională ca Societatea a Cunoștințelor și indentificând cele trei componente ale SI/SC: cei ce au misiunea de a transmite cunoștințele; cei ce asimilează cunoștințele și mediul și metodele de transmitere a cunoștințelor. Aici se regăsește și rolul bibliotecii în SI/SC. Menționez, totodată mulțumindu-le autorilor, că pentru prima dată bibliotecile sunt amintite, dar nu am certitudinea că se recunoaște biblioteca ca actor care poate contribui la edificarea SI prin serviciile informaționale oferite comunității. Biblioteca este un mediu educațional pentru autodidacți, iar dacă recunoștem că unul din obiectivele SI/SC este «*asigurarea posibilităților sporite pentru fiecare cetățean de asimilare a cunoștințelor și facilitarea acestui proces continuu pe parcursul întregii vieți*», atunci, recunoaștem că aceasta se poate realiza doar cu ajutorul bibliotecilor publice.

Autorii, făcând trimitere la recomandările Consiliului Europei referitoare

la SI Globală, fac referiri la un aspect extrem de important – dimensiunea culturală a SI pentru realizarea căreia trebuie să se mărească lista de actori contribuabili la edificarea SI – biblioteci, muzee, galerii, studiori muzicale etc.

S. Cojocaru și C. Gaidric au trecut în revistă legislația în vigoare în domeniul telecomunicațiilor și informaticii, legislația în curs de elaborare.

Studiul situației curente le-a permis autorilor să elaboreze recomandări pentru politici de perspectivă, să identifice prioritățile printre care: vocația și orientarea tineretului către tehnologii, mijloace de comunicare și prelucrare a datelor în scădere, absența dependenței de sisteme informatice uzate moral, context internațional favorabil și calitatea bună a învățământului; să sistematizeze punctele slabe care, sunt mult mai multe decât priorități printre care se numără: cadrul legal neadecvat, birocrăția, inerția administrației publice centrale, acces redus la tehnologii etc.

Dotată cu exemple de practici de calitate în domeniu, anexe cu spicuri din documente europene, bibliografie, lucrarea a fost elaborată pentru societate, pentru specialiști, pentru actorii sociali, politici care trebuie să participe la procesele de edificare a SI. Fiecare din autori merită mențiuni distincte pentru contribuția adusă la clarificarea problematicii polivalente a SI în RM, la edificarea cititorului asupra perspectivelor multiple ale SI pentru RM. De fapt autorii au deschis un dialog incitant, care cred, va rămâne viu în continuare...

Cartea nu-și propune și nu poate să epuizeze aceste probleme... Diversitatea problemelor legate de edificarea SI cere mai multe studii, mai precis studii pe direcții...Învățământ, cultură, economie, știință etc.

Studiul este desăvârșit ca logică, elegant, are coerența și distincția cuvenite.

Cititorul acestei lucrări este un norocos, pentru că i-a ajuns în fața ochilor un stil și limbaj elevat, alături de faptul că în centrul întregului meritoriu efort, parcă un loc de nucleu ocupă o preocupare de suflet a autorilor.

UN MANUAL AȘTEPTAT

Problemele legate de catalogare întotdeauna au fost complexe, dar acum, în societatea contemporană, au devenit extrem de complexe și de importante. Se pare că, în mod paradoxal, pe măsura creșterii ritmurilor progresului, cresc și schimbările social-economice și cu ele și schimbările în domeniul catalogării.

Biblioteconomia moldovenească s-a servit până acum de manuale rusești, traduceri din rusă, după '90, de articole traduse din rusă și alte limbi, de cele românești, care au compensat într-o măsură oarecare lipsa manualelor, ghidurilor proprii.

Tema a fost insuficient abordată sau a fost redusă la discuții generale. Parte pentru că ne credem o țară cu cataloage foarte bine puse la punct,

cu cataloage foarte diverse de pătrundere a colecțiilor; parte pentru că credem că se respectau și se respectă standardele de descriere bibliografică și nu avem ce să mai abordăm; parte pentru că se considera și se mai consideră partea cea mai neatractivă din câmpul de preocupări ale bibliotecarilor (înțelege cea mai grea), deși cea mai importantă activitate – ordonarea informațiilor (înțelege accesibilitatea la informații).

Comunitatea bibliotecară abia acum, de la 90 încoace, este suficient de pregătită pentru o abordare multidimensională, folosindu-și structurile și potențialul de care dispune. Abia acum, când, tehnologia ne permite să organizăm instrumente de informare multimedia. Paradoxal, dar acest lucru a generat întoarcerea la instrumentele tradiționale de informare: pentru conversia lor în format electronic trebuie mai întâi redactate, îmbunătățite, confruntate cu colecția.

Lucrarea dnei N. Goian «Organizarea informației: Analiza documentară» Ch., 2005, prezintă integral totalitatea problemelor de descriere bibliografică și poate servi bibliotecarilor practici în rezolvarea problemelor de conversie, poate servi ca suport educațional studenților și paraprofesionalilor angajați în biblioteci.

Este o lucrare accesibilă tuturor pentru că prezintă, didactic într-o manieră simplă, problematica descrierilor bibliografice, raportate la situația din RM. Este necesară, actuală motivată și solid construită, cu o structură logică, desfășurată pe o schemă clasică, de la tabloul general al problemei la practica locală și apoi la soluțiile de perspectivă.

Structurată în trei mari părți lucrarea este și o (siteză științifică a problemelor descrierii bibliografice) lucrare științifică de sinteză. Remarc, de la început, argumentele convingătoare care plasează lucrarea în acest standard: adecvarea opțiunilor metodologice, corectitudinea și valoarea expectanțelor stabilite, toate acestea reprezentând cadrul general al investigațiilor, analizelor, intervențiilor critice.

Mai mult, autoarea urmărește definirea conceptelor de *catalog* și *descriere bibliografică* din perspectivă istorică și valorică, definirea și clasificarea *felurilor de cataloage*, *elementelor de descriere* și *varietăților de înregistrări catalografice*. Autoarea a ilustrat cu competență fiecare dintre aceste idei directoare ale lucrării sale.

În sprijinul acestor teze esențiale, autoarea invocă în mod concludent și convingător procese de orientare către astfel de activități ale bibliotecilor din alte țări, consemnează și comentează repere fundamentale, omologate pe plan internațional care îi susțin ideile, experiențe și exerciții care pun în evidență practici de descriere bibliografică corecte.

Textele și opiniile autorilor la care autoarea trimite sunt înserate cu inteligență în discursul demonstrativ, astfel încât se conturează indubitabil concluzia că N. Goian cunoaște foarte profund abordarea subiectului în diverse țări. Cadru referențial al lucrării îl formează nume notorii ca Paul Otlet, Conrad Gesner, Jules Consin, Leopold Delise, Charles Cutter, Daria Harjevski, Dan Matei, Pia Atanasiu, Săluc Horvat, Hermina Anghelescu, Mircea Regneală...

Elaborată sub tutela Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării și a Catedrei de Biblioteconomie și Asistența Informațională lucrarea are calitățile unui manual universitar. Ca să-și susțină această calitate autoarea a utilizat variate modalități de analiză și interpretare, comparare, în majoritate, menite a scoate în relief însemnătatea cu totul excepțională a descrierii bibliografice în activitatea domeniului biblioteconomic.

Autoarea abordează un subiect, fără îndoială, esențial pentru formarea profesională. Parcurgând cu ochi critic de bibliotecar lucrarea, menționez cu satisfacție, că autoarea trece de la studiul teoretic al subiectului la studiul situației curente în Republica Moldova. N. Goian efectuează o analiză a practicilor de catalogare la nivel de politici, standarde, identificând prioritățile și direcțiile de perspectivă. Mai mult, își susține punctele proprii de vedere asupra procesului și politicii de standardizare a descrierii bibliografice în RM și insistă asupra participării Comitetului Tehnic nr.1 la elaborarea standardelor internaționale.

E importantă și salutară abordarea teoretică a subiectului *descrierea bibliografică* din perspectivă pragmatică – subiectul fiind baza instrumentului de informare. Cataloagele tradiționale sunt predominante în RM și stăpânite de majoritatea covârșitoare a bibliotecarilor. Pentru multe biblioteci ele sunt unicele instrumente de regăsire a informației, și vor rămâne încă multă vreme. «Părerea unora că instrumentele tradiționale reprezintă etape depășite în organizarea cunoașterii este fundamental eronată» afirma Ion Stoica, deoarece «Matricea catalografică și bibliografică e greu, dacă nu imposibil de evitat, pentru că este legată de un stil cultural milenar. Ea poate fi aprofundată, flexibilizată dar nu ignorată».

Lucrarea are calitățile unui manual. Ca să susțină această calitate autorul a utilizat variate modalități de analiză și interpretare, comparare, în majoritate, menite a scoate în relief însemnătatea cu totul excepțională a descrierii bibliografice și impactul ei asupra dezvoltării biblioteconomice (și de ce nu – prin asigurarea accesului la informație) asupra societății în general.

Lucrarea dnei N. Goian este o scriere de specialitate care abordează un segment, fără îndoială, esențial, cu probleme pe cât de vaste pe atât de complexe, prea puțin cercetat în perimetrul basarabean. Menționez cu satisfacție, că autoarea a știut să le sesizeze, evidențieze, să ofere rezolvări pragmatice. Autoarea merită mențiune distinctă pentru contribuția adusă la clarificarea problematicei acestui subiect.

Menționez alt aspect pe care autoarea nu l-a trecut cu vederea. Făcând trimitere la recomandările IFLA, UNESCO, autori consacrați, face referiri la un aspect extrem de important – impactul tehnologiilor asupra descrierii bibliografice în particular și asupra procesului de ordonare a cunoștințelor în general.

Dotată cu exemple divergene de catalogare, cu spicuri din documente internaționale și europene, bibliografie impunătoare, lucrarea este importantă pentru și așteptată de specialiștii în domeniu.

Menționez stilul limpede, direct și convingător al discursului general, lim-

• Cataloagele tradiționale sunt predominante în RM...

bajul corect utilizat de autoare alături de faptul că în centrul întregului meritoriu efort, parcă un loc de nucleu ocupă preocuparea și interesul vădit al autoarei față de tematica abordată, preocupare căreia și-a dedicat întreaga activitate pedagogică și didactică.

Analiza noastră privind calitatea științifică, didactică și metodică a acestui manual universitar s-a efectuat în baza următoarelor criterii:

- măsura de actualitate și oportunitate a lucrării date în spațiul universitar,
- calitatea informației științifice;
- modul de prezentare și expunere a conținutului lucrării;
- valențele formative;
- calitatea limbajului.

Structurând rezultatele analizei întreprinse mai sus, putem să facem următoarele constatări:

1. Lucrarea examinată manifestă expres calitatea de a fi necesară și oportună, răspunzând cererii demult resimțită de procesul didactic de formare profesională în astfel de lucrări și alimentată de lipsa unui manual în domeniul biblioteconomic, care ar facilita o pregătire profesională de calitate studenților de la catedra de specialitate și ar ajuta bibliotecarilor practicieni să realizeze calitativ procesele de descriere bibliografică a documentelor. Situația care caracterizează învățământul universitar biblioteconomic de la noi la ora actuală constă în penuria de mijloace didactice, în primul rând, a manualelor.

2. Manualul conține material teoretic și practic deosebit de valoros, util și nou din punct de vedere științific. Autorul manualului este competent în problema descrierii bibliografice, cunoaște necesitățile de formare și dezvoltare profesională a studenților și a bibliotecarilor practicieni, stăpânește bine arta scrierii lucrărilor cu caracter curricular. Drept consecință, ea a izbutit să finiseze un manual ce rezistă celor mai exigente critici.

3. Conținutul manualului este structurat după teme și probleme și este expus în conformitate cu rigorile didactice. Conceptele sunt definite și interpretate într-o manieră sistemică. Paradigmele științifice ce explică modul în care instrumentele de descriere bibliografică sunt construite și folosite, deasemenea sunt prezentate cu destulă competență.

4. Luat în ansamblu, manualul este redactat într-un limbaj inteligibil.

Urmare a celor expuse mai sus, cred că lucrarea va fi utilă mai întâi studenților, dar și bibliotecarilor practicieni.

PRELEGERI UNIVERSITARE UTILE ȘI AGREABILE NU NUMAI TINERILOR STUDIOȘI

În colecția de carte didactică, a catedrei de biblioteconomie și Asistență Informațională, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, pe care o vrem permanentă de la USM, a apărut culegerea Biblioteconomie și Știința Informării:

Prelegeri pentru studenții specialității Biblioteconomie și Asistență Informațională. – Chișinău. – 2002. – 185 p.

Prezentul volum apare logic structurat, incluzînd un prim tronson de prelegeri. Spun prim, pentru că are pe copertă nr. 1 și mă bucur constatînd că culegerea a fost concepută cu siguranță avînd ambiții și planuri mari, sperînd că vor mai fi și următoarele volume. Lucrarea este structurată în cinci capitole: Bibliologie. Bibliografie; Catalogare. Indexare; *Accesul la informație: Management și marketing de bibliotecă; Teoria și sociologia lecturii.* Volumul acoperă elevat aceste domenii.

În cel dintîi capitol autorii, conferențiarii Ion Madan și Nelly Țurcan, urmăresc etapele de afirmare a bibliologiei, cartea și efectele ei în comunitate, problemele legate de organizarea structurilor bibliografice în diferite tipuri de biblioteci, rolul și semnificația lor. Aceste două texte solide ale universitarilor sunt convingătoare și ne rețin atenția, oferindu-le studenților satisfacția de a ieși din «rigiditatea» programului universitar.

Capitolul doi vine într-o continuare logică cu un excurs istoric de excepție despre descrierea bibliografică (semnează conferențiarul universitar N. Goian) – de la Calimah, trecînd în revistă lumea antică, Evul Mediu, secolul XX, remarcînd activitatea Dariei Harjevschi (Biblioteca Publică din Chișinău), ac-centuînd preocuparea bibliotecilor ba-sarabene pentru acest subiect și pînă la inițiativele contemporane ale IFLA și UNESCO în domeniu. Lectorul L. Karnaev continuă capitolul doi cu o prelegere reprezentativă despre tezaure, în care demonstrează, apelînd la opiniile și definițiile specialiștilor străini, importanța standardelor internaționale și naționale, rolul lor în regăsirea informației într-o societate a cunoștințelor și rolul tezaurilor în indexarea coordonată, cît și index-area cererilor de informare.

Unul din autorii capitolului trei este dr. conferențiar A. Sofroni, care ne oferă o prelegere referitoare la fondul documentar al bibliotecii. Caracterul științific al lucrării îl denotă analiza factorilor care influențează calitatea și valoarea informațională a fondului documentar cît și tratarea lui ca unitate sistemică cu particularitățile și valorile sale. Continuă capitolul trei lectorul superior dr. Lidia Kulikovski cu prelegerea «Cadrul legislativ referitor la accesul la informație al persoanelor dezavantajate. Situația Republicii Moldova», subiect abordat pentru prima dată în literatura de specialitate, util studenților și bibliotecarilor practici.

Natalia Zavtur deschide capitolul patru «Management și marketing de bibliotecă» cu o reușită prelegere teoretică referitoare la bazele managementului de bibliotecă. Pornind de la noțiuni generale, autoarea se concentrează la funcțiile și principiile managementului de bibliotecă și la organizarea conducerii, bazîndu-se pe definițiile și opiniile celor mai notorii specialiști în management.

Dr. A. Ivasenco tratează alt aspect al managementului – resursele umane, mai exact – aspectele social-psihologice ale acestora. Se accentuează rolul «psihologiei» conducerii în realizarea cu succes a scopurilor pe care și le propun bibliotecile, indicîndu-se necesitatea cunoașterii caracteristicilor și

dimensiunilor personalului și a rolului climatului psihologic al colectivului. Prelegerea, orientată spre studenții catedrei, este foarte necesară și bibliotecarilor, personalului de conducere al bibliotecilor, care, deocamdată, cunosc slăbuț și abordează timid această problemă.

Natalia Cheradi, în același capitol tratează alt subiect actual și necesar politica de preț în activitatea de marketing a bibliotecii. Autoarea și-a distribuit materialul în două planuri: teoretic și practic. În prima parte operează cu noțiuni, principii, baza juridică, în cea de-a doua cu metodologia de realizare a implementării serviciilor cu plată în biblioteci. Sunt prezentate etapele care trebuie parcurse și ne oferă un model de regulament de prestare a serviciilor cu plată în biblioteci, ceea ce-i conferă prelegerii calitate și utilitate sporită caracterului științific pe care-l demonstrează.

Ultimul capitol găzduiește un singur subiect – cel abordat de dr. N. Pădure, care se oprește în prelegerea sa la metode și tehnici de cercetare a lecturii – subiect abordat și utilizat foarte des de bibliotecari, dar puțin studiat și structurat. Referindu-se la rolul cercetării sociologice, autoarea precizează concepte, metodici, tehnici. Această prelegere pur teoretică poate servi și în activitatea de perfecționare profesională a bibliotecarilor practici.

Încercarea dnei Nelly Țurcan (coordonatorul lucrării) de a aduna într-o culegere prelegeri pentru studenți provoacă un firesc interes, în primul rând pentru cei cărora li se adresează cartea recenzată. În al doilea rând, pentru practicieni (bibliotecari), care, ca și studenții, nu am au fost răsfățați cu multe scrieri de specialitate în ultimii ani.

Necesitatea acestei lucrări o sesizăm și din atitudinea, maniera adoptată de autori - profesori de la catedra de specialitate, ale căror materiale denotă atenție și exigență față de cele scrise, competență în tratarea subiectelor.

În condițiile în care lucrările tipărite ale instituțiilor de învățământ din republică sunt de regulă precare (pagini puține, hârtie proastă, machetare oribilă, coperte șterse, neatrăgătoare), volumul *Biblioteconomie și Știința Informării...* (ca, de altfel, și cele două volume ale Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării: *Comunicarea publică...*, 2002, *Valori ale mass-media în epoca contemporană*, 2003) apare ca o lucrare de lux. Întrezărim în aceasta meritul conducerii facultății, ambiția profesională care-i caracterizează, cât și responsabilitatea tuturor cadrelor didactice care au participat cu articole, prelegeri. Meritul lor mai este de a ne oferi o lectură agreabilă, chiar dacă are un solid suport teoretico-științific.

Avem în față un volum reușit, ce întrunește toate calitățile unei lucrări științifice reprezentative pentru biblioteconomia noastră.

Cuprins

Speculum humanae salvations

- Cartea – oglinda mântuirii omenești 5
(*Veronica Gorincioi*)
- «Sunt în opoziție și cu guvernarea, și cu opoziția» 11
(*Echipa «Accente»*)
- Un director deschis pentru tot ce înseamnă «național», «modern»,
«democrat», «creativ», «pasionat» 19
(*Maria Vieru-Ișaev*)
- «Americanii știu rostul cărții...» 48
(*Vlad Pohilă, Tamara Gorincioi*)
- Un veritabil templu al cărții: BM «B. P. Hasdeu» 52
(*Vlad Pohilă*)
- «Biblioteca noastră are personalitate și integritate datorită unei echipe
de angajați inimoși și profesioniști» 63
(*Tamara Gorincioi*)
- «Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» contribuie substanțial
la consolidarea societății civile» 69
(*Dumitru Ioanide*)
- Cărțile sunt a doua noastră religie 75
(*Grigore Grigorescu*)
- Bibliotecile – coloana vertebrală a culturii unui popor 81
(*Nadina Gheorghică*)

Management

- Abordări ale managementului la BM «B. P. Hasdeu» 84
- Dezvoltarea managementului în bibliotecile publice din Helsinki 90
- Competențe pentru bibliotecarii de azi. Abordări conceptuale,
concretizări noționale în contextul perfecționării profesionale 101
- BM: schimbări și realizări 124
- BM «B. P. Hasdeu» – biblioteca chișinăuienilor 129
- Să faci lucruri bune și să spui cu tărie acest lucru 132
- Activitatea BM se configurează ca indispensabilă chișinăuienilor 140

Instruire

- Tendințe de instruire, abilități necesare bibliotecarilor de mâine.
Comentarii la sfârșit de an 2004 143
- Bibliotecarul universitar în contextul integrării în spațiul educațional european. Provocări și competențe 148
- Învățământul biblioteconomic din Europa în contextul Procesului de la Bologna. Ralierea învățământului biblioteconomic superior din Moldova la acest proces 152
- Societatea informațională va înlocui capitalul financiar cu capitalul uman ca resursă strategică: la aniversarea Școlii de Biblioteconomie 162

Biblioteci, bibliotecari

- Biblioteca Națională – trecutul și prezentul nostru 164
- Camera Națională a Cărții – instituție de interes național 166
- Biblioteca «Onisifor Ghibu» are un loc distinct, un loc aparte, un loc de frunte 168
- Sensul și semnificația sectorului Ciocana le găsim la «Transilvania» 170
- Aniversarea Bibliotecii «Târgu-Mureș» 171
- Un capitol de istorie a Bibliotecii «Târgoviște» 174
- Aniversare Nikolai Rubakin: Biblioteca Publică în serviciul comunității ... 175
- Un mare absent în lumea bibliotecară 180
- Idealul lucrului făcut bine – Dimitrie Poptămaș 182
- Alexe Rău – om al cărții, om al bibliotecii 183
- Dr. Silvia Ghinculov 184
- Sfetnic, formator și prieten devotat al bibliotecarilor 186
- Un nume înscris în cauza bibliotecară 187
- Zinaida Pahomi – omul cărții 189
- Ispitit de istorie, motivat de prezent, încurajat de viitor... 191
- Un excelent manager al culturii, o fidelă prietenă a bibliotecarilor 198

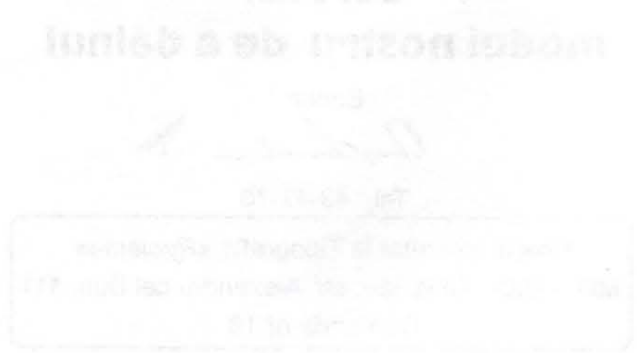
Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova

- Asociația, bibliotecile și bibliotecarii secolului XXI 200
- Rolul social al bibliotecii Versus. Rolul social al bibliotecarului în societate 204
- Momente fericite – momente nefericite ale biblioteconomiei basarabene 207
- Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în context național și internațional 211

- Rolul bibliotecilor în edificarea Societății Informației 219
- Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova: patru ani
de activitate (2000–2004) 227

Miscelaneu

- Cadrul legislativ al activității de bibliotecă din Finlanda 246
- Ludoteca – un serviciu nou pentru biblioteca publică,
o oportunitate pentru copii dezavantajați 248
- Considerente asupra edificării Societății Inforaționale în Moldova 257
- Un manual așteptat 259
- Prelegeri universitare utile și agreabile nu numai tinerilor studiosi 262

Lidia Kulikovscki

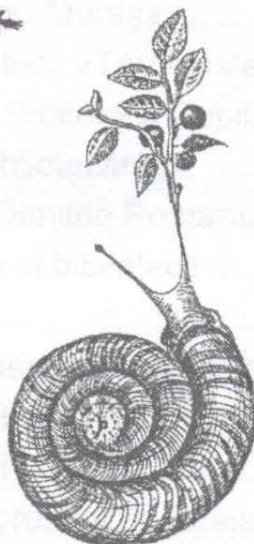
 Cartea,
modul nostru de a dăinui

Editor:

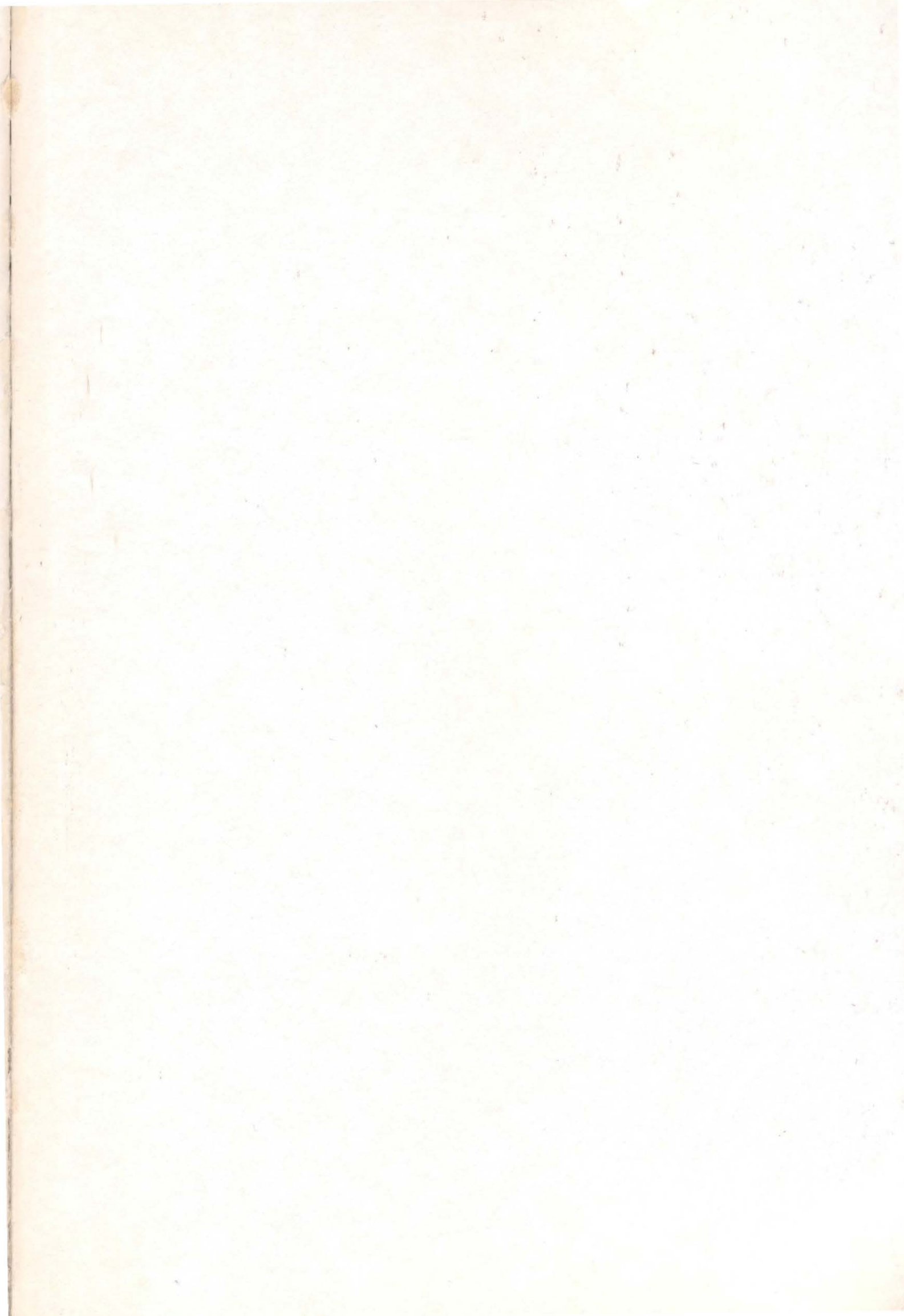

Olga Hanche

Tel.: 43-47-70

Tiparul executat la Tipografia «*Reclama*»
MD – 2004, Chișinău, str. Alexandru cel Bun, 111
Comanda nr 18

• *Coroana de noblețe*

Lidia Kulikovski

s-a născut la 8 martie 1951,
în Nicoreni–Drochia.

Studii: Universitatea de Stat
din Moldova, Facultatea de
Biblioteconomie (1973). Doctor
în pedagogie. Conferențiar universitar
la Catedra "Biblioteconomie și Asistență
Informațională", USM. Director general
al Bibliotecii Municipale "B. P. Hasdeu";
director al revistei "BiblioPolis"; membru al
Colegiului de redacție "Symposia Professorum",
seria "Biblioteconomie. Informare. Documentare",
ULIM; membru al Colegiului de redacție
"Buletinul ABRM".

Stagieri: Israel, Finlanda, Danemarca, SUA.

Lucrări: Bibliografia "Mihai Cimpoi" (2002);
Bibliografia "Iurie Colesnic" (2005);

"Pro Senectute" (2001); "Servicii de bibliotecă pentru
persoanele dezavantajate. Istorie. Present.

Tendențe" (2004); îngrijitor: "Bibliografia Municipiului
Chișinău" (1996); Bibliografia "Alexei Mateevici" (1992);

Bibliografia "Grigore Vieru" (1995);

Bibliografia "Eugeniu Doga" (1993);

Bibliografia "Glebus Sainciuc" (1996) ș.a.

Distincții: Lucrător Emerit al Culturii (1987); Meritul Civic (1996).

